

Пераклад Кодэкса адобраны
экспертным саветам
па пытаннях перакладу
заканадаўчых актаў
на беларускую мову
(праатакол ад 24.07.2023 № 3)

ВЫБАРЧЫ КОДЭКС РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
11 лютага 2000 г. № 370-3

*Прыняты Палатай прадстаўнікоў 24 студзеня 2000 года
Адобраны Саветам Рэспублікі 31 студзеня 2000 года*

Змяненні і дапаўненні:

Закон Рэспублікі Беларусь ад 4 ліпеня 2000 г. № 406-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2000 г., № 64, 2/181);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 4 студзеня 2003 г. № 183-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2003 г., № 8, 2/932);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 6 кастрычніка 2006 г. № 166-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 166, 2/1263);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 4 студзеня 2010 г. № 99-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2010 г., № 5, 2/1649);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 8 лістапада 2011 г. № 309-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2011 г., № 127, 2/1861);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 25 лістапада 2013 г. № 72-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 27.11.2013, 2/2070);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 4 чэрвеня 2015 г. № 268-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 06.06.2015, 2/2266);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 16 лютага 2023 г. № 252-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 21.02.2023, 2/2972) <Н12300252>.

ЗМЕСТ

АГУЛЬНАЯ ЧАСТКА

РАЗДЗЕЛ I. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ. АСНОЎНЫЯ ПРЫНЦЫПЫ ВЫБАРЧАЙ СІСТЭМЫ, ПРАВЯДЗЕННЯ РЭФЕРЭНДУМУ (НАРОДНАГА ГАЛАСАВАННЯ)

ГЛАВА 1. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 1. Адносіны, якія рэгулююцца гэтым Кодэксам

Артыкул 2. Прававая аснова выбарчай сістэмы, рэферэндуму

ГЛАВА 2. АСНОЎНЫЯ ПРЫНЦЫПЫ ВЫБАРЧАЙ СІСТЭМЫ, ПРАВЯДЗЕННЯ РЭФЕРЭНДУМУ

Артыкул 3. Асноўныя прынцыпы правядзення выбараў і рэферэндуму

Артыкул 4. Усеагульнае выбарчае права і права на ўдзел у рэферэндуме

Артыкул 5. Свабодныя выбары і ўдзел у рэферэндуме

Артыкул 6. Роўнае выбарчае права і права на ўдзел у рэферэндуме

Артыкул 7. Прамае выбарчае права, права на прамое волевыяўленне на рэферэндуме

Артыкул 8. Ускоснае выбарчае права

Артыкул 9. Тайнае галасаванне

Артыкул 10. Асноўныя прынцыпы правядзення адклікання дэпутата, члена Савета Рэспублікі

- Артыкул 11. Забеспячэнне камісіямі правядзення выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, рэферэндуму, адклікання дэпутатаў
- Артыкул 11¹. Забеспячэнне правядзення выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу
- Артыкул 12. Забеспячэнне правядзення выбараў і адклікання членаў Савета Рэспублікі
- Артыкул 13. Галаснасць пры падрыхтоўцы і правядзенні выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата Палаты прадстаўнікоў, члена Савета Рэспублікі, дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў
- Артыкул 13¹. Вылічэнне тэрмінаў
- РАЗДЗЕЛ II. ВЫБАРЧЫЯ АКРУГІ, УЧАСТКІ ДЛЯ ГАЛАСАВАННЯ. СПІСЫ ГРАМАДЗЯН, ЯКІЯ МАЮЦЬ ПРАВА ЎДЗЕЛЬНІЧАЦЬ У ВЫБАРАХ, РЭФЕРЭНДУМЕ, ГАЛАСАВАННІ АБ АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА**
- ГЛАВА 3. ВЫБАРЧЫЯ АКРУГІ**
- Артыкул 14. Выбарчая акруга па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь
- Артыкул 15. Выбарчыя акругі па выбарах дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў
- Артыкул 16. Парадак утварэння выбарчых акруг па выбарах дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў
- ГЛАВА 4. УЧАСТКІ ДЛЯ ГАЛАСАВАННЯ**
- Артыкул 17. Участкі для галасавання
- Артыкул 18. Парадак утварэння ўчасткаў для галасавання
- ГЛАВА 5. СПІСЫ ГРАМАДЗЯН, ЯКІЯ МАЮЦЬ ПРАВА ЎДЗЕЛЬНІЧАЦЬ У ВЫБАРАХ, РЭФЕРЭНДУМЕ, ГАЛАСАВАННІ АБ АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА**
- Артыкул 19. Спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата, і парадак іх складання
- Артыкул 20. Парадак уключэння ў спіс грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата
- Артыкул 21. Азняямленне са спісамі грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата. Права на абскарджанне няправільнасцей у спісе
- РАЗДЗЕЛ III. ПАЎНАМОЦТВЫ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, ДЗЯРЖАЎНЫХ ОРГАНАЎ У АРГАНІЗАЦЫІ ПАДРЫХТОЎКІ ВЫБАРАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ, АДКЛІКАННЯ ДЭПУТАТА, ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ. СІСТЭМА І ПАЎНАМОЦТВЫ КАМІСІЙ ПА ПРАВЯДЗЕННІ ВЫБАРАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ, ГАЛАСАВАННЯ АБ АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА**
- ГЛАВА 6. ПАЎНАМОЦТВЫ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, ДЗЯРЖАЎНЫХ ОРГАНАЎ У АРГАНІЗАЦЫІ ПАДРЫХТОЎКІ ВЫБАРАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ, АДКЛІКАННЯ ДЭПУТАТА, ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ**
- Артыкул 22. Паўнамоцтвы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у арганізацыі падрыхтоўкі выбараў, рэспубліканскага рэферэндуму
- Артыкул 23. Паўнамоцтвы Палаты прадстаўнікоў у арганізацыі падрыхтоўкі выбараў, рэспубліканскага рэферэндуму
- Артыкул 24. Паўнамоцтвы мясцовых выканаўчых і распарадчых, а таксама прадстаўнічых органаў у арганізацыі падрыхтоўкі выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата, члена Савета Рэспублікі
- ГЛАВА 7. СІСТЭМА КАМІСІЙ ПА ПАДРЫХТОЎЦЫ І ПРАВЯДЗЕННІ ВЫБАРАЎ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, ДЭПУТАТАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ, ГАЛАСАВАННЯ АБ АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА**
- Артыкул 25. Сістэма камісій па падрыхтоўцы і правядзенні выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутатаў
- Артыкул 26. Цэнтральная камісія
- Артыкул 27. Камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь
- Артыкул 28. Выбарчыя камісіі па выбарах дэпутатаў
- Артыкул 29. Выключаны.
- Артыкул 30. Камісіі па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата

Артыкул 31. Камісіі па рэферэндуме

ГЛАВА 8. УТВАРЭННЕ, АРГАНІЗАЦЫЯ РАБОТЫ І ПАЎНАМОЦТВЫ ЦЭНТРАЛЬнай КАМІСІІ

Артыкул 32. Парадак утварэння Цэнтральнай камісіі

Артыкул 32¹. Арганізацыя работы Цэнтральнай камісіі і забеспячэнне яе дзейнасці

Артыкул 33. Паўнамоцтвы Цэнтральнай камісіі

Артыкул 33¹. Члены Цэнтральнай камісіі з правам дарадчага голасу

ГЛАВА 9. УТВАРЭННЕ КАМІСІЙ ПА ВЫБАРАХ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, ДЭПУТАТАЎ, ПА РЭФЕРЭНДУМЕ, ПА ПРАВЯДЗЕННІ ГАЛАСАВАННЯ АБ АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА. ПАРАДАК ЗМЯНЕННЯ СКЛАДУ КАМІСІЙ, АРГАНІЗАЦЫЯ ІХ РАБОТЫ І ПАЎНАМОЦТВЫ

Артыкул 34. Утварэнне камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў, па рэферэндуме, па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата

Артыкул 35. Парадак вылучэння прадстаўнікоў у склад тэрытарыяльных, акруговых і ўчастковых камісій

Артыкул 36. Парадак змянення складу камісій

Артыкул 37. Арганізацыя работы тэрытарыяльных, акруговых і ўчастковых камісій

Артыкул 38. Садзейнічанне камісіям у ажыццяўленні іх паўнамоцтваў

Артыкул 39. Паўнамоцтвы абласных, Мінскай гарадской камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, па рэферэндуме

Артыкул 39¹. Паўнамоцтвы абласных, Мінскай гарадской выбарчых камісій

Артыкул 40. Паўнамоцтвы раённых, гарадскіх камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, выбарчых камісій, камісій па рэферэндуме

Артыкул 41. Паўнамоцтвы гарадскіх (у гарадах раённага падпарадкавання), пасялковых, сельскіх выбарчых камісій, камісій па рэферэндуме

Артыкул 42. Паўнамоцтвы акруговых выбарчых камісій

Артыкул 42¹. Члены акруговых выбарчых камісій з правам дарадчага голасу

Артыкул 43. Выключаны.

Артыкул 44. Паўнамоцтвы ўчастковай камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, участкавай выбарчай камісіі, участкавай камісіі па рэферэндуме, па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата

РАЗДЗЕЛ IV. ПЕРАДВЫБАРНАЯ АГІТАЦЫЯ, АГІТАЦЫЯ ПА РЭФЕРЭНДУМЕ, АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА, ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ. ФІНАНСАВАННЕ ВЫБАРАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ, АДКЛІКАННЯ ДЭПУТАТА, ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ. АДКАЗНАСЦЬ ЗА ПАРУШЭННЕ ЗАКАНАДАЎСТВА АБ ВЫБАРАХ, РЭФЕРЭНДУМЕ, АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА, ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ. ПАРАДАК ГАЛАСАВАННЯ І ПАдЛІК ГАЛАСОЎ

ГЛАВА 10. ПЕРАДВЫБАРНАЯ АГІТАЦЫЯ, АГІТАЦЫЯ ПА РЭФЕРЭНДУМЕ, АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА, ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ

Артыкул 45. Перадвыбарная агітацыя, агітацыя па рэферэндуме, адкліканні дэпутата, члена Савета Рэспублікі

Артыкул 45¹. Правядзенне масавых мерапрыемстваў, якія арганізуюцца кандыдатамі ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, іх даверанымі асобамі

Артыкул 46. Выкарыстанне сродкаў масавай інфармацыі ў перадвыбарнай кампаніі, пры правядзенні рэферэндуму

Артыкул 47. Абмежаванні пры правядзенні перадвыбарнай агітацыі, агітацыі па рэферэндуме

ГЛАВА 11. ФІНАНСАВАННЕ ВЫБАРАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ, АДКЛІКАННЯ ДЭПУТАТА, ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ

Артыкул 48. Выдаткі на падрыхтоўку і правядзенне выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата, члена Савета Рэспублікі

Артыкул 48¹. Выбарчыя фонды

ГЛАВА 12. АДКАЗНАСЦЬ ЗА ПАРУШЭННЕ ПАТРАБАВАННЯЎ ГЭТАГА КОДЭКСА. РАЗГЛЯД ЗВАРОТАЎ

Артыкул 49. Адказнасць за парушэнне патрабаванняў гэтага Кодэкса

Артыкул 49¹. Парадак і тэрміны разгляду зваротаў аб парушэнні заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата, члена Савета Рэспублікі

ГЛАВА 13. ПАРАДАК ГАЛАСАВАННЯ ПРЫ ПРАВЯДЗЕННІ ВЫБАРАЎ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, ДЭПУТАТАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ, АДКЛІКАННЯ ДЭПУТАТАЎ

Артыкул 50. Час і месца галасавання

Артыкул 51. Арганізацыя галасавання на ўчастку для галасавання

Артыкул 52. Правядзенне галасавання на ўчастку для галасавання

Артыкул 53. Датэрміновае галасаванне на выбарах, рэферэндуме

Артыкул 54. Галасаванне па месцы знаходжання выбаршчыка, удзельніка рэферэндуму на выбарах, рэферэндуме

ГЛАВА 14. ПАДЛІК ГАЛАСОЎ НА ўЧАСТКУ ДЛЯ ГАЛАСАВАННЯ ПРЫ ПРАВЯДЗЕННІ ВЫБАРАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ

Артыкул 55. Падлік галасоў на ўчастку для галасавання пры правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў, рэферэндуму

АСАБЛІВАЯ ЧАСТКА

РАЗДЕЛ V. ВЫБАРЫ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, ДЭПУТАТАЎ ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ, ДЭПУТАТАЎ МЯСЦОВЫХ САВЕТАЎ ДЭПУТАТАЎ

ГЛАВА 15. АРГАНІЗАЦЫЯ І ПРАВЯДЗЕННЕ ВЫБАРАЎ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, ДЭПУТАТАЎ

Артыкул 56. Прызначэнне выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў

Артыкул 57. Патрабаванні, якія прад'яўляюцца да кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты

Артыкул 58. Права грамадзян Расійскай Федэрацыі, якія пражываюць у Рэспубліцы Беларусь, удзельнічаць у выбарах дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў

Артыкул 59. Несумяшчальнасць статусу дэпутата са службовым становішчам, а таксама з адпаведнымі паўнамоцтвамі

Артыкул 60. Права і тэрміны вылучэння кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты

Артыкул 61. Парадак вылучэння кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь

Артыкул 62. Парадак вылучэння кандыдатаў у дэпутаты палітычнымі партыямі

Артыкул 63. Парадак вылучэння кандыдатаў у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў працоўнымі калектывамі

Артыкул 64. Парадак вылучэння кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў працоўнымі калектывамі

Артыкул 65. Парадак вылучэння кандыдатаў у дэпутаты шляхам збору подпісаў выбаршчыкаў

Артыкул 66. Дакументы аб вылучэнні кандыдата ў дэпутаты, якія прадстаўляюцца ў акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію

Артыкул 67. Праверка сапраўднасці подпісаў выбаршчыкаў у падпісных лістах па выбарах дэпутатаў

Артыкул 68. Рэгістрацыя кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты

Артыкул 68¹. Адмова ў рэгістрацыі кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты

Артыкул 69. Зняцце кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты сваёй кандыдатуры

Артыкул 70. Адмена рашэння палітычнай партыі, працоўнага калектыву аб вылучэнні кандыдата ў дэпутаты

Артыкул 70¹. Адмена рашэння аб рэгістрацыі кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты за парушэнне патрабаванняў гэтага Кодэкса

Артыкул 71. Парадак вылучэння кандыдатаў у дэпутаты замест тых, хто выбыў

Артыкул 72. Бюлетэнь па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, бюлетэнь па выбарах дэпутатаў

ГЛАВА 16. ГАРАНТЫІ ДЗЕЙНАСЦІ І ПРАВЫ КАНДЫДАТА ў ПРЭЗІДЭНТЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, У ДЭПУТАТЫ

Артыкул 73. Роўнасць правоў і абавязкаў кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты

Артыкул 74. Права кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты выступаць на сходах, карыстацца сродкамі масавай інфармацыі, атрымліваць інфармацыю

- Артыкул 75. Перадвыбарная праграма кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты
 Артыкул 76. Давераныя асобы кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты
 Артыкул 77. Вызваленне кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты ад выканання працоўных (службовых) абавязкаў для ўдзелу ў перадвыбарных мерапрыемствах і гарантыі іх дзейнасці

ГЛАВА 17. ПАРАДАК УСТАНАЎЛЕННЯ РЭЗУЛЬТАТАЎ ГАЛАСАВАННЯ І ПАДВЯДЗЕННЯ ВЫНІКАЎ ВЫБАРАЎ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

- Артыкул 78. Устанаўленне рэзультатаў галасавання ў тэрытарыяльных камісіях па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь
 Артыкул 79. Устанаўленне і апублікаванне вынікаў выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь
 Артыкул 80. Другі тур галасавання
 Артыкул 81. Паўторныя выбары
 Артыкул 81¹. Кантроль канстытуцыйнасці правядзення выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь
 Артыкул 81². Разгляд Усебеларускім народным сходам пытання аб легітымнасці выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

ГЛАВА 18. ПАРАДАК УСТАНАЎЛЕННЯ РЭЗУЛЬТАТАЎ І ПАДВЯДЗЕННЯ ВЫНІКАЎ ВЫБАРАЎ ДЭПУТАТАЎ ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ

- Артыкул 82. Устанаўленне рэзультатаў выбараў па выбарчай акрузе па выбарах дэпутата Палаты прадстаўнікоў
 Артыкул 83. Устанаўленне рэзультатаў выбараў абласнымі, Мінскай гарадской выбарчымі камісіямі
 Артыкул 84. Устанаўленне вынікаў выбараў Цэнтральнай камісіяй
 Артыкул 85. Апублікаванне вынікаў выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў
 Артыкул 86. Выключаны
 Артыкул 87. Паўторныя выбары
 Артыкул 88. Правядзенне выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў замест тых, хто выбыў
 Артыкул 88¹. Кантроль канстытуцыйнасці правядзення выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў
 Артыкул 88². Разгляд Усебеларускім народным сходам пытання аб легітымнасці выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў

ГЛАВА 19. ПАРАДАК УСТАНАЎЛЕННЯ РЭЗУЛЬТАТАЎ І ПАДВЯДЗЕННЯ ВЫНІКАЎ ВЫБАРАЎ ДЭПУТАТАЎ МЯСЦОВЫХ САВЕТАЎ ДЭПУТАТАЎ

- Артыкул 89. Устанаўленне рэзультатаў выбараў па выбарчай акрузе па выбарах дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў
 Артыкул 90. Выключаны
 Артыкул 91. Устанаўленне вынікаў выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў тэрытарыяльнымі выбарчымі камісіямі
 Артыкул 92. Апублікаванне вынікаў выбараў дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў
 Артыкул 93. Выключаны
 Артыкул 94. Паўторныя выбары
 Артыкул 95. Правядзенне выбараў дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў замест тых, хто выбыў
 Артыкул 96. Правядзенне выбараў дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў у новаўтвораных адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінках і пры змяненні меж адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі

РАЗДЗЕЛ V¹. ВЫБАРЫ ДЭЛЕГАТАЎ УСЕБЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА СХОДУ

ГЛАВА 19¹. ПАРАДАК ПРЫЗНАЧЭННЯ ВЫБАРАЎ ДЭЛЕГАТАЎ УСЕБЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА СХОДУ АД МЯСЦОВЫХ САВЕТАЎ ДЭПУТАТАЎ. ВЫБРАННЕ ДЭЛЕГАТАЎ УСЕБЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА СХОДУ АД МЯСЦОВЫХ САВЕТАЎ ДЭПУТАТАЎ

- Артыкул 96¹. Прызначэнне выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў
 Артыкул 96². Парадак правядзення выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў
 Артыкул 96³. Патрабаванні, якія прад'яўляюцца да кандыдатаў у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў

- Артыкул 96⁴. Вылучэнне кандыдатаў у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў
- Артыкул 96⁵. Правядзенне пасяджэння абласнога Савета дэпутатаў па выбарах дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў
- Артыкул 96⁶. Устанаўленне вынікаў выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў Цэнтральнай камісіяй
- Артыкул 96⁷. Апублікаванне вынікаў выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў
- Артыкул 96⁸. Правядзенне выбараў дэлегата Усебеларускага народнага сходу ад мясцовага Савета дэпутатаў замест таго, хто выбыў
- ГЛАВА 19². ПАРАДАК ПРЫЗНАЧЭННЯ ВЫБАРАЎ ДЭЛЕГАТАЎ УСЕБЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА СХОДУ АД ГРАМАДЗЯНСКАЙ СУПОЛЬНАСЦІ. ВЫБРАННЕ ДЭЛЕГАТАЎ УСЕБЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА СХОДУ АД ГРАМАДЗЯНСКАЙ СУПОЛЬНАСЦІ**
- Артыкул 96⁹. Прызначэнне выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці
- Артыкул 96¹⁰. Парадак правядзення выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці
- Артыкул 96¹¹. Патрабаванні, якія прад'яўляюцца да кандыдатаў у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці
- Артыкул 96¹². Вылучэнне кандыдатаў у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці
- Артыкул 96¹³. Правядзенне пасяджэння вышэйшага органа суб'екта грамадзянскай супольнасці па выбарах дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці
- Артыкул 96¹⁴. Устанаўленне вынікаў выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці
- Артыкул 96¹⁵. Апублікаванне вынікаў выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці
- Артыкул 96¹⁶. Правядзенне выбараў дэлегата Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці замест таго, хто выбыў
- РАЗДЗЕЛ VI. ВЫБАРЫ ЧЛЕНАЎ САВЕТА РЭСПУБЛІКІ**
- ГЛАВА 20. ПАРАДАК ПРЫЗНАЧЭННЯ ВЫБАРАЎ ЧЛЕНАЎ САВЕТА РЭСПУБЛІКІ. ВЫЛУЧЭННЕ КАНДЫДАТАЎ У ЧЛЕНЫ САВЕТА РЭСПУБЛІКІ**
- Артыкул 97. Прызначэнне выбараў членаў Савета Рэспублікі
- Артыкул 98. Патрабаванні, якія прад'яўляюцца да кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі
- Артыкул 99. Несумяшчальнасць статусу члена Савета Рэспублікі са службовым становішчам, паўнамоцтвамі дэпутата Палаты прадстаўнікоў
- Артыкул 100. Вылучэнне кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі
- Артыкул 101. Рэгістрацыя кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі
- ГЛАВА 21. ПРАВЯДЗЕННЕ ПАСЯДЖЭННЯ ДЭПУТАТАЎ МЯСЦОВЫХ САВЕТАЎ ДЭПУТАТАЎ БАЗАВАГА ЎЗРОЎНЮ ВОБЛАСЦІ, ДЭПУТАТАЎ МІНСКАГА ГАРАДСКОГА САВЕТА ДЭПУТАТАЎ ПА ВЫБАРАХ ЧЛЕНАЎ САВЕТА РЭСПУБЛІКІ**
- Артыкул 102. Парадак склікання і правядзення пасяджэння дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў па выбарах членаў Савета Рэспублікі
- Артыкул 103. Абмеркаванне кандыдатур, якія прапануюцца для выбарання членамі Савета Рэспублікі
- Артыкул 104. Арганізацыя галасавання па выбарах членаў Савета Рэспублікі
- Артыкул 105. Правядзенне галасавання па выбарах членаў Савета Рэспублікі
- Артыкул 106. Устанаўленне рэзультатаў галасавання па выбарах членаў Савета Рэспублікі
- Артыкул 107. Устанаўленне вынікаў выбараў членаў Савета Рэспублікі Цэнтральнай камісіяй
- Артыкул 108. Апублікаванне вынікаў выбараў членаў Савета Рэспублікі
- Артыкул 109. Пасведчанне аб выбранні членам Савета Рэспублікі

Артыкул 110. Правядзенне выбараў члена Савета Рэспублікі замест таго, хто выбыў
 Артыкул 110¹. Кантроль канстытуцыйнасці правядзення выбараў членаў Савета Рэспублікі
 Артыкул 110². Разгляд Усебеларускім народным сходам пытання аб легітымнасці выбараў членаў
 Савета Рэспублікі

РАЗДЕЛ VII. РЭФЕРЭНДУМ

ГЛАВА 22. ПАНЯЦЦЕ, ВІДЫ І МЭТА РЭФЕРЭНДУМУ. ПЫТАННІ, ЯКІЯ ВЫНОСЯЦЦА НА РЭФЕРЭНДУМ

Артыкул 111. Паняцце, віды і мэта рэферэндуму
 Артыкул 112. Пытанні, якія выносяцца на рэферэндум
 ГЛАВА 23. ІНІЦЫЯВАННЕ І ПРЫЗНАЧЭННЕ РЭСПУБЛІКАНСКАГА РЭФЕРЭНДУМУ
 Артыкул 113. Права ініцыятывы на правядзенне рэспубліканскага рэферэндуму
 Артыкул 114. Ініцыятыўная група па правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму
 Артыкул 114¹. Фонд ініцыятыўнай групы па правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму
 Артыкул 115. Збор подпісаў грамадзян
 Артыкул 116. Разгляд ініцыятывы грамадзян аб правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму
 Артыкул 117. Рашэнне аб прызначэнні рэспубліканскага рэферэндуму
 Артыкул 118. Бюлетэнь для галасавання

ГЛАВА 24. УСТАНАЎЛЕННЕ РЭЗУЛЬТАТАЎ І ПАДВЯДЗЕННЕ ВЫНІКАЎ РЭСПУБЛІКАНСКАГА РЭФЕРЭНДУМУ

Артыкул 119. Устанаўленне рэзультатаў рэферэндуму па раёне, горадзе, раёне ў горадзе
 Артыкул 120. Устанаўленне рэзультатаў рэферэндуму па абласцях і горадзе Мінску
 Артыкул 121. Падвядзенне вынікаў рэферэндуму
 Артыкул 122. Правядзенне паўторнага галасавання
 Артыкул 123. Апублікаванне і ўступленне ў сілу рашэння, прынятага рэферэндумам
 Артыкул 124. Юрыдычная сіла рашэння, прынятага рэферэндумам
 ГЛАВА 25. ПАРАДАК ПРЫЗНАЧЭННЯ І ПРАВЯДЗЕННЯ МЯСЦОВАГА РЭФЕРЭНДУМУ
 Артыкул 125. Парадак падрыхтоўкі і правядзення мясцовага рэферэндуму
 Артыкул 126. Права ініцыятывы на правядзенне мясцовага рэферэндуму
 Артыкул 127. Рашэнне аб прызначэнні мясцовага рэферэндуму
 Артыкул 128. Правядзенне мясцовага рэферэндуму
 Артыкул 128¹. Фонд ініцыятыўнай групы па правядзенні мясцовага рэферэндуму

РАЗДЕЛ VIII. ПАРАДАК АДКЛІКАННЯ ДЭПУТАТА ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ, ДЭПУТАТА МЯСЦОВАГА САВЕТА ДЭПУТАТАЎ

ГЛАВА 26. ПАДСТАВЫ І ПАРАДАК УЗБУДЖЭННЯ ПЫТАННЯ АБ АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА

Артыкул 129. Падставы адклікання дэпутата
 Артыкул 130. Права ўзбуджэння пытання аб адкліканні дэпутата
 Артыкул 131. Ініцыяванне пытання аб адкліканні дэпутата
 Артыкул 132. Правамоцнасць сходу выбаршчыкаў пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата і парадак яго правядзення
 Артыкул 133. Гарантыі правоў дэпутата пры ўзбуджэнні пытання аб яго адкліканні
 Артыкул 134. Рэгістрацыя ініцыятыўнай групы
 Артыкул 135. Збор подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата
 Артыкул 136. Парадак збору подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата
 Артыкул 137. Парадак і тэрміны прадстаўлення падпісных лістоў у мясцовыя Саветы дэпутатаў. Вызначэнне рэзультатаў збору подпісаў выбаршчыкаў

ГЛАВА 27. ПАРАДАК ПРЫЗНАЧЭННЯ ГАЛАСАВАННЯ АБ АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА. ГАЛАСАВАННЕ І ПАДВЯДЗЕННЕ ЯГО ВЫНІКАЎ

Артыкул 138. Прыняцце рашэння аб прызначэнні галасавання аб адкліканні дэпутата
 Артыкул 139. Бюлетэнь для галасавання аб адкліканні дэпутата
 Артыкул 140. Давераныя асобы дэпутата
 Артыкул 141. Парадак правядзення галасавання аб адкліканні дэпутата і падвядзення яго вынікаў

Артыкул 142. Недапушчальнасць паўторнага ўзбуджэння пытання аб адкліканні дэпутата на працягу года

РАЗДЗЕЛ IX. ПАРАДАК АДКЛІКАННЯ ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ

ГЛАВА 28. ПАДСТАВЫ І ПАРАДАК ІНІЦЫЯВАННЯ АДКЛІКАННЯ ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ.

Артыкул 143. Падставы і парадак адклікання члена Савета Рэспублікі

Артыкул 144. Ініцыяванне ўзбуджэння пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі

Артыкул 145. Парадак разгляду ініцыятывы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі прэзідыумам абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і абласным, Мінскім гарадскім выканаўчым камітэтам

Артыкул 146. Праверка Цэнтральнай камісіяй выканання патрабаванняў гэтага Кодэкса пры ініцыяванні ўзбуджэння пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі

Артыкул 147. Узбуджэнне пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі

Артыкул 148. Парадак прызначэння галасавання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі

Артыкул 149. Агітацыя за або супраць адклікання члена Савета Рэспублікі

ГЛАВА 29. ПАРАДАК ПРАВЯДЗЕННЯ ПАСЯДЖЭННЯ ДЭПУТАТАЎ МЯСЦОВЫХ САВЕТАЎ ДЭПУТАТАЎ БАЗАВАГА ўЗРОўНЮ ВОБЛАСЦІ, ДЭПУТАТАЎ МІНСКАГА ГАРАДСКОГА САВЕТА ДЭПУТАТАЎ ПА ПЫТАННІ АБ АДКЛІКАННІ ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ

Артыкул 150. Правядзенне пасяджэння дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў па пытанні аб адкліканні члена Савета Рэспублікі

Артыкул 151. Арганізацыя галасавання па адкліканні члена Савета Рэспублікі

Артыкул 152. Разгляд Цэнтральнай камісіяй рэзультатаў галасавання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі

РАЗДЗЕЛ X. ЗАКЛЮЧНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 153. Уступленне ў сілу гэтага Кодэкса

Артыкул 154. Правядзенне актаў заканадаўства ў адпаведнасць з гэтым Кодэксам

Артыкул 155. Асноўныя тэрміны, якія выкарыстоўваюцца ў гэтым Кодэксе

Артыкул 155¹. Парадак захоўвання дакументаў па выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата, члена Савета Рэспублікі

Артыкул 156. Прызнанне страціўшымі сілу некаторых заканадаўчых актаў

АГУЛЬНАЯ ЧАСТКА

РАЗДЗЕЛ I

АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ. АСНОЎНЫЯ ПРЫНЦЫПЫ ВЫБАРЧАЙ СІСТЭМЫ, ПРАВЯДЗЕННЯ РЕФЕРЭНДУМУ (НАРОДНАГА ГАЛАСАВАННЯ)

ГЛАВА 1

АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 1. Адносіны, якія рэгулююцца гэтым Кодэксам

Гэты Кодэкс рэгулюе адносіны, якія ўзнікаюць пры падрыхтоўцы і правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў і ад грамадзянскай супольнасці (далей, калі не ўстаноўлена іншае, – выбары дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу), выбараў і адклікання дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь (далей – Палата прадстаўнікоў), членаў Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь (далей – Савет Рэспублікі), дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, а таксама пры падрыхтоўцы і правядзенні рэферэндуму (народнага галасавання) (далей –

рэферэндум), і ўстанаўлівае гарантыі, якія забяспечваюць свабоднае волевыяўленне грамадзян Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 2. Прававая аснова выбарчай сістэмы, рэферэндуму

Прававую аснову выбарчай сістэмы, рэферэндуму складаюць Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь, гэты Кодэкс і іншыя акты заканадаўства, пастановы Цэнтральнай выбарчай камісіі Рэспублікі Беларусь (далей – Цэнтральная камісія).

ГЛАВА 2 АСНОЎНЫЯ ПРЫНЦЫПЫ ВЫБАРЧАЙ СІСТЭМЫ, ПРАВЯДЗЕННЯ РЭФЕРЭНДУМУ

Артыкул 3. Асноўныя прынцыпы правядзення выбараў і рэферэндуму

Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў з'яўляюцца свабоднымі і праводзяцца на аснове ўсеагульнага, роўнага і прамога выбарчага права пры тайным галасаванні.

Выбары дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу праводзяцца на аснове роўнага выбарчага права.

Выбары дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў праводзяцца па аднамандатных выбарчых акругах.

Выбары членаў Савета Рэспублікі праводзяцца на аснове роўнага і ўскоснага выбарчага права пры тайным галасаванні.

Рэферэндум праводзіцца шляхам усеагульнага, свабоднага, роўнага і тайнага галасавання.

Артыкул 4. Усеагульнае выбарчае права і права на ўдзел у рэферэндуме

Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў і рэферэндум з'яўляюцца ўсеагульнымі: права выбіраць, удзельнічаць у рэферэндуме маюць грамадзяне Рэспублікі Беларусь, якія дасягнулі 18 гадоў. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь, якія дасягнулі 18 гадоў, маюць права ўдзельнічаць у іншых выбарчых дзеяннях, іншых дзеяннях па падрыхтоўцы і правядзенні прызначанага рэферэндуму, якія прадугледжаны гэтым Кодэксам і праводзяцца законнымі метадамі. Да прызначэння рэферэндуму ў дзеяннях па падрыхтоўцы і правядзенні рэферэндуму маюць права прымаць удзел грамадзяне Рэспублікі Беларусь, якія дасягнулі 18 гадоў.

Не маюць права выбіраць, быць выбранымі, удзельнічаць у рэферэндуме, ажыццяўляць іншыя выбарчыя дзеянні, дзеянні па падрыхтоўцы і правядзенні рэферэндуму грамадзяне, прызнаныя судом недзеяздольнымі, асобы, якія ўтрымліваюцца паводле прыговору суда ў месцах пазбаўлення волі.

Артыкул 5. Свабодныя выбары і ўдзел у рэферэндуме

Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, удзел у рэферэндуме з'яўляюцца свабоднымі: выбаршчык, удзельнік рэферэндуму асабіста вырашае, ці ўдзельнічаць яму ў выбарах, рэферэндуме, за каго галасаваць на выбарах, за што галасаваць на рэферэндуме.

Артыкул 6. Роўнае выбарчае права і права на ўдзел у рэферэндуме

Выбаршчыкі, удзельнікі рэферэндуму ўдзельнічаюць адпаведна ў выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў і рэферэндуме на роўных падставах: кожны выбаршчык, удзельнік рэферэндуму мае адзін голас.

Выбары дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу з'яўляюцца роўнымі: кожны дэпутат абласнога Савета дэпутатаў, удзельнік пасяджэння вышэйшага органа суб'екта грамадзянскай супольнасці мае роўную колькасць галасоў.

Выбары членаў Савета Рэспублікі з'яўляюцца роўнымі: кожны дэпутат мясцовага Савета дэпутатаў базавага тэрытарыяльнага ўзроўню (далей – мясцовы Савет дэпутатаў базавага ўзроўню) мае роўную колькасць галасоў.

Кандыдаты, якія выбіраюцца на дзяржаўныя пасады, удзельнічаюць у выбарах на роўных падставах.

Артыкул 7. Прамое выбарчае права, права на прамое волевыяўленне на рэферэндуме

Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў з'яўляюцца прамымі. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь выбіраецца непасрэдна народам Рэспублікі Беларусь. Дэпутаты выбіраюцца грамадзянамі непасрэдна.

Грамадзяне ўдзельнічаюць у рэферэндуме на аснове прамога волевыяўлення.

Артыкул 8. Ускоснае выбарчае права

Выбары членаў Савета Рэспублікі з'яўляюцца ўскоснымі: члены Савета Рэспублікі выбіраюцца на пасяджэннях дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню кожнай вобласці і дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў.

Артыкул 9. Тайнае галасаванне

Галасаванне на выбарах і рэферэндуме з'яўляецца тайным: кантроль за волевыяўленнем выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму ў ходзе галасавання забараняецца.

Артыкул 10. Асноўныя прынцыпы правядзення адклікання дэпутата, члена Савета Рэспублікі

Адкліканне дэпутата Палаты прадстаўнікоў, члена Савета Рэспублікі, дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў ажыццяўляецца з захаваннем асноўных прынцыпаў выбарчай сістэмы.

Артыкул 11. Забеспячэнне камісіямі правядзення выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, рэферэндуму, адклікання дэпутатаў

Правядзенне выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, рэферэндуму, адклікання дэпутатаў забяспечваюць камісіі.

Камісіі ў сваёй дзейнасці кіруюцца Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, гэтым Кодэксам, іншымі актамі заканадаўства, пастановамі Цэнтральнай камісіі.

Камісіі пры падрыхтоўцы і правядзенні выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутатаў у межах сваіх паўнамоцтваў незалежныя ад дзяржаўных органаў і не звязаны рашэннямі палітычных партый і іншых грамадскіх аб'яднанняў.

Рашэнні камісій, прынятыя ў межах іх паўнамоцтваў, абавязковыя для выканання ўсімі дзяржаўнымі органамі, палітычнымі партыямі, іншымі грамадскімі аб'яднаннямі, іншымі арганізацыямі, а таксама грамадзянамі.

Рашэнні вышэйстаячай камісіі, прынятыя ў межах яе паўнамоцтваў, абавязковыя для ніжэйстаячых камісій.

Артыкул 11¹. Забеспячэнне правядзення выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу

Правядзенне выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў забяспечваюць прэзідыумы абласных Саветаў дэпутатаў, а таксама Цэнтральная камісія.

Правядзенне выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці забяспечваюць кіруючыя органы суб'ектаў грамадзянскай супольнасці, а таксама Цэнтральная камісія.

Артыкул 12. Забеспячэнне правядзення выбараў і адклікання членаў Савета Рэспублікі

Правядзенне выбараў членаў Савета Рэспублікі і адклікання выбраных членаў Савета Рэспублікі забяспечваюць прэзідыумы абласных, Мінскага гарадскога, раённых, гарадскіх (гарадоў абласнога падпарадкавання) Саветаў дэпутатаў і адпаведныя абласныя, Мінскі гарадскі, раённыя, гарадскія выканаўчыя камітэты, а таксама Цэнтральная камісія.

Артыкул 13. Галоснасць пры падрыхтоўцы і правядзенні выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата Палаты прадстаўнікоў, члена Савета Рэспублікі, дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў

Падрыхтоўка і правядзенне выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, членаў Савета Рэспублікі, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, рэферэндуму, адклікання дэпутата Палаты прадстаўнікоў, члена Савета Рэспублікі, дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў ажыццяўляюцца адкрыта і галосна.

Інфармаванне выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму аб ходзе падрыхтоўкі і правядзення выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата, члена Савета Рэспублікі ажыццяўляюць адпаведныя камісіі, мясцовыя прадстаўнічыя, выканаўчыя і распарадчыя органы, сродкі масавай інфармацыі, арганізацыі і грамадзяне ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам.

Змест інфармацыйных матэрыялаў, якія размяшчаюцца ў сродках масавай інфармацыі, на афіцыйных сайтах Цэнтральнай камісіі, мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў у глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт або распаўсюджваюцца іншым спосабам, павінен быць аб'ектыўным, дакладным, не павінен парушаць роўнасці кандыдатаў.

Цэнтральная камісія, адпаведная тэрытарыяльная, акруговая выбарчая камісія пры правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў вырабляе агульныя плакаты з біяграфічнымі данымі кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, а таксама кандыдатаў у дэпутаты, якія балатуюцца ў адной выбарчай акрузе, для размяшчэння на ўчастках для галасавання і ў іншых устаноўленых для гэтага месцах. Адпаведная камісія

вырабляе інфармацыйныя матэрыялы аб кандыдатах у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты для накіравання іх выбаршчыкам. Аб'ём звестак, якія размяшчаюцца ва ўказаных матэрыялах, у дачыненні да кожнага кандыдата павінен быць прыкладна аднолькавым. Выдаткі на выраб агульных плакатаў з біяграфічнымі данымі кандыдатаў і інфармацыйных матэрыялаў аб кандыдатах ажыццяўляюцца за кошт сродкаў, выдзеленых з рэспубліканскага бюджэту на падрыхтоўку і правядзенне выбараў.

Пры правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў, рэферэндуму, адклікання дэпутата маюць права прысутнічаць назіральнікі – прадстаўнікі палітычных партый, іншых грамадскіх аб'яднанняў, працоўных калектываў, грамадзян, якія валодаюць выбарчым правам, замежныя (міжнародныя) назіральнікі, а таксама прадстаўнікі сродкаў масавай інфармацыі ў парадку, які ўстанаўліваецца Цэнтральнай камісіяй.

Дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, члены Савета Рэспублікі, дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў маюць права ажыццяўляць назіранне за падрыхтоўкай і правядзеннем выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата.

Назіральнік мае права:

прысутнічаць на пасяджэннях адпаведных камісій;
 прысутнічаць пры пламбаванні або апячатванні скрынак для галасавання;
 знаходзіцца ў дзень галасавання ў памяшканні для галасавання з моманту пламбавання або апячатвання скрынак для галасавання да заканчэння падвядзення рэзультатаў галасавання;

прысутнічаць пры датэрміновым галасаванні, галасаванні па месцы знаходжання грамадзян, правядзенні паўторнага падліку галасоў грамадзян;

назіраць за выдачай бюлетэняў, ходам галасавання, выкананнем устаноўленага гэтым Кодэксам парадку галасавання;

звяртацца з прапановамі і заўвагамі па пытаннях арганізацыі галасавання да старшыні ўчастковай камісіі або яго намесніка;

атрымліваць інфармацыю аб рэзультатах падліку галасоў і складанні пратаколаў адпаведных камісій аб рэзультатах выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата;

знаёміцца з пратаколамі ўчастковых камісій аб рэзультатах галасавання і пратаколамі адпаведных камісій аб рэзультатах выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата, падпісанымі і накіраванымі ў вышэйстаячую камісію ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам;

зрабіць копію пратакола ўчастковай камісіі аб рэзультатах галасавання сваімі сіламі і сродкамі;

накіроўваць звароты ў адпаведную або вышэйстаячую камісію ці пракурору аб ліквідацыі парушэння гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата не пазней чым на трэці дзень пасля выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата.

Назіральнік не мае права:

займацца агітацыяй у любой яе форме;
 аказваць кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты якую-небудзь інфармацыйную, метадычную, фінансавую або іншую дапамогу;

ствараць перашкоды ў правядзенні галасавання;

прадпрымаць дзеянні, якія парушаюць тайну галасавання;

весці апытанні грамадзян, якія прыбылі для галасавання і прагаласавалі;

запаўняць за грамадзяніна па яго просьбе бюлетэнь;

ствараць перашкоды для нармальнай работы камісій і правядзення галасавання;

знаходзіцца каля сталаў выдачы бюлетэняў, каля кабін і скрынак для галасавання;

умешвацца ў работу камісій.

Пры правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў, рэферэндуму назіральнікі не пазней за дзень, які папярэднічае дню пачатку датэрміновага галасавання, а пры правядзенні адклікання дэпутата – не пазней за дзень, які папярэднічае дню галасавання аб адкліканні дэпутата, акрэдытуюцца пры адпаведных камісіях. Назіральнікі акрэдытуюцца пры прад’яўленні дакумента аб накіраванні назіральнікам ад палітычнай партыі, іншага грамадскага аб’яднання, працоўнага калектыву, грамадзян, які вызначаецца Цэнтральнай камісіяй, і пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь). Папярэдняга паведамлення аб накіраванні назіральніка не патрабуецца.

Тэрмін паўнамоцтваў назіральніка пачынаецца з дня яго акрэдытацыі і заканчваецца ў дзень устанаўлення адпаведнай камісіяй рэзультатаў падліку галасоў, рэзультатаў або вынікаў выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата.

Камісія, пры якой акрэдытаваны назіральнік, мае права пазбавіць яго акрэдытацыі ў выпадку парушэння ім заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата.

Камісіі інфармуюць назіральнікаў, замежных (міжнародных) назіральнікаў аб даце, часе і месцы правядзення сваіх пасяджэнняў.

Замежныя (міжнародныя) назіральнікі ад замежных дзяржаў і міжнародных арганізацый запрашаюцца ў Рэспубліку Беларусь Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, Усебеларускім народным сходам, Палатай прадстаўнікоў, Саветам Рэспублікі, Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь, Міністэрствам замежных спраў, Цэнтральнай камісіяй.

Замежныя (міжнародныя) назіральнікі акрэдытуюцца Цэнтральнай камісіяй. Тэрмін паўнамоцтваў замежнага (міжнароднага) назіральніка пачынаецца з дня яго акрэдытацыі і заканчваецца ў дзень устанаўлення вынікаў выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата.

Замежныя (міжнародныя) назіральнікі ажыццяўляюць назіранне ў парадку, прадугледжаным часткай сёмай гэтага артыкула. Замежныя (міжнародныя) назіральнікі маюць права таксама сустракацца з кандыдатамі, даверанымі асобамі кандыдатаў, а пасля дня галасавання выкладаць сваё меркаванне аб заканадаўстве Рэспублікі Беларусь аб выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата, праводзіць прэс-канферэнцыі і звяртацца ў сродкі масавай інфармацыі.

Замежныя (міжнародныя) назіральнікі не маюць права выкарыстоўваць свой статус для ажыццяўлення дзейнасці, не звязанай з назіраннем за падрыхтоўкай і правядзеннем выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата.

Цэнтральная камісія мае права пазбавіць акрэдытацыі замежнага (міжнароднага) назіральніка ў выпадку парушэння ім заканадаўства Рэспублікі Беларусь або агульнапрызнаных прынцыпаў і нормаў міжнароднага права.

Сродкі масавай інфармацыі асвятляюць падрыхтоўку і правядзенне выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата, члена Савета Рэспублікі ў адпаведнасці з заканадаўствам. Прадстаўнікі сродкаў масавай інфармацыі маюць права прысутнічаць на пасяджэннях камісій, у памяшканнях для галасавання, на пасяджэннях абласных Саветаў дэпутатаў і пасяджэннях вышэйшых органаў суб’ектаў грамадзянскай супольнасці па выбарах дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу, на пасяджэннях дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў па выбарах членаў Савета Рэспублікі, а таксама па адкліканні члена Савета Рэспублікі.

Кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь маюць права прысутнічаць на ўчастку для галасавання пры падліку галасоў выбаршчыкаў. Кандыдаты ў дэпутаты маюць права прысутнічаць пры падліку галасоў выбаршчыкаў на ўчастку для галасавання, размешчаным на тэрыторыі выбарчай акругі, па якой яны балатуюцца.

Асобы, якія перашкаджаюць у дзень выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата рабоце камісій, паводле распараджэння старшынь адпаведных камісій выдаляюцца з памяшканняў для галасавання.

Артыкул 13¹. Вылічэнне тэрмінаў

Тэрміны пры падрыхтоўцы і правядзенні выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата, члена Савета Рэспублікі, вызначаныя гэтым Кодэксам, вылічваюцца ў каляндарных днях. Перанос апошняга дня тэрміну, які прыпадае на непрацоўны дзень, не ажыццяўляецца.

Тэрміны вылічваюцца з дня надыходу каляндарнай даты або падзеі, якімі вызначаны іх пачатак, калі іншае не ўстаноўлена гэтым Кодэксам.

У выпадку калі якое-небудзь дзеянне павінна (можа) ажыццяўляцца з дня надыходу якой-небудзь падзеі, то першым днём, у які гэта дзеянне павінна (можа) быць ажыццёўлена, з'яўляецца каляндарная дата надыходу адпаведнай падзеі, але не раней за час надыходу гэтай падзеі.

У выпадку калі якое-небудзь дзеянне павінна (можа) ажыццяўляцца пасля дня надыходу якой-небудзь падзеі, то першым днём, у які гэта дзеянне павінна (можа) быць ажыццёўлена, з'яўляецца дзень, наступны пасля каляндарнай даты надыходу гэтай падзеі.

У выпадку калі якое-небудзь дзеянне павінна (можа) ажыццяўляцца не пазней чым за пэўную колькасць дзён або за пэўную колькасць дзён да дня надыходу якой-небудзь падзеі, то апошнім днём або днём, калі гэта дзеянне павінна (можа) быць ажыццёўлена, з'яўляецца дзень, пасля якога застаецца ўказаная ў гэтым Кодэксе колькасць дзён да дня надыходу адпаведнай падзеі.

У выпадку калі якое-небудзь дзеянне павінна (можа) ажыццяўляцца не раней чым за пэўную колькасць дзён да дня надыходу якой-небудзь падзеі, то гэта дзеянне павінна (можа) быць ажыццёўлена на працягу ўказанай у гэтым Кодэксе колькасці дзён. Пры гэтым апошнім днём, калі гэта дзеянне павінна (можа) быць ажыццёўлена, з'яўляецца дзень, які папярэднічае каляндарнай даце надыходу гэтай падзеі.

У выпадку калі якое-небудзь дзеянне павінна (можа) ажыццяўляцца не раней чым праз пэўную колькасць дзён з дня (пасля дня) надыходу якой-небудзь падзеі, то першым днём, калі гэта дзеянне павінна (можа) быць ажыццёўлена, з'яўляецца дзень, наступны пасля сканчэння ўказанай у гэтым Кодэксе колькасці дзён з дня (пасля дня) надыходу адпаведнай падзеі.

У выпадку калі якое-небудзь дзеянне павінна (можа) ажыццяўляцца не пазней чым праз пэўную колькасць дзён пасля дня надыходу якой-небудзь падзеі, то гэта дзеянне павінна (можа) быць ажыццёўлена на працягу ўказанай у гэтым Кодэксе колькасці дзён. Пры гэтым першым днём лічыцца дзень, наступны пасля каляндарнай даты надыходу гэтай падзеі, а апошнім – дзень, у які заканчваецца ўказаная колькасць дзён.

У выпадку калі якое-небудзь дзеянне павінна (можа) ажыццяўляцца не пазней чым праз пэўную колькасць дзён з дня надыходу якой-небудзь падзеі, то гэта дзеянне павінна (можа) быць ажыццёўлена на працягу ўказанай у гэтым Кодэксе колькасці дзён. Пры гэтым першым днём лічыцца каляндарная дата надыходу гэтай падзеі, а апошнім – дзень, у які заканчваецца ўказаная колькасць дзён.

РАЗДЗЕЛ II
ВЫБАРЧЫЯ АКРУГІ, УЧАСТКІ ДЛЯ ГАЛАСАВАННЯ.
СПІСЫ ГРАМАДЗЯН, ЯКІЯ МАЮЦЬ ПРАВА ЎДЗЕЛЬНІЧАЦЬ
У ВЫБАРАХ, РЭФЕРЭНДУМЕ, ГАЛАСАВАННІ АБ АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА

ГЛАВА 3
ВЫБАРЧЫЯ АКРУГІ

Артыкул 14. Выбарчая акруга па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь праводзяцца па адзінай выбарчай акрузе, якая складае ўсю тэрыторыю Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 15. Выбарчыя акругі па выбарах дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў

Для правядзення выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь утвараецца 110 выбарчых акруг.

Для правядзення выбараў дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў утвараюцца выбарчыя акругі:

- па выбарах у абласны Савет дэпутатаў – ад 40 да 60 выбарчых акруг;
- па выбарах у Мінскі гарадскі Савет дэпутатаў – ад 40 да 60 выбарчых акруг;
- па выбарах у раённы Савет дэпутатаў – ад 25 да 40 выбарчых акруг;
- па выбарах у гарадскі Савет дэпутатаў (горада абласнога падпарадкавання) – ад 25 да 40 выбарчых акруг;
- па выбарах у гарадскі Савет дэпутатаў (горада раённага падпарадкавання) – ад 15 да 25 выбарчых акруг;
- па выбарах у пасялковы, сельскі Савет дэпутатаў – ад 5 да 11 выбарчых акруг.

Сярэдняя колькасць выбаршчыкаў на выбарчую акругу па выбарах дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў па Рэспубліцы Беларусь устанаўліваецца Цэнтральнай камісіяй не пазней за 1 верасня года, які папярэднічае году правядзення выбараў дэпутатаў у адзіны дзень галасавання.

У межах нормаў, указаных у частцы другой гэтага артыкула, колькасць выбарчых акруг, якія падлягаюць утварэнню па выбарах у мясцовы Савет дэпутатаў, і сярэдняя колькасць выбаршчыкаў на выбарчую акругу ўстанаўліваюцца адпаведным мясцовым Саветам дэпутатаў не пазней за 1 верасня года, які папярэднічае году правядзення выбараў дэпутатаў у адзіны дзень галасавання.

Колькасць выбаршчыкаў у выбарчай акрузе вызначаецца зыходзячы з колькасці грамадзян, якія валодаюць выбарчым правам і пражывалі на тэрыторыі, што ўваходзіць у выбарчую акругу, пры правядзенні апошніх выбараў або рэферэндуму.

Выбарчыя акругі ўтвараюцца з прыкладна роўнай колькасцю выбаршчыкаў: адхіленне колькасці выбаршчыкаў у выбарчай акрузе па выбарах дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў ад сярэдняй колькасці выбаршчыкаў, якія прыпадаюць на выбарчую акругу па Рэспубліцы Беларусь, а ў выбарчай акрузе па выбарах дэпутатаў адпаведнага мясцовага Савета дэпутатаў – ад сярэдняй колькасці выбаршчыкаў, якія прыпадаюць на выбарчую акругу па выбарах у гэты мясцовы Савет дэпутатаў, як правіла, не можа перавышаць 10 працэнтаў. Пры ўтварэнні выбарчых акруг па выбарах дэпутатаў абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў дапускаецца адхіленне колькасці выбаршчыкаў ад сярэдняй колькасці выбаршчыкаў у выбарчай акрузе больш за 10 працэнтаў, але не больш за 20 працэнтаў.

Выбарчая акруга складае адзіную тэрыторыю: не дапускаецца ўтварэнне выбарчай акругі з тэрыторый, якія не мяжуюць паміж сабой, за выключэннем тэрыторый, якія знаходзяцца ў адным адміністрацыйным падпарадкаванні.

Межы выбарчых акруг па выбарах у абласны, Мінскі гарадскі Савет дэпутатаў не павінны перасякаць межы выбарчых акруг па выбарах у Палату прадстаўнікоў.

Спісы выбарчых акруг з указаннем іх найменняў, нумароў, меж, колькасці выбаршчыкаў і месцаў знаходжання выбарчых камісій у сямідзённы тэрмін з дня ўтварэння гэтых выбарчых акруг публікуюцца ў друкаваных сродках масавай інфармацыі, а таксама размяшчаюцца на афіцыйных сайтах адпаведна Цэнтральнай камісіі, мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў у глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт: па выбарах дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў – Цэнтральнай камісіяй, па выбарах дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў – мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі.

У выпадку роспуску Палаты прадстаўнікоў, мясцовага Савета дэпутатаў выбары дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовага Савета дэпутатаў праводзяцца па выбарчых акругах, утвораных пры правядзенні выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовага Савета дэпутатаў ранейшага склікання.

Ад кожнай выбарчай акругі выбіраецца адзін дэпутат.

Артыкул 16. Парадак утварэння выбарчых акруг па выбарах дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў

Выбарчыя акругі па выбарах дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў утвараюцца Цэнтральнай камісіяй па прадстаўленні абласных і Мінскага гарадскога выканаўчых камітэтаў не пазней за 1 кастрычніка года, які папярэднічае году правядзення выбараў дэпутатаў у адзіны дзень галасавання.

Выбарчыя акругі па выбарах у мясцовыя Саветы дэпутатаў утвараюцца не пазней за 1 лістапада года, які папярэднічае году правядзення выбараў дэпутатаў у адзіны дзень галасавання:

у абласных, Мінскі гарадскі, раённыя, гарадскія (гарадоў абласнога падпарадкавання) Саветы дэпутатаў – прэзідыумами адпаведных мясцовых Саветаў дэпутатаў і выканаўчымі камітэтамі;

у гарадскія (гарадоў раённага падпарадкавання), пасялковыя і сельскія Саветы дэпутатаў – адпаведнымі выканаўчымі камітэтамі.

ГЛАВА 4 УЧАСТКІ ДЛЯ ГАЛАСАВАННЯ

Артыкул 17. Участкі для галасавання

Для правядзення галасавання і падліку галасоў па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, па рэферэндуме, адкліканні дэпутата ўтвараюцца ўчасткі для галасавання з колькасцю не большай за 3000 выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму.

Участкі для галасавання могуць утварацца ў воінскіх часцях, месцах часовага знаходжання выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму (у бальніцах, санаторыях, дамах адпачынку і іншых месцах часовага знаходжання).

Артыкул 18. Парадак утварэння ўчасткаў для галасавання

Участкі для галасавання па правядзенні выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата ўтвараюцца ў раёнах і гарадах раённымі, гарадскімі (у гарадах абласнога

падпарадкавання) выканаўчымі камітэтамі, а ў гарадах з раённым дзяленнем – мясцовымі адміністрацыямі раёнаў у гарадах (далей – мясцовая адміністрацыя). У воінскіх часцях участкі для галасавання ўтвараюцца ў такім жа парадку па прадстаўленні камандзіраў воінскіх часцей.

Участкі для галасавання ўтвараюцца не пазней чым за 45 дзён да выбараў і не пазней чым за 30 дзён да рэферэндуму, за 30 дзён да дня галасавання аб адкліканні дэпутата.

Пры правядзенні выбараў дэпутатаў у адзіны дзень галасавання ўчасткі для галасавання з’яўляюцца агульнымі па выбарах дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў і выбарах дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў.

Пры адначасовым правядзенні выбараў рознага ўзроўню, выбараў і рэферэндуму ўчасткі для галасавання з’яўляюцца агульнымі па выбарах рознага ўзроўню, выбарах і рэферэндуме.

Органы, якія ўтварылі ўчасткі для галасавання, абавязаны не пазней чым у сямідзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння апавясціць выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму аб межах кожнага ўчастка для галасавання або пераліку населеных пунктаў, вуліц, дамоў, якія ўваходзяць у межы ўчастка для галасавання, з указаннем месца знаходжання ўчастковай камісіі і памяшкання для галасавання.

ГЛАВА 5

СПІСЫ ГРАМАДЗЯН, ЯКІЯ МАЮЦЬ ПРАВА ЎДЗЕЛЬНІЧАЦЬ У ВЫБАРАХ, РЭФЕРЭНДУМЕ, ГАЛАСАВАННІ АБ АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА

Артыкул 19. Спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата, і парадак іх складання

Спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў, дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў, складаюцца па кожным участку для галасавання і падпісваюцца старшынёй і сакратаром участковай камісіі.

Гарадскія, пасялковыя, сельскія выканаўчыя камітэты, а ў гарадах з раённым дзяленнем – мясцовыя адміністрацыі, раённыя выканаўчыя камітэты ў гарадах і пасёлках гарадскога тыпу, дзе не ўтвораны гарадскія і пасялковыя выканаўчыя камітэты, забяспечваюць улік выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму на аснове даных дзяржаўнай інфармацыйнай сістэмы «Рэгістр насельніцтва» і (або) іншых баз даных і перадаюць участковым камісіям спісы грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія зарэгістраваны на тэрыторыі адпаведных участкаў для галасавання і маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата, падпісаныя старшынямі адпаведных выканаўчых камітэтаў, а ў гарадах з раённым дзяленнем – кіраўнікамі мясцовых адміністрацый.

Спісы грамадзян – ваеннаслужачых, якія знаходзяцца ў воінскіх часцях, а таксама членаў сямей ваеннаслужачых і іншых выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму, якія пражываюць у раёнах размяшчэння воінскіх часцей, складаюцца на аснове даных, што прадстаўляюцца камандзірамі воінскіх часцей. Ваеннаслужачыя, якія пражываюць па-за воінскімі часцямі, уключаюцца ў спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата, па месцы жыхарства на агульных падставах.

Спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата, па ўчастках для галасавання, утвораных у месцах

часовага знаходжання выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму (у бальніцах, санаторыях, дамах адпачынку і іншых месцах часовага знаходжання), складаюцца ўчастковымі камісіямі на аснове даных, якія прадстаўляюцца ва ўчастковыя камісіі кіраўнікамі ўказаных устаноў.

Прозвішчы грамадзян у спісе ўказваюцца ў парадку, зручным для правядзення галасавання.

Артыкул 20. Парадак уключэння ў спіс грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата

У спіс грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата, уключаюцца грамадзяне Рэспублікі Беларусь, якія валодаюць выбарчым правам і дасягнулі да дня або ў дзень выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата 18 гадоў, зарэгістраваныя да моманту складання спісу па месцы жыхарства або па месцы знаходжання на тэрыторыі гэтага ўчастка для галасавання. Грамадзяне, зарэгістраваныя па месцы знаходжання, уключаюцца ў спіс толькі на ўчастку для галасавання па месцы знаходжання.

Грамадзянін, які мае права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата, можа быць уключаны ў спіс толькі на адным участку для галасавання.

Артыкул 21. Азняямленне са спісамі грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата. Права на абскарджанне няправільнасцей у спісе

Спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата, прадстаўляюцца выбаршчыкам, удзельнікам рэферэндуму для азняямлення за 15 дзён да выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата, а на ўчастках для галасавання, утвораных у месцах часовага знаходжання выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму (у бальніцах, санаторыях, дамах адпачынку і іншых месцах часовага знаходжання), – за два дні да выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата.

Грамадзяне, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата і зарэгістраваны па месцы жыхарства на тэрыторыі ўчастка для галасавання, але не ўключаны ў спіс па якой-небудзь прычыне, дадаткова ўключаюцца ўчастковай камісіяй у спіс на падставе пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (пры наяўнасці ў ім штампа аб рэгістрацыі па месцы жыхарства на тэрыторыі ўчастка для галасавання) або ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (пасля ўдакладнення звестак аб рэгістрацыі па месцы жыхарства на тэрыторыі ўчастка для галасавання), а грамадзяне, зарэгістраваныя па месцы знаходжання на тэрыторыі ўчастка для галасавання, – на падставе пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь і дакумента, які пацвярджае рэгістрацыю па месцы знаходжання на тэрыторыі ўчастка для галасавання, або ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (пасля ўдакладнення звестак аб рэгістрацыі па месцы знаходжання на тэрыторыі ўчастка для галасавання).

Пры адсутнасці ў грамадзяніна рэгістрацыі на тэрыторыі гэтага ўчастка для галасавання ён можа быць уключаны ў спіс да дня выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата на падставе пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь) і дакумента, які пацвярджае пражыванне на тэрыторыі ўчастка для галасавання. У гэтым выпадку ўчастковая камісія перадае паведамленне аб уключэнні грамадзяніна ў спіс ва ўчастковую камісію ўчастка

для галасавання, на тэрыторыі якога грамадзянін зарэгістраваны па месцы жыхарства або па месцы знаходжання.

Кожнаму грамадзяніну забяспечваецца магчымасць праверыць, ці ўключаны ён у спіс і ці правільна ў спісе ўказаны звесткі аб ім.

Кожнаму грамадзяніну даецца права абскардзіць неўключэнне, няправільнае ўключэнне ў спіс або выключэнне са спіса, а таксама дапушчаныя ў спісе недакладнасці ва ўказанні даных аб грамадзяніне. Заява аб няправільнасцях у спісе разглядаецца ўчастковай камісіяй, якая абавязана не пазней чым у двухдзённы тэрмін, а напярэдадні і ў дзень выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата неадкладна разгледзець заяву, унесці неабходныя выпраўленні ў спіс або выдаць заяўніку копію матываванага рашэння аб адхіленні яго заявы. Гэта рашэнне можа быць абскарджана ў вышэйстаячую камісію, якая абавязана разгледзець скаргу не пазней чым у трохдзённы тэрмін, а ў дзень галасавання – на працягу дзвюх гадзін, але не пазней за час заканчэння галасавання. Рашэнне ўчастковай камісіі можа быць таксама абскарджана не пазней чым за пяць дзён да выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата ў раённы, гарадскі суд, які абавязаны разгледзець скаргу ў трохдзённы тэрмін. Рашэнне раённага, гарадскога суда канчатковае. Выпраўленне ў спісе ў адпаведнасці з рашэннем вышэйстаячай камісіі або суда выконваецца ўчастковай камісіяй неадкладна.

РАЗДЕЛ III

ПАЎНАМОЦТВЫ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, ДЗЯРЖАЎНЫХ ОРГАНАЎ У АРГАНІЗАЦЫІ ПАДРЫХТОЎКІ ВЫБАРАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ, АДКЛІКАННЯ ДЭПУТАТА, ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ. СІСТЭМА І ПАЎНАМОЦТВЫ КАМІСІЙ ПА ПРАВЯДЗЕННІ ВЫБАРАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ, ГАЛАСАВАННЯ АБ АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА

ГЛАВА 6

ПАЎНАМОЦТВЫ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, ДЗЯРЖАЎНЫХ ОРГАНАЎ У АРГАНІЗАЦЫІ ПАДРЫХТОЎКІ ВЫБАРАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ, АДКЛІКАННЯ ДЭПУТАТА, ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ

Артыкул 22. Паўнамоцтвы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у арганізацыі падрыхтоўкі выбараў, рэспубліканскага рэферэндуму

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь:

- 1) прызначае чарговыя і нечарговыя выбары ў Палату прадстаўнікоў і вызначае арганізацыйныя мерапрыемствы па забеспячэнні іх правядзення;
- 2) прызначае чарговыя і нечарговыя выбары ў Савет Рэспублікі і вызначае арганізацыйныя мерапрыемствы па забеспячэнні іх правядзення;
- 3) прызначае чарговыя і нечарговыя выбары ў мясцовыя Саветы дэпутатаў і вызначае арганізацыйныя мерапрыемствы па забеспячэнні іх правядзення;
- 4) прызначае выбары ў мясцовыя Саветы дэпутатаў у новаўтвораных адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінках;
- 5) пры роспуску Саветам Рэспублікі мясцовага Савета дэпутатаў прызначае выбары ў гэты мясцовы Савет дэпутатаў;
- 6) прызначае рэспубліканскі рэферэндум і вызначае арганізацыйныя мерапрыемствы па забеспячэнні яго правядзення.

Артыкул 23. Паўнамоцтвы Палаты прадстаўнікоў у арганізацыі падрыхтоўкі выбараў, рэспубліканскага рэферэндуму

Палата прадстаўнікоў:

- 1) прызначае выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і вызначае арганізацыйныя мерапрыемствы па забеспячэнні іх правядзення;
- 2) пры разглядзе рэспубліканскага бюджэту прадугледжвае сродкі на правядзенне выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, членаў Савета Рэспублікі, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, рэспубліканскага рэферэндуму.

Артыкул 24. Паўнамоцтвы мясцовых выканаўчых і распарадчых, а таксама прадстаўнічых органаў у арганізацыі падрыхтоўкі выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата, члена Савета Рэспублікі

Абласныя, Мінскі гарадскі выканаўчыя камітэты падрыхтоўваюць прапановы аб утварэнні выбарчых акруг па выбарах у Палату прадстаўнікоў.

Раённыя, гарадскія (у гарадах абласнога падпарадкавання) выканаўчыя камітэты, мясцовыя адміністрацыі ўтвараюць участкі для галасавання і ўчастковыя камісіі па правядзенні выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата, устанаўліваюць адзіную нумарацыю ўчасткаў для галасавання па раёне, горадзе.

Гарадскія (у гарадах раённага падпарадкавання), пасялковыя, сельскія выканаўчыя камітэты:

- 1) утвараюць выбарчыя акругі па выбарах у гарадскія (гарадоў раённага падпарадкавання), пасялковыя, сельскія Саветы дэпутатаў;
- 2) утвараюць гарадскія, пасялковыя, сельскія выбарчыя камісіі, гарадскія, пасялковыя, сельскія камісіі па рэферэндуме.

Гарадскія, пасялковыя, сельскія выканаўчыя камітэты, мясцовыя адміністрацыі, раённыя выканаўчыя камітэты ў гарадах і пасёлках гарадскога тыпу, дзе не ўтвораны гарадскія і пасялковыя выканаўчыя камітэты, забяспечваюць улік грамадзян і перадаюць участковым камісіям спісы грамадзян, якія зарэгістраваны на тэрыторыі адпаведных участкаў для галасавання і маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата.

Раённыя, гарадскія, пасялковыя, сельскія выканаўчыя камітэты, мясцовыя адміністрацыі:

- 1) арганізуюць прадастаўленне камісіям па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, выбарчым камісіям, камісіям па рэферэндуме, камісіям па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата памяшканняў для размяшчэння камісій і правядзення галасавання, а таксама неабходнага абсталявання, сродкаў сувязі, транспартных сродкаў;
- 2) ствараюць умовы для правядзення сустрэч кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты з выбаршчыкамі; забяспечваюць бясплатнае прадастаўленне ім памяшканняў для гэтых мэт, а таксама неабходных даведачных і інфармацыйных матэрыялаў; вырашаюць пытанні прадастаўлення памяшканняў для публічнага абмеркавання пытанняў, вынесеных на рэферэндум;
- 3) выдзяляюць на тэрыторыі ўчасткаў для галасавання месцы для размяшчэння агітацыйных друкаваных матэрыялаў;
- 4) вызначаюць месцы для правядзення кандыдатамі ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, іх даверанымі асобамі масавых мерапрыемстваў (сходаў па-за памяшканнямі, мітынгаў, пікетавання) з мэтай ажыццяўлення перадвыбарнай агітацыі;
- 5) садзейнічаюць арганізацыі і правядзенню мерапрыемстваў, звязаных з навучаннем і павышэннем кваліфікацыі членаў камісій і іншых асоб, якія ўдзельнічаюць у

падрыхтоўцы і правядзенні выбараў, рэферэндумаў, адклікання дэпутата, члена Савета Рэспублікі.

Раённыя, гарадскія выканаўчыя камітэты, мясцовыя адміністрацыі, а таксама абласныя і Мінскі гарадскі выканаўчыя камітэты пры ініцыяванні правядзення рэферэндуму грамадзянамі Рэспублікі Беларусь правяраюць сапраўднасць подпісаў грамадзян у падпісных лістах рэферэндуму і прымаюць рашэнні аб рэзультатах збору подпісаў грамадзян.

Прэзідыумы абласных, Мінскага гарадскога Саветаў дэпутатаў і абласныя, Мінскі гарадскі выканаўчыя камітэты:

1) утвараюць выбарчыя акругі па выбарах у абласныя, Мінскі гарадскі Саветы дэпутатаў;

2) утвараюць абласныя, Мінскую гарадскую камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, абласныя, Мінскую гарадскую выбарчыя камісіі, абласныя, Мінскую гарадскую камісіі па рэферэндуме, а таксама акруговыя выбарчыя камісіі;

3) склікаюць пасяджэнні дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў па выбарах і адкліканні членаў Савета Рэспублікі.

Прэзідыумы абласных Саветаў дэпутатаў арганізуюць правядзенне пасяджэнняў абласных Саветаў дэпутатаў па выбарах дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў.

Прэзідыумы раённых, гарадскіх Саветаў дэпутатаў і раённыя, гарадскія (у гарадах абласнога падпарадкавання) выканаўчыя камітэты:

1) утвараюць выбарчыя акругі па выбарах у раённыя, гарадскія (гарадоў абласнога падпарадкавання) Саветы дэпутатаў;

2) утвараюць раённыя, гарадскія камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, раённыя, гарадскія выбарчыя камісіі, а таксама раённыя, гарадскія камісіі па рэферэндуме.

Прэзідыумы гарадскіх Саветаў дэпутатаў і гарадскія выканаўчыя камітэты ў гарадах з раённым дзяленнем утвараюць раённыя ў гарадах камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, па рэферэндуме.

Прэзідыумы Мінскага гарадскога, раённых, гарадскіх (гарадоў абласнога падпарадкавання) Саветаў дэпутатаў і адпаведныя выканаўчыя камітэты вылучаюць кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі, а таксама ініцыююць (акрамя прэзідыума Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта) узбуджэнне пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі.

Прэзідыумы абласных, раённых, гарадскіх (гарадоў абласнога падпарадкавання) Саветаў дэпутатаў, гарадскія (гарадоў раённага падпарадкавання), пасялковыя і сельскія Саветы дэпутатаў вылучаюць кандыдатаў у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў.

Абласныя Саветы дэпутатаў выбіраюць дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў адпаведнай вобласці.

Мясцовыя Саветы дэпутатаў устанаўліваюць колькасць выбарчых акруг, якія падлягаюць утварэнню, і сярэдняю колькасць выбаршчыкаў на выбарчую акругу па выбарах у адпаведны мясцовы Савет дэпутатаў, прызначаюць адпаведна абласныя, раённыя, гарадскія, раённыя ў гарадах, пасялковыя, сельскія рэферэндумы, а таксама выбары дэпутатаў замест тых, хто выбыў.

Старшыня або прэзідыум мясцовага Савета дэпутатаў:

1) склікаюць сходы выбаршчыкаў па ініцыяванні і ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата;

2) арганізуюць праверку сапраўднасці подпісаў выбаршчыкаў на падпісных лістах у падтрымку прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата і складаюць пракакол аб рэзультатах збору подпісаў.

Мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя, а таксама прадстаўнічыя органы ажыццяўляюць і іншыя паўнамоцтвы, прадугледжаныя гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата, члена Савета Рэспублікі.

ГЛАВА 7

СІСТЭМА КАМІСІЙ ПА ПАДРЫХТОЎЦЫ І ПРАВЯДЗЕННІ ВЫБАРАЎ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, ДЭПУТАТАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ, ГАЛАСАВАННЯ АБ АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА

Артыкул 25. Сістэма камісій па падрыхтоўцы і правядзенні выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутатаў

Падрыхтоўку і правядзенне выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў, рэферэндуму забяспечваюць Цэнтральная камісія, а таксама адпаведна:

выбарчыя камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь (далей – камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь);

выбарчыя камісіі па выбарах дэпутатаў (далей, калі не ўстаноўлена іншае, – выбарчыя камісіі);

камісіі па рэферэндуме.

Падрыхтоўку і правядзенне адклікання дэпутатаў забяспечваюць Цэнтральная камісія і камісіі па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата.

Артыкул 26. Цэнтральная камісія

Цэнтральная камісія з'яўляецца дзяржаўным органам, які арганізуе ў межах сваіх паўнамоцтваў падрыхтоўку і правядзенне выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, членаў Савета Рэспублікі, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, рэспубліканскіх рэферэндумаў. Цэнтральная камісія вырашае пытанні, звязаныя з арганізацыяй адклікання дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў і членаў Савета Рэспублікі.

Цэнтральная камісія ўзначальвае сістэму камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, выбарчых камісій і камісій па рэферэндуме, якія дзейнічаюць у перыяд падрыхтоўкі і правядзення выбараў і рэспубліканскіх рэферэндумаў.

Цэнтральная камісія – пастаянна дзеючы орган, з'яўляецца юрыдычнай асобай, мае пячатку з выявай Дзяржаўнага герба Рэспублікі Беларусь і са сваёй назвай, рахунак у банку.

Артыкул 27. Камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Падрыхтоўку і правядзенне выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь забяспечваюць наступныя камісіі:

тэрытарыяльныя камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь – абласныя, Мінская гарадская, раённыя, гарадскія (у гарадах абласнога падпарадкавання, акрамя гарадоў з раённым дзяленнем), раённыя ў гарадах камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь;

участковыя камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Пры прызначэнні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Палата прадстаўнікоў можа прыняць рашэнне не ўтвараць абласныя, Мінскую гарадскую, раённыя, гарадскія (у

гарадах абласнога падпарадкавання, акрамя гарадоў з раённым дзяленнем) камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, а ўскласці ажыццяўленне іх паўнамоцтваў на дзеючыя абласныя, Мінскую гарадскую, раённыя, гарадскія (у гарадах абласнога падпарадкавання) выбарчыя камісіі.

Артыкул 28. Выбарчыя камісіі па выбарах дэпутатаў

Падрыхтоўку і правядзенне выбараў дэпутатаў забяспечваюць наступныя выбарчыя камісіі:

тэрытарыяльныя выбарчыя камісіі – абласныя, Мінская гарадская, раённыя, гарадскія (у гарадах абласнога і раённага падпарадкавання), пасялковыя і сельскія выбарчыя камісіі;

акруговыя выбарчыя камісіі;
участковыя выбарчыя камісіі.

Пры прызначэнні паўторных выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў абласных і Мінскага гарадскога Саветаў дэпутатаў, выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў абласных і Мінскага гарадскога Саветаў дэпутатаў замест тых, хто выбыў, акруговыя выбарчыя камісіі не ўтвараюцца, а іх паўнамоцтвы ажыццяўляюцца адпаведна дзеючымі абласнымі, Мінскай гарадской выбарчымі камісіямі, за выключэннем выпадкаў прызначэння паўторных выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў у адпаведнасці з артыкуламі 88¹ і 88² гэтага Кодэкса.

Пры прызначэнні паўторных выбараў дэпутатаў гарадскіх (гарадоў раённага падпарадкавання), пасялковых і сельскіх Саветаў дэпутатаў, выбараў дэпутатаў гарадскіх (гарадоў раённага падпарадкавання), пасялковых і сельскіх Саветаў дэпутатаў замест тых, хто выбыў, гарадскія (у гарадах раённага падпарадкавання), пасялковыя, сельскія выбарчыя камісіі не ўтвараюцца, а іх паўнамоцтвы ажыццяўляюцца адпаведна дзеючымі раённымі выбарчымі камісіямі.

Артыкул 29. Выключаны.

Артыкул 30. Камісіі па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата

Падрыхтоўку і правядзенне галасавання аб адкліканні дэпутата забяспечваюць наступныя камісіі:

дзеючыя тэрытарыяльныя выбарчыя камісіі:

абласныя, Мінская гарадская выбарчыя камісіі – па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў, дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў;

раённыя выбарчыя камісіі – па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата раённага, гарадскога (гарадоў раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў;

гарадскія (у гарадах абласнога падпарадкавання) выбарчыя камісіі – па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата гарадскога Савета дэпутатаў;

участковыя камісіі па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата.

Артыкул 31. Камісіі па рэферэндуме

Падрыхтоўку і правядзенне рэспубліканскага рэферэндуму забяспечваюць наступныя камісіі:

тэрытарыяльныя камісіі па рэферэндуме – абласныя, Мінская гарадская, раённыя, гарадскія (у гарадах абласнога падпарадкавання, акрамя гарадоў з раённым дзяленнем), раённыя ў гарадах камісіі па рэферэндуме;

участковыя камісіі па рэферэндуме.

Пры прызначэнні рэспубліканскага рэферэндуму Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь можа прыняць рашэнне не ўтвараць абласныя, Мінскую гарадскую, раённыя, гарадскія (у гарадах абласнога падпарадкавання, акрамя гарадоў з раённым дзяленнем) камісіі па рэферэндуме, а ўскласці ажыццяўленне іх паўнамоцтваў на дзеючыя абласныя, Мінскую гарадскую, раённыя, гарадскія (у гарадах абласнога падпарадкавання) выбарчыя камісіі.

Падрыхтоўку і правядзенне мясцовага рэферэндуму забяспечваюць:

абласнога, Мінскага гарадскога рэферэндуму – абласная, Мінская гарадская, раённыя, гарадскія (у гарадах абласнога падпарадкавання, акрамя гарадоў з раённым дзяленнем), раённыя ў гарадах і участковыя камісіі па рэферэндуме;

раённага, гарадскога (у гарадах абласнога падпарадкавання), раённага ў горадзе рэферэндуму – раённая, гарадская, раённая ў горадзе і участковыя камісіі па рэферэндуме;

гарадскога (у гарадах раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага рэферэндуму – гарадская, пасялковая, сельская і участковыя камісіі па рэферэндуме.

Пры прызначэнні мясцовага рэферэндуму мясцовы Савет дэпутатаў, які прызначыў рэферэндум, можа прыняць рашэнне не ўтвараць адпаведныя камісіі па рэферэндуме, а ўскласці ажыццяўленне іх паўнамоцтваў на дзеючыя тэрытарыяльныя выбарчыя камісіі.

У выпадку прызначэння і правядзення адначасова рэспубліканскага і мясцовых рэферэндумаў камісіі, утвораныя ў прадугледжаным гэтым Кодэксам парадку, з'яўляюцца агульнымі для ўсіх рэферэндумаў, якія праводзяцца адначасова.

ГЛАВА 8 УТВАРЭННЕ, АРГАНІЗАЦЫЯ РАБОТЫ І ПАЎНАМОЦТВЫ ЦЭНТРАЛЬНОЙ КАМІСІІ

Артыкул 32. Парадак утварэння Цэнтральнай камісіі

Цэнтральная камісія ўтвараецца ў складзе 12 чалавек з грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія маюць, як правіла, вышэйшую юрыдычную адукацыю і вопыт работы па арганізацыі і правядзенні выбараў і рэферэндумаў.

Члены Цэнтральнай камісіі выбіраюцца Усебеларускім народным сходам па прапанове Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, папярэдне ўзгодненай з Прэзідыумам Усебеларускага народнага сходу. Кандыдатуры ў склад Цэнтральнай камісіі рэкамендуюцца Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь сумеснымі рашэннямі прэзідыумаў абласных, Мінскага гарадскога Саветаў дэпутатаў і абласных, Мінскага гарадскога выканаўчых камітэтаў.

Старшыня Цэнтральнай камісіі выбіраецца Усебеларускім народным сходам па прапанове Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, папярэдне ўзгодненай з Прэзідыумам Усебеларускага народнага сходу, з ліку членаў Цэнтральнай камісіі. Намеснік Старшыні і сакратар Цэнтральнай камісіі выбіраюцца з ліку членаў Цэнтральнай камісіі на яе першым пасяджэнні. Кандыдатуры для выбарання на пасады намесніка Старшыні і сакратара Цэнтральнай камісіі ўносяцца Старшынёй Цэнтральнай камісіі. Кандыдатура намесніка Старшыні папярэдне ўзгадняецца з Прэзідыумам Усебеларускага народнага сходу.

Тэрмін паўнамоцтваў Цэнтральнай камісіі – пяць гадоў. Тэрмін паўнамоцтваў Цэнтральнай камісіі новага складу пачынаецца з дня яе ўтварэння ў правамоцным складзе.

У склад Цэнтральнай камісіі не могуць уваходзіць кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь і іх давераныя асобы, кандыдаты ў дэлегаты Усебеларускага

народнага сходу, кандыдаты ў дэпутаты і іх давераныя асобы, кандыдаты ў члены Савета Рэспублікі, дэлегаты Усебеларускага народнага сходу, дэпутаты, члены Савета Рэспублікі, а таксама іншыя асобы ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам. Паўнамоцтвы асобы, якая ўваходзіць у склад Цэнтральнай камісіі, у гэтых выпадках лічацца спыненымі з моманту яе рэгістрацыі кандыдатам, даверанай асобай, вылучэння кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу або з моманту набыцця гэтай асобай статусу, у адпаведнасці з якім яна не можа ўваходзіць у склад Цэнтральнай камісіі.

Члены Цэнтральнай камісіі, якія з'яўляюцца членамі палітычных партый, павінны прыпыніць сваё членства ў палітычнай партыі і ў перыяд работы ў камісіі не могуць прымаць удзел у дзейнасці палітычных партый, а таксама выконваць іх даручэнні.

Старшыня, намеснік Старшыні, сакратар, члены Цэнтральнай камісіі могуць быць вызвалены ад пасады да сканчэння тэрміну іх паўнамоцтваў у выпадках:

пісьмовай заявы аб складанні паўнамоцтваў з прычыны акалічнасцей, якія перашкаджаюць іх ажыццяўленню, у тым ліку па стане здароўя;

спынення грамадзянства Рэспублікі Беларусь;

сістэматычнага невыканання сваіх абавязкаў;

учынення дзеянняў, якія дыскрэдытуюць Цэнтральную камісію;

учынення наўмыснага злачынства, устаноўленага прыговарам суда, які ўступіў у законную сілу.

Вызваленне ад пасады членаў Цэнтральнай камісіі ажыццяўляецца Усебеларускім народным сходам па прапанове Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, папярэдне ўзгодненай з Прэзідыумам Усебеларускага народнага сходу.

Выбранне членаў Цэнтральнай камісіі замест асоб, якія выбылі з яе складу, праводзіцца ў парадку, устаноўленым гэтым артыкулам.

Артыкул 32¹. Арганізацыя работы Цэнтральнай камісіі і забеспячэнне яе дзейнасці

Асноўнымі прынцыпамі дзейнасці Цэнтральнай камісіі з'яўляюцца законнасць, незалежнасць, калегіяльнасць, адкрытасць і галоснасць.

Цэнтральная камісія збіраецца на сваё першае пасяджэнне не пазней за тры дні з дня яе ўтварэння ў правамоцным складзе.

Пасяджэнні Цэнтральнай камісіі склікаюцца па меры неабходнасці Старшынёй Цэнтральнай камісіі, а таксама па запатрабаванні не менш чым адной трэці яе членаў.

Пасяджэнне Цэнтральнай камісіі правамоцнае, калі ў ім прымае ўдзел не менш за дзве трэці агульнага складу, прадугледжанага часткай першай артыкула 32 гэтага Кодэкса.

Рашэнні Цэнтральнай камісіі прымаюцца ў форме пастаноў адкрытым галасаваннем большасцю галасоў агульнага складу камісіі. Пры роўнай колькасці галасоў, пададзеных «за» і «супраць», прынятым лічыцца рашэнне, за якое прагаласаваў старшынствуючы.

Старшыня і сакратар Цэнтральнай камісіі працуюць на пастаяннай аснове.

У выпадку часовай адсутнасці намесніка Старшыні або сакратара Цэнтральнай камісіі іх абавязкі па рашэнні Цэнтральнай камісіі могуць быць ускладзены на іншых яе членаў. Пры гэтым рашэнне аб ускладненні абавязкаў намесніка Старшыні Цэнтральнай камісіі павінна быць папярэдне ўзгоднена з Прэзідыумам Усебеларускага народнага сходу.

Паводле рашэння Цэнтральнай камісіі намеснік Старшыні і іншыя члены камісіі ў перыяд падрыхтоўкі і правядзення выбараў і рэспубліканскіх рэфэрэндумаў, а таксама ў іншых выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам, могуць вызваляцца ад выканання працоўных (службовых) абавязкаў па месцы асноўнай працы (службы) з захаваннем месца

працы, пасады служачага (прафесіі рабочага) і сярэдняга заробку за кошт сродкаў, выдзеленых на падрыхтоўку і правядзенне выбараў і рэспубліканскіх рэферэндумаў. Членам Цэнтральнай камісіі, якія выконваюць свае абавязкі ў іншай мясцовасці па-за месцам асноўнай працы (службы), прадастаўляюцца гарантыі і кампенсацыі, прадугледжаныя заканадаўствам пры службовых камандзіроўках.

Для забеспячэння дзейнасці Цэнтральнай камісіі ствараецца апарат Цэнтральнай камісіі. Колькасць работнікаў апарату Цэнтральнай камісіі вызначаецца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь па прадстаўленні Старшыні Цэнтральнай камісіі. Структура і штатны расклад апарату Цэнтральнай камісіі зацвярджаюцца Старшынёй Цэнтральнай камісіі.

Старшыня, сакратар і работнікі апарату Цэнтральнай камісіі, за выключэннем асоб, якія ажыццяўляюць забеспячэнне дзейнасці і тэхнічнае абслугоўванне, з'яўляюцца дзяржаўнымі грамадзянскімі служачымі.

Фінансаванне дзейнасці Цэнтральнай камісіі і яе апарату ажыццяўляецца ў межах сродкаў, прадугледжаных у рэспубліканскім бюджэце на ўтрыманне Цэнтральнай камісіі.

Старшыня Цэнтральнай камісіі арганізуе работу камісіі, ажыццяўляе агульнае кіраўніцтва яе апаратам, прызначае на пасады служачых і вызваляе ад іх работнікаў апарату, распараджаецца фінансавымі сродкамі ў межах каштарысу выдаткаў.

У перыяд падрыхтоўкі і правядзення выбараў і рэспубліканскіх рэферэндумаў Старшыня Цэнтральнай камісіі мае права часова павялічваць колькасць работнікаў апарата. Аплата працы і іншыя выплаты такім работнікам ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам у залежнасці ад займанай пасады служачага ў межах выдзеленых на гэтыя мэты сродкаў.

Для работы ў Цэнтральнай камісіі ў перыяд падрыхтоўкі і правядзення выбараў і рэспубліканскіх рэферэндумаў могуць часова пераводзіцца работнікі іншых дзяржаўных органаў і іншых арганізацый. Часовы перавод ажыццяўляецца з пісьмовай згоды работніка ў адпаведнасці з заканадаўствам аб працы. Старшыня Цэнтральнай камісіі мае права ажыццяўляць заахвочванне работнікаў, часова пераведзеных для работы ў Цэнтральнай камісіі, за кошт сродкаў, выдзеленых на падрыхтоўку і правядзенне выбараў і рэспубліканскіх рэферэндумаў.

Парадак работы Цэнтральнай камісіі вызначаецца рэгламентам, які зацвярджаецца Цэнтральнай камісіяй.

Артыкул 33. Паўнамоцтвы Цэнтральнай камісіі

Цэнтральная камісія ў межах сваёй кампетэнцыі:

1) арганізуе падрыхтоўку і правядзенне выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў і членаў Савета Рэспублікі, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, рэспубліканскіх рэферэндумаў;

2) ажыццяўляе на ўсёй тэрыторыі Рэспублікі Беларусь кантроль за выкананнем заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата і члена Савета Рэспублікі;

3) дае растлумачэнні заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата і члена Савета Рэспублікі з мэтай яго аднастайнага прымянення;

4) ажыццяўляе кіраўніцтва дзейнасцю камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, выбарчых камісій, камісій па рэферэндуме, камісій па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата, заслухоўвае іх інфармацыю, аказвае гэтым камісіям метадычную і арганізацыйна-тэхнічную дапамогу;

5) ажыццяўляе метадычнае кіраўніцтва работай па навучанні і павышэнні кваліфікацыі членаў камісій і іншых асоб, якія ўдзельнічаюць у падрыхтоўцы і правядзенні выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата, члена Савета Рэспублікі;

6) пры неабходнасці вырашае па сутнасці пытанні, якія адносяцца да кампетэнцыі ніжэйшатай камісіі;

7) утварае выбарчыя акругі па выбарах дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў і ўстанаўлівае сярэдняю колькасць выбаршчыкаў на выбарчую акругу па Рэспубліцы Беларусь;

8) прызначае выбары дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу, рэгіструе выбраных дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу і публікуе іх спіс у друкаваных сродках масавай інфармацыі, склікае першае пасяджэнне Усебеларускага народнага сходу новага склікання;

9) дае заключэнні аб правамоцнасці вылучэння кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі, рэгіструе вылучаных кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі, падводзіць вынікі выбараў членаў Савета Рэспублікі, рэгіструе выбраных членаў Савета Рэспублікі і публікуе іх спіс у друкаваных сродках масавай інфармацыі, склікае першую пасля выбараў сесію Савета Рэспублікі;

10) рэгіструе:

ініцыятыўныя групы грамадзян па вылучэнні кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь;

кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, іх давераных асоб, прадстаўнікоў па фінансавых пытаннях і выдае ім адпаведныя пасведчанні;

ініцыятыўную групу грамадзян па правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму і пытанні, якія прапануюцца ёю на рэспубліканскі рэферэндум;

ініцыятыўную групу выбаршчыкаў па зборы подпісаў у падтрымку прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў;

11) забяспечвае захаванне роўных прававых умоў перадвыбарнай дзейнасці палітычных партый, кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты;

12) вызначае парадак інфармавання грамадзян аб ходзе падрыхтоўкі і правядзення выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата, члена Савета Рэспублікі; вызначае парадак выкарыстання сродкаў масавай інфармацыі ў перадвыбарнай кампаніі;

13) вызначае меры, накіраваныя на стварэнне дадатковых умоў для грамадзян з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі пры правядзенні выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата, члена Савета Рэспублікі;

14) складае і зацвярджае каштарысы выдаткаў на падрыхтоўку і правядзенне выбараў, рэспубліканскага рэферэндуму, адклікання дэпутата Палаты прадстаўнікоў у межах сродкаў, выдзеленых з рэспубліканскага бюджэту; стварае пазабюджэтны фонд для дадатковага фінансавання выдаткаў на падрыхтоўку і правядзенне выбараў, рэспубліканскага рэферэндуму і зацвярджае палажэнне аб фондзе; размяркоўвае грашовыя сродкі, выдзеленыя з рэспубліканскага бюджэту і пазабюджэтнага фонду, паміж камісіямі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, выбарчымі камісіямі, камісіямі па рэферэндуме, камісіямі па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў;

15) кантралюе мэтавае выкарыстанне грашовых сродкаў, выдзеленых з рэспубліканскага бюджэту, пазабюджэтнага фонду, выбарчых фондаў асоб, якія вылучаюцца кандыдатамі ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь; інфармуе Палату прадстаўнікоў аб выдаткаванні сродкаў, выдзеленых з бюджэту на правядзенне выбараў, рэспубліканскага рэферэндуму, адклікання дэпутата Палаты прадстаўнікоў; публікуе справаздачу аб выдаткаванні сродкаў пазабюджэтнага фонду, размяшчае яе на афіцыйным сайце Цэнтральнай камісіі ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт;

16) устанаўлівае формы бюлетэняў і спіса грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутатаў, пратаколаў

камісій і іншых дакументаў па выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутатаў, узоры скрынак для галасавання і пячатак камісій;

17) забяспечвае выраб бюлетэняў па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і для галасавання па рэспубліканскім рэферэндуме і забеспячэнне імі абласных, Мінскай гарадской камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, па правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму;

18) вызначае меры па забеспячэнні захаванасці скрынак для галасавання і дакументаў па выбарах, рэферэндуме ў перыяд датэрміновага галасавання;

19) заслухоўвае паведамленні дзяржаўных органаў і органаў грамадскіх аб'яднанняў па пытаннях, звязаных з падрыхтоўкай і правядзеннем выбараў, рэферэндуму;

20) пры адначасовым правядзенні выбараў рознага ўзроўню, выбараў і рэферэндуму можа ўстанаўліваць, што спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах рознага ўзроўню, выбарах і рэферэндуме, з'яўляюцца агульнымі па выбарах рознага ўзроўню, выбарах і рэферэндуме, а таксама пры адначасовым правядзенні выбараў і рэферэндуму можа ўстанаўліваць, што тэрытарыяльныя камісіі з'яўляюцца агульнымі па выбарах і рэферэндуме;

21) кантралюе забеспячэнне камісій памяшканнямі, транспартам, сувяззю, разглядае іншыя пытанні іх матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння;

22) падводзіць вынікі выбараў, рэферэндуму;

23) рэгіструе выбраных дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў і публікуе іх спіс у друкаваных сродках масавай інфармацыі, склікае першую пасля выбараў сесію Палаты прадстаўнікоў;

24) выдае выбраным Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь і членам Савета Рэспублікі пасведчанні аб іх выбранні;

25) вырашае пытанні, звязаныя з правядзеннем другога тура галасавання, паўторных выбараў і выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у выпадку вакансіі пасады Прэзідэнта, а таксама паўторнага галасавання па рэферэндуме;

26) вырашае пытанні, звязаныя з арганізацыяй адклікання дэпутата Палаты прадстаўнікоў і члена Савета Рэспублікі, прызначае паўторныя выбары дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, выбары дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў замест тых, хто выбыў, і забяспечвае іх правядзенне;

27) устанаўлівае рэзультаты галасавання па адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў, члена Савета Рэспублікі;

28) разглядае скаргі на рашэнні камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, выбарчых камісій, камісій па рэферэндуме, камісій па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата і выносіць па іх рашэнні;

29) разглядае звароты грамадзян і юрыдычных асоб па пытаннях правядзення выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутатаў, членаў Савета Рэспублікі;

30) вывучае і абагульняе практыку прымянення заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата і члена Савета Рэспублікі;

31) уносіць прапановы аб удасканалванні заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата і члена Савета Рэспублікі;

32) ажыццяўляе ва ўзаемадзейні з іншымі дзяржаўнымі органамі і іншымі арганізацыямі інфармацыйна-асветніцкую дзейнасць па пытаннях рэалізацыі выбарчых правоў грамадзян;

33) стварае рабочыя групы і іншыя структуры для арганізацыйнага, прававога і тэхнічнага забеспячэння выбараў і рэферэндуму;

34) пры правядзенні выбараў, рэспубліканскага рэферэндуму вызначае парадак і віды заахвочвання членаў камісій, работнікаў апарата Цэнтральнай камісіі, асоб, якія

ажыццяўляюць вядзенне бухгалтарскага ўліку і складанне справаздачнасці ў камісіях, а таксама работнікаў структур, указанных у пункце 33 гэтай часткі;

35) устанаўлівае і развівае сувязі з органамі замежных дзяржаў і міжнароднымі арганізацыямі, якія займаюцца пытаннямі арганізацыі правядзення выбараў і рэфэрэндумаў;

36) ажыццяўляе іншыя паўнамоцтвы ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства.

Пытанні, указаныя ў пунктах 3, 6–10, 12–14, 16, 18, 20, 22, 23, 25–28 і 34 часткі першай гэтага артыкула, разглядаюцца Цэнтральнай камісіяй калегіяльна.

Звароты грамадзян і юрыдычных асоб падлягаюць калегіяльнаму разгляду ў тым выпадку, калі па іх прыняты рашэнні ніжэйстаячымі камісіямі. Па ініцыятыве Старшыні Цэнтральнай камісіі або па патрабаванні не менш чым адной трэці яе членаў на пасяджэнні Цэнтральнай камісіі разглядаюцца іншыя звароты грамадзян і юрыдычных асоб.

Звароты, якія не патрабуюць калегіяльнага разгляду, па даручэнні Старшыні Цэнтральнай камісіі разглядаюцца членамі Цэнтральнай камісіі, а таксама работнікамі яе апарату.

Рашэнні Цэнтральнай камісіі могуць быць абскарджаны ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь у выпадках, прадугледжаных заканадаўствам.

Артыкул 33¹. Члены Цэнтральнай камісіі з правам дарадчага голасу

Кандыдат у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь мае права з дня яго рэгістрацыі накіраваць у Цэнтральную камісію члена камісіі з правам дарадчага голасу.

Тэрмін паўнамоцтваў члена Цэнтральнай камісіі з правам дарадчага голасу пачынаецца з дня атрымання Цэнтральнай камісіяй ад кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь пісьмовага паведамлення аб накіраванні члена Цэнтральнай камісіі з правам дарадчага голасу. У пісьмовым паведамленні ў дачыненні да члена Цэнтральнай камісіі з правам дарадчага голасу ўказваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, месца жыхарства, серыя і нумар пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (нумар ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь), нумар кантактнага тэлефона.

Члену Цэнтральнай камісіі з правам дарадчага голасу выдаецца пасведчанне, форма якога ўстанаўліваецца Цэнтральнай камісіяй.

Членамі Цэнтральнай камісіі з правам дарадчага голасу не могуць быць кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, іх давераныя асобы, прадстаўнікі па фінансавых пытаннях.

Члены Цэнтральнай камісіі з правам дарадчага голасу абавязаны прытрымлівацца Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, выконваць патрабаванні гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб выбарах, не ажыццяўляць дзеянняў, якія дыскрэдытуюць Цэнтральную камісію або перашкаджаюць яе рабоце.

Член Цэнтральнай камісіі з правам дарадчага голасу мае права:

уносіць у парадак дня пасяджэння Цэнтральнай камісіі прапановы па пытаннях, якія ўваходзяць у яе кампетэнцыю, і патрабаваць правядзення галасавання па іх;

выступаць на пасяджэнні Цэнтральнай камісіі;

задаваць удзельнікам пасяджэння Цэнтральнай камісіі пытанні ў адпаведнасці з парадак дня і атрымліваць на іх адказы па сутнасці;

знаёміцца з дакументамі і матэрыяламі, якія разглядаюцца на пасяджэнні Цэнтральнай камісіі.

Член Цэнтральнай камісіі з правам дарадчага голасу не мае права:

удзельнічаць у праверках, якія праводзіць Цэнтральная камісія, у галасаванні пры прыняцці камісіяй рашэнняў;

даваць растлумачэнні і ўказанні, рабіць паведамленні ад імені Цэнтральнай камісіі.

Паўнамоцтвы члена Цэнтральнай камісіі з правам дарадчага голасу датэрмінова спыняюцца:

па яго пісьмовай заяве;

па рашэнні Цэнтральнай камісіі пры спыненні паўнамоцтваў кандыдата ў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь;

па заяве кандыдата ў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб адкліканні накіраванага ім члена Цэнтральнай камісіі;

у выпадку спынення грамадзянства Рэспублікі Беларусь.

Паўнамоцтвы члена Цэнтральнай камісіі з правам дарадчага голасу могуць быць датэрмінова спынены паводле рашэння Цэнтральнай камісіі пры ажыццяўленні ім дзеянняў, якія дыскрэдытуюць Цэнтральную камісію або перашкаджаюць яе рабоце.

У выпадку датэрміновага спынення паўнамоцтваў члена Цэнтральнай камісіі з правам дарадчага голасу Цэнтральная камісія анулюе выдадзенае яму пасведчанне.

Паўнамоцтвы членаў Цэнтральнай камісіі з правам дарадчага голасу спыняюцца пасля ўстанаўлення Цэнтральнай камісіяй вынікаў выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ГЛАВА 9

УТВАРЭННЕ КАМІСІЙ ПА ВЫБАРАХ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, ДЭПУТАТАЎ, ПА РЕФЕРЭНДУМЕ, ПА ПРАВЯДЗЕННІ ГАЛАСАВАННЯ АБ АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА. ПАРАДАК ЗМЯНЕННЯ СКЛАДУ КАМІСІЙ, АРГАНІЗАЦЫЯ ІХ РАБОТЫ І ПАЎНАМОЦТВЫ

Артыкул 34. Утварэнне камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў, па рэферэндуме, па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата

Камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў, па рэферэндуме, па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата, якія фарміруюцца з прадстаўнікоў палітычных партый, іншых грамадскіх аб'яднанняў, працоўных калектываў, а таксама з прадстаўнікоў грамадзян, вылучаных у склад камісіі шляхам падачы заявы, утвараюцца:

абласныя, Мінская гарадская камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, абласныя, Мінская гарадская выбарчыя камісіі, абласныя, Мінская гарадская камісіі па рэферэндуме – прэзідыумамі абласных, Мінскага гарадскога Саветаў дэпутатаў і абласнымі, Мінскім гарадскім выканаўчымі камітэтамі ў складзе 9–13 членаў камісіі; указаныя камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь утвараюцца не пазней чым за 80 дзён да выбараў, па выбарах дэпутатаў – за 75 дзён да выбараў, па рэферэндуме – за 30 дзён да рэферэндуму;

акруговыя выбарчыя камісіі – прэзідыумамі абласных, Мінскага гарадскога Саветаў дэпутатаў і абласнымі, Мінскім гарадскім выканаўчымі камітэтамі ў складзе 9–13 членаў камісіі не пазней чым за 75 дзён да выбараў;

раённыя, гарадскія камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, раённыя, гарадскія (у гарадах абласнога падпарадкавання) выбарчыя камісіі, раённыя, гарадскія камісіі па рэферэндуме – прэзідыумамі раённых, гарадскіх Саветаў дэпутатаў і раённымі, гарадскімі выканаўчымі камітэтамі, а раённыя ў гарадах камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, па рэферэндуме – прэзідыумамі гарадскіх Саветаў дэпутатаў і гарадскімі выканаўчымі камітэтамі ў складзе 9–11 членаў камісіі; указаныя камісіі

ўтвараюцца не пазней чым адпаведна за 80 і 75 дзён да выбараў, за 30 дзён да рэферэндуму;

гарадскія (у гарадах раённага падпарадкавання), пасялковыя, сельскія выбарчыя камісіі, гарадскія (у гарадах раённага падпарадкавання), пасялковыя, сельскія камісіі па рэферэндуме – гарадскімі, пасялковымі, сельскімі выканаўчымі камітэтамі ў складзе 5–9 членаў камісіі не пазней чым за 75 дзён да выбараў, за 30 дзён да рэферэндуму;

участковыя камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, участковыя выбарчыя камісіі, участковыя камісіі па рэферэндуме, участковыя камісіі па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата – раённымі, гарадскімі выканаўчымі камітэтамі, а ў гарадах з раённым дзяленнем – мясцовымі адміністрацыямі ў складзе, як правіла, 5–19 членаў камісіі не пазней чым адпаведна за 30 дзён да выбараў, за 20 дзён да рэферэндуму, за 20 дзён да дня галасавання аб адкліканні дэпутата. Пры адначасовым правядзенні выбараў рознага ўзроўню, выбараў і рэферэндуму ўчастковыя камісіі з’яўляюцца агульнымі па выбарах рознага ўзроўню, выбарах і рэферэндуме.

Органы, якія ўтвараюць камісію, як правіла, не менш за адну трэць яе складу фарміруюць з прадстаўнікоў палітычных партый і іншых грамадскіх аб’яднанняў. Гэта палажэнне не прымяняецца пры фарміраванні ўчастковых камісій, якія ўтвараюцца ў воінскіх часцях, месцах часовага знаходжання выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму (у бальніцах, санаторыях, дамах адпачынку і іншых месцах часовага знаходжання).

У склад камісіі не могуць уваходзіць судзі, пракуроры, кіраўнікі мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў.

Дзяржаўныя грамадзянскія служачыя не могуць складаць больш за адну трэць складу камісіі.

Сумесныя рашэнні прэзідыума адпаведнага мясцовага Савета дэпутатаў і выканаўчага камітэта прымаюцца большасцю галасоў складу. У сумесным пасяджэнні гэтых органаў павінны ўдзельнічаць не менш за дзве трэці складу прэзідыума мясцовага Савета дэпутатаў і выканаўчага камітэта. На пасяджэнні органаў, якія ўтвараюць камісіі, маюць права прысутнічаць прадстаўнікі палітычных партый, іншых грамадскіх аб’яднанняў, працоўных калектываў, грамадзян, якія вылучылі сваіх прадстаўнікоў у склад камісіі.

У рашэнні аб утварэнні камісій указваюцца прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку (калі такое ёсць) кожнага члена камісіі, спосаб вылучэння ў склад камісіі, месца знаходжання і нумары тэлефонаў камісіі.

Рашэнне органаў, якія ўтварылі камісію, можа быць абскарджана ў трохдзённы тэрмін з дня яго прыняцця адпаведна ў абласны, Мінскі гарадскі, раённы, гарадскі суд суб’ектамі, якія вылучылі сваіх прадстаўнікоў у склад камісіі. Скарга павінна быць падпісана адпаведна кіраўніком палітычнай партыі (арганізацыйнай структуры), іншага грамадскага аб’яднання (арганізацыйнай структуры), кіраўніком іншай арганізацыі (структурнага падраздзялення), грамадзянамі, якія вылучылі прадстаўніка ў склад камісіі шляхам падачы заявы. Суд разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з’яўляецца канчатковым.

Паведамленне аб утварэнні камісій у сямідзённы тэрмін з дня прыняцця адпаведнага рашэння публікуецца ў друкаваных сродках масавай інфармацыі. Паведамленне аб утварэнні гарадскіх (гарадоў раённага падпарадкавання), пасялковых, сельскіх камісій у той жа тэрмін можа быць даведзена да ведама грамадзян іншым спосабам.

Артыкул 35. Парадак вылучэння прадстаўнікоў у склад тэрытарыяльных, акруговых і ўчастковых камісій

Палітычныя партыі, іншыя грамадскія аб'яднанні, працоўныя калектывы арганізацый або калектывы іх структурных падраздзяленняў з ліку сваіх членаў, а таксама грамадзяне шляхам падачы заявы могуць вылучаць у адпаведную тэрытарыяльную, акруговую, участковую камісію толькі па адным прадстаўніку. Пры гэтым адзін і той жа прадстаўнік можа быць вылучаны ў склад толькі адной тэрытарыяльнай, акруговай, участковай камісіі.

Вылучаць сваіх прадстаўнікоў у склад камісій маюць права:

кіруючыя органы палітычных партый, іншых рэспубліканскіх грамадскіх аб'яднанняў – у абласных, Мінскую гарадскую, акруговыя выбарчыя камісіі;

кіруючыя органы абласных, Мінскіх гарадскіх, раённых, гарадскіх (у гарадах абласнога падпарадкавання), раённых у гарадах арганізацыйных структур палітычных партый, іншых грамадскіх аб'яднанняў – у адпаведных абласных, Мінскую гарадскую, раённых, гарадскія (у гарадах абласнога падпарадкавання) камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, выбарчыя камісіі, камісіі па рэферэндуме, раённых ў гарадах камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, па рэферэндуме, а таксама ва ўчастковыя камісіі;

кіруючыя органы абласных, Мінскіх гарадскіх арганізацыйных структур палітычных партый, іншых грамадскіх аб'яднанняў – у адпаведных акруговыя выбарчыя камісіі;

кіруючыя органы гарадскіх (у гарадах раённага падпарадкавання) арганізацыйных структур палітычных партый, іншых грамадскіх аб'яднанняў, кіруючыя органы або сходы іх пярвічных арганізацый – у адпаведных гарадскія (у гарадах раённага падпарадкавання), пасялковыя, сельскія выбарчыя камісіі, камісіі па рэферэндуме і ўчастковыя камісіі. Пярвічная арганізацыя палітычнай партыі, іншага грамадскага аб'яднання мае права вылучаць свайго прадстаўніка ва ўчастковую камісію таго ўчастка для галасавання, на тэрыторыі якога знаходзіцца пярвічная арганізацыя;

сходы размешчаных на тэрыторыі вобласці, раёна, горада, раёна ў горадзе, пасёлка, сельсавета працоўных калектываў арганізацый або калектываў іх структурных падраздзяленняў, якія налічваюць не менш за 10 працуючых, – у адпаведных тэрытарыяльных, акруговыя і ўчастковыя камісіі. Пры вылучэнні прадстаўнікоў у склад камісій ад калектываў структурных падраздзяленняў арганізацыі вылучэнне прадстаўнікоў у склад гэтых камісій ад усяго працоўнага калектыву арганізацыі не праводзіцца. Сход правамоцны, калі ў яго рабоце ўдзельнічае больш за палавіну складу калектыву. Рашэнне сходу працоўнага калектыву арганізацыі прымаецца большасцю галасоў яго ўдзельнікаў. Прадстаўнікі ў склад тэрытарыяльных, акруговых і ўчастковых камісій могуць быць вылучаны ад калектываў некалькіх структурных падраздзяленняў або ад некалькіх працоўных калектываў арганізацый і калектываў структурных падраздзяленняў з агульнай колькасцю працуючых не меншай за 10 чалавек на іх агульным сходзе. Сход правамоцны, калі ад кожнага такога калектыву прысутнічае больш за палавіну яго складу.

Кіруючыя органы палітычных партый, іншых грамадскіх аб'яднанняў вылучаюць прадстаўнікоў у склад камісій на сваіх пасяджэннях.

Вылучаць сваіх прадстаўнікоў у склад тэрытарыяльных, акруговых і ўчастковых камісій маюць права грамадзяне шляхам падачы заяў. Заява павінна быць падпісана не менш чым 10 грамадзянамі, якія валодаюць выбарчым правам і пражываюць на адпаведнай тэрыторыі.

Вылучэнне прадстаўнікоў у склад участковых камісій па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата праводзіцца ў парадку, прадугледжаным часткамі другой, трэцяй і чацвёртай гэтага артыкула.

Пры вылучэнні прадстаўніка ў склад адпаведнай камісіі пратакол сходу, пасяджэння або заява, падпісаная грамадзянамі, прадстаўляюцца ў органы, якія ўтвараюць камісію, не пазней чым за пяць дзён да вызначанага гэтым Кодэксам тэрміну ўтварэння адпаведнай камісіі.

У пратаколе ўказваюцца назва кіруючага органа палітычнай партыі, іншага грамадскага аб'яднання, якое вылучыла прадстаўніка ў склад камісіі, яго адрас і нумар тэлефона, колькасць членаў органа (калектыву), колькасць удзельнікаў сходу, пасяджэння гэтага органа (калектыву), рэзультаты галасавання, дата прыняцця рашэння, прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, займаная пасада служачага (прафесія рабочага, занятак), месца работы і месца жыхарства, партыйнасць асобы, вылучанай у члены камісіі. Адпаведныя даныя ўказваюцца і ў пратаколе сходу працоўнага калектыву, пярвічнай арганізацыі палітычнай партыі, іншага грамадскага аб'яднання. Пратакол падпісваецца старшынёй і сакратаром сходу, пасяджэння. У заяве грамадзян, якія вылучылі прадстаўніка ў склад камісіі шляхам падачы заявы, указваюцца пералічаныя ў гэтай частцы гэтага артыкула адпаведныя даныя аб асобе, вылучанай у члены камісіі, а таксама прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, месца жыхарства і дата подпісу кожнага грамадзяніна, які падпісаў заяву.

Артыкул 36. Парадак змянення складу камісій

Асоба, якая ўваходзіць у склад камісіі, вызваляецца ад выканання сваіх абавязкаў у камісіі па асабістай заяве, а таксама ў выпадку адклікання або спынення паўнамоцтваў.

Права адклікання належыць грамадзянам або органу, які вылучыў асобу ў склад камісіі. Адкліканне асобы, якая ўваходзіць у склад камісіі, ажыццяўляецца ў парадку, вызначаным для вылучэння.

Паўнамоцтвы асобы, якая ўваходзіць у склад камісіі, спыняюцца органамі, якія ўтварылі камісію, пры парушэнні гэтай асобай патрабаванняў гэтага Кодэкса або сістэматычным невыкананні ёю сваіх абавязкаў. Рашэнне аб спыненні паўнамоцтваў члена камісіі выдаецца не пазней чым на наступны дзень пасля прыняцця рашэння. Рашэнне аб спыненні паўнамоцтваў члена камісіі можа быць у трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння абскарджана ім адпаведна ў абласны, Мінскі гарадскі, раённы, гарадскі суд. Суд разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з'яўляецца канчатковым.

Паўнамоцтвы асобы, якая ўваходзіць у склад камісіі, спыняюцца ў выпадку ўстанаўлення судом парушэння патрабаванняў гэтага Кодэкса пры ўтварэнні камісіі.

Пры выбыцці асобы са складу камісіі па ўказаных у частцы першай гэтага артыкула і іншых прычынах органы, якія ўтварылі камісію, маюць права звярнуцца да палітычных партый, іншых грамадскіх аб'яднанняў, працоўных калектываў, грамадзян з просьбай аб вылучэнні новага прадстаўніка ў склад камісіі. Калі пры выбыцці члена камісіі яе склад застаецца правамоцным, вылучэнне новага прадстаўніка і змяненне складу камісіі могуць не праводзіцца.

Рашэнне аб змяненні складу камісіі або фарміраванні камісіі ў новым складзе павінна быць прынята органамі, якія ўтвараюць камісію, не пазней чым у пяцідзённы тэрмін з дня выбыцця члена камісіі.

Калі пры выбыцці члена камісіі па ўказаных у частцы першай гэтага артыкула і іншых прычынах камісія застаецца ў неправамоцным складзе, паўнамоцтвы камісіі на перыяд яе фарміравання ажыццяўляе вышэйстаячая камісія.

Артыкул 37. Арганізацыя работы тэрытарыяльных, акруговых і ўчастковых камісій

Першае пасяджэнне тэрытарыяльных, акруговых і ўчастковых камісій склікаецца органамі, якія ўтварылі камісіі, не пазней за тры дні з дня іх фарміравання.

Старшыня, намеснік старшыні і сакратар камісіі выбіраюцца на першым пасяджэнні адпаведнай камісіі з ліку яе членаў.

Старшынёй камісіі не можа быць блізкі сваяк кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, яго муж (жонка), а таксама асоба, якая знаходзіцца ў непасрэдным падначаленні ў кандыдата.

Пасяджэнні камісіі склікаюцца і праводзяцца старшынёй, а ў выпадку яго адсутнасці або па яго даручэнні – намеснікам старшыні камісіі. Пасяджэнні камісіі праводзяцца таксама па патрабаванні не менш чым адной трэці членаў камісіі. Членам камісіі загадзя паведамляецца аб пасяджэнні камісіі.

Пасяджэнні камісіі з'яўляюцца правамоцнымі, калі ў іх прымае ўдзел не менш за дзве трэці складу камісіі. Рашэнні камісіі прымаюцца адкрытым галасаваннем большасцю галасоў ад агульнага складу камісіі. Пры роўнай колькасці галасоў, пададзеных «за» і «супраць», прынятым лічыцца рашэнне, за якое прагаласаваў старшынствуючы. Члены камісіі, не згодныя з яе рашэннем, маюць права выказаць асаблівае меркаванне, якое ў пісьмовай форме прыкладаецца да пратакола.

Член камісіі мае права:

уносіць прапановы ў парадак дня пасяджэння камісіі, а таксама прапановы па пытаннях, якія ўваходзяць у кампетэнцыю камісіі;

выступаць на пасяджэнні камісіі і патрабаваць правядзення галасавання па ўнесеным прапановах;

задаваць удзельнікам пасяджэння камісіі пытанні ў адпаведнасці з парадкам дня і атрымліваць на іх адказы па сутнасці;

знаёміцца з дакументамі і матэрыяламі камісіі, у склад якой ён уваходзіць, і ніжэйшастаячых камісій;

ажыццяўляць іншыя паўнамоцтвы ў адпаведнасці з кампетэнцыяй камісіі.

Член камісіі абавязаны:

прытрымлівацца Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, выконваць патрабаванні гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата; не ажыццяўляць дзеянняў, якія дыскрэдытуюць камісію;

удзельнічаць у пасяджэннях камісіі, а ў выпадку немагчымасці ўдзелу ў пасяджэнні – паведамляць аб гэтым кіраўніцтву камісіі;

прымаць удзел у падрыхтоўцы пасяджэнняў камісіі і праверках, якія праводзяцца камісіяй;

выконваць рашэнні камісіі, даручэнні камісіі і яе кіраўніцтва.

Рашэнні і дзеянні камісіі могуць быць абскарджаны ў вышэйшастаячую камісію, а ў выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства, – таксама ў суд.

Паводле рашэння камісіі асобныя яе члены могуць вызваляцца ў перыяд падрыхтоўкі і правядзення выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата ад выканання працоўных (службовых) абавязкаў з захаваннем сярэдняга заробку за кошт сродкаў, выдзеленых на правядзенне выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата.

Аплата працы членаў камісіі можа таксама праводзіцца зыходзячы з фактычна адпрацаванага часу ў камісіі.

Пры правядзенні выбарчай кампаніі, кампаніі па рэферэндуме, галасавання аб адкліканні дэпутата адна і тая ж асоба можа быць членам толькі адной камісіі.

Асобы, якія ўваходзяць у склад камісіі, не маюць права прымаць удзел у агітацыі за або супраць кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, за або супраць пытання, вынесенага на рэферэндум, за або супраць адклікання дэпутата.

Артыкул 38. Садзейнічанне камісіям у ажыццяўленні іх паўнамоцтваў

Дзяржаўныя органы, грамадскія аб'яднанні, арганізацыі, службовыя асобы абавязаны садзейнічаць камісіям у ажыццяўленні імі сваіх паўнамоцтваў, прадастаўляць неабходныя для іх работы звесткі і матэрыялы.

Камісіі маюць права звяртацца па пытаннях, звязаных з падрыхтоўкай і правядзеннем выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата, у дзяржаўныя органы, грамадскія аб'яднанні, да кіраўнікоў арганізацый, іншых службовых асоб, якія абавязаны разгледзець пастаўленае пытанне і даць адказ камісіі не пазней чым у трохдзённы тэрмін.

Артыкул 39. Паўнамоцтвы абласных, Мінскай гарадской камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, па рэферэндуме

Абласныя, Мінская гарадская камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, па рэферэндуме:

1) арганізуюць правядзенне выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, рэспубліканскага, абласнога, Мінскага гарадскога рэферэндуму і ажыццяўляюць кантроль за выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме на тэрыторыі вобласці, горада Мінска;

2) кіруюць дзейнасцю раённых, гарадскіх, раённых у гарадах і ўчастковых камісій;

3) заслухоўваюць паведамленні службовых асоб (работнікаў) мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, арганізацый па пытаннях, звязаных з падрыхтоўкай і правядзеннем выбараў, рэферэндуму;

4) кантралююць складанне спісаў грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, і прадстаўленне іх для азнаямлення;

5) распараджаюцца грашовымі сродкамі, выдзеленымі на падрыхтоўку і правядзенне выбараў, рэферэндуму; размяркоўваюць частку гэтых сродкаў паміж ніжэйстаячымі камісіямі па правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, рэспубліканскага, абласнога, Мінскага гарадскога рэферэндуму і ажыццяўляюць кантроль за мэтавым выкарыстаннем выдзеленых сродкаў; кантралююць забеспячэнне камісій памяшканнямі, транспартам, сувяззю, разглядаюць іншыя пытанні матэрыяльна-тэхнічнага і арганізацыйнага забеспячэння выбараў, рэферэндуму;

6) разглядаюць заявы і скаргі на рашэнні і дзеянні ніжэйстаячых камісій і прымаюць па іх рашэнні;

7) устанаўліваюць рэзультаты галасавання па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, па рэспубліканскім рэферэндуме па вобласці, горадзе Мінску і паведамляюць аб іх у Цэнтральную камісію, падводзяць вынікі абласнога, Мінскага гарадскога рэферэндуму.

Абласныя, Мінская гарадская камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, акрамя паўнамоцтваў, прадугледжаных часткай першай гэтага артыкула, пры правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь:

1) ажыццяўляюць кантроль за выкананнем ініцыятыўнай групай грамадзян па вылучэнні кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь патрабаванняў гэтага Кодэкса пры зборы подпісаў і забяспечваюць дакладнасць даных аб колькасці такіх подпісаў;

2) складаюць на падставе пратаколаў раённых, гарадскіх, раённых у гарадах камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь пратаколы аб устанаўленні колькасці грамадзян, якія паставілі свае подпісы ў падтрымку прапановы аб вылучэнні кандыдата ў

Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь па вобласці, горадзе Мінску, і накіроўваюць іх у Цэнтральную камісію;

3) ажыццяўляюць кантроль за захаваннем роўных прававых умоў перадвыбарнай дзейнасці кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь.

Абласныя, Мінская гарадская камісіі па рэферэндуме, акрамя паўнамоцтваў, прадугледжаных часткай першай гэтага артыкула, пры правядзенні рэспубліканскага, абласнога, Мінскага гарадскога рэферэндуму:

1) садзейнічаюць сродкам масавай інфармацыі ў правядзенні растлумачэння зместу пытання, вынесенага на рэферэндум;

1¹) забяспечваюць выраб бюлетэняў для галасавання па абласным, Мінскім гарадскім рэферэндуме і забеспячэнне імі раённых, гарадскіх, раённых у гарадах камісій па рэферэндуме;

2) забяспечваюць апублікаванне вынікаў рэферэндуму па вобласці, горадзе Мінску ў мясцовых сродках масавай інфармацыі.

Указаныя ў гэтым артыкуле камісіі ажыццяўляюць і іншыя паўнамоцтвы ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства.

Паўнамоцтвы абласных, Мінскай гарадской камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь спыняюцца пасля апублікавання вынікаў выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Паўнамоцтвы абласных, Мінскай гарадской камісій па рэферэндуме спыняюцца пасля ўступлення ў сілу рашэння рэферэндуму.

Артыкул 39¹. Паўнамоцтвы абласных, Мінскай гарадской выбарчых камісій

Абласныя, Мінская гарадская выбарчыя камісіі:

1) арганізуюць правядзенне выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў, галасавання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і ажыццяўляюць кантроль за выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб выбарах, адкліканні дэпутата на тэрыторыі вобласці, горада Мінска;

2) кіруюць дзейнасцю акруговых і ўчастковых выбарчых камісій;

3) заслухоўваюць паведамленні службовых асоб (работнікаў) мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, арганізацый па пытаннях, звязаных з падрыхтоўкай і правядзеннем выбараў, адклікання дэпутата;

4) ажыццяўляюць кантроль за захаваннем роўных прававых умоў перадвыбарнай дзейнасці кандыдатаў у дэпутаты;

5) кантралююць стварэнне спісаў грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, галасаванні аб адкліканні дэпутата, і прадстаўленне іх для азнаямлення;

6) распараджаюцца грашовымі сродкамі, выдзеленымі на падрыхтоўку і правядзенне выбараў, галасавання аб адкліканні дэпутата, размяркоўваюць частку гэтых сродкаў паміж ніжэйстаячымі выбарчымі камісіямі і ажыццяўляюць кантроль за мэтавым выкарыстаннем выдзеленых сродкаў; кантралююць забеспячэнне ніжэйстаячых выбарчых камісій памяшканнямі, транспартам, сувяззю, разглядаюць іншыя пытанні матэрыяльна-тэхнічнага і арганізацыйнага забеспячэння выбараў, адклікання дэпутата;

7) ажыццяўляюць кантроль за паступленнем і выкарыстаннем сродкаў выбарчых фондаў асоб, якія вылучаюцца кандыдатамі ў дэпутаты, кандыдатаў у дэпутаты;

8) разглядаюць заявы і скаргі на рашэнні і дзеянні ніжэйстаячых выбарчых камісій і прымаюць па іх рашэнні.

Абласныя, Мінская гарадская выбарчыя камісіі, акрамя паўнамоцтваў, прадугледжаных часткай першай гэтага артыкула, пры правядзенні выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў:

1) прадстаўляюць у Цэнтральную камісію пратаколы акруговых выбарчых камісій аб рэгістрацыі кандыдатаў у дэпутаты па выбарчых акругах, утвораных на тэрыторыі вобласці, горада Мінска;

2) кантралююць выраб бюлетэняў па выбарах дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў і забеспячэнне імі ўчастковых выбарчых камісій;

3) устанаўліваюць рэзультаты выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў на тэрыторыі вобласці, горада Мінска, прадстаўляюць у Цэнтральную камісію пратаколы акруговых выбарчых камісій аб рэзультатах выбараў па выбарчых акругах;

4) арганізуюць правядзенне паўторных выбараў і выбараў дэпутатаў, замест тых, хто выбыў.

Абласныя, Мінская гарадская выбарчыя камісіі, акрамя паўнамоцтваў, прадугледжаных часткай першай гэтага артыкула, пры правядзенні выбараў дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў:

1) падводзяць вынікі выбараў у абласны, Мінскі гарадскі Савет дэпутатаў і прадстаўляюць інфармацыю аб гэтым у Цэнтральную камісію; рэгіструюць выбраных дэпутатаў; публікуюць паведамленне аб выніках выбараў і спіс выбраных дэпутатаў абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў;

2) арганізуюць правядзенне паўторных выбараў дэпутатаў абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і выбараў дэпутатаў замест тых, хто выбыў;

3) склікаюць першую сесію нававыбранага абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў.

Абласныя, Мінская гарадская выбарчыя камісіі, акрамя паўнамоцтваў, прадугледжаных часткай першай гэтага артыкула, пры правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў, дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў:

1) рэгіструюць ініцыятыўную групу па зборы подпісаў у падтрымку прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў;

2) прызначаюць галасаванне аб адкліканні дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў;

3) зацвярджаюць тэкст бюлетэня для галасавання аб адкліканні дэпутата, забяспечваюць выраб бюлетэняў і забеспячэнне імі ўчастковых камісій;

4) устанаўліваюць рэзультаты галасавання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў, складаюць аб гэтым пратакол і накіроўваюць яго ў Цэнтральную камісію;

5) устанаўліваюць рэзультаты галасавання аб адкліканні дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і прымаюць рашэнне аб прызнанні дэпутата адкліканым выбаршчыкамі.

Указаныя ў гэтым артыкуле камісіі ажыццяўляюць і іншыя паўнамоцтвы ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства.

Паўнамоцтвы абласных, Мінскай гарадской выбарчых камісій захоўваюцца да прызначэння выбараў дэпутатаў у адзіны дзень галасавання.

Артыкул 40. Паўнамоцтвы раённых, гарадскіх камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, выбарчых камісій, камісій па рэферэндуме

Раённыя, гарадскія (у гарадах абласнога падпарадкавання) камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, выбарчыя камісіі, камісіі па рэферэндуме:

1) арганізауюць правядзенне выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў раённага, гарадскога Савета дэпутатаў, рэспубліканскага, абласнога, раённага, гарадскога рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата раённага, гарадскога (у гарадах абласнога і раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў і ажыццяўляюць кантроль за выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата на тэрыторыі раёна, горада;

2) кіруюць дзейнасцю ўчастковых камісій;

3) выключаны;

4) заслухоўваюць паведамленні службовых асоб (работнікаў) мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, арганізацый па пытаннях, звязаных з падрыхтоўкай і правядзеннем выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў;

5) кантралююць складанне спісаў грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата, і прадстаўленне іх для азнамлення;

6) распараджаюцца грашовымі сродкамі, выдзеленымі на падрыхтоўку і правядзенне выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата; размяркоўваюць частку гэтых сродкаў паміж участковымі камісіямі па правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў, рэферэндуму і ажыццяўляюць кантроль за мэтавым выкарыстаннем выдзеленых сродкаў; кантралююць забеспячэнне камісій памяшканнямі, транспартам, сувяззю, разглядаюць іншыя пытанні матэрыяльна-тэхнічнага і арганізацыйнага забеспячэння выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата;

7) разглядаюць заявы і скаргі на рашэнні і дзеянні ніжэйстаячых камісій і прымаюць па іх рашэнні.

Раённыя, гарадскія (у гарадах абласнога падпарадкавання) выбарчыя камісіі, акрамя паўнамоцтваў, прадугледжаных часткай першай гэтага артыкула, пры правядзенні выбараў дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў:

1) выключаны;

2) кіруюць дзейнасцю гарадскіх (гарадоў раённага падпарадкавання), пасялковых, сельскіх выбарчых камісій;

2¹) ажыццяўляюць кантроль за паступленнем і выкарыстаннем сродкаў выбарчых фондаў асоб, якія вылучаюцца кандыдатамі ў дэпутаты, кандыдатаў у дэпутаты;

3) рэгіструюць ініцыятыўныя групы грамадзян па зборы подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку асоб, якія прапануюцца для вылучэння кандыдатамі ў дэпутаты; выдаюць членам ініцыятыўных груп адпаведныя пасведчанні;

4) выключаны;

5) рэгіструюць кандыдатаў у дэпутаты, іх давераных асоб, прадстаўнікоў па фінансавых пытаннях і выдаюць ім адпаведныя пасведчанні;

6) зацвярджаюць тэксты бюлетэняў па выбарах дэпутатаў раённага, гарадскога Савета дэпутатаў па кожнай выбарчай акрузе; забяспечваюць выраб бюлетэняў і забеспячэнне імі ўчастковых камісій;

7) садзейнічаюць кандыдатам у дэпутаты ў арганізацыі сустрэч з выбаршчыкамі ў парадку, вызначаным гэтым Кодэксам;

8) падводзяць вынікі выбараў у раённы, гарадскі Савет дэпутатаў і прадстаўляюць інфармацыю аб гэтым у абласную выбарчую камісію; рэгіструюць выбраных дэпутатаў; публікуюць паведамленне аб выніках выбараў, спіс выбраных дэпутатаў раённага, гарадскога Савета дэпутатаў і выдаюць пасведчанні выбраным дэпутатам;

9) выключаны;

10) выключаны;

11) склікаюць першую сесію нававыбранага раённага, гарадскога Савета дэпутатаў.

Раённыя выбарчыя камісіі арганізуюць правядзенне паўторных выбараў дэпутатаў раённага, гарадскога (у гарадах раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў і выбараў дэпутатаў замест тых, хто выбыў, гарадскія (у гарадах абласнога падпарадкавання) выбарчыя камісіі – паўторных выбараў дэпутатаў гарадскога Савета дэпутатаў і выбараў дэпутатаў замест тых, хто выбыў.

Раённыя выбарчыя камісіі пры правядзенні адклікання дэпутата раённага, гарадскога (у гарадах раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў, гарадскія (у гарадах абласнога падпарадкавання) выбарчыя камісіі пры правядзенні адклікання дэпутата гарадскога Савета дэпутатаў:

- 1) рэгіструюць ініцыятыўныя групы па зборы подпісаў у падтрымку прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата;
- 2) прызначаюць галасаванне аб адкліканні дэпутата;
- 3) зацвярджаюць тэкст бюлетэня па адкліканні дэпутата, забяспечваюць выраб бюлетэняў, забеспячэнне імі ўчастковых камісій;
- 4) устанаўліваюць рэзультаты галасавання аб адкліканні дэпутата і прымаюць рашэнне аб прызнанні дэпутата адкліканым выбаршчыкамі.

Раённыя, гарадскія камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, акрамя паўнамоцтваў, прадугледжаных часткай першай гэтага артыкула, пры правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь:

- 1) ажыццяўляюць кантроль за выкананнем ініцыятыўнай групай грамадзян па вылучэнні кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь патрабаванняў гэтага Кодэкса пры зборы подпісаў і забяспечваюць дакладнасць даных аб колькасці такіх подпісаў;
- 2) падводзяць вынікі па раёне, горадзе аб колькасці грамадзян, якія паставілі свае подпісы ў падтрымку прапановы аб вылучэнні кандыдата ў Прэзідэнты, складаюць аб гэтым пратаколы і накіроўваюць іх у абласную, Мінскую гарадскую камісію па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Раённыя, гарадскія камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, па правядзенні рэспубліканскага, абласнога, Мінскага гарадскога, раённага, гарадскога рэферэндуму, акрамя паўнамоцтваў, прадугледжаных часткай першай гэтага артыкула, пры правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, рэспубліканскага, абласнога, Мінскага гарадскога, раённага, гарадскога рэферэндуму:

- 1) забяспечваюць участковыя камісіі бюлетэнямі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і бюлетэнямі для галасавання па рэспубліканскім, абласным, Мінскім гарадскім, раённым, гарадскім рэферэндуме;
- 2) устанаўліваюць рэзультаты галасавання па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, па рэспубліканскім, абласным, Мінскім гарадскім рэферэндуме па раёне, горадзе і паведамляюць аб іх у абласную, Мінскую гарадскую камісію; устанаўліваюць рэзультаты галасавання па раённым, гарадскім рэферэндуме.

Раённыя, гарадскія камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, выбарчыя камісіі, акрамя паўнамоцтваў, прадугледжаных часткай першай гэтага артыкула, пры правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў ажыццяўляюць кантроль за захаваннем роўных прававых умоў перадвыбарнай дзейнасці кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў.

Раённыя, гарадскія камісіі па рэферэндуме, акрамя паўнамоцтваў, прадугледжаных часткай першай гэтага артыкула, пры правядзенні рэферэндуму садзейнічаюць сродкам масавай інфармацыі ў растлумачэнні зместу пытання, вынесенага на рэферэндум; забяспечваюць апублікаванне вынікаў рэферэндуму па раёне, горадзе ў мясцовых сродках масавай інфармацыі.

Раённыя ў гарадах камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, па рэспубліканскім, абласным, Мінскім гарадскім рэферэндуме ажыццяўляюць паўнамоцтвы раённых, гарадскіх камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і па рэферэндуме, прадугледжаныя гэтым артыкулам.

Указаныя ў гэтым артыкуле камісіі ажыццяўляюць і іншыя паўнамоцтвы ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства.

Паўнамоцтвы раённых, гарадскіх, раённых у гарадах камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь спыняюцца пасля апублікавання вынікаў выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Паўнамоцтвы раённых, гарадскіх выбарчых камісій захоўваюцца да прызначэння выбараў дэпутатаў у адзіны дзень галасавання.

Паўнамоцтвы раённых, гарадскіх, раённых у гарадах камісій па рэферэндуме спыняюцца пасля ўступлення ў сілу рашэння рэферэндуму.

Артыкул 41. Паўнамоцтвы гарадскіх (у гарадах раённага падпарадкавання), пасялковых, сельскіх выбарчых камісій, камісій па рэферэндуме

Гарадскія (у гарадах раённага падпарадкавання), пасялковыя, сельскія выбарчыя камісіі, камісіі па гарадскім, пасялковым, сельскім рэферэндуме:

1) арганізуюць правядзенне выбараў дэпутатаў гарадскога, пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў, гарадскога, пасялковага, сельскага рэферэндуму і ажыццяўляюць кантроль за выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме на тэрыторыі горада, пасёлка, сельсавета;

2) кіруюць дзейнасцю ўчастковых камісій;

3) заслухоўваюць паведамленні службовых асоб (работнікаў) мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, арганізацый па пытаннях, звязаных з падрыхтоўкай і правядзеннем выбараў, рэферэндуму;

4) кантралююць складанне спісаў грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, і прадстаўленне іх для азнаямлення;

5) распараджаюцца грашовымі сродкамі, выдзеленымі на падрыхтоўку і правядзенне выбараў, гарадскога, пасялковага, сельскага рэферэндуму; размяркоўваюць частку сродкаў, выдзеленых на падрыхтоўку і правядзенне гарадскога, пасялковага, сельскага рэферэндуму, паміж участковымі камісіямі і ажыццяўляюць кантроль за мэтавым выкарыстаннем выдзеленых сродкаў; кантралююць забеспячэнне ўчастковых камісій памяшканнямі, транспартам, сувяззю, разглядаюць іншыя пытанні матэрыяльна-тэхнічнага і арганізацыйнага забеспячэння выбараў, рэферэндуму;

6) разглядаюць заявы і скаргі на рашэнні і дзеянні ўчастковых камісій і прымаюць па іх рашэнні.

Гарадскія, пасялковыя, сельскія выбарчыя камісіі, акрамя паўнамоцтваў, прадугледжаных часткай першай гэтага артыкула, пры правядзенні выбараў дэпутатаў гарадскога, пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў:

1) выключаны;

2) рэгіструюць ініцыятыўныя групы грамадзян па зборы подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку асоб, якія прапануюцца для вылучэння кандыдатамі ў дэпутаты; выдаюць членам ініцыятыўных груп адпаведныя пасведчанні;

2¹) ажыццяўляюць кантроль за паступленнем і выкарыстаннем сродкаў выбарчых фондаў асоб, якія вылучаюцца кандыдатамі ў дэпутаты, кандыдатаў у дэпутаты;

3) выключаны;

4) рэгіструюць кандыдатаў у дэпутаты, іх давераных асоб, прадстаўнікоў па фінансавых пытаннях і выдаюць ім адпаведныя пасведчанні;

5) зацвярджаюць тэксты бюлетэняў па выбарах дэпутатаў гарадскога, пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў па кожнай выбарчай акрузе; забяспечваюць выраб бюлетэняў і забеспячэнне імі ўчастковых камісій;

6) садзейнічаюць кандыдатам у дэпутаты ў арганізацыі сустрэч з выбаршчыкамі ў парадку, вызначаным гэтым Кодэксам;

7) ажыццяўляюць кантроль за захаваннем роўных прававых умоў перадвыбарнай дзейнасці кандыдатаў у дэпутаты гарадскога, пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў;

8) падводзяць вынікі выбараў у гарадскі, пасялковы, сельскі Савет дэпутатаў і прадстаўляюць інфармацыю аб гэтым у раённую выбарчую камісію; рэгіструюць выбраных дэпутатаў; публікуюць паведамленне аб выніках выбараў, спіс выбраных дэпутатаў гарадскога, пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў і выдаюць пасведчанні выбраным дэпутатам;

9) выключаны;

10) выключаны;

11) склікаюць першую сесію нававыбранага гарадскога, пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў.

Гарадскія, пасялковыя, сельскія камісіі па рэферэндуме, акрамя паўнамоцтваў, прадугледжаных часткай першай гэтага артыкула, пры правядзенні гарадскога, пасялковага, сельскага рэферэндуму:

1) забяспечваюць участковыя камісіі бюлетэнямі для галасавання па гарадскім, пасялковым, сельскім рэферэндуме;

2) устанаўліваюць рэзультаты галасавання па гарадскім, пасялковым, сельскім рэферэндуме, паведамляюць аб іх у мясцовых сродках масавай інфармацыі або іншым спосабам даводзяць да ведама грамадзян.

Указаныя ў гэтым артыкуле камісіі ажыццяўляюць і іншыя паўнамоцтвы ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства.

Паўнамоцтвы гарадскіх, пасялковых, сельскіх выбарчых камісій спыняюцца праз 30 дзён пасля выбараў.

Паўнамоцтвы гарадскіх, пасялковых, сельскіх камісій па рэферэндуме спыняюцца пасля ўступлення ў сілу рашэння рэферэндуму.

Артыкул 42. Паўнамоцтвы акруговых выбарчых камісій

Акруговыя выбарчыя камісіі:

1) арганізуюць правядзенне выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і ажыццяўляюць кантроль за выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб выбарах на тэрыторыі выбарчых акруг па выбарах у Палату прадстаўнікоў, а таксама на тэрыторыі выбарчых акруг па выбарах у абласны, Мінскі гарадскі Савет дэпутатаў, утвораных у межах адпаведнай акругі па выбарах у Палату прадстаўнікоў;

2) кіруюць дзейнасцю ўчастковых выбарчых камісій;

3) заслухоўваюць паведамленні службовых асоб (работнікаў) мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, арганізацый па пытаннях, звязаных з падрыхтоўкай і правядзеннем выбараў;

4) рэгіструюць ініцыятыўныя групы грамадзян па зборы подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку асоб, якія прапануюцца для вылучэння кандыдатамі ў дэпутаты; выдаюць членам ініцыятыўных груп адпаведныя пасведчанні;

5) выключаны;

6) рэгіструюць кандыдатаў у дэпутаты, іх давераных асоб, прадстаўнікоў па фінансавых пытаннях і выдаюць ім адпаведныя пасведчанні;

7) ажыццяўляюць кантроль за захаваннем роўных прававых умоў перадвыбарнай дзейнасці кандыдатаў у дэпутаты;

8) садзейнічаюць кандыдатам у дэпутаты ў арганізацыі сустрэч з выбаршчыкамі ў парадку, вызначаным гэтым Кодэксам;

9) кантралююць складанне спісаў грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, і прадстаўленне іх для азнамлення;

10) распараджаюцца грашовымі сродкамі, выдзеленымі на падрыхтоўку і правядзенне выбараў па выбарчых акругах, размяркоўваюць частку гэтых сродкаў паміж участковымі выбарчымі камісіямі, забяспечваюць кантроль за мэтавым выкарыстаннем выдзеленых сродкаў; кантралююць забеспячэнне ўчастковых выбарчых камісій памяшканнямі, транспартам, сувяззю і разглядаюць іншыя пытанні матэрыяльна-тэхнічнага і арганізацыйнага забеспячэння выбараў;

10¹) ажыццяўляюць кантроль за паступленнем і выкарыстаннем сродкаў выбарчых фондаў асоб, якія вылучаюцца кандыдатамі ў дэпутаты, кандыдатаў у дэпутаты;

11) зацвярджаюць тэксты бюлетэняў па выбарчых акругах, забяспечваюць выраб бюлетэняў і забеспячэнне імі ўчастковых выбарчых камісій;

12) устанаўліваюць і публікуюць у друкаваных сродках масавай інфармацыі рэзультаты выбараў па выбарчых акругах;

13) выдаюць дэпутатам пасведчанні аб выбранні пасля рэгістрацыі іх адпаведна Цэнтральнай камісіяй, абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіяй;

14) выключаны;

15) разглядаюць заявы і скаргі на рашэнні і дзеянні ўчастковых выбарчых камісій і прымаюць па іх рашэнні;

16) ажыццяўляюць іншыя паўнамоцтвы ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства.

Паўнамоцтвы акруговых выбарчых камісій спыняюцца праз 30 дзён пасля выбараў.

Артыкул 42¹. Члены акруговых выбарчых камісій з правам дарадчага голасу

Кандыдат у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў мае права з дня яго рэгістрацыі накіраваць у адпаведную акруговую выбарчую камісію члена камісіі з правам дарадчага голасу.

Тэрмін паўнамоцтваў члена акруговай выбарчай камісіі з правам дарадчага голасу пачынаецца з дня атрымання акруговай выбарчай камісіяй ад кандыдата ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў пісьмовага паведамлення аб накіраванні члена акруговай выбарчай камісіі з правам дарадчага голасу. У пісьмовым паведамленні ў дачыненні да члена акруговай выбарчай камісіі з правам дарадчага голасу ўказваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, месца жыхарства, серыя і нумар пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (нумар ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь), нумар кантактнага тэлефона.

Члену акруговай выбарчай камісіі з правам дарадчага голасу выдаецца пасведчанне, форма якога ўстанаўліваецца Цэнтральнай камісіяй.

Членамі акруговай выбарчай камісіі з правам дарадчага голасу не могуць быць кандыдаты ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, іх давераныя асобы, прадстаўнікі па фінансавых пытаннях, а таксама кандыдаты ў дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў. Адна і тая ж асоба можа быць накіравана членам акруговай выбарчай камісіі з правам дарадчага голасу толькі ў адну акруговую выбарчую камісію і толькі адным кандыдатам у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў.

Члены акруговай выбарчай камісіі з правам дарадчага голасу абавязаны прытрымлівацца Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, выконваць патрабаванні гэтага

Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб выбарах, не ажыццяўляць дзеянняў, якія дыскрэдытуюць акруговую выбарчую камісію або перашкаджаюць яе рабоце.

Член акруговай выбарчай камісіі з правам дарадчага голасу валодае ўстаноўленымі гэтым Кодэksam правамі, звязанымі з арганізацыяй і правядзеннем выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў.

Член акруговай выбарчай камісіі з правам дарадчага голасу мае права:

уносіць у парадак дня пасяджэння акруговай выбарчай камісіі прапановы па пытаннях, якія ўваходзяць у яе кампетэнцыю, і патрабаваць правядзення галасавання па іх;

выступаць на пасяджэнні акруговай выбарчай камісіі;

задаваць удзельнікам пасяджэння акруговай выбарчай камісіі пытанні ў адпаведнасці з парадкам дня і атрымліваць на іх адказы па сутнасці;

знаёміцца з дакументамі і матэрыяламі, якія разглядаюцца на пасяджэнні акруговай выбарчай камісіі.

Член акруговай выбарчай камісіі з правам дарадчага голасу не мае права:

удзельнічаць у праверках, якія праводзіць акруговая выбарчая камісія, у галасаванні пры прыняцці камісіяй рашэнняў;

даваць растлумачэнні і ўказанні, рабіць паведамленні ад імені акруговай выбарчай камісіі.

Паўнамоцтвы члена акруговай выбарчай камісіі з правам дарадчага голасу датэрмінова спыняюцца:

паводле яго пісьмовай заявы;

паводле рашэння акруговай выбарчай камісіі пры выбыцці з выбарчай акругі кандыдата ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў;

паводле заявы кандыдата ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў аб адкліканні накіраванага ім члена акруговай выбарчай камісіі;

у выпадку спынення грамадзянства Рэспублікі Беларусь.

Паўнамоцтвы члена акруговай выбарчай камісіі з правам дарадчага голасу могуць быць датэрмінова спынены паводле рашэння акруговай выбарчай камісіі пры ажыццяўленні ім дзеянняў, якія дыскрэдытуюць акруговую выбарчую камісію або перашкаджаюць яе рабоце.

У выпадку датэрміновага спынення паўнамоцтваў члена акруговай выбарчай камісіі з правам дарадчага голасу акруговая выбарчая камісія анулюе выдадзенае яму пасведчанне.

Паўнамоцтвы членаў акруговай выбарчай камісіі з правам дарадчага голасу спыняюцца пасля ўстанаўлення акруговай выбарчай камісіяй рэзультатаў выбараў дэпутата Палаты прадстаўнікоў па выбарчай акрузе.

Артыкул 43. Выключаны.

Артыкул 44. Паўнамоцтвы ўчастковай камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, участковай выбарчай камісіі, участковай камісіі па рэферэндуме, па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата

Участковая камісія па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, участковая выбарчая камісія, участковая камісія па рэферэндуме, па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата:

1) забяспечвае выкананне патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме, аб адкліканні дэпутата на тэрыторыі ўчастка для галасавання;

2) удакладняе спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата, па ўчастку для галасавання;

3) знаёміць выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму са спісам грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата, разглядае заявы аб няправільнасцях у спісе і вырашае пытанне аб унясенні ў яго адпаведных змяненняў;

4) апавяшчае выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму аб месцы знаходжання, часе работы і нумары тэлефона ўчастковай камісіі, а таксама аб дні выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата, часе і месцы галасавання;

4¹) накіроўвае выбаршчыкам інфармацыю аб кандыдатах у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, прадстаўленую адпаведна Цэнтральнай камісіяй, тэрытарыяльнай, акруговай выбарчай камісіяй;

5) забяспечвае рэалізацыю прадугледжанага гэтым Кодэксам права выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму прагаласаваць на выбарах, рэферэндуме датэрмінова (за выключэннем участковай камісіі па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата), а таксама захаванасць бюлетэняў;

6) забяспечвае падрыхтоўку памяшкання для галасавання, скрынак для галасавання і іншага абсталявання;

6¹) прымае меры па забеспячэнні дадатковых умоў для галасавання грамадзян з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі;

7) кантралюе на тэрыторыі ўчастка для галасавання выкананне правіл размяшчэння агітацыйных матэрыялаў;

8) забяспечвае мэтавае выкарыстанне грашовых сродкаў, выдзеленых на правядзенне выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата;

9) арганізуе галасаванне ў дзень выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата;

10) праводзіць падлік галасоў і ўстанаўлівае рэзультаты галасавання па ўчастку;

11) разглядае заявы і скаргі па пытаннях падрыхтоўкі выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата, арганізацыі галасавання, падліку галасоў і прымае па іх рашэнні;

12) заслухоўвае паведамленні службовых асоб мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, арганізацый па пытаннях, звязаных з падрыхтоўкай і правядзеннем выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата;

13) ажыццяўляе іншыя паўнамоцтвы ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства.

Паўнамоцтвы ўчастковых камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, участковых выбарчых камісій, участковых камісій па рэферэндуме, па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата спыняюцца пасля завяршэння на тэрыторыі ўчастка для галасавання выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата.

**РАЗДЕЛ IV
 ПЕРАДВЫБАРНАЯ АГІТАЦЫЯ,
 АГІТАЦЫЯ ПА РЭФЕРЭНДУМЕ, АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА,
 ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ.
 ФІНАНСАВАННЕ ВЫБАРАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ,
 АДКЛІКАННЯ ДЭПУТАТА, ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ.
 АДКАЗНАСЦЬ ЗА ПАРУШЭННЕ
 ЗАКАНАДАЎСТВА АБ ВЫБАРАХ, РЭФЕРЭНДУМЕ,
 АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА, ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ. ПАРАДАК
 ГАЛАСАВАННЯ І ПАДЛІК ГАЛАСОЎ**

**ГЛАВА 10
 ПЕРАДВЫБАРНАЯ АГІТАЦЫЯ, АГІТАЦЫЯ ПА РЭФЕРЭНДУМЕ,
 АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА, ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ**

**Артыкул 45. Перадвыбарная агітацыя, агітацыя па рэферэндуме, адкліканні
 дэпутата, члена Савета Рэспублікі**

Грамадзянам Рэспублікі Беларусь, палітычным партыям, іншым грамадскім аб'яднанням, працоўным калектывам, давераным асобам кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты даецца права свабоднага і ўсебаковага абмеркавання перадвыбарных праграм кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, іх палітычных, дзелавых і асабістых якасцей, правядзення агітацыі за або супраць кандыдата на сходах, мітынгах, у сродках масавай інфармацыі, глабальнай камп'ютарнай сеткі Інтэрнэт, а таксама падчас сустрэч з выбаршчыкамі.

Выбаршчыкі, ініцыятыўныя групы, давераныя асобы дэпутата маюць права свабодна і ўсебакова абмяркоўваць пытанні, звязаныя з адкліканнем дэпутата, яго дзелавыя і асабістыя якасці, весці агітацыю за або супраць адклікання дэпутата на сходах, мітынгах, у сродках масавай інфармацыі, глабальнай камп'ютарнай сеткі Інтэрнэт, а таксама падчас сустрэч з выбаршчыкамі.

На пасяджэнні дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў па выбарах членаў Савета Рэспублікі або па адкліканні члена Савета Рэспублікі кожны дэпутат, які ўдзельнічае ў рабоце пасяджэння, мае права свабодна і ўсебакова абмяркоўваць дзелавыя і асабістыя якасці кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі, члена Савета Рэспублікі, у дачыненні да якога ўзбуджана пытанне аб адкліканні, весці агітацыю за або супраць вылучаных кандыдатур у члены Савета Рэспублікі, за або супраць адклікання члена Савета Рэспублікі.

Грамадзянам Рэспублікі Беларусь, палітычным партыям, іншым грамадскім аб'яднанням, працоўным калектывам даецца права бесперашкоднай агітацыі за прапанову па правядзенні рэферэндуму, за прыняцце пытання, вынесенага на рэферэндум, а таксама супраць прапановы па правядзенні рэферэндуму, супраць прыняцця пытання, вынесенага на рэферэндум.

Замежныя грамадзяне і асобы без грамадзянства не маюць права прымаць удзел у агітацыі.

Кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты праводзяць сустрэчы са сваімі выбаршчыкамі на сходах або ў іншай зручнай для выбаршчыкаў форме. Па ўзаемнай дамоўленасці кандыдатаў могуць праводзіцца сумесныя сустрэчы з выбаршчыкамі.

Мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы па ўзгадненні з адпаведнымі выбарчымі камісіямі вызначаюць памяшканні для правядзення сустрэч кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты з выбаршчыкамі, а таксама для

перадвыбарных сходаў, якія арганізуюцца выбаршчыкамі. Заявы аб прадастаўленні памяшканняў падаюцца кандыдатамі, даверанымі асобамі кандыдатаў, выбаршчыкамі ў адпаведныя тэрытарыяльныя, акруговыя выбарчыя камісіі не пазней чым за два дні да меркаванай даты правядзення мерапрыемства. У заяве ўказваюцца месца (месцы) правядзення сустрэчы, сходу, дата, час пачатку і заканчэння мерапрыемства; прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку (калі такое ёсць) заяўніка, звесткі аб месцы яго жыхарства і нумар кантактнага тэлефона, дата падачы заявы. Пры немагчымасці прадаставіць памяшканне на ўказаныя ў заяве дату і час адпаведная выбарчая камісія не пазней чым на наступны дзень пасля атрымання заявы паведамляе аб гэтым заяўніку і прапаноўвае іншыя дату і час правядзення сустрэчы, сходу. Памяшканні для правядзення сустрэч з выбаршчыкамі, перадвыбарных сходаў прадастаўляюцца бясплатна ў парадку чарговасці паступлення заяў. Тэрытарыяльныя, акруговыя выбарчыя камісіі ў сродках масавай інфармацыі або іншым спосабам інфармуюць выбаршчыкаў аб правядзенні сустрэч з кандыдатамі ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, а таксама аб правядзенні перадвыбарных сходаў, якія арганізуюцца выбаршчыкамі.

Кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты маюць права за кошт сродкаў уласнага выбарчага фонду арандаваць будынкі і памяшканні для правядзення сустрэч з выбаршчыкамі. Будынкі і памяшканні для ўказаных мэт прадастаўляюцца кандыдатам на роўных умовах.

Кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, іх давераныя асобы ў парадку, вызначаным артыкулам 45¹ гэтага Кодэкса, могуць праводзіць масавыя мерапрыемствы (сходы па-за памяшканнямі, мітынгі, пікетаванне) з мэтай ажыццяўлення перадвыбарнай агітацыі.

Масавыя мерапрыемствы, мэтай якіх з'яўляецца ажыццяўленне перадвыбарнай агітацыі, агітацыі па рэферэндуме, адкліканні дэпутата, за выключэннем масавых мерапрыемстваў, указаных у частцы дзявятай гэтага артыкула, праводзяцца ў адпаведнасці з заканадаўствам аб масавых мерапрыемствах.

Кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты маюць права вырабляць агітацыйныя матэрыялы за кошт сродкаў уласных выбарчых фондаў. Выраб агітацыйных матэрыялаў праводзіцца пасля папярэдняй аплаты са сродкаў выбарчага фонду кандыдата. Агітацыйныя матэрыялы павінны вырабляцца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

Агітацыйныя друкаваныя матэрыялы павінны ўтрымліваць наступныя выпускныя даныя: назва і адрас арганізацыі (індывідуальнага прадпрымальніка), якая вырабіла агітацыйныя друкаваныя матэрыялы, нумар пасведчання аб дзяржаўнай рэгістрацыі вытворцы друкаваных выданняў і дату яго выдачы, тыраж і нумар заказу, прозвішча і ініцыялы заказчыка. Адзін экзэмпляр агітацыйных друкаваных матэрыялаў або іх копіі (паменшаныя копіі, макеты і да т.п.) да распаўсюджвання прадастаўляюцца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты адпаведна ў Цэнтральную камісію, тэрытарыяльную, акруговую выбарчую камісію. Забараняецца распаўсюджванне ананімных агітацыйных друкаваных матэрыялаў.

Пры правядзенні выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы па ўзгадненні з адпаведнымі камісіямі выдзяляюць на тэрыторыі ўчасткаў для галасавання месцы, якія найбольш наведваюцца грамадзянамі, для размяшчэння агітацыйных друкаваных матэрыялаў. Забараняецца размяшчаць агітацыйныя друкаваныя матэрыялы ў будынках, у якіх размешчаны камісіі, і ў памяшканнях для галасавання. Размяшчэнне агітацыйных друкаваных матэрыялаў у іншых месцах можа ажыццяўляцца з дазволу кіраўніка адпаведнай арганізацыі. У выпадку калі кіраўнік арганізацыі дазволіў размяшчэнне ў арганізацыі агітацыйнага друкаванага матэрыялу аднаму кандыдату, ён не мае права адмовіць іншаму кандыдату ў размяшчэнні агітацыйнага друкаванага матэрыялу на тых жа ўмовах. Выканаўчыя і распарадчыя

органы могуць забараняць размяшчэнне агітацыйных друкаваных матэрыялаў у не адведзеных для іх месцах.

Не дапускаюцца зняцце, заклеіванне, замазванне, пашкоджанне агітацыйных друкаваных матэрыялаў, калі яны створаны і размешчаны з выкананнем патрабаванняў заканадаўства.

На ўсіх участках для галасавання не пазней чым за 14 дзён да выбараў афармляюцца стэнды з інфармацыйнымі матэрыяламі аб кандыдатах. Стэнды з такімі інфармацыйнымі матэрыяламі захоўваюцца ў памяшканнях для галасавання і ў дзень выбараў. Пры правядзенні рэферэндуму ў памяшканнях для галасавання на бачным месцы павінны быць вывешаны пытанні, вынесеныя на рэферэндум.

Агітацыя ў дзень галасавання не дапускаецца. Агітацыйныя друкаваныя матэрыялы, раней вывешаныя па-за памяшканнямі для галасавання, захоўваюцца на ранейшых месцах. Перадвыбарная агітацыя кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты пачынаецца за 25 дзён да выбараў, агітацыя па рэферэндуме – з дня рэгістрацыі ініцыятыўнай групы па правядзенні рэферэндуму або з дня прызначэння рэферэндуму. Перадвыбарная агітацыя, агітацыя па рэферэндуме заканчваецца ў 24 гадзіны таго дня, які папярэднічае дню выбараў, рэферэндуму.

Артыкул 45¹. Правядзенне масавых мерапрыемстваў, якія арганізуюцца кандыдатамі ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, іх даверанымі асобамі

Мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы па ўзгадненні з адпаведнымі выбарчымі камісіямі вызначаюць месцы, у якіх кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, іх давераныя асобы з мэтай ажыццяўлення перадвыбарнай агітацыі могуць праводзіць масавыя мерапрыемствы (сходы па-за памяшканнямі, мітынгі, пікетаванне) у парадку, вызначаным гэтым артыкулам.

Для арганізацыі масавага мерапрыемства, указанага ў частцы першай гэтага артыкула, кандыдат у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, давераная асоба кандыдата накіроўвае пісьмовае паведамленне ў мясцовы выканаўчы і распарадчы орган, на тэрыторыі якога плануецца яго правядзенне (у горадзе Мінску паведамленне накіроўваецца ў Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт), не пазней чым за два дні да меркаванай даты правядзення мерапрыемства. Адно паведамленне можа ўтрымліваць паведамленне аб адным масавым мерапрыемстве. У паведамленні ўказваюцца мэта, від масавага мерапрыемства, месца (месцы) яго правядзення, дата, час пачатку і заканчэння мерапрыемства; прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку (калі такое ёсць) заяўніка, звесткі аб месцы яго жыхарства і нумар кантактнага тэлефона, дата падачы паведамлення. Калі ў мясцовы выканаўчы і распарадчы орган раней паступіла паведамленне ад іншага кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, даверанай асобы аб правядзенні ў тым жа месцы і ў той жа час масавага мерапрыемства і адсутнічае дамоўленасць аб правядзенні сумеснага масавага мерапрыемства, мясцовы выканаўчы і распарадчы орган абавязаны не пазней чым на наступны дзень пасля атрымання паведамлення давесці да ведама заяўніка прапанову аб змяненні месца і (або) часу правядзення масавага мерапрыемства.

Масавыя мерапрыемствы, указаныя ў частцы першай гэтага артыкула, могуць праводзіцца з 8 да 22 гадзін.

Забеспячэнне грамадскага парадку і бяспекі грамадзян пры правядзенні масавага мерапрыемства ўскладаецца на мясцовы выканаўчы і распарадчы орган і органы ўнутраных спраў. Кандыдаты, іх давераныя асобы абавязаны садзейнічаць забеспячэнню грамадскага парадку.

Масавае мерапрыемства, а таксама падрыхтоўка да яго павінны быць спынены па патрабаванні кіраўніка або намесніка кіраўніка адпаведнага мясцовага выканаўчага і распарадчага органа, органа ўнутраных спраў у выпадках:

невыканання кандыдатам, даверанай асобай патрабаванняў, прадугледжаных часткамі другой і трэцяй гэтага артыкула;

узнікнення небяспекі для жыцця і здароўя грамадзян.

Артыкул 46. Выкарыстанне сродкаў масавай інфармацыі ў перадвыбарнай кампаніі, пры правядзенні рэферэндуму

Сродкі масавай інфармацыі, заснавальнікамі (адным з заснавальнікаў) і (або) рэдакцыямі якіх з'яўляюцца дзяржаўныя органы і арганізацыі, а таксама арганізацыі, 50 і больш працэнтаў акцый (долей у статутных фондах) якіх знаходзіцца ва ўласнасці Рэспублікі Беларусь і (або) яе адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак, абавязаны забяспечваць роўныя магчымасці для перадвыбарных выступленняў кандыдатаў, апублікавання і абнародавання пытанняў, вынесеных на рэферэндум, правядзення перадвыбарнай агітацыі, агітацыі па рэферэндуме.

Кандыдат у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў мае права бясплатна апублікаваць у друкаваных сродках масавай інфармацыі з ліку ўказаных у частцы першай гэтага артыкула, сваю перадвыбарную праграму, прадставіўшы тэкст праграмы не пазней чым за 20 дзён да выбараў. Аб'ём перадвыбарнай праграмы, якая бясплатна публікуецца ў сродках масавай інфармацыі, кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь не можа перавышаць пяці машынапісных старонак, кандыдата ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў – дзвюх машынапісных старонак.

Пералік друкаваных сродкаў масавай інфармацыі, у якіх бясплатна публікуюцца перадвыбарныя праграмы кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, вызначае Цэнтральная камісія.

Пры апублікаванні перадвыбарных праграм кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў захоўваецца чарговасць іх паступлення.

Кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў маюць права на бясплатныя выступленні па тэлебачанні і радыё. Цэнтральная камісія вызначае тэлевізійныя і (або) радыёвяшчальныя сродкі масавай інфармацыі, якія рэзервуюць эфірны час для правядзення перадвыбарнай агітацыі з разліку не менш за 60 хвілін па працоўных днях на працягу апошніх 20 дзён да дня выбараў. Пры гэтым на кожнага кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, зарэгістраванага па выбарчай акрузе, павінна прыходзіцца не менш за пяць хвілін эфірнага часу. Указаны эфірны час павінен прыпадаць на перыяд, калі тэле- і радыёпраграмы збіраюць найбольшую аўдыторыю.

Парадак і колькасць выступленняў кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў па тэлебачанні і радыё вызначаюцца Цэнтральнай камісіяй. Выступленні кандыдатаў забяспечваюцца на роўных падставах.

Цэнтральная камісія рэзервуе частку ліміту часу, указанага ў частцы пятай гэтага артыкула, для правядзення тэледабатаў кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў. Тэледабаты праводзяцца са згоды кандыдатаў. Кандыдат мае права ўпаўнаважыць для ўдзелу ў тэледабатах давераную асобу. Няўдзел кандыдата ў тэледабатах не прыводзіць да павелічэння аб'ёму эфірнага часу, які даецца кандыдату бясплатна.

Кандыдат у дэпутаты абласнога, Мінскага гарадскога, раённага, гарадскога (горада абласнога падпарадкавання) Савета дэпутатаў мае права на бясплатнае размяшчэнне сваёй перадвыбарнай праграмы на афіцыйным сайце адпаведнага мясцовага выканаўчага і

распарадчага органа ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт у спецыяльнай рубрыцы, прысвечанай выбарам.

Журналістам, службовым асобам сродкаў масавай інфармацыі забараняецца весці тэле- і радыёпраграмы, удзельнічаць у асвятленні выбараў праз сродкі масавай інфармацыі, калі ўказаныя асобы з'яўляюцца кандыдатамі ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты або іх даверанымі асобамі, прадстаўнікамі па фінансавых пытаннях.

Інфармацыя аб пасяджэннях Цэнтральнай камісіі і іншых камісій, іх рашэнні публікуюцца ў друкаваных сродках масавай інфармацыі, а таксама размяшчаюцца на афіцыйных сайтах адпаведна Цэнтральнай камісіі, мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў у глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт.

Сродкі масавай інфармацыі, указаныя ў частцы першай гэтага артыкула, абавязаны па патрабаванні Цэнтральнай камісіі прадастаўляць ёй магчымасць перадаваць інфармацыю аб ходзе выбарчай кампаніі, падрыхтоўкі да рэспубліканскага рэферэндуму.

На працягу апошніх пяці дзён да выбараў, рэферэндуму не дапускаюцца апублікаванне, размяшчэнне ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт рэзультатаў апытанняў грамадскай думкі, звязаных з выбарамі, рэферэндумам, прагнозам іх рэзультатаў.

Артыкул 47. Абмежаванні пры правядзенні перадвыбарнай агітацыі, агітацыі па рэферэндуме

Забараняецца агітацыя, пры правядзенні якой ажыццяўляецца прапаганда вайны, утрымліваюцца заклікі да гвалтоўнага змянення канстытуцыйнага ладу, парушэння тэрытарыяльнай цэласнасці Рэспублікі Беларусь, абразы і паклёп у дачыненні да службовых асоб Рэспублікі Беларусь, кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, а таксама заклікі, якія падахвочваюць або маюць на мэце падахвочванне да зрыву, або адмены, або пераносу тэрміну выбараў, рэферэндуму, прызначаных у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі.

Забараняюцца агітацыя або прапаганда сацыяльнай, расавай, нацыянальнай, рэлігійнай або моўнай перавагі, выпуск і распаўсюджванне паведамленняў і матэрыялаў, якія ўзбуджаюць сацыяльную, расавую, нацыянальную або рэлігійную варожасць.

Кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, іх давераным асобам, іншым грамадзянам і арганізацыям пры правядзенні імі перадвыбарнай агітацыі, агітацыі па рэферэндуме забараняецца раздаваць грашовыя сродкі, падарункі і іншыя матэрыяльныя каштоўнасці, праводзіць ільготны распродаж тавараў, бясплатна прадастаўляць любыя паслугі і тавары, за выключэннем агітацыйных матэрыялаў, спецыяльна створаных з выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса для выбарчай кампаніі, правядзення рэферэндуму. Пры правядзенні перадвыбарнай агітацыі, агітацыі па рэферэндуме забараняецца ўздзейнічаць на грамадзян абяцаннямі перадачы ім грашовых сродкаў, матэрыяльных каштоўнасцей.

Забараняецца агітацыя за кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, якая аплачваецца са сродкаў выбарчых фондаў іншых кандыдатаў.

Пры парушэнні патрабаванняў гэтага артыкула адпаведныя камісіі прымаюць меры па спыненні парушэнняў, а Цэнтральная камісія, тэрытарыяльная, акруговая выбарчая камісія мае права таксама адмяніць рашэнне аб рэгістрацыі кандыдата.

ГЛАВА 11 ФІНАНСАВАННЕ ВЫБАРАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ, АДКЛІКАННЯ ДЭПУТАТА, ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ

Артыкул 48. Выдаткі на падрыхтоўку і правядзенне выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата, члена Савета Рэспублікі

Выдаткі на падрыхтоўку і правядзенне выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, членаў Савета Рэспублікі, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, рэспубліканскага рэферэндуму, адклікання дэпутата Палаты прадстаўнікоў, члена Савета Рэспублікі ажыццяўляюцца за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту. Выдаткі на гэтыя мэты могуць ажыццяўляцца таксама за кошт сродкаў палітычных партый, іншых арганізацый і грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія могуць уносіць свае грашовыя сродкі ў пазабюджэтны фонд, які ствараецца Цэнтральнай камісіяй для дадатковага фінансавання выдаткаў на падрыхтоўку і правядзенне выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, рэспубліканскага рэферэндуму. Асобы, якія вылучаюцца кандыдатамі ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, маюць права ствараць уласныя выбарчыя фонды для фінансавання выдаткаў і паслуг, звязаных са зборам подпісаў выбаршчыкаў, у тым ліку для аплаты працы і іншых выплат у адпаведнасці з заканадаўствам членам ініцыятыўнай групы грамадзян па вылучэнні кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, а кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты – для фінансавання выдаткаў на перадвыбарную агітацыю.

Выдаткі на падрыхтоўку і правядзенне мясцовага рэферэндуму, паўторных выбараў дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў і выбараў дэпутатаў замест тых, хто выбыў, адклікання дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў ажыццяўляюцца за кошт сродкаў мясцовага бюджэту ў парадку, вызначаным адпаведным мясцовым Саветам дэпутатаў.

Выдаткі на падрыхтоўку і правядзенне мясцовага рэферэндуму могуць ажыццяўляцца таксама за кошт сродкаў палітычных партый, іншых арганізацый, размешчаных на тэрыторыі адпаведнага мясцовага Савета дэпутатаў, і грамадзян, якія пражываюць на гэтай тэрыторыі і могуць уносіць свае грашовыя сродкі ў пазабюджэтны фонд, што ствараецца мясцовым Саветам дэпутатаў, які прызначыў рэферэндум.

Парадак размеркавання і выкарыстання грашовых сродкаў, выдзеленых на падрыхтоўку і правядзенне выбараў, рэспубліканскага рэферэндуму, адклікання дэпутата Палаты прадстаўнікоў, члена Савета Рэспублікі з рэспубліканскага бюджэту і добраахвотна ўнесеных у пазабюджэтны фонд, вызначаецца Цэнтральнай камісіяй.

Цэнтральная камісія інфармуе Палату прадстаўнікоў аб выдаткаванні выдзеленых з рэспубліканскага бюджэту сродкаў на падрыхтоўку і правядзенне выбараў, рэспубліканскага рэферэндуму не пазней за шэсць месяцаў з дня выбарання Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў, правядзення галасавання па рэферэндуме, адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў, члена Савета Рэспублікі, а таксама публікуе справаздачу аб выдаткаванні сродкаў пазабюджэтнага фонду, размяшчае яго на афіцыйным сайце Цэнтральнай камісіі ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт.

Дзяржаўныя органы, іншыя арганізацыі прадастаўляюць бясплатна ў распараджэнне камісій неабходныя для падрыхтоўкі і правядзення выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата, члена Савета Рэспублікі памяшканні, абсталяванне, сродкі сувязі (акрамя аплаты выдаткаў па абаненцкай плаце і за перагаворы), а таксама транспартныя сродкі (з аплатай выдаткаў камісіямі за кошт выдзеленых сродкаў).

Сродкі масавай інфармацыі, указаныя ў частцы першай артыкула 46 гэтага Кодэкса, бясплатна абнародуюць матэрыялы, прадстаўленыя камісіямі, і перадвыбарныя праграмы кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў.

Палітычныя партыі, іншыя арганізацыі, грамадзяне Рэспублікі Беларусь не маюць права аказваць іншую матэрыяльную дапамогу на падрыхтоўку і правядзенне выбараў, рэферэндуму, акрамя ўнясення грашовых сродкаў у пазабюджэтны фонд і ў выбарчыя фонды асоб, якія вылучаюцца кандыдатамі ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, прадугледжаныя часткай першай гэтага артыкула.

Забараняюцца прамы або ўскосны ўдзел у фінансаванні і іншая матэрыяльная дапамога замежных дзяржаў і арганізацый, замежных грамадзян і асоб без грамадзянства, міжнародных арганізацый, арганізацый, заснавальнікамі (удзельнікамі, уласнікамі маёмасці) якіх з'яўляюцца замежныя дзяржавы, замежныя арганізацыі, міжнародныя арганізацыі, замежныя грамадзяне і асобы без грамадзянства, пры падрыхтоўцы і правядзенні выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата, члена Савета Рэспублікі.

Выкарыстанне асобай, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, або кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты грашовых сродкаў або іншай матэрыяльнай дапамогі ў парушэнне патрабаванняў часткі дзявятай гэтага артыкула прыводзіць адпаведна да адмовы ў рэгістрацыі кандыдата або адмены рашэння аб яго рэгістрацыі.

Артыкул 48¹. Выбарчыя фонды

Выбарчыя фонды асоб, якія вылучаюцца кандыдатамі ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты могуць фарміравацца за кошт наступных грашовых сродкаў:

1) уласных грашовых сродкаў асобы, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдата, памер якіх не можа перавышаць гранічную суму ўсіх выдаткаў са сродкаў выбарчага фонду, указаную ў частцы другой гэтага артыкула;

2) добраахвотных ахвяраванняў грамадзян Рэспублікі Беларусь. Памер ахвяравання грамадзяніна пры правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь не можа перавышаць 30 базавых велічынь, пры правядзенні выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў – 10 базавых велічынь, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў – 5 базавых велічынь;

3) добраахвотных ахвяраванняў юрыдычных асоб. Памер ахвяравання юрыдычнай асобы пры правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь не можа перавышаць 60 базавых велічынь, пры правядзенні выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў – 20 базавых велічынь, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў – 10 базавых велічынь.

Гранічная сума ўсіх выдаткаў са сродкаў выбарчага фонду кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь не можа перавышаць 10 000 базавых велічынь, кандыдата ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў – 2000 базавых велічынь, кандыдата ў дэпутаты абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў – 50 базавых велічынь, кандыдата ў дэпутаты раённага, гарадскога (горада абласнога і раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў – 20 базавых велічынь.

Забараняецца ўносіць ахвяраванні ў выбарчыя фонды:

- 1) замежным дзяржавам і арганізацыям;
- 2) замежным грамадзянам і асобам без грамадзянства;
- 3) міжнародным арганізацыям;

4) арганізацыям, заснавальнікамі (удзельнікамі, уласнікамі маёмасці) якіх з'яўляюцца замежныя дзяржавы, замежныя арганізацыі, міжнародныя арганізацыі, замежныя грамадзяне і асобы без грамадзянства;

5) арганізацыям, што атрымлівалі на працягу года, які папярэднічаў дню ўнясення ахвяравання, замежную безаплатную дапамогу ад замежных дзяржаў у асобе іх дзяржаўных органаў або дыпламатычных прадстаўніцтваў, міждзяржаўных утварэнняў, замежных і міжнародных юрыдычных асоб (арганізацый, якія не з'яўляюцца юрыдычнымі асобамі), грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія пастаянна пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь або якія знаходзіліся за межамі Рэспублікі Беларусь больш за 183 дні на працягу 12 месяцаў, што папярэднічалі месяцу прадастаўлення замежнай безаплатнай дапамогі, замежных грамадзян і асоб без грамадзянства, якія не маюць дазволу на пастаяннае пражыванне ў Рэспубліцы Беларусь, а таксама ад замежных ананімных ахвярадаўцаў, калі атрыманая гэтымі арганізацыямі замежная безаплатная дапамога не была імі вернута або ў выпадку немагчымасці вяртання не была пералічана (перададзена) у даход дзяржавы да дня ўнясення ахвяравання ў выбарчыя фонды;

6) грамадзянам Рэспублікі Беларусь, якія не дасягнулі 18 гадоў;

7) дзяржаўным органам і органам мясцовага самакіравання;

8) арганізацыям, якія поўнасцю або часткова фінансуюцца з бюджэту;

9) арганізацыям, зарэгістраваным ва ўстаноўленым парадку менш чым за адзін год да дня ўнясення ахвяравання;

10) дабрачынным і рэлігійным арганізацыям;

11) ананімным ахвярадаўцам.

Для фарміравання ўласнага выбарчага фонду асоба, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдат адкрывае ў падраздзяленні адкрытага акцыянернага таварыства «Ашчадны банк «Беларусбанк» спецыяльны выбарчы рахунак. Падставай для адкрыцця рахунку з'яўляюцца заява асобы, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдата і копія рашэння Цэнтральнай камісіі, тэрытарыяльнай, акруговай выбарчай камісіі аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы грамадзян па вылучэнні асобы кандыдатам або копія рашэння аб рэгістрацыі кандыдата.

Асоба, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, якая адкрыла спецыяльны выбарчы рахунак, пасля рэгістрацыі яе кандыдатам працягвае карыстацца гэтым жа рахункам, прадставіўшы ў падраздзяленне банка копію рашэння Цэнтральнай камісіі, тэрытарыяльнай, акруговай выбарчай камісіі аб рэгістрацыі кандыдатам. Агульная сума ўсіх выдаткаў са сродкаў гэтага выбарчага фонду ў перыяд вылучэння кандыдатам і правядзення перадвыбарнай агітацыі не павінна перавышаць гранічную суму выдаткаў, указаную ў частцы другой гэтага артыкула.

Асоба, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдат мае права прызначыць свайго прадстаўніка па фінансавых пытаннях. Рэгістрацыя прадстаўніка па фінансавых пытаннях ажыццяўляецца Цэнтральнай камісіяй, тэрытарыяльнай, акруговай выбарчай камісіяй на падставе заявы асобы, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдата. У заяве ўказваюцца прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, месца жыхарства прадстаўніка па фінансавых пытаннях, серыя, нумар і дата выдачы пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (нумар і дата выдачы ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь). Адпаведная камісія ў трохдзённы тэрмін з дня паступлення заявы рэгіструе прадстаўніка па фінансавых пытаннях і выдае яму пасведчанне. Прадстаўнік па фінансавых пытаннях мае права адкрыць спецыяльны выбарчы рахунак, распараджацца сродкамі, якія знаходзяцца на гэтым рахунку, і прадстаўляць справаздачы аб паступленні і выдаткаванні сродкаў. Асоба, якая вылучаецца

кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдат мае права ў любы час адклікаць прадстаўніка па фінансавых пытаннях, паведаміўшы аб гэтым адпаведна ў Цэнтральную камісію, тэрытарыяльную, акруговую выбарчую камісію, а таксама ў падраздзяленне банка, у якім адкрыты спецыяльны выбарчы рахунак.

Асоба, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдат мае права адкрыць толькі адзін спецыяльны выбарчы рахунак. Парадак адкрыцця рахунку, правядзення аперацый па рахунку, закрыцця рахунку вызначаецца Цэнтральнай камісіяй па ўзгадненні з адкрытым акцыянерным таварыствам «Ашчадны банк «Беларусбанк». Плата за паслугі банка па адкрыцці рахунку і правядзенні аперацый па рахунку не бярэцца. За карыстанне грашовымі сродкамі, якія знаходзяцца на спецыяльным выбарчым рахунку, працэнты банкам не выплачваюцца. Інфармацыя аб адкрыцці спецыяльных выбарчых рахункаў накіроўваецца Цэнтральнай камісіяй, тэрытарыяльнай, акруговай выбарчай камісіяй у друкаваныя сродкі масавай інфармацыі для апублікавання, размяшчаецца на афіцыйных сайтах Цэнтральнай камісіі, мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў у глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт.

Пры ўнясенні ахвяравання на спецыяльны выбарчы рахунак грамадзянін указвае ў плацежным дакуменце наступныя звесткі аб сабе: прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку (калі такое ёсць), дату нараджэння і месца жыхарства, серыю і нумар пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (нумар ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь). Добраахвотныя ахвяраванні юрыдычных асоб ажыццяўляюцца ў безнаяўным парадку шляхам пераліку грашовых сродкаў на спецыяльны выбарчы рахунак, пры гэтым у плацежным даручэнні ўказваюцца наступныя звесткі аб юрыдычнай асобе: уліковы нумар плацельшчыка, найменне, банкаўскія рэквізіты.

Права распараджацца сродкамі выбарчых фондаў належыць асобам, якія іх стварылі і вылучаюцца кандыдатамі ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдатам.

Асоба, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдат можа выкарыстоўваць сродкі выбарчага фонду ў парадку, які ўстанаўліваецца Цэнтральнай камісіяй.

Асоба, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдат мае права вярнуць ахвярадаўцу любое ахвяраванне ў выбарчы фонд, за выключэннем ахвяравання, унесенага ананімным ахвярадаўцам. Калі добраахвотнае ахвяраванне паступіла ў выбарчы фонд ад ахвярадаўцы, які не мае права ажыццяўляць такое ахвяраванне, або ахвяраванне было ўнесена ў памеры, які перавышае памер, прадугледжаны часткай першай гэтага артыкула, асоба, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдат абавязаны не пазней чым у сямідзённы тэрмін з дня паступлення ахвяравання на спецыяльны выбарчы рахунак вярнуць гэта ахвяраванне адпаведна поўнацю або тую яго частку, якая перавышае ўстаноўлены максімальны памер ахвяравання, ахвярадаўцу з указаннем прычыны вяртання.

Кантроль за паступленнем і выкарыстаннем сродкаў выбарчых фондаў ажыццяўляецца Цэнтральнай камісіяй, тэрытарыяльнымі, акруговымі выбарчымі камісіямі і фінансавымі органамі.

Падраздзяленне банка, у якім адкрыты спецыяльны выбарчы рахунак, штотыднёва прадстаўляе адпаведна ў Цэнтральную камісію, тэрытарыяльную, акруговую выбарчую камісію звесткі аб паступленні і выдаткаванні сродкаў, якія знаходзяцца на рахунку адпаведнай асобы, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдата. Інфармацыя аб агульнай суме сродкаў, якія паступілі ў выбарчы фонд, і аб агульнай суме выдаткаваных сродкаў накіроўваецца адпаведнай камісіяй у двухдзённы тэрмін пасля атрымання звестак у друкаваныя сродкі масавай інфармацыі для

апублікавання, а таксама размяшчаецца на афіцыйных сайтах Цэнтральнай камісіі, мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў у глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт.

Асоба, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, абавязана не пазней чым на пяты дзень пасля заканчэння тэрміну вылучэння кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты прадставіць у Цэнтральную камісію, тэрытарыяльную, акруговую выбарчую камісію фінансавую справаздачу.

Кандыдат абавязаны прадстаўляць у камісію, якая яго зарэгістравала, фінансавую справаздачу з наступнай перыядычнасцю: першая фінансавая справаздача – не раней чым за 15 і не пазней чым за 10 дзён да дня выбараў; выніковая фінансавая справаздача – не пазней чым у пяцідзённы тэрмін з дня выбараў.

Фінансавыя справаздачи, указаныя ў частках чатырнаццатай і пятнаццатай гэтага артыкула, павінны ўтрымліваць звесткі аб памеры і ўсіх крыніцах стварэння выбарчага фонду, а таксама аб усіх праведзеных выдатках. Да справаздач прыкладаюцца першасныя фінансавыя дакументы, якія пацвярджаюць паступленне, вяртанне і выдаткаванне сродкаў выбарчага фонду, даведкі аб сродках, якія засталіся, і (або) аб закрыцці спецыяльнага выбарчага рахунку.

Парадак, указаныя ў частках пятнаццатай і шаснаццатай гэтага артыкула, распаўсюджваецца таксама на асоб, у дачыненні да якіх былі адменены рашэнні аб рэгістрацыі іх кандыдатамі, і на асоб, якія знялі свае кандыдатуры да дня выбараў.

У выпадку калі асобе, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, было адмоўлена ў рэгістрацыі, а таксама ў выпадку адмены рашэння аб рэгістрацыі кандыдата або зняцця ім сваёй кандыдатуры адпаведная камісія пісьмова інфармуе аб гэтым падраздзяленне банка, якое спыняе ўсе аперацыі па спецыяльным выбарчым рахунку.

Усе банкаўскія аперацыі па спецыяльным выбарчым рахунку, за выключэннем вяртання ў выбарчы фонд нявыдаткаваных сродкаў і залічэння на ўказаны рахунак сродкаў, пералічаных да дня выбараў, спыняюцца ў дзень выбараў.

Нявыдаткаваныя грашовыя сродкі, што знаходзяцца на спецыяльным выбарчым рахунку, асоба, якая вылучалася кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдат не пазней чым у трохдзённы тэрмін адпаведна з дня адмовы ў рэгістрацыі кандыдата, з дня выбараў абавязаны пералічыць грамадзянам і юрыдычным асобам, якія ажыццявілі ахвяраванні ў яе выбарчы фонд, прапарцыянальна ўкладзеным сродкам. Па сканчэнні ўказанага тэрміну падраздзяленне банка, у якім адкрыты спецыяльны выбарчы рахунак, абавязана пералічыць грашовыя сродкі, якія засталіся на гэтым рахунку, у даход рэспубліканскага бюджэту. На падставе хадайніцтва асобы, якая вылучалася кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдата Цэнтральная камісія, тэрытарыяльная, акруговая выбарчая камісія могуць працягнуць тэрмін правядзення аперацый па спецыяльным выбарчым рахунку.

У выпадку правядзення другога тура галасавання па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аперацыі па аплаце выдаткаў са спецыяльных выбарчых рахункаў кандыдатаў, па якіх праводзіцца другі тур галасавання, аднаўляюцца ў дзень прызначэння Цэнтральнай камісіяй другога тура галасавання і спыняюцца ў дзень другога тура галасавання.

Накіраванне спагнання па выканаўчых і іншых дакументах, якія з'яўляюцца падставай для спісання грашовых сродкаў з рахункаў у бяспрэчным парадку, на грашовыя сродкі, размешчаныя на спецыяльных выбарчых рахунках, не праводзіцца, арышт на ўказаныя грашовыя сродкі не накладаецца, прыпыненне аперацый па спецыяльных выбарчых рахунках не ажыццяўляецца.

ГЛАВА 12 АДКАЗНАСЦЬ ЗА ПАРУШЭННЕ ПАТРАБАВАННЯЎ ГЭТАГА КОДЭКСА. РАЗГЛЯД ЗВАРОТАЎ

Артыкул 49. Адказнасць за парушэнне патрабаванняў гэтага Кодэкса

Асобы, якія перашкаджаюць свабоднаму ажыццяўленню грамадзянінам Рэспублікі Беларусь права свабодна выбіраць і быць выбраным, удзельнічаць у рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата, якія распаўсюджваюць заклікі, што падахвочваюць або маюць сваёй мэтай падахвоіць да зрыву, або адмены, або пераносу тэрміну выбараў, рэферэндуму, да адмовы ад ажыццяўлення выбарчых дзеянняў, якія перашкаджаюць рабоце камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, выбарчых камісій, камісій па рэферэндуме, камісій па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата, якія займаюцца агітацыяй у дзень выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата, а таксама члены камісій, службовыя асобы дзяржаўных органаў і грамадскіх аб'яднанняў і іншыя асобы, якія ўчынілі падлог дакументаў па выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата, заведама няправільны падлік галасоў або іншае скажэнне рэзультатаў галасавання, якія парушылі тайну галасавання, не прадставілі камісіям неабходныя дакументы, або не выканалі іх рашэнні, або дапусцілі незаконнае выкарыстанне грашовых сродкаў і матэрыяльных рэсурсаў пры падрыхтоўцы і правядзенні выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата, члена Савета Рэспублікі або якія ўчынілі іншыя парушэнні патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата і члена Савета Рэспублікі, нясуць адказнасць, устаноўленую заканадаўчымі актамі.

У выпадку распаўсюджвання лжывых звестак аб кандыдаце Цэнтральная камісія або адпаведная тэрытарыяльная, акруговая камісія мае права па пісьмовым звароце кандыдата прыняць рашэнне аб прадастаўленні яму магчымасці выступіць публічна з абвяржэннем ілжывых звестак.

Пры парушэнні асобай, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, або кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, яе даверанай асобай або ініцыятыўнай групай грамадзян па зборы подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку асобы, якая прапануецца для вылучэння кандыдатам, патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб выбарах, асоба, якая вылучаецца кандыдатам, кандыдат, ініцыятыўная група папярэджваюцца адпаведнай тэрытарыяльнай, акруговай камісіяй або Цэнтральнай камісіяй, а ў выпадку паўторнага парушэння патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб выбарах адпаведная тэрытарыяльная, акруговая камісія або Цэнтральная камісія могуць адмовіць у рэгістрацыі або адмяніць рашэнне аб рэгістрацыі кандыдата, аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы грамадзян па зборы подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку асобы, якая прапануецца для вылучэння кандыдатам.

Адмена рашэння аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы грамадзян па зборы подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку асобы, якая прапануецца для вылучэння кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, за парушэнне патрабаванняў гэтага Кодэкса ажыццяўляецца ў выпадках і парадку, прадугледжаных артыкуламі 61 і 65 гэтага Кодэкса.

Адмова ў рэгістрацыі кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты і адмена рашэння аб рэгістрацыі кандыдата за парушэнне патрабаванняў гэтага Кодэкса ажыццяўляюцца ў выпадках і парадку, прадугледжаных артыкуламі 68¹ і 70¹ гэтага Кодэкса.

Рашэнне Цэнтральнай камісіі аб вынясенні папярэджання асобе, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, або ініцыятыўнай групе ці

кандыдату ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты можа быць абскарджана асобай, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь у трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння. Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з’яўляецца канчатковым.

Рашэнне акруговай выбарчай камісіі аб вынясенні папярэджання асобе, якая вылучаецца кандыдатам у дэпутаты, або ініцыятыўнай групе ці кандыдату ў дэпутаты можа быць абскарджана асобай, якая вылучаецца кандыдатам у дэпутаты, кандыдатам у дэпутаты ў адпаведную абласную, Мінскую гарадскую выбарчую камісію ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння, а рашэнне абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі ў той жа тэрмін можа быць абскарджана ў абласны, Мінскі гарадскі суд. Суд разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з’яўляецца канчатковым.

Рашэнне тэрытарыяльнай выбарчай камісіі аб вынясенні папярэджання асобе, якая вылучаецца кандыдатам у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў, або ініцыятыўнай групе ці кандыдату ў дэпутаты можа быць абскарджана асобай, якая вылучаецца кандыдатам у дэпутаты, кандыдатам у дэпутаты ў вышэйстаячую тэрытарыяльную выбарчую камісію ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння, а рашэнне вышэйстаячай тэрытарыяльнай выбарчай камісіі ў той жа тэрмін можа быць абскарджана адпаведна ў абласны, раённы суд. Суд разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з’яўляецца канчатковым.

У выпадку вынясення папярэджання асобе, якая вылучаецца кандыдатам у дэпутаты, або ініцыятыўнай групе ці кандыдату ў дэпутаты абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі рашэнне аб гэтым можа быць абскарджана асобай, якая вылучаецца кандыдатам у дэпутаты, кандыдатам у дэпутаты ў Цэнтральную камісію ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння. Рашэнне Цэнтральнай камісіі абскарджваецца ў парадку і ў тэрмін, прадугледжаныя часткай шостага гэтага артыкула.

Артыкул 49¹. Парадак і тэрміны разгляду зваротаў аб парушэнні заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата, члена Савета Рэспублікі

Звароты аб парушэнні заканадаўства аб выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата, члена Савета Рэспублікі падаюцца ў камісіі, дзяржаўныя органы і арганізацыі не пазней чым у дзесяцідзённы тэрмін з дня выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата, члена Савета Рэспублікі, калі іншыя тэрміны не вызначаны гэтым Кодэксам. Звароты, пададзеныя па заканчэнні вызначаных тэрмінаў, застаюцца без разгляду па сутнасці, аб чым паведамляецца заяўнікам.

Звароты падлягаюць першапачатковаму разгляду камісіямі, дзяржаўнымі органамі і арганізацыямі, на тэрыторыі дзейнасці якіх узніклі пытанні, выкладзеныя ў зваротах.

Зварот падаецца грамадзянінам або яго прадстаўніком, які ажыццяўляе свае паўнамоцтвы на падставе натарыяльна засведчанай даверанасці або даверанасці, засведчанай у парадку, вызначаным пунктам 3 і часткай першай пункта 4 артыкула 186 Грамадзянскага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Звароты, указаныя ў частцы першай гэтага артыкула, якія паступілі ў камісіі, дзяржаўныя органы і арганізацыі, разглядаюцца ў трохдзённы тэрмін з дня паступлення звароту, а звароты, звязаныя з рэалізацыяй грамадзянамі выбарчага права, права на ўдзел у рэферэндуме, якія паступілі ў дзень выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата, члена Савета Рэспублікі, – на працягу дзвюх гадзін, але не пазней за час заканчэння галасавання. Звароты, у якіх утрымліваюцца звесткі, што патрабуюць праверкі, разглядаюцца не пазней чым у дзесяцідзённы тэрмін з дня паступлення.

Заяўнік мае права знаёміцца з матэрыяламі, звязанымі з разглядам яго звароту.

Скаргі на рашэнні камісій разглядаюцца на пасяджэннях камісій. Аб даце, часе і месцы правядзення пасяджэння паведамляецца заяўніку, які мае права прысутнічаць пры разглядзе скаргі.

Камісія, разгледзеўшы скаргу, прымае адно з наступных рашэнняў:

адмяніць рашэнне, якое абскарджваецца, поўнасьцю або ў частцы і прыняць рашэнне па сутнасці;

адмовіць у задавальненні скаргі;

пакінуць скаргу без разгляду, калі заяўнікам не захаваны парадак або тэрміны падачы скаргі, вызначаныя гэтым Кодэксам.

Вышэйстаячая камісія мае права пры неабходнасці разгледзець зварот па пытанні, якое адносіцца да кампетэнцыі ніжэйстаячай камісіі.

ГЛАВА 13 ПАРАДАК ГАЛАСАВАННЯ ПРЫ ПРАВЯДЗЕННІ ВЫБАРАЎ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, ДЭПУТАТАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ, АДКЛІКАННЯ ДЭПУТАТАЎ

Артыкул 50. Час і месца галасавання

Пры выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў, правядзенні рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата галасаванне праводзіцца з 8 да 20 гадзін. Участковыя камісіі не пазней чым за 10 дзён да выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата апавяшчаюць выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму аб дні выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата, часе і месцы галасавання, нумары тэлефона камісіі, а таксама накіроўваюць выбаршчыкам інфармацыю аб кандыдатах у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, прадстаўленую адпаведна Цэнтральнай камісіяй, тэрытарыяльнай, акруговай выбарчай камісіяй.

На ўчастках для галасавання, утвораных у воінскіх часцях, месцах часовага знаходжання выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму (у бальніцах, санаторыях, дамах адпачынку і іншых месцах часовага знаходжання), участковыя камісіі могуць аб'явіць галасаванне закончаным і раней за 20 гадзін, калі прагаласавалі ўсе выбаршчыкі, удзельнікі рэферэндуму, уключаныя ў спіс.

Артыкул 51. Арганізацыя галасавання на ўчастку для галасавання

Галасаванне праводзіцца ў спецыяльна адведзеных памяшканнях, у якіх павінны быць абсталяваны ў дастатковай колькасці кабіны або пакоі для тайнага галасавання, вызначаны месцы выдачы бюлетэняў і ўстаноўлены скрынкі для галасавання. Скрынкі для галасавання ўстанаўліваюцца такім чынам, каб тыя, хто галасуе, пры падыходзе да іх абавязкова праходзілі праз кабіны або пакоі для тайнага галасавання. Скрынкі для галасавання павінны знаходзіцца ў полі зроку членаў участковай камісіі і асоб, указаных у частках пятай і шостаў артыкула 13 гэтага Кодэкса.

Адказнасць за арганізацыю галасавання, забеспячэнне тайны волевыяўлення выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму, абсталяванне памяшканняў і падтрыманне ў іх неабходнага парадку нясе ўчастковая камісія.

У дзень выбараў, рэферэндуму, правядзення галасавання аб адкліканні дэпутата перад пачаткам галасавання скрынкі для галасавання правяраюцца, пламбуюцца або апячатваюцца старшынёй участковай камісіі ў прысутнасці не менш за дзве трэці складу камісіі.

Артыкул 52. Правядзенне галасавання на ўчастку для галасавання

Кожны выбаршчык, удзельнік рэферэндуму галасуе асабіста, галасаванне за іншых асоб не дапускаецца.

Бюлетэнь для галасавання выдаецца выбаршчыку, удзельніку рэферэндуму членам участковай камісіі на падставе спіса грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата, пасля прад'яўлення пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь) або іншага дакумента, які вызначаецца Цэнтральнай камісіяй. Пры атрыманні бюлетэня выбаршчык, удзельнік рэферэндуму распісваецца ў адпаведнай графе ўказанага спіса.

Бюлетэнь запаўняецца тым, хто галасуе, у кабіне або пакоі для тайнага галасавання. Пры запаўненні бюлетэня забараняецца прысутнасць каго-небудзь, акрамя таго, хто галасуе.

Выбаршчык, удзельнік рэферэндуму, які не мае магчымасці самастойна запоўніць бюлетэнь, мае права запрасіць у кабіну або пакой для тайнага галасавання іншую асобу паводле свайго меркавання, акрамя членаў участковай і вышэйстаячых камісій, кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, іх давераных асоб, а таксама асоб, указаных у частках пятай і шостае артыкула 13 гэтага Кодэкса.

Пры галасаванні на выбарах выбаршчык ставіць любы знак у пустым квадраце, размешчаным справа ад прозвішча таго кандыдата, за якога ён галасуе. Калі выбаршчык галасуе супраць усіх кандыдатаў, ён ставіць любы знак у пустым квадраце, размешчаным справа ад радка «Супраць усіх кандыдатаў». Пры галасаванні на рэферэндуме, калі ўдзельнік рэферэндуму галасуе за прыняцце вынесенага на рэферэндум пытання, ён ставіць любы знак у квадраце пад словам «за», а калі галасуе супраць вынесенага на рэферэндум пытання, то ставіць любы знак у квадраце пад словам «супраць». Выбаршчык, які галасуе за адкліканне дэпутата, ставіць любы знак у квадраце пад словамі «за адкліканне», а які галасуе супраць адклікання дэпутата, ставіць любы знак у квадраце пад словамі «супраць адклікання».

Калі ў бюлетэнь унесена прозвішча толькі аднаго кандыдата, то пры галасаванні за кандыдата выбаршчык ставіць любы знак у квадраце пад словам «за», а пры галасаванні супраць кандыдата ставіць любы знак у квадраце пад словам «супраць».

Запоўнены бюлетэнь выбаршчык, удзельнік рэферэндуму апускае ў скрынку для галасавання.

Пры правядзенні выбараў дэпутатаў у адзіны дзень галасавання выбаршчык атрымлівае і запаўняе асобна бюлетэнь па выбарах дэпутата Палаты прадстаўнікоў і бюлетэнь (бюлетэні) па выбарах дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў і апускае іх у скрынку для галасавання.

У выпадку правядзення адначасова выбараў і рэферэндуму, двух і больш рэферэндумаў той, хто галасуе, атрымлівае і запаўняе бюлетэнь па кожным з іх і апускае іх у скрынку для галасавання.

Забараняецца выносіць выдадзены бюлетэнь за межы памяшкання для галасавання, а таксама ажыццяўляць фота- і відэаздымку запоўненага бюлетэня.

У выпадку калі выбаршчык, удзельнік рэферэндуму лічыць, што пры запаўненні бюлетэня зрабіў памылку, ён мае права звярнуцца да члена ўчастковай камісіі, які выдаў бюлетэнь, з просьбай выдаць яму новы бюлетэнь замест сапсаванага. Член участковай камісіі, атрымаўшы сапсаваны бюлетэнь, на якім павінен быць уласнаручны подпіс выбаршчыка, удзельніка рэферэндуму, выдае выбаршчыку, удзельніку рэферэндуму новы бюлетэнь, робячы адзнаку аб гэтым у спісе грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата, насупраць прозвішча

выбаршчыка, удзельніка рэферэндуму, які дапусціў памылку. Сапсаваны бюлетэнь пагашаецца, аб чым складаецца акт, які падпісвае старшыня або намеснік старшыні ці сакратар і два члены ўчастковай камісіі. Паўторная выдача новага бюлетэня замест сапсаванага не дапускаецца.

Артыкул 53. Датэрміновае галасаванне на выбарах, рэферэндуме

Выбаршчык, удзельнік рэферэндуму, які не мае магчымасці ў дзень выбараў, рэферэндуму прыняць удзел у галасаванні, мае права не раней чым за пяць дзён да выбараў, рэферэндуму ва ўмовах, што выключаюць кантроль за яго волевыяўленнем, запоўніць у памяшканні ўчастковай камісіі бюлетэнь і апусціць яго ў апячатаную асобную скрынку для галасавання выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму. Афіцыйнага пацвярджэння прычын немагчымасці выбаршчыка, удзельніка рэферэндуму прыйсці ў памяшканне для галасавання ў дзень выбараў, рэферэндуму не патрабуецца.

Датэрміновае галасаванне ажыццяўляецца з 12 да 19 гадзін без перапынку ў прысутнасці не менш чым двух членаў участковай камісіі.

У першы дзень датэрміновага галасавання скрынкі для галасавання пламбуюцца або апячатваюцца ў парадку, прадугледжаным часткай трэцяй артыкула 51 гэтага Кодэкса.

У перыяд датэрміновага галасавання штодзённа па заканчэнні часу правядзення галасавання старшыня або намеснік старшыні ўчастковай камісіі заклеівае проразь для апускання бюлетэняў у скрынцы для галасавання лістом паперы. Старшыня або намеснік старшыні і член участковай камісіі ставяць подпісы на гэтым лісце. Раскрыццё проразі для апускання бюлетэняў у скрынцы для галасавання робіцца штодзённа перад пачаткам датэрміновага галасавання старшынёй або намеснікам старшыні ўчастковай камісіі. Пры заклеіванні і раскрыцці проразі для апускання бюлетэняў у скрынцы для галасавання маюць права прысутнічаць назіральнікі, замежныя (міжнародныя) назіральнікі, прадстаўнікі сродкаў масавай інфармацыі. Захоўванне скрынкі для галасавання забяспечваецца старшынёй участковай камісіі.

У перыяд датэрміновага галасавання штодзённа старшыня або намеснік старшыні ўчастковай камісіі складае пратакол, у якім указваюцца колькасць бюлетэняў, атрыманых участковай камісіяй, колькасць грамадзян, якія атрымалі бюлетэні для галасавання (у апошні дзень датэрміновага галасавання – агульная колькасць грамадзян, якія атрымалі бюлетэні для галасавання), колькасць сапсаваных бюлетэняў і колькасць нявыкарыстаных бюлетэняў. Пратакол падпісваецца старшынёй або намеснікам старшыні і членам камісіі. Копія пратакола вывешваецца для ўсеагульнага азнаямлення ў памяшканні ўчастковай камісіі.

Пры атрыманні бюлетэня выбаршчык, удзельнік рэферэндуму ўласнаручна распісваецца ў спісе грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, і ўказвае дату датэрміновага галасавання.

Датэрміновае галасаванне праводзіцца з выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса.

Датэрміновае галасаванне не праводзіцца на ўчастках для галасавання, утвораных у месцах часовага знаходжання выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму (у бальніцах, санаторыях, дамах адпачынку і іншых месцах часовага знаходжання), а таксама перад другім турам галасавання па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 54. Галасаванне па месцы знаходжання выбаршчыка, удзельніка рэферэндуму на выбарах, рэферэндуме

Участковая камісія абавязана забяспечыць магчымасць удзельнічаць у галасаванні выбаршчыкам, удзельнікам рэферэндуму, якія па стане здароўя або па іншых уважлівых прычынах не змогуць прыйсці ў дзень выбараў, рэферэндуму ў памяшканне для

галасавання. З гэтай мэтай ва ўчастковай камісіі павінна быць не больш за тры пераносныя скрынкі для галасавання. Абласная, Мінская гарадская камісія па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, абласная, Мінская гарадская выбарчая камісія, абласная, Мінская гарадская камісія па рэферэндуме маюць права па заяве ўчастковай камісіі пры наяўнасці аб'ектыўных прычын прыняць рашэнне аб павелічэнні колькасці пераносных скрынак для галасавання, але не больш чым на дзве. Пытанне аб павелічэнні колькасці пераносных скрынак падлягае ўзгадненню з Цэнтральнай камісіяй.

Участковая камісія па просьбе выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму, выказанай у пісьмовай або вуснай форме, даручае не менш чым двум членам камісіі арганізаваць галасаванне па месцы знаходжання гэтых асоб у дзень выбараў, рэферэндуму ў наступным парадку:

вусныя і пісьмовыя просьбы выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму аб арганізацыі галасавання па месцы іх знаходжання ў дзень выбараў, рэферэндуму заносзяцца ў спецыяльна складаемы спіс, падпісаны старшынёй або сакратаром участковай камісіі, у якім указваюцца даныя аб гэтых асобах, прадугледжаныя ў спісе грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме. Афіцыйнага пацвярджэння прычын немагчымасці прыйсці ў памяшканне для галасавання не патрабуецца. Выбаршчыкі, удзельнікі рэферэндуму могуць звярнуцца з просьбай аб арганізацыі галасавання па месцы іх знаходжання ў дзень выбараў, рэферэндуму ў любы час пасля ўтварэння ўчастковай камісіі, а ў дзень галасавання – не пазней чым за дзве гадзіны да заканчэння часу галасавання;

члены ўчастковай камісіі атрымліваюць бюлетэні і распісваюцца ў іх атрыманні. Агульная колькасць бюлетэняў, якія выдаюцца, не можа перавышаць больш чым на 5 працэнтаў колькасць атрыманых да моманту выезду просьбаў выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму (але не менш за два бюлетэні);

для арганізацыі галасавання па месцы знаходжання выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму старшыня або сакратар участковай камісіі з асноўнага спіса грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, выпісвае ў асобны ўкладны ліст усе даныя аб гэтых асобах і падпісвае яго. У гэтым укладным лісце выбаршчыкі, удзельнікі рэферэндуму, якія галасуюць па месцы свайго знаходжання, пры атрыманні бюлетэня ўласнаручна распісваюцца. Затым у асноўным спісе грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, робіцца адзнака, што гэтыя асобы прагаласавалі па месцы свайго знаходжання. Укладныя лісты спіса грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, у якіх запісаны выбаршчыкі, удзельнікі рэферэндуму, якія прагаласавалі па месцы свайго знаходжання, павінны захоўвацца разам з асноўным спісам грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме.

Галасаванне па месцы знаходжання выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму праводзіцца з выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса.

ГЛАВА 14 ПАДЛІК ГАЛАСОЎ НА ЎЧАСТКУ ДЛЯ ГАЛАСАВАННЯ ПРЫ ПРАВЯДЗЕННІ ВЫБАРАЎ, РЭФЕРЭНДУМУ

Артыкул 55. Падлік галасоў на ўчастку для галасавання пры правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў, рэферэндуму

Скрынкі для галасавання раскрываюцца ўчастковай камісіяй пасля аб'яўлення старшынёй камісіі аб заканчэнні галасавання. Раскрыццё скрынак для галасавання да заканчэння галасавання забараняецца. Перад раскрыццём скрынак для галасавання падлічваецца і абвешчаецца колькасць нявыкарыстаных бюлетэняў, якія затым пагашаюцца, складваюцца ў пакеты і апячатваюцца. Спосаб пагашэння бюлетэняў

вызначаецца ўчастковай камісіяй. На пакетах надпісваюцца нумар участка, колькасць нявыкарыстаных бюлетэняў па выбарах, рэферэндуме. Пакеты падпісваюцца старшынёй і сакратаром участкавай камісіі ў прысутнасці членаў камісіі.

Раскрыццё скрынак для галасавання і падлік галасоў пры правядзенні выбараў, рэферэндуму ажыццяўляюцца па чарзе: спачатку падлічваюцца бюлетэні, якія знаходзіліся ў скрынцы для галасавання, што выкарыстоўвалася пры датэрміновым галасаванні, затым – якія знаходзіліся ў пераносных скрынках, што выкарыстоўваліся пры галасаванні па месцы знаходжання выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму, і пасля гэтага – у скрынках для галасавання, што знаходзіліся ў дзень выбараў, рэферэндуму ў памяшканні ўчастка для галасавання. Рэзультаты падліку галасоў абвешчаюцца старшынёй камісіі.

Падлік галасоў выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму павінен праводзіцца непасрэдна членамі ўчастковай камісіі без перапынку да атрымання рэзультатаў галасавання.

Пры выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутата Палаты прадстаўнікоў падлік галасоў на ўчастку для галасавання праводзіцца асобна па кожным кандыдаце ў Прэзідэнты, у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, а пры выбарах дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў – асобна па кожнай выбарчай акрузе і кожным кандыдаце ў дэпутаты па выбарах у адпаведны мясцовы Савет дэпутатаў.

Участковая камісія па спісе грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, устанаўлівае агульную колькасць выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму на ўчастку, а пры правядзенні выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў – і па кожнай выбарчай акрузе, а таксама колькасць выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму, якія атрымалі бюлетэні.

На падставе бюлетэняў, якія знаходзіліся ў скрынках для галасавання, указаных у частцы другой гэтага артыкула, участкавая камісія спачатку асобна, а затым падсумоўваючы даныя ўстанаўлівае:

пры правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў – агульную колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні, у тым ліку колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у датэрміновым галасаванні, колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні па месцы знаходжання, і колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні ў дзень выбараў у памяшканні ўчастка для галасавання; колькасць галасоў, пададзеных за кожнага кандыдата ў Прэзідэнты, у дэпутаты, і колькасць галасоў, пададзеных супраць усіх кандыдатаў у Прэзідэнты, у дэпутаты (калі галасаванне праводзілася па адной кандыдатуры – колькасць галасоў, пададзеных супраць кандыдата); колькасць бюлетэняў, прызнаных несапраўднымі;

пры правядзенні выбараў дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў – па кожнай выбарчай акрузе агульную колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні, у тым ліку колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у датэрміновым галасаванні, колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні па месцы знаходжання, і колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні ў дзень выбараў у памяшканні ўчастка для галасавання, колькасць галасоў, пададзеных за кожнага кандыдата ў дэпутаты, і колькасць галасоў, пададзеных супраць усіх кандыдатаў у дэпутаты (калі галасаванне праводзілася па адной кандыдатуры – колькасць галасоў, пададзеных супраць кандыдата), колькасць бюлетэняў, прызнаных несапраўднымі;

пры правядзенні рэферэндуму – агульную колькасць удзельнікаў рэферэндуму, якія прынялі ўдзел у галасаванні, у тым ліку колькасць удзельнікаў рэферэндуму, якія прынялі ўдзел у датэрміновым галасаванні, колькасць удзельнікаў рэферэндуму, якія прынялі ўдзел у галасаванні па месцы знаходжання, і колькасць удзельнікаў рэферэндуму, якія

прынялі ўдзел у галасаванні ў дзень рэферэндуму ў памяшканні ўчастка для галасавання, колькасць удзельнікаў рэферэндуму, якія галасавалі за адабрэнне вынесенага на рэферэндум пытання, і колькасць тых, хто галасаваў супраць яго адабрэння, колькасць бюлетэняў, прызнаных несапраўднымі.

Уносіць змяненні ў спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, пасля пачатку падліку галасоў забараняецца.

Пры правядзенні выбараў, рэферэндуму прызнаюцца несапраўднымі бюлетэні неўстаноўленага ўзору, бюлетэні, на адваротным баку якіх адсутнічаюць подпісы асоб, якія ўваходзяць у склад участковай камісіі, а пры правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў – таксама бюлетэні, у якіх знак пастаўлены больш чым у адным квадраце або не пастаўлены ні ў адным з іх, ці бюлетэні, у якія ўнесена прозвішча толькі аднаго кандыдата і знак пастаўлены ў двух квадрацах або не пастаўлены ні ў адным з іх, і пры правядзенні рэферэндуму – таксама бюлетэні, у якіх пастаўлены знак у двух квадрацах або не пастаўлены ні ў адным з іх.

У выпадку ўзнікнення сумненняў у сапраўднасці бюлетэня пытанне вырашаецца ўчастковай камісіяй шляхам галасавання. Пры гэтым на адваротным баку кожнага з такіх бюлетэняў робіцца запіс аб прызнанні яго сапраўдным або несапраўдным. Гэты запіс завяраецца подпісамі не менш чым дзвюх асоб, якія ўваходзяць у склад участковай камісіі. Несапраўдныя бюлетэні ўпакоўваюцца асобна.

Пасля завяршэння падліку галасоў праводзіцца пасяджэнне ўчастковай камісіі, на якім устанаўліваюцца і заносзяцца ў пратакол рэзультаты падліку галасоў. У пратаколе, акрамя даных, прадугледжаных у частках пятай і шостае гэтага артыкула, указваецца колькасць бюлетэняў, атрыманых участковай камісіяй, колькасць сапсаваных бюлетэняў, колькасць нявыкарыстаных бюлетэняў. Пры правядзенні выбараў дэпутатаў у адзіны дзень галасавання пратакол складаецца асобна па выбарах дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў і па выбарах дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, пры гэтым па выбарах дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў пратакол складаецца асобна па кожнай выбарчай акрузе. У выпадку правядзення адначасова выбараў і рэферэндуму, двух і больш рэферэндумаў па кожным з іх асобна складаецца пратакол. Не дапускаецца запаўненне пратакола алоўкам і ўнясенне ў яго ніякіх выпраўленняў. Пратакол падпісваецца старшынёй, намеснікам старшыні, сакратаром і членамі камісіі. На пасяджэнні ўчастковай камісіі разглядаюцца, калі ёсць, асаблівыя меркаванні членаў камісіі, а таксама скаргі і заявы аб парушэннях пры галасаванні або падліку галасоў.

Копія пратакола ўчастковай камісіі пасля яго падпісання вывешваецца для ўсеагульнага азнаямлення ў месцы, вызначаным камісіяй.

Пры правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, рэспубліканскага, абласнога, Мінскага гарадскога рэферэндуму пратакол пасля ўстанаўлення рэзультатаў падліку галасоў асабіста старшынёй, або намеснікам старшыні, або сакратаром участковай камісіі прадстаўляецца ў адпаведную раённую, гарадскую, раённую ў горадзе камісію па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, па рэферэндуме, пры правядзенні выбараў дэпутатаў – у адпаведную акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію. Да пратакола, які накіроўваецца ў вышэйстаячую камісію, прыкладаюцца, калі яны ёсць, асаблівыя меркаванні членаў камісіі, заявы давераных асоб кандыдатаў і іншых асоб аб парушэннях, дапушчаных у ходзе галасавання або пры падліку галасоў, і прынятыя па іх рашэнні камісіі.

АСАБЛІВАЯ ЧАСТКА

РАЗДЗЕЛ V ВЫБАРЫ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, ДЭПУТАТАЎ ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ, ДЭПУТАТАЎ МЯСЦОВЫХ САВЕТАЎ ДЭПУТАТАЎ

ГЛАВА 15 АРГАНІЗАЦЫЯ І ПРАВЯДЗЕННЕ ВЫБАРАЎ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, ДЭПУТАТАЎ

Артыкул 56. Прызначэнне выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў

Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь прызначаюцца Палатай прадстаўнікоў не пазней чым за пяць месяцаў і праводзяцца ў нядзелю не пазней чым за два месяцы да заканчэння тэрміну паўнамоцтваў папярэдняга Прэзідэнта.

Калі пасада Прэзідэнта аказалася вакантнай, выбары праводзяцца не раней чым праз 30 дзён і не пазней чым праз 70 дзён з дня адкрыцця вакансіі. Пры гэтым скарачаныя тэрміны правядзення перадвыбарных мерапрыемстваў вызначаюцца Цэнтральнай камісіяй.

Выбары ў Палату прадстаўнікоў і мясцовыя Саветы дэпутатаў новага склікання прызначаюцца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь не пазней чым за тры месяцы да адзінага дня галасавання.

Выбары дэпутатаў праводзяцца ў адзіны дзень галасавання ў апошнюю нядзелю лютага пятага года паўнамоцтваў Парламента Рэспублікі Беларусь, мясцовых Саветаў дэпутатаў.

Пры роспуску Палаты прадстаўнікоў у выпадках і парадку, прадугледжаных Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, Прэзідэнт адначасова прызначае выбары ў Палату прадстаўнікоў новага склікання. Нечарговыя выбары ў Палату прадстаўнікоў праводзяцца на працягу трох месяцаў з дня датэрміновага спынення паўнамоцтваў Палаты прадстаўнікоў дзеючага склікання. У выпадку роспуску Палаты прадстаўнікоў нававыбраны склад Палаты прадстаўнікоў ажыццяўляе свае паўнамоцтвы да пачатку паўнамоцтваў Палаты прадстаўнікоў, выбранай у адзіны дзень галасавання.

У выпадку роспуску мясцовага Савета дэпутатаў выбары ў гэты мясцовы Савет дэпутатаў прызначаюцца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь не пазней чым у месячны тэрмін з дня яго роспуску і праводзяцца з выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса. У выпадку роспуску мясцовага Савета дэпутатаў нававыбраны склад гэтага Савета дэпутатаў ажыццяўляе свае паўнамоцтвы да пачатку паўнамоцтваў мясцовага Савета дэпутатаў, выбранага ў адзіны дзень галасавання.

Паведамленне аб дні выбараў абнародуецца (публікуецца) у сродках масавай інфармацыі, размяшчаецца на афіцыйным сайце Цэнтральнай камісіі ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт на наступны дзень пасля прызначэння выбараў.

Артыкул 57. Патрабаванні, якія прад'яўляюцца да кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты

Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь можа быць выбраны грамадзянін Рэспублікі Беларусь па нараджэнні, не маладзейшы за 40 гадоў, які валодае выбарчым правам і пастаянна пражывае ў Рэспубліцы Беларусь не менш за 20 гадоў непасрэдна перад выбарамі, які не мае і не меў раней грамадзянства замежнай дзяржавы або віда на

жыхарства ці іншага дакумента замежнай дзяржавы, што дае права на льготы і іншыя прывілеі.

Частка другая артыкула 57 уступае ў сілу ў парадку, устаноўленым часткай другой артыкула 143 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь – з дня ўступлення на пасаду новаабранага Прэзідэнта.

Адна і тая ж асоба можа быць Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь не больш за два тэрміны.

Дэпутатам Палаты прадстаўнікоў можа быць выбраны грамадзянін Рэспублікі Беларусь, які дасягнуў 21 года і пастаянна пражывае ў Рэспубліцы Беларусь.

Дэпутатам мясцовага Савета дэпутатаў можа быць выбраны грамадзянін Рэспублікі Беларусь, які дасягнуў 18 гадоў.

Артыкул 58. Права грамадзян Расійскай Федэрацыі, якія пражываюць у Рэспубліцы Беларусь, удзельнічаць у выбарах дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў

Грамадзяне Расійскай Федэрацыі, якія пастаянна пражываюць у Рэспубліцы Беларусь, маюць права ў парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам, удзельнічаць у выбарах дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў у адпаведнасці з міжнародным дагаворам Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі.

Артыкул 59. Несумяшчальнасць статусу дэпутата са службовым становішчам, а таксама з адпаведнымі паўнамоцтвамі

Не дапускаецца сумяшчэнне абавязкаў дэпутата Палаты прадстаўнікоў з адначасовым заняццем пасады Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь або судзі.

Дэпутат Палаты прадстаўнікоў не можа быць адначасова членам Савета Рэспублікі, членам Урада Рэспублікі Беларусь, дэпутатам мясцовага Савета дэпутатаў.

Дэпутатамі мясцовых Саветаў дэпутатаў не могуць быць старшыні абласных, Мінскага гарадскога, раённых, гарадскіх (акрамя гарадоў раённага падпарадкавання) выканаўчых камітэтаў, а таксама судзі.

Дэпутат мясцовага Савета дэпутатаў не можа быць адначасова дэпутатам Палаты прадстаўнікоў.

Асобы, указаныя ў частках першай – чацвёртай гэтага артыкула, могуць быць зарэгістраваны кандыдатамі ў дэпутаты, калі яны ў адпаведнай заяве ў выбарчую камісію ўкажуць:

аб вызваленні імі займанай пасады служачага або аб спыненні паўнамоцтваў члена Савета Рэспублікі, дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў пры выбранні дэпутатам Палаты прадстаўнікоў;

аб вызваленні імі займанай пасады служачага або аб спыненні паўнамоцтваў дэпутата Палаты прадстаўнікоў пры выбранні дэпутатам мясцовага Савета дэпутатаў.

Артыкул 60. Права і тэрміны вылучэння кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты

Кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь вылучаюцца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь пры наяўнасці не менш за 100 тысяч подпісаў выбаршчыкаў.

Вылучэнне кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь пачынаецца за 80 дзён і заканчваецца за 50 дзён да выбараў.

Права вылучэння кандыдатаў у дэпутаты належыць палітычным партыям, зарэгістраваным Міністэрствам юстыцыі не пазней чым за шэсць месяцаў да прызначэння выбараў, працоўным калектывам, а таксама грамадзянам шляхам збору подпісаў.

Вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты пачынаецца за 70 дзён і заканчваецца за 40 дзён да выбараў.

Грамадзянін можа вылучацца кандыдатам у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў толькі па адной выбарчай акрузе, а кандыдатам у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў – па адной выбарчай акрузе па выбарах у мясцовы Савет дэпутатаў адпаведнага тэрытарыяльнага ўзроўню. Адна і тая ж асоба не можа адначасова вылучацца кандыдатам у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў і ў дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў.

Кандыдатамі ў дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў могуць быць вылучаны грамадзяне, якія пражываюць або працуюць на тэрыторыі адпаведнага мясцовага Савета дэпутатаў, а таксама якія працуюць у арганізацыях, размешчаных на тэрыторыі іншага мясцовага Савета дэпутатаў, але звязаных з задавальненнем патрэб насельніцтва і сацыяльным развіццём тэрыторыі гэтага мясцовага Савета дэпутатаў.

Кандыдатамі ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў не могуць быць вылучаны грамадзяне, у дачыненні да якіх ёсць абвінаваўчы прыгавор суда, што ўступіў у законную сілу.

Кандыдатамі ў дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў не могуць быць вылучаны грамадзяне, якія маюць нязнятую або непагашаную судзімасць.

Кандыдатамі ў дэпутаты не могуць быць вылучаны грамадзяне, якія маюць грамадзянства (падданства) іншай дзяржавы і (або) дакументы замежных дзяржаў, што прадастаўляюць правы на льготы і прывілеі ў сувязі з палітычнымі, рэлігійнымі поглядамі або нацыянальнай прыналежнасцю, за выключэннем выпадку, прадугледжанага артыкулам 58 гэтага Кодэкса.

Артыкул 61. Парадак вылучэння кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь

Вылучэнне кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь грамадзянамі ажыццяўляецца ініцыятыўнай групай выбаршчыкаў (далей – ініцыятыўная група) у колькасці не меншай за 100 чалавек.

Для рэгістрацыі ініцыятыўнай групы ў Цэнтральную камісію не пазней чым за 85 дзён да выбараў асобай, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, прадстаўляюцца:

пісьмовая заява аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы, у якой указваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць) дата нараджэння, пасада служачага (прафесія рабочага, занятак), месца работы і месца жыхарства, тэрмін пражывання на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, партыйнасць асобы, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь;

копіі старонак пашпарта, якія пацвярджаюць грамадзянства Рэспублікі Беларусь і рэгістрацыю на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь (копія пярэдняга боку ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь) асобы, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь;

спіс членаў ініцыятыўнай групы з указаннем кіраўніка ініцыятыўнай групы і каардынатаў па раёнах, гарадах абласнога падпарадкавання, раёнах у гарадах, калі збор подпісаў будзе праводзіцца на іх тэрыторыі. У спісе членаў ініцыятыўнай групы ў дачыненні да кожнага члена ініцыятыўнай групы ўказваюцца прозвішча, уласнае імя і імя

па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, месца жыхарства, серыя і нумар пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (нумар ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь). У спісе таксама ўказваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць) асобы, якая прапануецца для вылучэння кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь. Спіс членаў ініцыятыўнай групы прадстаўляецца ў друкаваным і электронным выглядзе.

Асоба, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, прадстаўляе ў Цэнтральную камісію дакументы, указаныя ў частцы другой гэтага артыкула, і прад'яўляе пашпарт грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (ідэнтыфікацыйную карту грамадзяніна Рэспублікі Беларусь). Дакументы могуць быць пададзены ў Цэнтральную камісію прадстаўніком асобы, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, што ажыццяўляе свае паўнамоцтвы на падставе натарыяльна засведчанай даверанасці або даверанасці, засведчанай у парадку, вызначаным пунктам 3 і часткай першай пункта 4 артыкула 186 Грамадзянскага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Асоба, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, або кіраўнік ініцыятыўнай групы мае права ўносіць змяненні ў дакументы, прадстаўленыя для рэгістрацыі ініцыятыўнай групы, не пазней чым за адзін дзень да разгляду Цэнтральнай камісіяй пытання аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы, а таксама знаёміцца з матэрыяламі праверкі гэтых дакументаў.

Цэнтральная камісія разглядае заяву ў пяцідзённы тэрмін з дня яе паступлення, рэгіструе ініцыятыўную групу і выдае членам ініцыятыўнай групы адпаведныя пасведчанні і падпісныя лісты для збору подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку асобы, якая прапануецца для вылучэння кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь (далей – падпісны ліст). У рэгістрацыі ініцыятыўнай групы адмаўляецца ў выпадку парушэння патрабаванняў гэтага Кодэкса.

Цэнтральная камісія мае права без папярэдняга папярэджання адмяніць рашэнне аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы ў выпадку паўторнага парушэння членамі ініцыятыўнай групы патрабаванняў гэтага Кодэкса, калі раней было вынесена папярэджанне.

Рашэнне аб адмове ў рэгістрацыі ініцыятыўнай групы, аб адмене рашэння аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы можа быць абскарджана ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь адпаведна асобай, якая мае намер вылучыцца кандыдатам, асобай, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь. Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін.

Цэнтральная камісія адмяняе рашэнне аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы на падставе заявы асобы, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь.

У падпісным лісце ўказваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, пасада служачага (прафесія рабочага, занятак), месца працы і месца жыхарства (горад; пасёлак гарадскога тыпу або сельскі населены пункт з указаннем раёна), партыйнасць асобы, якая прапануецца для вылучэння кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, а таксама прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць) члена ініцыятыўнай групы, які збірае подпісы, і нумар рэгістрацыі ініцыятыўнай групы.

У падпісным лісце павінны быць подпісы выбаршчыкаў, якія пражываюць на тэрыторыі толькі аднаго горада абласнога падпарадкавання, раёна, а ў гарадах з раённым дзяленнем – аднаго раёна.

Выбаршчык мае права падпісацца ў падтрымку асобы, якая прапануецца для вылучэння кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, толькі адзін раз.

У падпісным лісце ў дачыненні да выбаршчыка, які падтрымлівае асобу, што прапануецца для вылучэння кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, указваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, месца

жыхарства, серыя і нумар пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (нумар ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь) або рэквізіты іншага дакумента, які вызначаецца Цэнтральнай камісіяй. Даняя аб выбаршчыку ўносяцца ў падпісны ліст рукапісным спосабам. Выбаршчык уласнаручна ставіць у падпісным лісце дату подпісу і распісваецца. Подпісы нумаруюцца.

Удзел адміністрацыі арганізацыі ў зборы подпісаў, таксама як і прымушэнне ў працэсе збору подпісаў і ўзнагароджанне выбаршчыкаў за ўнясенне подпісу, не дапускаюцца. Парушэнне гэтых патрабаванняў можа быць падставай для адмовы ў рэгістрацыі або адмены рашэння аб рэгістрацыі кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь.

Збор подпісаў выбаршчыкаў можа ажыццяўляцца ў форме пікетавання. Атрыманне дазволу на правядзенне пікетавання для ўказаных мэт не патрабуецца, калі яно праводзіцца ў месцах, не забароненых мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі.

Падпісны ліст завяраецца членам ініцыятыўнай групы, які збіраў подпісы. Член ініцыятыўнай групы пры завярэнні падпіснага ліста ставіць подпіс і дату яго ўнясення, а таксама ўказвае прозвішча і ініцыялы.

Выбаршчыкі, якія вылучылі кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, маюць права да здачы падпісных лістоў у раённую, гарадскую, раённую ў горадзе камісію па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь зняць свае подпісы ў падпісных лістах, падаўшы аб гэтым заяву ва ўказаныя камісіі.

Каардынатары па раёнах, гарадах, раёнах у гарадах здаюць падпісныя лісты не пазней чым за 50 дзён да выбараў у раённую, гарадскую, раённую ў горадзе камісію па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, якая ў дзесяцідзённы тэрмін правярае сапраўднасць подпісаў выбаршчыкаў у падпісных лістах і забяспечвае дакладнасць даных аб колькасці такіх подпісаў. Праверцы падлягае не менш за 20 працэнтаў подпісаў выбаршчыкаў у падпісных лістах, здадзеных у адпаведную камісію.

Парадак адбору падпісных лістоў для праверкі вызначаецца на пасяджэнні адпаведнай камісіі. Па рэзультатах праверкі сапраўднасці даных у падпісных лістах подпіс выбаршчыка прызнаецца сапраўдным ці несапраўдным.

Праверцы і ўліку не падлягаюць подпісы выбаршчыкаў і даняя, якія адпавядаюць ім і знаходзяцца ў падпісных лістах, але выключаны (выкраслены) членам ініцыятыўнай групы, які збіраў подпісы, да прадстаўлення падпісных лістоў у адпаведную камісію, калі гэта выключэнне ім спецыяльна пісьмова агаворана. Праверцы і ўліку таксама не падлягаюць подпісы выбаршчыкаў і даняя, якія адпавядаюць ім, калі ў падпісным лісце адсутнічаюць звесткі аб асобе, якая вылучаецца кандыдатам.

Калі ў падпісным лісце, які паступіў у раённую, гарадскую, раённую ў горадзе камісію, утрымліваюцца подпісы выбаршчыкаў, якія пражываюць на тэрыторыі розных раёнаў, гарадоў абласнога падпарадкавання, раёнаў у горадзе, праверцы і ўліку падлягаюць толькі подпісы, сабраныя на тэрыторыі таго раёна, горада, раёна ў горадзе, дзе ўтворана камісія, у якую здадзены гэты падпісны ліст. Астатнія подпісы не правяраюцца і не ўлічваюцца.

Несапраўднымі подпісамі лічацца:

фіктыўныя подпісы (якія выкананы ад імені неіснуючых асоб і выдаюцца за сапраўдныя);

подпісы выбаршчыкаў, выкананыя ад імені розных асоб адной асобай або ад імені адной асобы іншай асобай;

подпісы асоб, якія не валодаюць выбарчым правам;

подпісы выбаршчыкаў, якія ўказалі ў падпісным лісце даняя, што не адпавядаюць рэчаіснасці;

подпісы выбаршчыкаў, сабраныя да вызначанага тэрміну вылучэння кандыдатаў;

падпісы выбаршчыкаў, калі ў звестках аб іх адсутнічаюць адно або некалькі патрабуемых гэтым Кодэксам даных;

падпісы выбаршчыкаў, калі даныя аб іх унесены ў падпісны ліст нерукапісным спосабам або алоўкам, а таксама падпісы, даты ўнясення якіх выкананы выбаршчыкамі неўласнаручна;

усе падпісы выбаршчыкаў у падпісным лісце, калі падпісы сабраны асобай, якая не з'яўляецца членам ініцыятыўнай групы, або калі падпісны ліст не завераны членам ініцыятыўнай групы ці завераны іншым членам ініцыятыўнай групы, які не збіраў гэтыя падпісы;

падпісы выбаршчыкаў, сабраныя з парушэннем патрабаванняў часткі трынаццатай гэтага артыкула.

У выпадку выяўлення некалькіх подпісаў аднаго і таго ж выбаршчыка ў падтрымку вылучэння аднаго і таго ж кандыдата сапраўдным лічыцца толькі адзін подпіс, а астатнія подпісы лічацца несапраўднымі.

Калі колькасць выяўленых пры праверцы несапраўдных подпісаў выбаршчыкаў складзе больш за 15 працэнтаў ад колькасці правяраных подпісаў, праводзіцца дадатковая праверка яшчэ 15 працэнтаў подпісаў выбаршчыкаў ад колькасці подпісаў у падпісных лістах, здадзеных у адпаведную камісію.

У выпадку калі сумарная колькасць несапраўдных подпісаў выбаршчыкаў, выяўленых пры праверках, складзе больш за 15 працэнтаў ад агульнай колькасці правяраных подпісаў у падпісных лістах, усе подпісы выбаршчыкаў у здадзеных падпісных лістах не ўлічваюцца пры вызначэнні рэзультату збору подпісаў выбаршчыкаў у раёне, горадзе, раёне ў горадзе.

Праверыць сапраўднасць подпісаў выбаршчыкаў у падпісных лістах пры неабходнасці ў пяцідзённы тэрмін могуць таксама абласныя і Мінская гарадская камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

На падставе пратаколаў раённых, гарадскіх, раённых у гарадах камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб устанаўленні колькасці выбаршчыкаў, якія паставілі ў падпісных лістах свае подпісы аб вылучэнні кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, і рэзультатаў праведзеных абласной, Мінскай гарадской камісіяй праверак сапраўднасці подпісаў выбаршчыкаў у падпісных лістах абласная, Мінская гарадская камісія па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь падводзіць вынікі па вобласці, горадзе Мінску, складае аб гэтым пратакол і неадкладна накіроўвае яго ў Цэнтральную камісію.

Артыкул 62. Парадак вылучэння кандыдатаў у дэпутаты палітычнымі партыямі

Вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў ад палітычных партый ажыццяўляецца вышэйшымі органамі палітычных партый.

Вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты абласных, Мінскага гарадскога, раённых, гарадскіх (гарадоў абласнога падпарадкавання) Саветаў дэпутатаў ад палітычных партый ажыццяўляецца адпаведна кіруючымі органамі абласных, Мінскай гарадской, раённых, гарадскіх арганізацыйных структур, створаных у вызначаным парадку да прызначэння выбараў.

Вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты гарадскіх (гарадоў раённага падпарадкавання), пасялковых і сельскіх Саветаў дэпутатаў ад палітычных партый ажыццяўляецца адпаведна кіруючымі органамі раённых, гарадскіх арганізацыйных структур, створаных у вызначаным парадку да прызначэння выбараў. Кандыдатаў у дэпутаты гарадскіх (гарадоў раённага падпарадкавання), пасялковых і сельскіх Саветаў дэпутатаў могуць вылучаць

створаныя на тэрыторыі гэтых мясцовых Саветаў дэпутатаў у вызначаным парадку да прызначэння выбараў пярвічныя арганізацыі палітычных партый.

Палітычная партыя мае права вылучыць па кожнай выбарчай акрузе па выбарах у Палату прадстаўнікоў, адпаведны мясцовы Савет дэпутатаў толькі аднаго кандыдата ў дэпутаты з ліку членаў гэтай палітычнай партыі.

Спіс зарэгістраваных палітычных партый, копіі іх пасведчанняў аб дзяржаўнай рэгістрацыі і статутаў прадстаўляюцца Міністэрствам юстыцыі ў Цэнтральную камісію не пазней чым праз пяць дзён пасля прызначэння выбараў. Указаныя матэрыялы размяшчаюцца на афіцыйным сайце Цэнтральнай камісіі ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт.

Артыкул 63. Парадак вылучэння кандыдатаў у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў працоўнымі калектывамі

Вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў ад працоўных калектываў арганізацый ажыццяўляецца на сходах (канферэнцыях) выбаршчыкаў у працоўных калектывах.

Сходы (канферэнцыі) выбаршчыкаў у працоўных калектывах арганізацый, якія знаходзяцца на тэрыторыі выбарчай акругі, якія налічваюць не менш за 300 чалавек працуючых і маюць правы юрыдычнай асобы, склікаюцца адміністрацыяй арганізацыі як па ўласнай ініцыятыве, так і па ініцыятыве групы выбаршчыкаў у колькасці не меншай за 150 чалавек, якія працуюць у арганізацыі.

У выпадку адхілення адміністрацыяй прапановы аб правядзенні сходу (канферэнцыі) па ініцыятыве групы выбаршчыкаў яго ініцыятарам выдаецца копія матываванага рашэння. Гэта рашэнне можа быць у трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння абскарджана ініцыятарамі склікання сходу ў раённы, гарадскі суд (скарга павінна быць падпісана большасцю ініцыятараў склікання сходу). Рашэнне суда з'яўляецца канчатковым.

На сходзе павінна прысутнічаць больш за палавіну ад складу працоўнага калектыву. Канферэнцыі ў працоўных калектывах праводзяцца, калі скліканне сходаў ускладнена па прычынах вялікай колькасці работнікаў, шматзменнасці або тэрытарыяльнай раз'яднанасці структурных падраздзяленняў, і правамоцныя пры ўдзеле ў іх рабоце не менш за дзве трэці дэлегатаў, выбраных у парадку, вызначаным працоўным калектывам. Рашэнне сходу (канферэнцыі) працоўнага калектыву прымаецца большасцю галасоў яго ўдзельнікаў.

Кандыдат у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў можа быць вылучаны ад некалькіх меншых калектываў з агульнай колькасцю працуючых не меншай за 300 чалавек на іх агульным сходзе. Пры гэтым ад кожнага працоўнага калектыву арганізацыі, якая мае правы юрыдычнай асобы, павінна прысутнічаць больш за палавіну яго складу.

Працоўны калектыў можа вылучыць толькі аднаго кандыдата ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў.

Артыкул 64. Парадак вылучэння кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў працоўнымі калектывамі

Вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў ад працоўных калектываў арганізацый ажыццяўляецца на сходах (канферэнцыях) выбаршчыкаў у працоўных калектывах.

Вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў ажыццяўляецца працоўнымі калектывамі, размешчанымі на тэрыторыі адпаведнай выбарчай акругі, а кандыдатаў у дэпутаты раённага, гарадскога, пасялковага,

сельскага Савета дэпутатаў – працоўнымі калектывамі, размешчанымі на тэрыторыі адпаведнага мясцовага Савета дэпутатаў.

Сходы (канферэнцыі) выбаршчыкаў у працоўных калектывах арганізацый склікаюцца адміністрацыяй арганізацыі як па ўласнай ініцыятыве, так і па ініцыятыве групы выбаршчыкаў у колькасці не меншай за 10 чалавек, якія працуюць у арганізацыі. Сходы выбаршчыкаў у працоўных калектывах па вылучэнні кандыдатаў у дэпутаты могуць праводзіцца:

пры вылучэнні кандыдатаў у дэпутаты абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў – у калектывах, якія налічваюць не менш за 150 працуючых;

пры вылучэнні кандыдатаў у дэпутаты раённага, гарадскога (горада абласнога падпарадкавання) Савета дэпутатаў – у калектывах, якія налічваюць не менш за 75 працуючых;

пры вылучэнні кандыдатаў у дэпутаты гарадскога (горада раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў – у калектывах, якія налічваюць не менш за 20 працуючых.

Абскарджанне адмовы адміністрацыі ў правядзенні сходу (канферэнцыі), вызначэнне правамоцнасці сходу (канферэнцыі) працоўнага калектыву і прынятага рашэння праводзяцца ў парадку, прадугледжаным часткамі трэцяй і чацвёртай артыкула 63 гэтага Кодэкса.

Кандыдат у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў можа быць вылучаны ад некалькіх меншых працоўных калектываў з агульнай колькасцю працуючых, устаноўленай часткай трэцяй гэтага артыкула, на іх агульным сходзе. Сход правамоцны, калі ад кожнага такога калектыву арганізацыі прысутнічае больш за палавіну яго складу.

Сходы выбаршчыкаў па вылучэнні кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў могуць праводзіцца па структурных падраздзяленнях арганізацый пры ўмове, што іх колькасны склад пры вылучэнні кандыдата ў дэпутаты адпаведнага мясцовага Савета дэпутатаў адпавядае патрабаванням часткі трэцяй гэтага артыкула. У парадку, прадугледжаным часткай пятай гэтага артыкула, кандыдат у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў можа быць вылучаны ад некалькіх структурных падраздзяленняў або ад некалькіх працоўных калектываў і структурных падраздзяленняў на іх агульным сходзе. Пры вылучэнні кандыдата ў дэпутаты ў структурным падраздзяленні (структурных падраздзяленнях) вылучэнне кандыдата ў дэпутаты ад усяго працоўнага калектыву не праводзіцца.

Працоўны калектыў арганізацыі або калектывы яе структурных падраздзяленняў з выкананнем патрабаванняў часткі трэцяй гэтага артыкула маюць права вылучыць толькі па адным кандыдаце ў дэпутаты кожнага тэрытарыяльнага ўзроўню мясцовых Саветаў дэпутатаў.

Артыкул 65. Парадак вылучэння кандыдатаў у дэпутаты шляхам збору подпісаў выбаршчыкаў

Вылучэнне кандыдата ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў шляхам збору подпісаў выбаршчыкаў ажыццяўляецца групай выбаршчыкаў (ініцыятыўнай групай) у колькасці не меншай за 10 чалавек, а кандыдата ў дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў – ініцыятыўнай групай у колькасці ад 3 да 10 чалавек. Для рэгістрацыі ініцыятыўнай групы не пазней чым за 65 дзён да выбараў асобай, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у дэпутаты, у адпаведную акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію прадстаўляюцца:

пісьмовая заява аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы, у якой указваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, пасада служачага (прафесія

рабочага, занятак), месца працы і месца жыхарства, партыйнасць асобы, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у дэпутаты;

копіі старонак пашпарта, якія пацвярджаюць грамадзянства Рэспублікі Беларусь і рэгістрацыю на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь (копія прырэзана боку ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь) асобы, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у дэпутаты;

спіс членаў ініцыятыўнай групы, у якім у дачыненні да кожнага члена ініцыятыўнай групы і яе кіраўніка ўказваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, месца жыхарства, серыя і нумар пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (нумар ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь). У спісе таксама ўказваюцца прозвішча, імя і імя па бацьку асобы, якая прапануецца для вылучэння кандыдатам у дэпутаты. Спіс членаў ініцыятыўнай групы прадстаўляецца ў друкаваным выглядзе.

Асоба, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у дэпутаты, мае права падаць заяву аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы толькі па адной выбарчай акрузе па выбарах дэпутата Палаты прадстаўнікоў або па адной выбарчай акрузе па выбарах дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў аднаго або некалькіх тэрытарыяльных узроўняў.

Асоба, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у дэпутаты, прадстаўляе ў адпаведную акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію дакументы, указаныя ў частцы першай гэтага артыкула, і прад'яўляе пашпарт грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (ідэнтыфікацыйную карту грамадзяніна Рэспублікі Беларусь). Дакументы могуць быць пададзены ў акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію прадстаўніком асобы, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у дэпутаты, што ажыццяўляе свае паўнамоцтвы на падставе натарыяльна засведчанай даверанасці або даверанасці, засведчанай у парадку, вызначаным пунктам 3 і часткай першай пункта 4 артыкула 186 Грамадзянскага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Асоба, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у дэпутаты, або кіраўнік ініцыятыўнай групы мае права ўносіць змяненні ў дакументы, прадстаўленыя для рэгістрацыі ініцыятыўнай групы, не пазней чым за адзін дзень да разгляду акруговай, тэрытарыяльнай выбарчай камісіяй пытання аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы, а таксама знаёміцца з матэрыяламі праверкі гэтых дакументаў.

Акруговая, тэрытарыяльная выбарчая камісія разглядае заяву ў пяцідзённы тэрмін з дня яе паступлення, рэгіструе ініцыятыўную групу і выдае членам ініцыятыўнай групы адпаведныя пасведчанні і падпісныя лісты для збору подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку асобы, якая прапануецца для вылучэння кандыдатам у дэпутаты (далей – падпісны ліст). У рэгістрацыі ініцыятыўнай групы адмаўляецца ў выпадку парушэння патрабаванняў гэтага Кодэкса.

Рашэнне акруговай выбарчай камісіі аб адмове ў рэгістрацыі ініцыятыўнай групы па вылучэнні кандыдатам у дэпутаты можа быць абскарджана асобай, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у дэпутаты, у адпаведную абласную, Мінскую гарадскую выбарчую камісію ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння, а рашэнне абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі ў той жа тэрмін можа быць абскарджана ў абласны, Мінскі гарадскі суд. Суд разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з'яўляецца канчатковым.

Рашэнне тэрытарыяльнай выбарчай камісіі аб адмове ў рэгістрацыі ініцыятыўнай групы па вылучэнні кандыдатам у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў можа быць абскарджана асобай, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у дэпутаты, у вышэйшай тэрытарыяльнай выбарчай камісію ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння, а рашэнне вышэйшай тэрытарыяльнай выбарчай камісіі ў той жа тэрмін можа быць

абскарджана адпаведна ў абласны, раённы суд. Суд разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з'яўляецца канчатковым.

Акруговая, тэрытарыяльная выбарчая камісія мае права без папярэдняга папярэджання адмяніць рашэнне аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы ў выпадку паўторнага парушэння членамі ініцыятыўнай групы патрабаванняў гэтага Кодэкса, калі раней было вынесена папярэджанне.

Акруговая, тэрытарыяльная выбарчая камісія без папярэдняга папярэджання адмяняе рашэнне аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы ў выпадку невыканання асобай, якая вылучаецца кандыдатам у дэпутаты, патрабаванняў, прадугледжаных часткай другой гэтага артыкула. Адмене падлягаюць рашэнні аб рэгістрацыі ўсіх ініцыятыўных груп, якія ажыццяўляюць збор подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку такой асобы.

Рашэнне акруговай, тэрытарыяльнай выбарчай камісіі аб адмене рашэння аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы можа быць абскарджана асобай, які вылучаецца кандыдатам у дэпутаты, у вышэйстаячую тэрытарыяльную выбарчую камісію ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння, а рашэнне вышэйстаячай тэрытарыяльнай выбарчай камісіі ў той жа тэрмін можа быць абскарджана адпаведна ў абласны, Мінскі гарадскі, раённы суд. Суд разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з'яўляецца канчатковым.

Акруговая, тэрытарыяльная выбарчая камісія адмяняе рашэнне аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы на падставе заявы асобы, якая вылучаецца кандыдатам у дэпутаты, пададзенай у адпаведную камісію.

Асобу, якая прапануецца для вылучэння кандыдатам у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў па выбарчай акрузе групай выбаршчыкаў, павінны падтрымаць не менш за 1000 выбаршчыкаў, якія пражываюць на тэрыторыі гэтай выбарчай акругі, а асобу, якая прапануецца для вылучэння кандыдатам у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў, – не менш за адзін працэнт выбаршчыкаў, якія пражываюць на тэрыторыі гэтай выбарчай акругі, але не менш за 10 выбаршчыкаў. Рашэнне тэрытарыяльнай выбарчай камісіі аб колькасці подпісаў выбаршчыкаў, неабходных для рэгістрацыі кандыдата па кожнай выбарчай акрузе па выбарах у адпаведны мясцовы Савет дэпутатаў, не пазней чым за 70 дзён да выбараў накіроўваецца ў друкаваныя сродкі масавай інфармацыі для апублікавання, а таксама ў адпаведны мясцовы выканаўчы і распарадчы орган для размяшчэння на афіцыйным сайце ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт. Указанае рашэнне гарадской (горада раённага падпарадкавання), пасялковай, сельскай выбарчай камісіі ў той жа тэрмін можа быць даведзена да ведама грамадзян іншым спосабам.

У падпісных лістах павінны быць подпісы выбаршчыкаў, якія пражываюць на тэрыторыі выбарчай акругі.

Збор подпісаў выбаршчыкаў для вылучэння кандыдата ў дэпутаты, завярэнне падпіснага ліста праводзяцца ў парадку, прадугледжаным часткамі дзявятай, адзінаццатай–пятнаццатай артыкула 61 гэтага Кодэкса. Парушэнне патрабаванняў часткі трынаццатай артыкула 61 гэтага Кодэкса можа быць падставай для адмовы ў рэгістрацыі кандыдата ў дэпутаты або адмены рашэння аб яго рэгістрацыі.

Выбаршчыкі, якія вылучылі кандыдата ў дэпутаты шляхам збору подпісаў, маюць права да здачы падпісных лістоў у акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію зняць свае подпісы ў падпісных лістах, падаўшы аб гэтым заяву ў адпаведную выбарчую камісію.

Артыкул 66. Дакументы аб вылучэнні кандыдата ў дэпутаты, якія прадстаўляюцца ў акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію

Аб вылучэнні кандыдата ў дэпутаты вышэйшыя органы палітычных партый, кіруючыя органы арганізацыйных структур палітычных партый, сходы пярвічных арганізацый палітычных партый, сходы (канферэнцыі) выбаршчыкаў у працоўных калектывах прымаюць рашэнні, якія заносяцца ў пратакол. У пратаколе ўказваюцца назва вышэйшага органа палітычнай партыі, кіруючага органа арганізацыйнай структуры палітычнай партыі, пярвічнай арганізацыі палітычнай партыі, даныя аб працоўным калектыве, іх адрасы і нумары тэлефонаў, колькасць членаў органа палітычнай партыі, працоўнага калектыву, колькасць удзельнікаў пасяджэння органа, сходу пярвічнай арганізацыі палітычнай партыі, сходу (канферэнцыі) калектыву, дата правядзення пасяджэння, сходу (канферэнцыі), рэзультаты галасавання, прынятае рашэнне з указаннем прозвішча, уласнага імені і імені па бацьку (калі такое ёсць), даты нараджэння, пасады служачага (прафесіі рабочага, занятку), месца працы і месца жыхарства, партыйнасць асобы, вылучанай кандыдатам у дэпутаты, і выбарчай акругі, па якой яна вылучана.

Асоба, вылучаная кандыдатам у дэпутаты, не пазней чым за 40 дзён да выбараў прадстаўляе ў адпаведную акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію адначасова ўсе дакументы для рэгістрацыі кандыдатам і прад'яўляе пашпарт грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (ідэнтыфікацыйную карту грамадзяніна Рэспублікі Беларусь). Дакументы могуць быць пададзены ў акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію прадстаўніком асобы, вылучанай кандыдатам у дэпутаты, які ажыццяўляе свае паўнамоцтвы на падставе натарыяльна засведчанай даверанасці або даверанасці, засведчанай у парадку, вызначаным пунктам 3 і часткай першай пункта 4 артыкула 186 Грамадзянскага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Для рэгістрацыі кандыдата ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, кандыдата ў дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў у акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію прадстаўляюцца:

пісьмовая заява аб згодзе балатавацца па гэтай выбарчай акрузе;

копіі старонак пашпарта, якія пацвярджаюць грамадзянства Рэспублікі Беларусь і рэгістрацыю на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь (копія пярэдняга боку ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь), – для асоб, вылучаных кандыдатамі ў дэпутаты палітычнымі партыямі і працоўнымі калектывамі;

біяграфічныя даныя асобы, вылучанай кандыдатам у дэпутаты, па форме, устаноўленай Цэнтральнай камісіяй. Калі асоба, вылучаная кандыдатам у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў, раней мела судзімасць і (або) мае судзімасць, звесткі аб гэтым указваюцца ў біяграфічных даных;

даведкі або копіі дакументаў, якія пацвярджаюць звесткі аб адукацыі, аб месцы працы, займанай пасады служачага (прафесіі рабочага, занятку) асобы, вылучанай кандыдатам у дэпутаты, указаныя ў дакументах аб вылучэнні кандыдатам;

пісьмовая заява аб згодзе пры выбранні дэпутатам на вызваленне ад займанай пасады служачага (прафесіі рабочага) або на спыненне адпаведных паўнамоцтваў – для асоб, указаных у частках першай – чацвёртай артыкула 59 гэтага Кодэкса;

дэкларацыя аб даходах і маёмасці асобы, вылучанай кандыдатам у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, абласнога, Мінскага гарадскога, раённага, гарадскога (горада абласнога падпарадкавання) Савета дэпутатаў, па форме, зацверджанай Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь. Пры адсутнасці ў асобы, вылучанай кандыдатам у дэпутаты, даходаў за дэкларуемы перыяд у дэкларацыі ўказваецца крыніца сродкаў існавання. Асоба, вылучаная кандыдатам у дэпутаты, мае права ўносіць выпраўленні ў

дэкларацыю аб даходах і маёмасці да яе накіравання на праверку ў дзяржаўныя органы і арганізацыі. Выпраўленні ўносяцца шляхам выкрэслівання няправільных звестак і ўказання правільных звестак або звестак, якімі дапаўняецца дэкларацыя, ці шляхам прадстаўлення ўдакладненай дэкларацыі.

Пры вылучэнні кандыдата ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў палітычнай партыі для рэгістрацыі дадаткова да дакументаў, указаных у частцы трэцяй гэтага артыкула, прадстаўляюцца:

праатакол вышэйшага органа палітычнай партыі аб вылучэнні кандыдата ў дэпутаты;

копія дакумента, які пацвярджае членства ў палітычнай партыі асобы, вылучанай кандыдатам у дэпутаты.

Пры вылучэнні кандыдата ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў працоўным калектывам арганізацыі для рэгістрацыі дадаткова да дакументаў, указаных у частцы трэцяй гэтага артыкула, прадстаўляюцца:

праатакол сходу (канферэнцыі) працоўнага калектыву арганізацыі аб вылучэнні кандыдата ў дэпутаты;

копія пасведчання аб дзяржаўнай рэгістрацыі арганізацыі.

Пры вылучэнні кандыдата ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, кандыдата ў дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў шляхам збору подпісаў выбаршчыкаў для рэгістрацыі дадаткова да дакументаў, указаных у частцы трэцяй гэтага артыкула, прадстаўляюцца падпісныя лісты. Асоба, якая вылучана кандыдатам у дэпутаты і якая стварыла выбарчы фонд, дадаткова прадстаўляе ў адпаведную акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію фінансавую справаздачу аб выдаткаванні сродкаў гэтага фонду ў тэрмін, устаноўлены часткай чатырнацатай артыкула 48¹ гэтага Кодэкса.

Пры вылучэнні кандыдата ў дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў палітычнай партыі для рэгістрацыі дадаткова да дакументаў, указаных у частцы трэцяй гэтага артыкула, прадстаўляюцца:

праатакол кіруючага органа арганізацыйнай структуры (сходу пярвочнай арганізацыі) палітычнай партыі аб вылучэнні кандыдата ў дэпутаты;

копія пасведчання аб дзяржаўнай рэгістрацыі (пастановаў на ўлік) арганізацыйнай структуры палітычнай партыі, якая вылучыла кандыдата ў дэпутаты;

копія дакумента, які пацвярджае членства ў палітычнай партыі асобы, вылучанай кандыдатам у дэпутаты.

Калі ў раённы, гарадскі, пасялковы, сельскі Савет дэпутатаў па некалькіх або ўсіх выбарчых акругах вылучаны кандыдаты ў дэпутаты ад адной палітычнай партыі, то дакументы, указаныя ў абзацы трэцім часткі сёмай гэтага артыкула, прадстаўляюцца ў адпаведную тэрытарыяльную выбарчую камісію ў адным экзэмпляры.

Пры вылучэнні кандыдата ў дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў працоўным калектывам арганізацыі або калектывам яе структурнага падраздзялення для рэгістрацыі дадаткова да дакументаў, указаных у частцы трэцяй гэтага артыкула, прадстаўляецца праатакол сходу (канферэнцыі) працоўнага калектыву арганізацыі або сходу яе структурнага падраздзялення аб вылучэнні кандыдата ў дэпутаты.

Артыкул 67. Праверка сапраўднасці подпісаў выбаршчыкаў у падпісных лістах па выбарах дэпутатаў

Акруговыя, тэрытарыяльныя выбарчыя камісіі правяраюць сапраўднасць подпісаў выбаршчыкаў. Пры гэтым павінна быць правярана не менш за 20 працэнтаў подпісаў выбаршчыкаў у падпісных лістах ад колькасці подпісаў, неабходных для рэгістрацыі кандыдата ў дэпутаты.

Прызнанне сапраўднымі подпісаў выбаршчыкаў у падпісных лістах праводзіцца ў парадку, прадугледжаным часткамі васьмнацатай, дзевятнацатай, дваццаць першай і дваццаць другой артыкула 61 гэтага Кодэкса. Калі ў падпісным лісце ўтрымліваюцца подпісы выбаршчыкаў, якія не пражываюць на тэрыторыі выбарчай акругі, гэтыя подпісы не правяраюцца і не ўлічваюцца.

Калі колькасць выяўленых пры праверцы несапраўдных подпісаў выбаршчыкаў складзе больш за 15 працэнтаў ад колькасці правяраных подпісаў, праводзіцца дадатковая праверка яшчэ 15 працэнтаў подпісаў выбаршчыкаў ад колькасці подпісаў, неабходных для рэгістрацыі кандыдата ў дэпутаты.

Аб рэзультатах праверкі сапраўднасці подпісаў выбаршчыкаў у падпісных лістах акруговыя, тэрытарыяльныя выбарчыя камісіі складаюць пратаколы.

Артыкул 68. Рэгістрацыя кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты

Рэгістрацыя кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь ажыццяўляецца Цэнтральнай камісіяй, а кандыдатаў у дэпутаты – адпаведнай акруговай, тэрытарыяльнай выбарчай камісіяй.

Рэгістрацыя кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь пачынаецца за 35 дзён і заканчваецца за 25 дзён да выбараў, а кандыдатаў у дэпутаты пачынаецца за 40 дзён і заканчваецца за 25 дзён да выбараў.

У асобных выпадках тэрмін рэгістрацыі кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў па матываваным рашэнні Цэнтральнай камісіі можа быць працягнуты, але не больш чым на пяць дзён, а тэрмін рэгістрацыі кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў – адпаведнай акруговай, тэрытарыяльнай або вышэйшатай выбарчай камісіяй на такі ж тэрмін.

Асоба, вылучаная кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у парадку, прадугледжаным часткай трэцяй артыкула 61 гэтага Кодэкса, прадстаўляе ў Цэнтральную камісію да пачатку рэгістрацыі наступныя дакументы:

пісьмовую заяву аб згодзе балатавацца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь;

біяграфічныя даныя асобы, вылучанай кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, па форме, устаноўленай Цэнтральнай камісіяй;

даведкі або копіі дакументаў, якія пацвярджаюць звесткі аб адукацыі, аб месцы працы, займанай пасадзе служачага (прафесіі рабочага, занятку) асобы, вылучанай кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, указаныя ў дакументах аб вылучэнні кандыдатам;

дэкларацыю аб даходах і маёмасці асобы, вылучанай кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, яго жонкі (мужа) і паўналетніх блізкіх сваякоў, якія сумесна з ім пражываюць і вядуць агульную гаспадарку, па форме, зацверджанай Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь. Пры адсутнасці ў асобы, вылучанай кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, даходаў за дэкларуемы перыяд у дэкларацыі ўказваецца крыніца сродкаў існавання. Асобы, якія прадставілі дэкларацыі аб даходах і маёмасці, маюць права ўносіць у іх выпраўленні да накіравання ўказаных дэкларацый на праверку ў дзяржаўныя органы і арганізацыі. Выпраўленні ўносяцца шляхам закрэслівання недакладных звестак і ўказаннем дакладных звестак або звестак, якімі дапаўняецца дэкларацыя, альбо шляхам прадстаўлення ўдакладненай дэкларацыі.

Асоба, якая вылучана кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь і стварыла выбарчы фонд, прадстаўляе ў Цэнтральную камісію фінансавую справаздачу аб

выдаткаванні сродкаў гэтага фонду ў тэрмін, вызначаны часткай чатырнаццатай артыкула 48¹ гэтага Кодэкса.

Цэнтральная камісія, адпаведная акруговая, тэрытарыяльная выбарчая камісія правярае адпаведнасць парадку вылучэння кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты патрабаванням гэтага Кодэкса і сапраўднасць звестак у прадстаўленых для рэгістрацыі дакументах.

Асоба, вылучаная кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, мае права знаёміцца з матэрыяламі праверкі дакументаў, прадстаўленых для рэгістрацыі.

Рашэнне аб рэгістрацыі кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь прымаецца пры наяўнасці дакументаў, указаных у частках чацвёртай і пятай гэтага артыкула, і пратаколаў абласных, Мінскай гарадской камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, якія пацвярджаюць наяўнасць не менш за 100 тысяч подпісаў выбаршчыкаў па вылучэнні кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь.

Рашэнне аб рэгістрацыі кандыдата ў дэпутаты прымаецца пры наяўнасці адпаведных дакументаў, указаных у артыкуле 66 гэтага Кодэкса, якія паступілі ў акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію да пачатку рэгістрацыі.

Цэнтральная камісія, адпаведная акруговая, тэрытарыяльная выбарчая камісія, устанавіўшы адпаведнасць парадку вылучэння кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты патрабаванням гэтага Кодэкса, прымае рашэнне аб рэгістрацыі кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты і ў двухдзённы тэрмін пасля рэгістрацыі выдае кандыдатам адпаведныя пасведчанні.

Пратакол аб рэгістрацыі кандыдатаў у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў прадстаўляецца адпаведна ў Цэнтральную камісію, абласную, Мінскую гарадскую выбарчую камісію.

Паўнамоцтвы асобы, вылучанай кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, якая ўваходзіць у склад Цэнтральнай камісіі, тэрытарыяльнай, участковай камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, лічацца спыненымі з моманту рэгістрацыі яе кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь.

Паўнамоцтвы асобы, якую вылучылі кандыдатам у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, кандыдатам у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў, якая ўваходзіць у склад Цэнтральнай камісіі, абласной, тэрытарыяльнай, участковай выбарчай камісіі, лічацца спыненымі з моманту рэгістрацыі яе кандыдатам у дэпутаты.

Цэнтральная камісія, акруговая, тэрытарыяльная выбарчая камісія не пазней чым на чацвёрты дзень пасля рэгістрацыі кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты накіроўвае ў друкаваня сродкі масавай інфармацыі для апублікавання, а таксама размяшчае на афіцыйных сайтах Цэнтральнай камісіі, мясцовага выканаўчага і распарадчага органа ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт паведамленне аб рэгістрацыі з указаннем у дачыненні да кожнага кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты прозвішча, уласнага імені і імені па бацьку (калі такое ёсць), даты нараджэння, пасады служачага (прафесіі рабочага, занятку), месца працы і месца жыхарства (горада; пасёлка гарадскога тыпу або сельскага населенага пункта з указаннем раёна), партыйнасці, а таксама дакладных звестак аб даходах і маёмасці ў аб'ёме, вызначаным Цэнтральнай камісіяй, або іншым спосабам інфармуе аб гэтым выбаршчыкаў. Калі кандыдат у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў раней меў судзімасць, звесткі аб гэтым указваюцца ў паведамленні. Пры правядзенні выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Цэнтральная камісія таксама накіроўвае ў друкаваня сродкі масавай інфармацыі для апублікавання, размяшчае на сваім афіцыйным сайце ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт дакладныя звесткі аб даходах і маёмасці асоб, указаных у абзацы пятым часткі чацвёртай гэтага артыкула.

Артыкул 68¹. Адмова ў рэгістрацыі кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты

Цэнтральная камісія, акруговая, тэрытарыяльная выбарчая камісія адмаўляе ў рэгістрацыі кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты ў выпадку:

неадпаведнасці асобы, вылучанай кандыдатам, патрабаванням, што прад'яўляюцца гэтым Кодэксам, да кандыдата;

наяўнасці абвінаваўчага прыговору суда, які ўступіў у законную сілу, у дачыненні да асобы, вылучанай кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў;

наяўнасці нязнятай або непагашанай судзімасці ў асобы, вылучанай кандыдатам у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў;

наяўнасці ў асобы, вылучанай кандыдатам у дэпутаты, грамадзянства (падданства) іншай дзяржавы і (або) дакументаў замежных дзяржаў, якія прадастаўляюць права на льготы і прывілеі ў сувязі з палітычнымі, рэлігійнымі поглядамі або нацыянальнай прыналежнасцю, за выключэннем выпадку, прадугледжанага артыкулам 58 гэтага Кодэкса;

невыканання патрабаванняў, прадугледжаных гэтым Кодэксам, да вылучэння кандыдата;

непрадстаўлення аднаго або некалькіх дакументаў, неабходных для рэгістрацыі кандыдата;

недастатковай для рэгістрацыі кандыдата колькасці сапраўдных подпісаў выбаршчыкаў, сабраных у падтрымку вылучэння кандыдатам;

выкарыстання ў інтарэсах выбарнага грашовых сродкаў або іншай матэрыяльнай дапамогі замежных дзяржаў і арганізацый, замежных грамадзян і асоб без грамадзянства, міжнародных арганізацый, арганізацый, заснавальнікамі (удзельнікамі, уласнікамі маёмасці) якіх з'яўляюцца замежныя дзяржавы, замежныя арганізацыі, міжнародныя арганізацыі, замежныя грамадзяне і асобы без грамадзянства;

наяўнасці ў падпісных лістах па вылучэнні кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь у цэлым па Рэспубліцы Беларусь больш за 15 працэнтаў несапраўдных подпісаў ад агульнай колькасці правяраных подпісаў выбаршчыкаў;

наяўнасці ў падпісных лістах па вылучэнні кандыдата ў дэпутаты больш за 15 працэнтаў несапраўдных подпісаў ад агульнай колькасці правяраных подпісаў выбаршчыкаў;

у іншых выпадках неадпаведнасці парадку вылучэння патрабаванням гэтага Кодэкса.

Цэнтральная камісія, акруговая, тэрытарыяльная выбарчая камісія мае права адмовіць у рэгістрацыі кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты ў выпадку:

прадстаўлення ў дэкларацыі аб даходах і маёмасці асобы, вылучанай кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, або іншых асоб, указаных у абзацы пятым часткі чацвёртай артыкула 68 гэтага Кодэкса, асоб, вылучаных кандыдатамі ў дэпутаты, звестак, якія не адпавядаюць рэчаіснасці, маюць істотны характар. Растлумачэнне аб тым, якія не адпавядаючыя рэчаіснасці звесткі аб даходах і маёмасці маюць істотны характар, дае Цэнтральная камісія;

выкарыстання пераваг службовага становішча ў інтарэсах выбарнага, указаных у частцы другой артыкула 73 гэтага Кодэкса;

удзелу адміністрацыі арганізацыі ў зборы подпісаў выбаршчыкаў, прымушэння ў працэсе збору подпісаў і ўзнагароджання выбаршчыкаў за ўнясенне подпісу;

перавышэння асобай, вылучанай кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, больш чым на 20 працэнтаў гранічнага памеру выдаткавання сродкаў выбарчага фонду, указанага ў частцы другой артыкула 48¹ гэтага Кодэкса, або выкарыстання ў гэтых жа памерах грашовых сродкаў, акрамя сродкаў выбарчага фонду;

паўторнага парушэння асобай, вылучаемай кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, або ініцыятыўнай групай патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб выбарах, калі раней ім было вынесена папярэджанне.

Рашэнне Цэнтральнай камісіі, акруговай, тэрытарыяльнай выбарчай камісіі аб адмове ў рэгістрацыі кандыдатам з указаннем падстаў адмовы ў рэгістрацыі выдаецца не пазней чым на наступны дзень пасля прыняцця рашэння.

Рашэнне Цэнтральнай камісіі аб адмове ў рэгістрацыі кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь можа быць абскарджана асобай, вылучанай кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь у трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння. Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з'яўляецца канчатковым.

Рашэнне акруговай выбарчай камісіі аб адмове ў рэгістрацыі кандыдатам у дэпутаты можа быць абскарджана асобай, вылучанай кандыдатам у дэпутаты, у адпаведную абласную, Мінскую гарадскую выбарчую камісію ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння, а рашэнне абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі ў той жа тэрмін можа быць абскарджана ў абласны, Мінскі гарадскі суд. Суд разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з'яўляецца канчатковым.

Рашэнне тэрытарыяльнай выбарчай камісіі аб адмове ў рэгістрацыі кандыдатам у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў можа быць абскарджана асобай, вылучанай кандыдатам у дэпутаты, у вышэйшую тэрытарыяльную выбарчую камісію ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння, а рашэнне вышэйстаячай тэрытарыяльнай выбарчай камісіі ў той жа тэрмін можа быць абскарджана адпаведна ў абласны, раённы суд. Суд разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з'яўляецца канчатковым.

Артыкул 69. Зняцце кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты сваёй кандыдатуры

Кандыдат у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты ў любы час да дня выбараў можа зняць сваю кандыдатуру, звярнуўшыся з заявай аб гэтым адпаведна ў Цэнтральную камісію, акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію. У выпадку зняцця кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты сваёй кандыдатуры без уважлівых прычын, што павінна быць указана ў рашэнні камісіі, кандыдат у Прэзідэнты, у дэпутаты кампенсуе Цэнтральнай камісіі, акруговай, тэрытарыяльнай выбарчай камісіі панесеныя ёю выдаткі на кандыдата ў Прэзідэнты, у дэпутаты.

Рашэнне Цэнтральнай камісіі, акруговай, тэрытарыяльнай выбарчай камісіі аб прызнанні зняцця кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты сваёй кандыдатуры без уважлівых прычын можа быць абскарджана кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты адпаведна ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь, абласны, Мінскі гарадскі, раённы, гарадскі суд у трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння. Суд разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з'яўляецца канчатковым.

Пры адмаўленні кандыдата добраахвотна вярнуць выдаткі, вызначаныя Цэнтральнай камісіяй, акруговай, тэрытарыяльнай выбарчай камісіяй у выпадку, прадугледжаным часткай першай гэтага артыкула, сысканне іх адбываецца ў судовым парадку.

У выпадку выбыцця ўсіх кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў праводзяцца паўторныя выбары ў парадку, прадугледжаным адпаведна артыкуламі 81, 87, 94 гэтага Кодэкса.

Артыкул 70. Адмена рашэння палітычнай партыі, працоўнага калектыву аб вылучэнні кандыдата ў дэпутаты

Палітычная партыя, працоўны калектыў, якія вылучылі кандыдата ў дэпутаты, маюць права не пазней чым за пяць дзён да дня выбараў адмяніць сваё рашэнне аб вылучэнні кандыдата ў дэпутаты. Аб часе правядзення пасяджэння вышэйшага органа палітычнай партыі, кіруючага органа арганізацыйнай структуры палітычнай партыі, сходу пярвочнай арганізацыі палітычнай партыі, сходу (канферэнцыі) працоўнага калектыву аб адмене рашэння па вылучэнні кандыдата ў дэпутаты паведамляецца кандыдату ў дэпутаты. Рашэнне па гэтым пытанні прымаецца ў парадку, прадугледжаным для вылучэння кандыдатаў у дэпутаты, і неадкладна прадстаўляецца ў адпаведную акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію.

У выпадку адмены рашэння аб вылучэнні кандыдата ў дэпутаты без уважлівых прычын палітычная партыя або арганізацыйная структура палітычнай партыі, працоўны калектыў, якія вылучылі кандыдата ў дэпутаты, кампенсуюць акруговай, тэрытарыяльнай выбарчай камісіі панесеныя ёю выдаткі на кандыдата ў дэпутаты. Пры адмаўленні дабравольна пакрыць выдаткі, вызначаныя акруговай, тэрытарыяльнай выбарчай камісіяй, сысканне іх адбываецца ў судовым парадку.

Артыкул 70¹. Адмена рашэння аб рэгістрацыі кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты за парушэнне патрабаванняў гэтага Кодэкса

Цэнтральная камісія, акруговая, тэрытарыяльная выбарчая камісія мае права без папярэдняга папярэджання адмяніць рашэнне аб рэгістрацыі кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты ў выпадку:

незахавання абмежаванняў пры правядзенні перадвыбарнай агітацыі, устаноўленых гэтым Кодэксам;

паўторнага парушэння патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб выбарах, калі раней было вынесена папярэджанне;

перавышэння больш чым на 20 працэнтаў гранічнага памеру выдаткавання сродкаў выбарчага фонду, указанага ў частцы другой артыкула 48¹ гэтага Кодэкса, або выкарыстання ў гэтых жа памерах грашовых сродкаў, акрамя сродкаў выбарчага фонду;

удзелу адміністрацыі арганізацыі ў зборы подпісаў выбаршчыкаў, прымушэння ў працэсе збору подпісаў і ўзнагароджанне выбаршчыкаў за ўнясенне подпісу;

прадстаўлення ў дэкларацыі аб даходах і маёмасці асоб, указаных у абзацы другім часткі другой артыкула 68¹ гэтага Кодэкса, не адпавядаючых рэчаіснасці звестак, якія маюць істотны характар;

выкарыстання пераваг службовага становішча ў інтарэсах выбарнага, указаных у частцы другой артыкула 73 гэтага Кодэкса;

парушэння патрабаванняў, якія прад'яўляюцца да перадвыбарнай праграмы кандыдата.

Цэнтральная камісія, акруговая, тэрытарыяльная выбарчая камісія без папярэдняга папярэджання адмяняе рашэнне аб рэгістрацыі кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты:

пры выкарыстанні ў інтарэсах выбарнага грашовых сродкаў або іншай матэрыяльнай дапамогі замежных дзяржаў і арганізацый, замежных грамадзян і асоб без

грамадзянства, міжнародных арганізацый, арганізацый, заснавальнікамі (удзельнікамі, уласнікамі маёмасці) якіх з'яўляюцца замежныя дзяржавы, замежныя арганізацыі, міжнародныя арганізацыі, замежныя грамадзяне і асобы без грамадзянства;

у выпадку страты асобай, зарэгістраванай кандыдатам, права выбірацца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, дэпутатам;

у выпадку ўстанаўлення пасля рэгістрацыі кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты акалічнасцей, прадугледжаных часткай першай артыкула 68¹ гэтага Кодэкса.

Рашэнне Цэнтральнай камісіі, акруговай, тэрытарыяльнай выбарчай камісіі аб адмене рашэння аб рэгістрацыі кандыдата з указаннем падстаў адмены рашэння выдаецца не пазней чым на наступны дзень пасля прыняцця рашэння.

Рашэнне Цэнтральнай камісіі аб адмене рашэння аб рэгістрацыі кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты можа быць абскарджана кандыдатам у Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь у трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння. Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з'яўляецца канчатковым.

Рашэнне акруговай выбарчай камісіі аб адмене рашэння аб рэгістрацыі кандыдата ў дэпутаты можа быць абскарджана кандыдатам у абласную, Мінскую гарадскую выбарчую камісію ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння, а рашэнне абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі ў той жа тэрмін можа быць абскарджана ў абласны, Мінскі гарадскі суд. Суд разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з'яўляецца канчатковым.

Рашэнне тэрытарыяльнай выбарчай камісіі аб адмене рашэння аб рэгістрацыі кандыдата ў дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў можа быць абскарджана кандыдатам у вышэйстаячую тэрытарыяльную выбарчую камісію ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння, а рашэнне вышэйстаячай тэрытарыяльнай выбарчай камісіі ў той жа тэрмін можа быць абскарджана адпаведна ў абласны, раённы суд. Суд разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з'яўляецца канчатковым.

У выпадку прыняцця рашэння аб адмене рэгістрацыі кандыдата ў дэпутаты абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі гэта рашэнне можа быць абскарджана кандыдатам у Цэнтральную камісію ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння. Рашэнне Цэнтральнай камісіі абскарджваецца ў парадку, прадугледжаным часткай чацвёртай гэтага артыкула.

Артыкул 71. Парадак вылучэння кандыдатаў у дэпутаты замест тых, хто выбыў

У выпадку выбыцця кандыдатаў у дэпутаты пасля заканчэння тэрміну рэгістрацыі кандыдатаў у дэпутаты, калі ў выбарчай акрузе не застаецца іншых кандыдатаў, а таксама калі асобы, вылучаныя кандыдатамі ў дэпутаты, да рэгістрацыі адклікалі свае заявы аб згодзе балатавацца па выбарчай акрузе або гэтым асобам у сувязі з парушэннямі патрабаванняў гэтага Кодэкса было адмоўлена ў рэгістрацыі, з прычыны чаго ў выбарчай акрузе не засталася іншых кандыдатаў у дэпутаты, акруговая, тэрытарыяльная выбарчая камісія звяртаецца адпаведна да палітычных партый, арганізацыйных структур палітычных партый, працоўных калектываў з прапановай вылучыць новых кандыдатаў у дэпутаты. Вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты замест тых, хто выбыў, ажыццяўляецца ў парадку, вызначаным гэтым Кодэксам. Пры выбыцці кандыдатаў у дэпутаты менш чым за 20 дзён да дня выбараў праводзяцца паўторныя выбары дэпутата Палаты прадстаўнікоў, дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў у парадку, прадугледжаным адпаведна артыкуламі 87, 94 гэтага Кодэкса.

Артыкул 72. Бюлетэнь па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, бюлетэнь па выбарах дэпутатаў

Тэкст бюлетэня па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь зацвярджаецца Цэнтральнай камісіяй, тэкст бюлетэня па выбарах дэпутата – адпаведнай акруговай, тэрытарыяльнай выбарчай камісіяй.

У бюлетэнь уключаюцца ў алфавітным парадку ўсе зарэгістраваныя кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты з указаннем прозвішча, уласнага імені, імені па бацьку (калі такое ёсць), даты нараджэння, пасады служачага (прафесіі рабочага, занятку), месца працы і месца жыхарства (горада; пасёлка гарадскога тыпу або сельскага населенага пункта з указаннем раёна), партыйнасці кожнага кандыдата ў Прэзідэнты, у дэпутаты. Справа ад даных аб кожным кандыдаце змяшчаецца пусты квадрат. У канцы пераліку кандыдатаў змяшчаецца радок «Супраць усіх кандыдатаў» з размешчаным справа ад яго пустым квадратам. Калі ў бюлетэнь унесена прозвішча толькі аднаго кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, то ў тэксце бюлетэня павінны ўтрымліваць словы «за» і «супраць», пад якімі змяшчаюцца пустыя квадраты.

Выраб бюлетэняў па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь забяспечвае Цэнтральная камісія, па выбарах дэпутатаў – акруговыя, тэрытарыяльныя выбарчыя камісіі. У выпадку неабходнасці акруговыя, тэрытарыяльныя выбарчыя камісіі могуць звярнуцца з просьбай аб падрыхтоўцы бюлетэняў у вышэйстаячую тэрытарыяльную выбарчую камісію.

Колькасць бюлетэняў, якія вырабляюцца, не можа быць меншай за колькасць выбаршчыкаў, уключаных у спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў. Колькасць запасных бюлетэняў не павінна перавышаць 5 працэнтаў ад колькасці выбаршчыкаў. Канкрэтную колькасць бюлетэняў, якія вырабляюцца, вызначае адпаведная камісія.

Перадача бюлетэняў з вышэйстаячай выбарчай камісіі ў ніжэйстаячую выбарчую камісію, у тым ліку ва ўчастковую камісію, адбываецца паводле акта. Участковыя выбарчыя камісіі забяспечваюцца бюлетэнямі не пазней за дзень, які папярэднічае дню датэрміновага галасавання, а ўчастковыя выбарчыя камісіі, у якіх не праводзіцца датэрміновае галасаванне, – не пазней за дзень, які папярэднічае дню выбараў. Адказнасць за захаванасць бюлетэняў нясуць старшыні камісій, якія ажыццяўляюць атрыманне, перадачу і захоўванне бюлетэняў.

Кожны бюлетэнь павінен утрымліваць растлумачэнне аб парадку яго запаўнення.

Бюлетэні друкуюцца на беларускай або рускай мове. На адваротным баку бюлетэня ставяцца подпісы не менш чым дзвюх асоб, якія ўваходзяць у склад участковай камісіі.

Бюлетэні па выбарах дэпутатаў павінны адрознівацца па колеры і (або) мець распазнавальны знак.

У выпадку выбыцця кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты напярэдадні выбараў і немагчымасці вырабу новых бюлетэняў адпаведна Цэнтральная камісія, акруговая, тэрытарыяльная выбарчая камісія даручаюць участковым камісіям зрабіць у кожным бюлетэні чарнілам або шарыкавай ручкай адзнаку «выбыў» насупраць прозвішча кандыдата, які выбыў. Аб гэтым таксама вывешваецца аб'ява ў памяшканні для галасавання і паведамляецца выбаршчыкам пры выдачы бюлетэняў.

Бюлетэні па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, па выбарах дэпутатаў пасля ўстанаўлення рэзультатаў галасавання разам з пратаколамі ўчастковых выбарчых камісій здаюцца ў адпаведныя тэрытарыяльныя, акруговыя выбарчыя камісіі.

ГЛАВА 16 ГАРАНТЫ ДЗЕЙНАСЦІ І ПРАВЫ КАНДЫДАТА Ў ПРЭЗІДЭНТЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, У ДЭПУТАТЫ

Артыкул 73. Роўнасць правоў і абавязкаў кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты

Усе кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты валодаюць роўнымі правамі і нясуць роўныя абавязкі.

Кандыдат у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты не мае права выкарыстоўваць перавагі свайго службовага становішча ў інтарэсах выбараньня. Пад выкарыстаннем перавага службовага становішча ў гэтым Кодэксе разумеюцца:

прыцягненне асоб, якія знаходзяцца ў падначаленні або іншай службовай залежнасці, для ажыццяўлення ў працоўны час дзейнасці, якая спрыяе вылучэнню і (або) выбаранню;

выкарыстанне памяшканняў, што займаюць дзяржаўныя органы, арганізацыі, для ажыццяўлення дзейнасці, якая спрыяе вылучэнню і (або) выбаранню, у выпадку, калі іншыя кандыдаты ў Прэзідэнты, у дэпутаты, якія звярнуліся па такім жа пытанні, не могуць выкарыстоўваць гэтыя памяшканні на аналагічных умовах;

выкарыстанне тэлефоннай і іншых відаў сувязі, аргтэхнікі, прызначаных для забеспячэння функцыянавання дзяржаўных органаў, арганізацый, для ажыццяўлення дзейнасці, якая спрыяе вылучэнню і (або) выбаранню;

бязплатнае або на льготных умовах выкарыстанне транспартных сродкаў, якія знаходзяцца ў дзяржаўнай уласнасці, для ажыццяўлення дзейнасці, якая спрыяе вылучэнню і (або) выбаранню;

правядзенне збору подпісаў выбаршчыкаў, перадвыбарнай агітацыі падчас службовых камандзіровак.

Палажэнні, прадугледжаныя абзацамі чацвёртым і пятым часткі другой гэтага артыкула, не распаўсюджваюцца на асоб, якія карыстаюцца сродкамі сувязі і транспартам у адпаведнасці з заканадаўствам аб дзяржаўнай ахове.

Пры парушэнні патрабаванняў гэтага артыкула Цэнтральная камісія, акруговая, тэрытарыяльная выбарчая камісія мае права адмовіць у рэгістрацыі кандыдата або адмяніць рашэнне аб яго рэгістрацыі.

Артыкул 74. Права кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты выступаць на сходах, карыстацца сродкамі масавай інфармацыі, атрымліваць інфармацыю

Кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты з часу іх рэгістрацыі маюць роўнае права выступаць на перадвыбарных і іншых сходах, нарадах, пасяджэннях, у друкаваных сродках масавай інфармацыі, па дзяржаўным радыё, а кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў – і па тэлебачанні. Парушэнне гэтага права можа быць абскарджана ў акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію, у Цэнтральную камісію.

Дзяржаўныя органы, грамадскія аб'яднанні, кіраўнікі арганізацый, органы тэрытарыяльнага грамадскага самакіравання абавязаны садзейнічаць арганізацыі сустрэч кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты з выбаршчыкамі, а таксама забяспечваць прадстаўленне неабходных ім для правядзення выбарчай кампаніі даведчаных і інфармацыйных матэрыялаў, акрамя матэрыялаў, карыстанне якімі абмежавана заканадаўствам.

Артыкул 75. Перадвыбарная праграма кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты

Кандыдат у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты мае права выступаць з праграмай сваёй будучай дзейнасці, тэкст якой вызначаецца кандыдатам. Праграма кандыдата не павінна ўтрымліваць прапаганды вайны, заклікаў да гвалтоўнага змянення канстытуцыйнага ладу, парушэння тэрытарыяльнай цэласнасці Рэспублікі Беларусь, да сацыяльнай, нацыянальнай, рэлігійнай і расавай варожасці, заклікаў, якія падахвочваюць або маюць сваёй мэтай падахвочванне да зрыву, або адмены, або пераносу тэрміну выбараў, прызначаных у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі, а таксама абраз і паклёпу ў дачыненні да службовых асоб Рэспублікі Беларусь, іншых кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты.

Пры парушэнні патрабаванняў гэтага артыкула Цэнтральная камісія, акруговая, тэрытарыяльная выбарчая камісія мае права адмяніць рашэнне аб рэгістрацыі кандыдата.

Артыкул 76. Давераныя асобы кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты

Кандыдат у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь можа мець да 30 давераных асоб, кандыдат у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў – да 15, кандыдат у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў – да 5 давераных асоб.

Давераныя асобы дапамагаюць кандыдату ў правядзенні выбарчай кампаніі, вядуць агітацыю за яго выбранне, прадстаўляюць інтарэсы кандыдата ва ўзаемаадносінах з дзяржаўнымі органамі, грамадскімі аб'яднаннямі, выбаршчыкамі, а таксама ў камісіях.

Давераныя асобы маюць права прысутнічаць на пасяджэннях камісій, у тым ліку па ўстанаўленні рэзультатаў галасавання і вынікаў выбараў, а таксама на ўчастках для галасавання пры правядзенні галасавання і падліку галасоў выбаршчыкаў.

Кандыдат у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты прызначае давераных асоб паводле свайго меркавання з ліку грамадзян, якія валодаюць выбарчым правам, і ў пісьмовай заяве паведамляе аб іх адпаведна ў Цэнтральную камісію, акруговую, тэрытарыяльную выбарчую камісію для рэгістрацыі. У заяве ў дачыненні да кожнай даверанай асобы ўказваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, месца жыхарства, серыя і нумар пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (нумар ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь). Адпаведная камісія ў трохдзённы тэрмін з дня паступлення заявы рэгіструе давераных асоб і выдае ім пасведчанні.

Даверанымі асобамі кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты не могуць быць кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты.

Кандыдат у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты мае права ў любы час да дня выбараў адклікаць давераных асоб, паведаміўшы пра гэта ў адпаведную камісію, якая анулюе выдадзеныя ім пасведчанні. Давераная асоба ў любы час можа скласці свае паўнамоцтвы.

Паўнамоцтвы давераных асоб кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты пачынаюцца з дня іх рэгістрацыі адпаведна Цэнтральнай камісіяй, акруговай, тэрытарыяльнай выбарчай камісіяй і спыняюцца са стратай кандыдатам, які іх прызначыў свайго статусу, за выключэннем выпадкаў, узаных у частцы шостага артыкула.

Давераная асоба кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь не можа быць у складзе Цэнтральнай камісіі, тэрытарыяльнай і ўчастковай камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, а давераная асоба кандыдата ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў – у складзе Цэнтральнай камісіі, акруговай,

тэрытарыяльнай і ўчастковай выбарчых камісій, у якіх прадстаўляе кандыдата ў дэпутаты, і з моманту рэгістрацыі яе адпаведнай камісіяй лічыцца вызваленай ад абавязкаў у камісіі.

Давераныя асобы кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты па просьбе кандыдата могуць вызваляцца ад працоўных (службовых) абавязкаў без захавання зароботнай платы пасля іх рэгістрацыі да дня выбараў. Падставай для такога вызвалення з'яўляецца рашэнне адпаведнай камісіі аб рэгістрацыі даверанай асобы і заява даверанай асобы наймальніку аб прадастаўленні ёй адпачынку без захавання зароботнай платы для ўдзелу ў перадвыбарных мерапрыемствах.

Артыкул 77. Вызваленне кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты ад выканання працоўных (службовых) абавязкаў для ўдзелу ў перадвыбарных мерапрыемствах і гарантыі іх дзейнасці

Пасля рэгістрацыі кандыдаты ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь (акрамя Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, які балатуецца на новы тэрмін), кандыдаты ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў (акрамя Старшыні Палаты прадстаўнікоў) вызваляюцца, а кандыдаты ў дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў могуць вызваляцца ад выканання працоўных (службовых) абавязкаў па месцы асноўнай працы (службы) з дня рэгістрацыі да дня выбараў з прадастаўленнем сацыяльнага водпуску. Да заявы аб сацыяльным водпуску для ўдзелу ў перадвыбарных мерапрыемствах прыкладаецца рашэнне адпаведнай камісіі аб рэгістрацыі кандыдатам.

Па жаданні кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты па яго заяве замест сацыяльнага водпуску (яго часткі) прадастаўляецца працоўны водпуск, працягласць якога вызначаецца ў адпаведнасці з заканадаўствам.

Кандыдат у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты не можа быць прызваны на ваенную службу або на ваенныя зборы з дня рэгістрацыі да дня выбараў, а кандыдат у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў таксама не можа быць накіраваны без яго згоды ў службовую камандзіроўку.

**ГЛАВА 17
ПАРАДАК УСТАНАЎЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТАЎ ГАЛАСАВАННЯ
І ПАДВЯДЗЕННЯ ВЫНІКАЎ ВЫБАРАЎ ПРЕЗІДЭНТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

Артыкул 78. Устанаўленне рэзультатаў галасавання ў тэрытарыяльных камісіях па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Раённая, гарадская, раённая ў горадзе камісія па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь на падставе пратаколаў, атрыманых ад участковых камісій і складзеных у адпаведнасці з патрабаваннямі артыкула 55 гэтага Кодэкса, устанаўлівае:

агульную колькасць выбаршчыкаў па раёне, горадзе, раёне ў горадзе; колькасць выбаршчыкаў, якія атрымалі бюлетэні; колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні, у тым ліку колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у датэрміновым галасаванні, колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні па месцы знаходжання, і колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні ў дзень выбараў у памяшканні ўчастка для галасавання;

колькасць галасоў, пададзеных за кожнага кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, і колькасць галасоў, пададзеных супраць усіх кандыдатаў (калі галасаванне праводзілася па адной кандыдатуры – колькасць галасоў, пададзеных супраць кандыдата);

колькасць бюлетэняў, прызнаных несапраўднымі;

колькасць бюлетэняў, выдадзеных участковым камісіям;

колькасць сапсаваных бюлетэняў;
колькасць нявыкарыстаных бюлетэняў.

Раённая, гарадская, раённая ў горадзе камісія ўстанаўлівае на сваім пасяджэнні рэзультаты галасавання па раёне, горадзе, раёне ў горадзе і складае пратакол. Пратакол падпісваецца старшынёй, намеснікам старшыні, сакратаром і членамі камісіі і не пазней чым на трэці дзень пасля выбараў перадаецца асабіста старшынёй, або намеснікам старшыні, або сакратаром камісіі ў адпаведную абласную, Мінскую гарадскую камісію па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Абласная, Мінская гарадская камісія па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь на падставе пратаколаў, атрыманых ад адпаведных раённых, гарадскіх, раённых у гарадах камісій, устанаўлівае:

агульную колькасць выбаршчыкаў па вобласці, горадзе Мінску;
колькасць выбаршчыкаў, якія атрымалі бюлетэні;

колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні, у тым ліку колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у датэрміновым галасаванні, колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні па месцы знаходжання, і колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні ў дзень выбараў у памяшканні ўчастка для галасавання;

колькасць галасоў, пададзеных за кожнага кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, і колькасць галасоў, пададзеных супраць усіх кандыдатаў (калі галасаванне праводзілася па адной кандыдатуры – колькасць галасоў, пададзеных супраць кандыдата);

колькасць бюлетэняў, прызнаных несапраўднымі;

колькасць бюлетэняў, выдадзеных адпаведным раённым, гарадскім, раённым у гарадах камісіям;

колькасць сапсаваных бюлетэняў;
колькасць нявыкарыстаных бюлетэняў.

Абласная, Мінская гарадская камісія ўстанаўлівае на сваім пасяджэнні рэзультаты галасавання па вобласці, горадзе Мінску і складае аб гэтым пратакол. Пратакол падпісваецца старшынёй, намеснікам старшыні, сакратаром і членамі камісіі і не пазней чым на чацвёрты дзень пасля выбараў асабіста старшынёй, або намеснікам старшыні, або сакратаром камісіі перадаецца ў Цэнтральную камісію.

Да пратаколаў камісій, якія накіроўваюцца ў вышэйшастаячыя камісіі, прыкладаюцца, калі яны ёсць, асаблівыя меркаванні членаў камісіі, заявы давераных асоб кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь і іншых асоб аб парушэннях патрабаванняў гэтага Кодэкса і прынятыя па іх рашэнні камісій.

Артыкул 79. Устанаўленне і апублікаванне вынікаў выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Цэнтральная камісія на падставе пратаколаў абласных, Мінскай гарадской камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь не пазней чым праз 10 дзён пасля выбараў устанаўлівае на сваім пасяджэнні і ўносіць у пратакол наступныя даныя:

агульную колькасць выбаршчыкаў па Рэспубліцы Беларусь;
колькасць выбаршчыкаў, якія атрымалі бюлетэні;

колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні, у тым ліку колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у датэрміновым галасаванні, колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні па месцы знаходжання, і колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні ў дзень выбараў у памяшканні ўчастка для галасавання;

колькасць галасоў, пададзеных за кожнага кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, і колькасць галасоў, пададзеных супраць усіх кандыдатаў (калі галасаванне

праводзілася па адной кандыдатуры, – колькасць галасоў, якія пададзены супраць кандыдата);

колькасць бюлетэняў, прызнаных несапраўднымі;

колькасць сапсаваных бюлетэняў;

колькасць нявыкарыстаных бюлетэняў.

Працікол падпісваецца Старшынёй, намеснікам Старшыні, сакратаром і членамі Цэнтральнай камісіі.

Лічыцца, што выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь адбыліся, калі ў галасаванні прынялі ўдзел больш за палавіну грамадзян Рэспублікі Беларусь, уключаных у спіс выбаршчыкаў.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь лічыцца выбраным, калі за яго прагаласавалі больш за палавіну грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія прынялі ўдзел у галасаванні.

Пры выяўленні памылак, неадпаведнасцей у праціколах участковых і тэрытарыяльных камісій, а таксама іншых парушэнняў, дапушчаных у ходзе галасавання або пры падліку галасоў, Цэнтральная камісія па сваёй ініцыятыве або па заяве кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь мае права прыняць рашэнне аб паўторным падліку галасоў адпаведнай тэрытарыяльнай камісіяй. Заява кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь аб паўторным падліку галасоў падаецца ў Цэнтральную камісію не пазней чым на трэці дзень пасля выбараў. Паўторны падлік галасоў выбаршчыкаў праводзіцца тэрытарыяльнай камісіяй у прысутнасці члена (членаў) вышэйшатай або Цэнтральнай камісіі, а пры неабходнасці – і участковых камісій.

Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у цэлым па рэспубліцы або па асобных участках для галасавання, раёнах, гарадах, раёнах у гарадах, абласцях, горадзе Мінску могуць быць прызнаны несапраўднымі з-за дапушчаных падчас выбараў або пры падліку галасоў парушэнняў патрабаванняў гэтага Кодэкса, калі яны паўплывалі на вынікі выбараў у цэлым па рэспубліцы. Рашэнне аб прызнанні выбараў несапраўднымі прымаецца Цэнтральнай камісіяй. Скарга аб такім парушэнні падаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь у Цэнтральную камісію не пазней чым на трэці дзень пасля выбараў. Рашэнне Цэнтральнай камісіі можа быць абскарджана ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь у дзесяцідзённы тэрмін з дня яго прыняцця. Права абскарджання рашэння аб прызнанні выбараў несапраўднымі належыць кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь.

Паведамленне аб выніках выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь перадаецца Цэнтральнай камісіяй сродкам масавай інфармацыі для абнародавання (апублікавання) не пазней чым праз тры дні з дня падпісання працікола аб выніках выбараў, а таксама размяшчаецца на афіцыйным сайце Цэнтральнай камісіі ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт.

Артыкул 80. Другі тур галасавання

Калі ні адзін з кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь не набраў неабходнай колькасці галасоў, то ў двухтыднёвы тэрмін паводле рашэння Цэнтральнай камісіі праводзіцца другі тур галасавання па двух кандыдатах, якія атрымалі найбольшую колькасць галасоў выбаршчыкаў. Паведамленне аб правядзенні другога тура галасавання публікуецца ў друкаваных сродках масавай інфармацыі, абнародаецца ў іншых сродках масавай інфармацыі, размяшчаецца на афіцыйным сайце Цэнтральнай камісіі ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт на наступны дзень пасля прызначэння другога тура галасавання. Другі тур галасавання праводзіцца з выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса. Спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, удакладняюцца ўчастковай камісіяй перад другім туром галасавання.

Лічыцца, што выбары ў другім туры галасавання адбыліся, калі ў галасаванні прынялі ўдзел больш за палавіну выбаршчыкаў, уключаных у спіс грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах. Выбраным лічыцца кандыдат у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, які атрымаў у другім туры галасавання больш за палавіну галасоў выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні.

У выпадку калі адзін з кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, уключаны ў бюлетэнь для балатавання ў другім туры галасавання, зняў сваю кандыдатуру, другі тур галасавання праводзіцца па адной кандыдатуры. Пры гэтым кандыдат у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь таксама лічыцца выбраным, калі ён атрымаў больш за палавіну галасоў выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні.

Артыкул 81. Паўторныя выбары

Калі на выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь балатаваліся не больш за два кандыдаты і ні адзін з іх не быў выбраны, а таксама ў выпадку выбыцця ўсіх кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь або прызнання выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь несапраўднымі ці тымі, якія не адбыліся, або другі тур галасавання не дазволіў вызначыць выбранага Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Цэнтральная камісія не пазней за 10 дзён прызначае паўторныя выбары з паўторным вылучэннем кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь. Пры гэтым яна можа прыняць рашэнне аб правядзенні выбараў тэрытарыяльнымі і ўчастковымі камісіямі ў новым складзе.

Паўторныя выбары праводзяцца на працягу трох месяцаў з дня іх прызначэння. Галасаванне праводзіцца на тых жа ўчастках для галасавання па спісах, складзеных для правядзення асноўных выбараў і ўдакладненых напярэдадні паўторных выбараў.

Стварэнне камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, калі ў адпаведнасці з часткай першай гэтага артыкула было прынята рашэнне аб правядзенні паўторных выбараў камісіямі ў новым складзе, вылучэнне і рэгістрацыя кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, іншыя мерапрыемствы, звязаныя з правядзеннем паўторных выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, праводзяцца ў парадку, вызначаным гэтым Кодэксам.

У выпадку правядзення паўторных выбараў кандыдатамі ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь не могуць зноў балатавацца грамадзяне Рэспублікі Беларусь, у дачыненні да якіх у адпаведнасці з абзацамі другім – чацвёртым, шостым і восьмым часткі першай артыкула 70¹ гэтага Кодэкса прыняты рашэнні аб адмене рэгістрацыі іх кандыдатамі ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, а таксама грамадзяне, якія знялі без уважлівых прычын свае кандыдатуры пры правядзенні выбараў.

Паведамленне аб правядзенні паўторных выбараў у трохдзённы тэрмін публікуецца ў друкаваных сродках масавай інфармацыі, абнародуецца ў іншых сродках масавай інфармацыі, размяшчаецца на афіцыйным сайце Цэнтральнай камісіі ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт.

Артыкул 81¹. Кантроль канстытуцыйнасці правядзення выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Прэзідыум Усебеларускага народнага сходу не пазней за пяць дзён з дня апублікавання вынікаў выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь мае права звярнуцца ў Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь з прапановай аб дачы заключэння аб канстытуцыйнасці правядзення выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. У гэтым выпадку заступленне на пасаду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь прыпыняецца на перыяд разгляду Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь такой прапановы.

У выпадку ўнясення ў Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь прапановы аб дачы заключэння аб канстытуцыйнасці правядзення выбараў Прэзідэнта Рэспублікі

Беларусь Прэзідыум Усебеларускага народнага сходу адначасова інфармуе аб гэтым Цэнтральную камісію.

Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь дае заключэнне аб канстытуцыйнасці правядзення выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у дзесяцідзённы тэрмін з дня ўнясення такой прапановы.

Заключэнне Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь аб неканстытуцыйнасці правядзення выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь з'яўляецца падставай для прызнання Цэнтральнай камісіяй выбараў несапраўднымі і адмены раней прынятага рашэння аб выніках выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. У гэтым выпадку прызначаюцца і праводзяцца паўторныя выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у парадку, устаноўленым артыкулам 81 гэтага Кодэкса, з улікам асаблівасцей, прадугледжаных гэтым артыкулам.

Рашэнне аб прызначэнні паўторных выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь прымаецца Цэнтральнай камісіяй не пазней за 10 дзён з дня дачы Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь заключэння аб неканстытуцыйнасці правядзення выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 81². Разгляд Усебеларускім народным сходам пытання аб легітымнасці выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Прэзідыум Усебеларускага народнага сходу або не менш чым адна трэць ад поўнага складу Усебеларускага народнага сходу не пазней за пяць дзён з дня апублікавання вынікаў выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь маюць права звярнуцца да Усебеларускага народнага сходу з прапановай аб разглядзе пытання аб легітымнасці выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. У гэтым выпадку заступленне на пасаду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь прыпыняецца на перыяд разгляду Усебеларускім народным сходам такой прапановы.

У выпадку ўнясення Усебеларускаму народнаму сходу прапановы аб разглядзе пытання аб легітымнасці выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Прэзідыум Усебеларускага народнага сходу адначасова інфармуе аб гэтым Цэнтральную камісію.

Усебеларускі народны сход разглядае пытанне аб легітымнасці выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у дзесяцідзённы тэрмін з дня ўнясення такой прапановы.

Рашэнне Усебеларускага народнага сходу аб нелегітымнасці выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь з'яўляецца падставай для прызнання Цэнтральнай камісіяй выбараў несапраўднымі і адмены раней прынятага рашэння аб выніках выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. У гэтым выпадку прызначаюцца і праводзяцца паўторныя выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у парадку, устаноўленым артыкулам 81 гэтага Кодэкса, з улікам асаблівасцей, прадугледжаных гэтым артыкулам.

Рашэнне аб прызначэнні паўторных выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь прымаецца Цэнтральнай камісіяй не пазней за 10 дзён з дня прыняцця Усебеларускім народным сходам рашэння аб нелегітымнасці выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ГЛАВА 18 ПАРАДАК УСТАНАЎЛЕННЯ РЭЗУЛЬТАТАЎ І ПАДВЯДЗЕННЯ ВЫНІКАЎ ВЫБАРАЎ ДЭПУТАТАЎ ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ

Артыкул 82. Устанаўленне рэзультатаў выбараў па выбарчай акрузе па выбарах дэпутата Палаты прадстаўнікоў

На падставе пратаколаў, атрыманых ад участковых выбарчых камісій і складзеных у адпаведнасці з патрабаваннямі артыкула 55 гэтага Кодэкса, акруговая выбарчая камісія вызначае:

- агульную колькасць выбаршчыкаў па акрузе;
- колькасць выбаршчыкаў, якія атрымалі бюлетэні;
- колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні, у тым ліку колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у датэрміновым галасаванні, колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні па месцы знаходжання, і колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні ў дзень выбараў у памяшканні ўчастка для галасавання;
- колькасць галасоў, пададзеных за кожнага кандыдата ў дэпутаты, і колькасць галасоў, пададзеных супраць усіх кандыдатаў у дэпутаты (калі галасаванне праводзілася па адной кандыдатуры, – колькасць галасоў, пададзеных супраць кандыдата);
- колькасць бюлетэняў, прызнаных несапраўднымі;
- колькасць бюлетэняў, выдадзеных участковым выбарчым камісіям;
- колькасць сапсаваных бюлетэняў;
- колькасць нявыкарыстаных бюлетэняў.

Выбраным лічыцца кандыдат у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, які атрымаў найбольшую колькасць галасоў выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні. Пры правядзенні галасавання па адной кандыдатуры кандыдат лічыцца выбраным, калі ён атрымаў больш за палавіну галасоў выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні.

Акруговая выбарчая камісія можа прызнаць выбары несапраўднымі, калі падчас выбараў або пры падліку галасоў або пры вызначэнні рэзультатаў выбараў былі дапушчаны парушэнні патрабаванняў гэтага Кодэкса, якія паўплывалі на вынікі выбараў. Скарга аб такім парушэнні падаецца кандыдатам у дэпутаты ў акруговую выбарчую камісію не пазней чым на трэці дзень пасля выбараў. Рашэнне акруговай выбарчай камісіі можа быць абскарджана ў абласную, Мінскую гарадскую выбарчую камісію ў трохдзённы тэрмін з дня яго прыняцця, а рашэнне абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі – у Цэнтральную камісію ў той жа тэрмін.

Рэзультаты выбараў па выбарчай акрузе ўстанаўліваюцца на пасяджэнні акруговай выбарчай камісіі і заносяцца ў пратакол. Пратакол падпісваецца старшынёй, намеснікам старшыні, сакратаром і членамі камісіі і не пазней чым на чацвёрты дзень пасля выбараў асабіста старшынёй, або намеснікам старшыні, або сакратаром камісіі перадаецца ў абласную, Мінскую гарадскую выбарчую камісію. Да пратакола, які накіроўваецца ў абласную, Мінскую гарадскую выбарчую камісію, прыкладаюцца, калі яны ёсць, асаблівыя меркаванні членаў камісіі, заявы давераных асоб кандыдатаў у дэпутаты і іншых асоб аб парушэннях патрабаванняў гэтага Кодэкса і прынятыя па іх рашэнні акруговай выбарчай камісіі.

Паведамленне аб рэзультатах выбараў па выбарчай акрузе акруговая выбарчая камісія не пазней чым на пяты дзень пасля выбараў накіроўвае ў друкаваныя сродкі масавай інфармацыі для апублікавання, а таксама ў адпаведны мясцовы выканаўчы і распарадчы орган для размяшчэння на яго афіцыйным сайце ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт. У паведамленні ўказваюцца агульная колькасць выбаршчыкаў, уключаных у спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах; колькасць

выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні; колькасць галасоў, пададзеных за кожнага кандыдата, і колькасць галасоў, пададзеных супраць усіх кандыдатаў у дэпутаты (калі галасаванне праводзілася па адной кандыдатуры, – колькасць галасоў, пададзеных супраць кандыдата); колькасць несапраўдных бюлетэняў; прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, пасада служачага (прафесія рабочага, занятак), месца працы і месца жыхарства (горад; пасёлак гарадскога тыпу або сельскі населены пункт з указаннем раёна), партыйнасць выбранага дэпутата. У выпадку прызнання выбараў несапраўднымі аб гэтым указваецца ў паведамленні акруговай выбарчай камісіі.

Артыкул 83. Устанаўленне рэзультатаў выбараў абласнымі, Мінскай гарадской выбарчымі камісіямі

Абласная, Мінская гарадская выбарчая камісія на падставе пратаколаў акруговых выбарчых камісій устанаўлівае рэзультаты выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў на тэрыторыі вобласці, горада Мінска і прымае адпаведнае рашэнне. Рашэнне абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі разам з пратаколамі акруговых выбарчых камісій і дакументамі, указанымі ў частцы чацвёртай артыкула 82 гэтага Кодэкса, не пазней чым на шосты дзень пасля выбараў асабіста старшынёй або намеснікам старшыні, або сакратаром камісіі перадаецца ў Цэнтральную камісію.

Пры выяўленні памылак, неадпаведнасцей у пратаколах участковых і акруговай выбарчых камісій, а таксама іншых парушэнняў, дапушчаных у ходзе галасавання або пры падліку галасоў, абласная, Мінская гарадская выбарчая камісія па сваёй ініцыятыве або па заяве кандыдата ў дэпутаты мае права прыняць рашэнне аб паўторным падліку галасоў адпаведнай акруговай выбарчай камісіяй. Заява кандыдата ў дэпутаты аб паўторным падліку галасоў падаецца ў абласную, Мінскую гарадскую выбарчую камісію не пазней чым на трэці дзень пасля выбараў. Паўторны падлік галасоў выбаршчыкаў праводзіцца акруговай выбарчай камісіяй у прысутнасці члена (членаў) абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі, а пры неабходнасці – і ўчастковых выбарчых камісій.

Абласная, Мінская гарадская выбарчая камісія можа прызнаць выбары несапраўднымі, калі ў ходзе выбараў або пры падліку галасоў ці пры вызначэнні рэзультатаў выбараў былі дапушчаны парушэнні патрабаванняў гэтага Кодэкса, якія паўплывалі на вынікі выбараў. Рашэнне абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі можа быць абскарджана кандыдатам у дэпутаты ў Цэнтральную камісію ў трохдзённы тэрмін з дня яго прыняцця.

Артыкул 84. Устанаўленне вынікаў выбараў Цэнтральнай камісіяй

Цэнтральная камісія на падставе рашэнняў, якія паступілі аб абласных, Мінскай гарадской выбарчых камісій, і пратаколаў акруговых выбарчых камісій устанаўлівае вынікі выбараў дэпутатаў па выбарчых акругах, рэгіструе выбраных дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў.

Цэнтральная камісія можа прызнаць выбары несапраўднымі, калі ў ходзе выбараў, або пры падліку галасоў, або пры вызначэнні рэзультатаў выбараў мелі месца парушэнні патрабаванняў гэтага Кодэкса, якія паўплывалі на вынікі выбараў або не дазволілі з дакладнасцю вызначыць рэзультаты волевыяўлення выбаршчыкаў, і адмовіць у рэгістрацыі дэпутата Палаты прадстаўнікоў. Рашэнне Цэнтральнай камісіі аб прызнанні выбараў несапраўднымі можа быць абскарджана кандыдатам у дэпутаты ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь у трохдзённы тэрмін з дня яго прыняцця.

Артыкул 85. Апублікаванне вынікаў выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў

Цэнтральная камісія не пазней чым у трохдзённы тэрмін з дня ўстанаўлення вынікаў выбараў накіроўвае ў друкаваныя сродкі масавай інфармацыі для апублікавання, а таксама размяшчае на сваім афіцыйным сайце ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт паведамленне аб выніках выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў па Рэспубліцы Беларусь і спіс дэпутатаў, выбраных па кожнай выбарчай акрузе, з указаннем прозвішча, уласнага імені і імені па бацьку (калі такое ёсць), даты нараджэння, пасады служачага (прафесіі рабочага, занятку), месца працы і месца жыхарства (горада; пасёлка гарадскога тыпу або сельскага населенага пункта з указаннем раёна), партыйнасці дэпутата.

Артыкул 86. Выключаны

Артыкул 87. Паўторныя выбары

Калі па выбарчай акрузе выбары былі прызнаны несапраўднымі або балатаваўся адзін кандыдат у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, які не набраў неабходнай колькасці галасоў выбаршчыкаў, а таксама ў выпадку выбыцця ўсіх кандыдатаў у дэпутаты Цэнтральная камісія даручае адпаведна абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі правесці ў выбарчай акрузе паўторныя выбары. Пры гэтым яна можа прыняць рашэнне аб неабходнасці правядзення выбараў участковымі выбарчымі камісіямі ў новым складзе. У гэтым выпадку ўтварэнне выбарчых камісій праводзіцца згодна з парадкам, вызначаным гэтым Кодэксам. Галасаванне праводзіцца на тых жа ўчастках для галасавання па спісах, складзеных для правядзення асноўных выбараў і ўдакладненых напярэдадні паўторных выбараў.

Паўторныя выбары прызначаюцца Цэнтральнай камісіяй не пазней чым за тры месяцы да іх правядзення і арганізуюцца з выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса.

Выбраным лічыцца кандыдат у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, што атрымаў найбольшую колькасць галасоў выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні. Пры правядзенні галасавання па адной кандыдатуры кандыдат лічыцца выбраным, калі ён атрымаў больш за палавіну галасоў выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні.

У выпадку правядзення паўторных выбараў кандыдатамі ў дэпутаты не могуць зноў балатавацца грамадзяне Рэспублікі Беларусь, у дачыненні да якіх у адпаведнасці з абзацамі другім – чацвёртым, шостым і восьмым часткі першай артыкула 70¹ гэтага Кодэкса прыняты рашэнні аб адмене рэгістрацыі іх кандыдатамі ў дэпутаты, а таксама якія знялі без уважлівых прычын свае кандыдатуры пры правядзенні выбараў.

Рашэнне абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі, прынятае пры правядзенні паўторных выбараў у адпаведнасці з артыкуламі 49, 65, 68¹ і 70¹ гэтага Кодэкса, можа быць абскарджана асобай, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у дэпутаты, асобай, якая вылучаецца кандыдатам у дэпутаты, асобай, вылучанай кандыдатам у дэпутаты, кандыдатам у дэпутаты ў Цэнтральную камісію ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння. Рашэнне Цэнтральнай камісіі можа быць абскарджана ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь у трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння. Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з'яўляецца канчатковым.

Артыкул 88. Правядзенне выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў замест тых, хто выбыў

У выпадку адклікання дэпутата Палаты прадстаўнікоў, датэрміновага спынення дэпутацкіх паўнамоцтваў па іншых прычынах у адпаведнай выбарчай акрузе праводзяцца новыя выбары. Выбары прызначаюцца Цэнтральнай камісіяй не пазней чым за тры месяцы да іх правядзення і арганізуюцца з выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса.

Рашэнне абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі, прынятае пры правядзенні выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў замест тых, якія выбылі, у адпаведнасці з артыкуламі 49, 65, 68¹ і 70¹ гэтага Кодэкса, можа быць абскарджана ў парадку, прадугледжаным часткай пятай артыкула 87 гэтага Кодэкса.

Пры выбыцці дэпутата Палаты прадстаўнікоў менш чым за год да заканчэння тэрміну паўнамоцтваў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў выбары новага дэпутата Палаты прадстаўнікоў замест таго, які выбыў, не праводзяцца.

Артыкул 88¹. Кантроль канстытуцыйнасці правядзення выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў

Прэзідыум Усебеларускага народнага сходу не пазней за пяць дзён з дня апублікавання вынікаў выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў мае права звярнуцца ў Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь з прапановай аб дачы заключэння аб канстытуцыйнасці правядзення выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў. У гэтым выпадку скліканне першай пасля выбараў сесіі Палаты прадстаўнікоў прыпыняецца на перыяд разгляду Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь такой прапановы.

У выпадку ўнясення ў Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь прапановы аб дачы заключэння аб канстытуцыйнасці правядзення выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Прэзідыум Усебеларускага народнага сходу адначасова інфармуе аб гэтым Цэнтральную камісію.

Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь дае заключэнне аб канстытуцыйнасці правядзення выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў у дзесяцідзённы тэрмін з дня ўнясення такой прапановы.

Заключэнне Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь аб неканстытуцыйнасці правядзення выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў з'яўляецца падставай для прызнання Цэнтральнай камісіяй выбараў несапраўднымі і адмены раней прынятага рашэння аб выніках выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў. У гэтым выпадку прызначаюцца і праводзяцца паўторныя выбары дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў у парадку, устаноўленым артыкулам 87 гэтага Кодэкса, з улікам асаблівасцей, прадугледжаных гэтым артыкулам.

Рашэнне аб прызначэнні паўторных выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў прымаецца Цэнтральнай камісіяй не пазней за 10 дзён з дня дачы Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь заключэння аб неканстытуцыйнасці правядзення выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў.

Артыкул 88². Разгляд Усебеларускім народным сходам пытання аб легітымнасці выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў

Прэзідыум Усебеларускага народнага сходу або не менш чым адна трэць ад поўнага складу Усебеларускага народнага сходу не пазней за пяць дзён з дня апублікавання вынікаў выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў маюць права звярнуцца да Усебеларускага народнага сходу з прапановай аб разглядзе пытання аб легітымнасці выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў. У гэтым выпадку скліканне першай пасля

выбараў сесіі Палаты прадстаўнікоў прыпыняецца на перыяд разгляду Усебеларускім народным сходам такой прапановы.

У выпадку ўнясення Усебеларускаму народнаму сходу прапановы аб разглядзе пытання аб легітымнасці выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Прэзідыум Усебеларускага народнага сходу адначасова інфармуе аб гэтым Цэнтральную камісію.

Усебеларускі народны сход разглядае пытанне аб легітымнасці выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў у дзесяцідзённы тэрмін з дня ўнясення такой прапановы.

Рашэнне Усебеларускага народнага сходу аб нелегітымнасці выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў з’яўляецца падставай для прызнання Цэнтральнай камісіяй выбараў несапраўднымі і адмены раней прынятага рашэння аб выніках выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў. У гэтым выпадку прызначаюцца і праводзяцца паўторныя выбары дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў у парадку, устаноўленым артыкулам 87 гэтага Кодэкса, з улікам асаблівасцей, прадугледжаных гэтым артыкулам.

Рашэнне аб прызначэнні паўторных выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў прымаецца Цэнтральнай камісіяй не пазней за 10 дзён з дня прыняцця Усебеларускім народным сходам рашэння аб нелегітымнасці выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў.

ГЛАВА 19 ПАРАДАК УСТАНАЎЛЕННЯ РЭЗУЛЬТАТАЎ І ПАДВЯДЗЕННЯ ВЫНІКАЎ ВЫБАРАЎ ДЭПУТАТАЎ МЯСЦОВЫХ САВЕТАЎ ДЭПУТАТАЎ

Артыкул 89. Устанаўленне рэзультатаў выбараў па выбарчай акрузе па выбарах дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў

На падставе пратаколаў, атрыманых ад участковых (участковай) выбарчых камісій і складзеных у адпаведнасці з патрабаваннямі артыкула 55 гэтага Кодэкса, тэрытарыяльная, акруговая выбарчая камісія ўстанаўлівае:

агульную колькасць выбаршчыкаў па акрузе;

колькасць выбаршчыкаў, якія атрымалі бюлетэні;

колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні, у тым ліку колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у датэрміновым галасаванні, колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні па месцы знаходжання, і колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні ў дзень выбараў у памяшканні ўчастка для галасавання;

колькасць галасоў, пададзеных за кожнага кандыдата ў дэпутаты, і колькасць галасоў, пададзеных супраць усіх кандыдатаў у дэпутаты (калі галасаванне праводзілася па адной кандыдатуры – колькасць галасоў, пададзеных супраць кандыдата);

колькасць бюлетэняў, прызнаных несапраўднымі;

колькасць бюлетэняў, выдадзеных участковым выбарчым камісіям;

колькасць сапсаваных бюлетэняў;

колькасць нявыкарыстаных бюлетэняў.

Выбраным лічыцца кандыдат у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў, які атрымаў найбольшую колькасць галасоў выбаршчыкаў, што прынялі ўдзел у галасаванні. Пры правядзенні галасавання па адной кандыдатуры кандыдат лічыцца выбраным, калі ён атрымаў больш за палавіну галасоў выбаршчыкаў, што прынялі ўдзел у галасаванні.

Тэрытарыяльная, акруговая выбарчая камісія можа прызнаць выбары несапраўднымі, калі ў ходзе выбараў, або пры падліку галасоў, або пры вызначэнні рэзультатаў выбараў былі дапушчаны парушэнні патрабаванняў гэтага Кодэкса, якія паўплывалі на вынікі выбараў. Скарга аб такім парушэнні падаецца кандыдатам у дэпутаты ў тэрытарыяльную, акруговую выбарчую камісію не пазней чым на трэці дзень пасля выбараў. Рашэнне тэрытарыяльнай, акруговай выбарчай камісіі можа быць

абскарджана ў вышэйстаячую тэрытарыяльную выбарчую камісію ў трохдзённы тэрмін з дня яго прыняцця.

Рэзультаты выбараў па кожнай выбарчай акрузе ўстанаўліваюцца на пасяджэнні тэрытарыяльнай, акруговай выбарчай камісіі і заносяцца ў пратакол. Пратакол падпісваецца старшынёй, намеснікам старшыні, сакратаром і членамі камісіі.

Акруговая выбарчая камісія не пазней чым на пяты дзень пасля выбараў перадае пратаколы адпаведна ў абласную, Мінскую гарадскую выбарчую камісію. Пратаколы перадаюцца асабіста старшынёй, або намеснікам старшыні, або сакратаром камісіі. Да пратаколаў, якія накіроўваюцца ў абласную, Мінскую гарадскую выбарчую камісію, прыкладаюцца, калі яны ёсць, асаблівых меркаванні членаў камісіі, заявы давераных асоб кандыдатаў у дэпутаты і іншых асоб аб парушэннях патрабаванняў гэтага Кодэкса і прыняцця па іх рашэнні адпаведнай акруговай выбарчай камісіі.

Пры выяўленні памылак, неадпаведнасцей у пратаколах участковых, тэрытарыяльнай, акруговай выбарчых камісій, а таксама іншых парушэнняў, дапушчаных у ходзе галасавання ці пры падліку галасоў, вышэйстаячая выбарчая камісія па сваёй ініцыятыве або па заяве кандыдата ў дэпутаты маюць права прыняць рашэнне аб паўторным падліку галасоў адпаведнай тэрытарыяльнай, акруговай выбарчай камісіяй. Заява кандыдата ў дэпутаты аб паўторным падліку галасоў падаецца ў вышэйстаячую выбарчую камісію не пазней чым на трэці дзень пасля выбараў. Паўторны падлік галасоў выбаршчыкаў праводзіцца тэрытарыяльнай, акруговай выбарчай камісіяй у прысутнасці члена (членаў) вышэйстаячай выбарчай камісіі, а пры неабходнасці – і ўчастковых выбарчых камісій.

Артыкул 90. Выключаны

Артыкул 91. Устанаўленне вынікаў выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў тэрытарыяльнымі выбарчымі камісіямі

Абласная, Мінская гарадская выбарчая камісія на падставе пратаколаў акруговых выбарчых камісій, а раённая, гарадская (у гарадах абласнога і раённага падпарадкавання), пасялковая, сельская выбарчая камісія на падставе пратаколаў участковых выбарчых камісій і пратаколаў аб рэзультатах выбараў па выбарчых акругах падводзяць вынікі выбараў у адпаведны мясцовы Савет дэпутатаў і ажыццяўляюць рэгістрацыю дэпутатаў, выбраных па кожнай выбарчай акрузе. Рашэнне аб устанаўленні вынікаў выбараў накіроўваецца ў вышэйстаячую выбарчую камісію.

Тэрытарыяльная выбарчая камісія можа прызнаць выбары несапраўднымі, калі ў ходзе выбараў або пры падліку галасоў, або вызначэнні рэзультатаў выбараў мелі месца парушэнні патрабаванняў гэтага Кодэкса, якія паўплывалі на вынікі выбараў ці якія не дазваляюць з дакладнасцю вызначыць рэзультаты волевыяўлення выбаршчыкаў, і адмовіць у рэгістрацыі дэпутата. Рашэнне тэрытарыяльнай выбарчай камісіі аб прызнанні выбараў несапраўднымі можа быць абскарджана кандыдатам у дэпутаты адпаведна ў абласны, Мінскі гарадскі, раённы, гарадскі суд у трохдзённы тэрмін з дня яго прыняцця.

Артыкул 92. Апублікаванне вынікаў выбараў дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў

Абласныя, Мінская гарадская, раённыя, гарадскія, пасялковыя, сельскія выбарчыя камісіі не пазней чым на пяты дзень пасля выбараў накіроўваюць у друкаваныя сродкі масавай інфармацыі для апублікавання, а таксама ў адпаведны мясцовы выканаўчы і распарадчы орган для размяшчэння на афіцыйным сайце ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт паведамленне аб выніках выбараў і спіс дэпутатаў адпаведных абласных,

Мінскага гарадскога, раённых, гарадскіх, пасялковых, сельскіх Саветаў дэпутатаў, выбраных па кожнай выбарчай акрузе, з указаннем прозвішча, уласнага імені і імені па бацьку (калі такое ёсць), даты нараджэння, пасады служачага (прафесіі рабочага, занятку), месца працы і месца жыхарства (горада; пасёлка гарадскога тыпу або сельскага населенага пункта з указаннем раёна), партыйнасці дэпутата або іншым спосабам інфармуюць аб гэтым выбаршчыкаў. У паведамленні ўказваецца агульная колькасць выбаршчыкаў, уключаных у спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні, колькасць галасоў, пададзеных за кожнага кандыдата, і колькасць галасоў, пададзеных супраць усіх кандыдатаў (калі галасаванне праводзілася па адной кандыдатуры, – колькасць галасоў, пададзеных супраць кандыдата), колькасць несапраўдных бюлетэняў.

У выпадках прызнання выбараў несапраўднымі аб гэтым указваецца ў паведамленні тэрытарыяльнай выбарчай камісіі.

Артыкул 93. Выключаны

Артыкул 94. Паўторныя выбары

Калі па выбарчай акрузе выбары былі прызнаны несапраўднымі або калі балатаваўся адзін кандыдат у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў, які не набраў неабходнай колькасці галасоў выбаршчыкаў, а таксама ў выпадку выбыцця ўсіх кандыдатаў у дэпутаты ў выбарчай акрузе праводзяцца паўторныя выбары.

Паўторныя выбары дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога, гарадскога (горада абласнога падпарадкавання) Савета дэпутатаў прызначаюцца адпаведнай абласной, Мінскай гарадской, гарадской (у гарадах абласнога падпарадкавання) выбарчай камісіяй. Паўторныя выбары дэпутата раённага, гарадскога (горада раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў прызначаюцца раённай выбарчай камісіяй. Пры гэтым адпаведныя камісіі могуць прыняць рашэнне аб неабходнасці правядзення выбараў участковымі выбарчымі камісіямі ў новым складзе. У гэтым выпадку ўтварэнне выбарчых камісій праводзіцца ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам. Галасаванне праводзіцца на тых жа ўчастках для галасавання па спісах, складзеных для правядзення асноўных выбараў і ўдакладненых напярэдадні паўторных выбараў.

Паўторныя выбары прызначаюцца тэрытарыяльнай выбарчай камісіяй не пазней чым за тры месяцы да іх правядзення і арганізуюцца з выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса.

У выпадку правядзення паўторных выбараў кандыдатамі ў дэпутаты не могуць зноў балатавацца грамадзяне, у дачыненні да якіх у адпаведнасці з абзацамі другім – чацвёртым, шостым і восьмым часткі першай артыкула 70¹ гэтага Кодэкса прыняты рашэнні аб адмене рэгістрацыі іх кандыдатамі ў дэпутаты, а таксама кандыдаты ў дэпутаты, якія знялі без уважлівых прычын свае кандыдатуры пры правядзенні выбараў.

Рашэнне абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі, прынятае пры правядзенні паўторных выбараў дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў у адпаведнасці з артыкуламі 49, 65, 68¹ і 70¹ гэтага Кодэкса, можа быць абскарджана асобай, якая мае намер вылучыцца кандыдатам у дэпутаты, асобай, якая вылучаецца кандыдатам у дэпутаты, асобай, вылучанай кандыдатам у дэпутаты, кандыдатам у дэпутаты ў Цэнтральную камісію ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння. Рашэнне Цэнтральнай камісіі можа быць абскарджана ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь у трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння. Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з'яўляецца канчатковым.

Артыкул 95. Правядзенне выбараў дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў замест тых, хто выбыў

У выпадку адклікання дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў, датэрміновага спынення дэпутацкіх паўнамоцтваў па іншых прычынах у адпаведнай выбарчай акрузе праводзяцца новыя выбары. Выбары прызначаюцца адпаведным мясцовым саветам дэпутатаў не пазней чым за тры месяцы да іх правядзення і арганізуюцца з выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса.

Пры правядзенні выбараў дэпутата гарадскога (горада раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў замест таго, хто выбыў, участковая выбарчая камісія можа абвясціць галасаванне закончаным і раней за 20 гадзін, калі прагаласавалі ўсе выбаршчыкі, уключаныя ў спіс.

Рашэнне абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі, прынятае пры правядзенні выбараў дэпутатаў абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў замест тых, хто выбыў, у адпаведнасці з артыкуламі 49, 65, 68¹ і 70¹ гэтага Кодэкса, можа быць абскарджана ў парадку, прадугледжаным часткай пятай артыкула 94 гэтага Кодэкса.

Пры выбыцці дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў менш чым за шэсць месяцаў да заканчэння тэрміну паўнамоцтваў дэпутатаў мясцовага Савета дэпутатаў выбары новага дэпутата замест таго, які выбыў, не праводзяцца.

Артыкул 96. Правядзенне выбараў дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў у новаўтвораных адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінках і пры змяненні меж адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі

Калі ў новаўтвораных адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінках утварэнне мясцовага Савета дэпутатаў немагчыма з прычыны адсутнасці або недастатковай колькасці дэпутатаў, выбраных у мясцовы Савет дэпутатаў на тэрыторыі, якая ўвайшла ў склад новаўтворанай адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі, то ў адпаведны мясцовы Савет дэпутатаў праводзяцца новыя выбары.

Калі ў выніку змянення меж адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі мясцовы Савет дэпутатаў не можа ажыццяўляць сваю дзейнасць з прычыны недастатковай колькасці дэпутатаў, то ў адпаведны мясцовы Савет дэпутатаў праводзяцца новыя выбары.

Выбары ў выпадках, указаных у частках першай і другой гэтага артыкула, прызначаюцца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь і праводзяцца ў парадку, вызначаным гэтым Кодэксам. Колькасць выбарчых акруг, якія падлягаюць утварэнню, і сярэдняя колькасць выбаршчыкаў на выбарчую акругу ўстанаўліваюцца адпаведным вышэйстаячым мясцовым Саветам дэпутатаў, а тэрытарыяльная выбарчая камісія ўтвараецца вышэйстаячымі дзяржаўнымі органамі ў парадку, вызначаным артыкулам 34 гэтага Кодэкса.

Пры выбарах дэпутатаў абласнога Савета дэпутатаў у новаўтворанай вобласці колькасць выбарчых акруг, якія падлягаюць утварэнню, і сярэдняя колькасць выбаршчыкаў на выбарчую акругу ўстанаўліваюцца Цэнтральнай камісіяй. Абласная і акруговыя выбарчыя камісіі таксама ўтвараюцца Цэнтральнай камісіяй.

РАЗДЕЛ V¹
ВЫБАРЫ ДЭЛЕГАТАЎ УСЕБЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА СХОДУ

ГЛАВА 19¹
ПАРАДАК ПРЫЗНАЧЭННЯ ВЫБАРАЎ ДЭЛЕГАТАЎ
УСЕБЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА СХОДУ АД МЯСЦОВЫХ
САВЕТАЎ ДЭПУТАТАЎ. ВЫБРАННЕ ДЭЛЕГАТАЎ
УСЕБЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА СХОДУ АД МЯСЦОВЫХ
САВЕТАЎ ДЭПУТАТАЎ

Артыкул 96¹. Прызначэнне выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў

Выбары дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў прызначаюцца Цэнтральнай камісіяй не пазней чым праз 10 дзён і праводзяцца не пазней чым праз 45 дзён пасля адзінага дня галасавання.

Паведамленне аб даце правядзення выбараў абнародуецца (публікуецца) у сродках масавай інфармацыі, размяшчаецца на афіцыйным сайце Цэнтральнай камісіі ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт на наступны дзень пасля прызначэння выбараў.

Артыкул 96². Парадак правядзення выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў

Дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў кожнай вобласці выбіраюцца абласнымі Саветамі дэпутатаў з ліку дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў абласнога, базавага і пярвічнага тэрытарыяльных узроўняў (далей – абласны, базавы і пярвічны ўзроўні).

Гранічная колькасць дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў вызначаецца законам.

Цэнтральная камісія зыходзячы з устаноўленай гранічнай колькасці дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў і колькасці дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў вызначае нормы прадстаўніцтва дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў кожнай вобласці. Норма прадстаўніцтва разлічваецца прапарцыянальна колькасці выбаршчыкаў, якія пражываюць на тэрыторыі адпаведнай вобласці, у парадку, які вызначаецца Цэнтральнай камісіяй. Указанае рашэнне Цэнтральнай камісіі прымаецца не пазней чым праз 10 дзён пасля адзінага дня галасавання і на наступны дзень пасля яго прыняцця накіроўваецца абласным Саветам дэпутатаў, размяшчаецца на афіцыйным сайце Цэнтральнай камісіі ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт.

На падставе рашэння Цэнтральнай камісіі аб нормах прадстаўніцтва ад мясцовых Саветаў дэпутатаў абласны Савет дэпутатаў вызначае колькасць дэлегатаў, якія падлягаюць выбранню ад мясцовых Саветаў дэпутатаў абласнога, базавага і пярвічнага ўзроўняў, і даводзіць яго да ведама адпаведных мясцовых Саветаў дэпутатаў.

Парадак вылучэння і выбарання дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў вызначаецца рэгламентамі мясцовых Саветаў дэпутатаў з улікам патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых законаў.

Кантроль за выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства пры правядзенні выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў ажыццяўляе Цэнтральная камісія. Члены Цэнтральнай камісіі, работнікі апарата Цэнтральнай камісіі ў межах сваіх паўнамоцтваў маюць права ўдзельнічаць у пасяджэннях, якія праводзяцца з указанай мэтай мясцовымі Саветамі дэпутатаў,

запытваць і атрымліваць неабходную інфармацыю, знаёміцца з іх дакументамі і рашэннямі.

Артыкул 96³. Патрабаванні, якія прад'яўляюцца да кандыдатаў у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў

Асоба, якая з'яўляецца адначасова дэпутатам мясцовых Саветаў дэпутатаў некалькіх узроўняў, можа быць вылучана кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу толькі ад аднаго з іх.

Адна і тая ж асоба не можа з'яўляцца кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў і ад грамадзянскай супольнасці.

Кандыдатамі ў дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў не могуць быць вылучаны грамадзяне, якія маюць грамадзянства (падданства) іншай дзяржавы і (або) дакументы замежных дзяржаў, што прадастаўляюць правы на льготы і прывілеі ў сувязі з палітычнымі, рэлігійнымі поглядамі або нацыянальнай прыналежнасцю.

Артыкул 96⁴. Вылучэнне кандыдатаў у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў

Вылучэнне кандыдатаў у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў пачынаецца не раней чым праз 15 дзён і заканчваецца не пазней чым праз 35 дзён пасля адзінага дня галасавання.

Права вылучэння кандыдатаў у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў належыць прэзідыумам абласных, раённых, гарадскіх (у гарадах абласнога падпарадкавання) Саветаў дэпутатаў, гарадскім (у гарадах раённага падпарадкавання), пасялковым і сельскім Саветам дэпутатаў.

У рашэнні аб вылучэнні асобы кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад мясцовага Савета дэпутатаў указваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, пасада служачага (прафесія рабочага, занятак), месца працы і месца жыхарства (горад; пасёлак гарадскога тыпу або сельскі населены пункт з указаннем раёна). Да рашэння аб вылучэнні асобы кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад мясцовага Савета дэпутатаў прыкладаюцца:

пісьмовая заява дэпутата, вылучанага кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу, аб згодзе балатавацца ва Усебеларускі народны сход;

біяграфічныя даныя дэпутата, вылучанага кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу, па форме, устаноўленай Цэнтральнай камісіяй. Калі асоба, вылучаная кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу, раней мела судзімасць, звесткі аб гэтым указваюцца ў біяграфічных даных.

Рашэнні аб вылучэнні асоб кандыдатамі ў дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага, пярвічнага ўзроўняў накіроўваюцца ў абласны Савет дэпутатаў у трохдзённы тэрмін з дня іх прыняцця.

Артыкул 96⁵. Правядзенне пасяджэння абласнога Савета дэпутатаў па выбарах дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў

Пасяджэнне абласнога Савета дэпутатаў па выбарах дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў склікаецца не пазней чым праз 45 дзён пасля адзінага дня галасавання паводле рашэння прэзідыума абласнога Савета дэпутатаў. Дата правядзення пасяджэння вызначаецца ў рашэнні.

Абласныя Саветы дэпутатаў не пазней за пяць дзён да правядзення пасяджэнняў абласных Саветаў дэпутатаў па выбарах дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу інфармуюць Цэнтральную камісію аб даце, часе пачатку і месцы іх правядзення.

Артыкул 96⁶. Устанаўленне вынікаў выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў Цэнтральнай камісіяй

Рашэнне абласнога Савета дэпутатаў аб выбранні ў склад Усебеларускага народнага сходу дэлегатаў ад мясцовых Саветаў дэпутатаў вобласці з указаннем іх прозвішча, уласнага імені, імені па бацьку (калі такое ёсць), даты нараджэння, пасады служачага (прафесіі рабочага, занятку), месца працы і месца жыхарства, а таксама мясцовых Саветаў дэпутатаў, дэпутатамі якіх яны з'яўляюцца, у двухдзённы тэрмін пасля яго прыняцця перадаецца ў Цэнтральную камісію разам з дакументамі, указанымі ў частцы чацвёртай артыкула 96² і частцы трэцяй артыкула 96⁴ гэтага Кодэкса. Цэнтральная камісія мае права запытваць і атрымліваць ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку ад мясцовых Саветаў дэпутатаў іншыя неабходныя дакументы.

Цэнтральная камісія на падставе паступіўшых дакументаў, указаных у частцы першай гэтага артыкула, устанаўлівае вынікі выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў абласцей і рэгіструе выбраных дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу.

Цэнтральная камісія можа прызнаць выбары дэлегата Усебеларускага народнага сходу несапраўднымі, калі ў ходзе выбараў, пры падліку галасоў або пры ўстанаўленні рэзультатаў выбараў мелі месца парушэнні патрабаванняў гэтага Кодэкса, іншых законаў або рэгламентаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, якія паўплывалі на рэзультаты выбараў, і адмовіць у рэгістрацыі дэлегата Усебеларускага народнага сходу. Рашэнне Цэнтральнай камісіі аб прызнанні выбараў несапраўднымі можа быць абскарджана кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь у трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння. Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з'яўляецца канчатковым.

Калі пры правядзенні выбараў дэлегата Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў выбары былі прызнаны несапраўднымі, праводзяцца паўторныя выбары дэлегата Усебеларускага народнага сходу ад мясцовага Савета дэпутатаў таго ж узроўню ў тэрмін, устанаўлены Цэнтральнай камісіяй. Паўторныя выбары прызначаюцца Цэнтральнай камісіяй і праводзяцца ў парадку, устанаўленым рэгламентамі мясцовых Саветаў дэпутатаў, з улікам патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых законаў.

Артыкул 96⁷. Апублікаванне вынікаў выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў

Паведамленне аб выніках выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу і спіс выбраных дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў па абласцях у алфавітным парадку з указаннем удачынэнні да кожнага дэлегата Усебеларускага народнага сходу прозвішча, уласнага імені, імені па бацьку (калі такое ёсць), даты нараджэння, пасады служачага (прафесіі рабочага, занятку), месца працы і мясцовага Савета дэпутатаў, дэпутатам якога ён з'яўляецца, Цэнтральная камісія накіроўвае ў друкаваныя сродкі масавай інфармацыі для апублікавання, а таксама размяшчае на сваім афіцыйным сайце ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт не пазней чым у трохдзённы тэрмін з дня ўстанаўлення вынікаў выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў.

Артыкул 96⁸. Правядзенне выбараў дэлегата Усебеларускага народнага сходу ад мясцовага Савета дэпутатаў замест таго, хто выбыў

У выпадку датэрміновага спынення паўнамоцтваў выбранага ад мясцовага Савета дэпутатаў дэлегата Усебеларускага народнага сходу паводле рашэння абласнога Савета дэпутатаў могуць праводзіцца выбары новага дэлегата Усебеларускага народнага сходу ад мясцовага Савета дэпутатаў таго ж узроўню ў тэрмін, устаноўлены Цэнтральнай камісіяй. Выбары замест дэлегата Усебеларускага народнага сходу, які выбыў, прызначаюцца Цэнтральнай камісіяй і праводзяцца ў парадку, устаноўленым рэгламентам мясцовага Савета дэпутатаў, з улікам патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых законаў.

Пры выбыцці выбранага дэлегата Усебеларускага народнага сходу менш чым за год да сканчэння тэрміну паўнамоцтваў Усебеларускага народнага сходу выбары новага дэлегата Усебеларускага народнага сходу замест таго, хто выбыў, не праводзяцца.

ГЛАВА 19²

ПАРАДАК ПРЫЗНАЧЭННЯ ВЫБАРАЎ ДЭЛЕГАТАЎ УСЕБЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА СХОДУ АД ГРАМАДЗЯНСКАЙ СУПОЛЬНАСЦІ. ВЫБРАННЕ ДЭЛЕГАТАЎ УСЕБЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА СХОДУ АД ГРАМАДЗЯНСКАЙ СУПОЛЬНАСЦІ

Артыкул 96⁹. Прызначэнне выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці

Выбары дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці прызначаюцца Цэнтральнай камісіяй не пазней чым праз 10 дзён і праводзяцца не пазней чым праз 45 дзён пасля адзінага дня галасавання.

Паведамленне аб даце правядзення выбараў абнародуецца (публікуецца) у сродках масавай інфармацыі, размяшчаецца на афіцыйных сайтах Цэнтральнай камісіі, суб'ектаў грамадзянскай супольнасці (пры наяўнасці) у глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт на наступны дзень пасля прызначэння выбараў.

Артыкул 96¹⁰. Парадак правядзення выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці

Дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці выбіраюцца вышэйшымі органамі суб'ектаў грамадзянскай супольнасці з ліку членаў гэтых суб'ектаў (арганізацый, што ўваходзяць у склад суб'екта грамадзянскай супольнасці).

Гранічная колькасць дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці, а таксама ўмовы ўдзелу суб'ектаў грамадзянскай супольнасці ў выбарах дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу вызначаюцца законамі.

Міністэрства юстыцыі складае спіс суб'ектаў грамадзянскай супольнасці, якія маюць права ў адпаведнасці з законам выбіраць дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу (далей у гэтым артыкуле – спіс), па стане на дзень афіцыйнага апублікавання рашэння аб прызначэнні выбараў дэпутатаў у адзіны дзень галасавання і не пазней за пяць дзён пасля іх прызначэння публікуе ўказаны спіс у друкаваных сродках масавай інфармацыі, размяшчае яго на афіцыйным сайце Міністэрства юстыцыі ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт, а таксама ў гэты ж тэрмін накіроўвае ўказаны спіс у Цэнтральную камісію разам з копіямі статутаў суб'ектаў грамадзянскай супольнасці, уключаных у спіс.

Суб'екты грамадзянскай супольнасці, уключаныя ў спіс, не пазней за адзіны дзень галасавання прадстаўляюць у Цэнтральную камісію рашэнне кіруючага або выканаўчага

органа суб'екта грамадзянскай супольнасці аб удзеле ў выбарах дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу.

Цэнтральная камісія зыходзячы з колькасці суб'ектаў грамадзянскай супольнасці, якія ўдзельнічаюць у выбарах дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу, і ўстаноўленай гранічнай колькасці дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці вызначае роўную колькасць дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу, якая выбіраецца ад кожнага суб'екта грамадзянскай супольнасці. Калі прадугледжаная законам колькасць дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці не дзеліцца пароўну паміж суб'ектамі грамадзянскай супольнасці, якія ўдзельнічаюць у выбарах дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу, Цэнтральная камісія памяншае гэту колькасць да бліжэйшага ліку, які дзеліцца ў роўных долях без астачы на лік такіх суб'ектаў грамадзянскай супольнасці. Указанае рашэнне Цэнтральнай камісіі прымаецца не пазней чым праз 10 дзён пасля адзінага дня галасавання і на наступны дзень пасля яго прыняцця накіроўваецца адпаведным суб'ектам грамадзянскай супольнасці, размяшчаецца на афіцыйным сайце Цэнтральнай камісіі ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт.

На падставе рашэння Цэнтральнай камісіі аб норме прадстаўніцтва ад кожнага суб'екта грамадзянскай супольнасці кіруючы орган суб'екта грамадзянскай супольнасці вызначае колькасць дэлегатаў, падлеглых выбранню ад кожнай вобласці, горада Мінска. Пры гэтым павінна забяспечвацца выбранне дэлегатаў ад кожнай вобласці, горада Мінска.

Парадак вылучэння і выбарна дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці вызначаецца статутамі суб'ектаў грамадзянскай супольнасці з улікам патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых законаў.

Кантроль за выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства пры правядзенні выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу суб'ектамі грамадзянскай супольнасці ажыццяўляюць Цэнтральная камісія, а таксама Міністэрства юстыцыі, адпаведныя абласныя, Мінскі гарадскі органы юстыцыі. Члены Цэнтральнай камісіі, работнікі апарата Цэнтральнай камісіі, службовыя асобы Міністэрства юстыцыі, адпаведных абласных, Мінскага гарадскога органаў юстыцыі ў межах сваіх паўнамоцтваў маюць права ўдзельнічаць у пасяджэннях, якія праводзяцца з указанымі мэтамі суб'ектамі грамадзянскай супольнасці, іх арганізацыйнымі структурамі, запытваць і атрымліваць неабходную інфармацыю, знаёміцца з іх дакументамі і рашэннямі.

Артыкул 96¹¹. Патрабаванні, якія прад'яўляюцца да кандыдатаў у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці

Кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці можа быць грамадзянін Рэспублікі Беларусь, які валодае выбарчым правам, пастаянна пражывае на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь і з'яўляецца членам суб'екта грамадзянскай супольнасці (арганізацыі, што ўваходзіць у склад суб'екта грамадзянскай супольнасці), які мае права ў адпаведнасці з законам выбіраць дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу.

Адна і тая ж асоба не можа з'яўляцца кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці і ад мясцовых Саветаў дэпутатаў.

Кандыдатамі ў дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці не могуць быць вылучаны грамадзяне, якія маюць нязнятую або непагашаную судзімасць.

Кандыдатамі ў дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці не могуць быць вылучаны грамадзяне, якія маюць грамадзянства (падданства) іншай дзяржавы і (або) дакументы замежных дзяржаў, што даюць правы

на льготы і прывілеі ў сувязі з палітычнымі, рэлігійнымі поглядамі або нацыянальнай прыналежнасцю.

Артыкул 96¹². Вылучэнне кандыдатаў у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці

Вылучэнне кандыдатаў у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці пачынаецца не раней чым праз 15 дзён і заканчваецца не пазней чым праз 35 дзён пасля адзінага дня галасавання.

Права вылучэння кандыдатаў у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці належыць абласным, Мінскай гарадской арганізацыйным структурам суб'ектаў грамадзянскай супольнасці.

Удзельнічаць у вылучэнні дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад суб'ектаў грамадзянскай супольнасці маюць права члены суб'ектаў грамадзянскай супольнасці (арганізацый, што ўваходзяць у склад суб'екта грамадзянскай супольнасці), якія з'яўляюцца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь і валодаюць выбарчым правам.

Адна і тая ж асоба можа быць вылучана кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці толькі адным суб'ектам грамадзянскай супольнасці.

У рашэнні аб вылучэнні асобы кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад суб'екта грамадзянскай супольнасці ўказваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, грамадзянства, пасада служачага (прафесія рабочага, занятка), месца працы (навучання), месца жыхарства (горад; пасёлак гарадскога тыпу або сельскі населены пункт з указаннем раёна), членства ў суб'екце грамадзянскай супольнасці (арганізацыі, што ўваходзіць у склад суб'екта грамадзянскай супольнасці) з указаннем яго арганізацыйнай структуры.

Рашэнні абласных, Мінскай гарадской арганізацыйных структур суб'ектаў грамадзянскай супольнасці аб вылучэнні кандыдатаў у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу перадаюцца ў кіруючы або выканаўчы орган суб'екта грамадзянскай супольнасці ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння разам з наступнымі дакументамі:

пісьмовымі заявамі асоб, вылучаных кандыдатамі ў дэлегаты Усебеларускага народнага сходу, аб згодзе балатавацца ва Усебеларускі народны сход ад адпаведнага суб'екта грамадзянскай супольнасці;

копіямі старонак пашпарта, якія пацвярджаюць дату нараджэння, грамадзянства Рэспублікі Беларусь і рэгістрацыю на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь (копіямі прырэдняга боку ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь, якая пацвярджае дату нараджэння і грамадзянства Рэспублікі Беларусь) асоб, вылучаных кандыдатамі ў дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці;

біяграфічнымі данымі асоб, вылучаных кандыдатамі ў дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці, па форме, устаноўленай Цэнтральнай камісіяй. Калі асоба, вылучаная кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу, раней мела судзімасць і (або) мае судзімасць, звесткі аб гэтым указваюцца ў біяграфічных даных;

даведкамі або копіямі дакументаў, якія пацвярджаюць звесткі аб адукацыі, месцы працы (навучання), займанай пасадзе служачага (прафесіі рабочага, занятку) асоб, вылучаных кандыдатамі ў дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці, указаныя ў дакументах аб вылучэнні кандыдатамі.

**Артыкул 96¹³. Правядзенне пасяджэння вышэйшага органа суб'екта
грамадзянскай супольнасці па выбарах дэлегатаў Усебеларускага
народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці**

Пасяджэнне вышэйшага органа суб'екта грамадзянскай супольнасці па выбарах дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу склікаецца не пазней чым праз 45 дзён пасля адзінага дня галасавання.

Суб'екты грамадзянскай супольнасці не пазней чым за пяць дзён да правядзення пасяджэнняў вышэйшых органаў суб'ектаў грамадзянскай супольнасці па выбарах дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу інфармуюць Цэнтральную камісію і Міністэрства юстыцыі аб даце, часе пачатку і месцы іх правядзення.

Удзельнікамі пасяджэння вышэйшага органа суб'екта грамадзянскай супольнасці па выбарах дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу могуць быць члены суб'екта грамадзянскай супольнасці (арганізацыі, што ўваходзіць у склад суб'екта грамадзянскай супольнасці), якія з'яўляюцца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь і валодаюць выбарчым правам.

**Артыкул 96¹⁴. Устанаўленне вынікаў выбараў дэлегатаў Усебеларускага
народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці**

Рашэнне вышэйшага органа суб'екта грамадзянскай супольнасці аб выбранні дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці з указаннем іх прозвішча, уласнага імені, імені па бацьку (калі такое ёсць), даты нараджэння, пасады служачага (прафесіі рабочага, занятку), месца працы (навучання) і месца жыхарства ў двухдзённы тэрмін пасля яго прыняцця перадаецца ў Цэнтральную камісію разам з дакументамі, указанымі ў частцы шостага артыкула 96¹⁰ і частцы шостага артыкула 96¹² гэтага Кодэкса. Цэнтральная камісія мае права запытваць і атрымліваць ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку ад суб'ектаў грамадзянскай супольнасці іншыя неабходныя дакументы.

Цэнтральная камісія на падставе паступіўшых дакументаў, указаных у частцы першай гэтага артыкула, устанаўлівае вынікі выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад суб'екта грамадзянскай супольнасці і рэгіструе выбраных дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу.

Цэнтральная камісія можа прызнаць выбары дэлегата Усебеларускага народнага сходу несапраўднымі, калі ў ходзе выбараў, пры падліку галасоў або пры ўстанаўленні рэзультатаў выбараў мелі месца парушэнні патрабаванняў гэтага Кодэкса, іншых законаў або статутаў суб'ектаў грамадзянскай супольнасці, якія паўплывалі на рэзультаты выбараў, і адмовіць у рэгістрацыі дэлегата Усебеларускага народнага сходу. Рашэнне Цэнтральнай камісіі аб прызнанні выбараў несапраўднымі можа быць абскарджана кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь у трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння. Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з'яўляецца канчатковым.

Калі пры правядзенні выбараў дэлегата Усебеларускага народнага сходу выбары былі прызнаны несапраўднымі, праводзяцца паўторныя выбары ў тэрмін, устаноўлены Цэнтральнай камісіяй. Паўторныя выбары прызначаюцца Цэнтральнай камісіяй і праводзяцца ў парадку, устаноўленым статутамі суб'ектаў грамадзянскай супольнасці, з улікам патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых законаў.

Артыкул 96¹⁵. Апублікаванне вынікаў выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці

Паведамленне аб выніках выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу і спіс выбраных дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці ў алфавітным парадку з указаннем прозвішча, уласнага імені, імені па бацьку (калі такое ёсць), даты нараджэння, пасады служачага (прафесіі рабочага, занятку), месца працы (навучання) кожнага дэлегата Усебеларускага народнага сходу, суб'екта грамадзянскай супольнасці, членам якога (арганізацыі, што ўваходзіць у склад якога) дэлегат з'яўляецца, Цэнтральная камісія накіроўвае ў друкаваныя сродкі масавай інфармацыі для апублікавання, а таксама размяшчае на сваім афіцыйным сайце ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт не пазней чым у трохдзённы тэрмін з дня ўстанаўлення вынікаў выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці.

Артыкул 96¹⁶. Правядзенне выбараў дэлегата Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці замест таго, хто выбыў

У выпадку датэрміновага спынення паўнамоцтваў дэлегата Усебеларускага народнага сходу, выбранага суб'ектам грамадзянскай супольнасці, паводле рашэння кіруючага органа суб'екта грамадзянскай супольнасці могуць праводзіцца выбары новага дэлегата Усебеларускага народнага сходу ад таго ж суб'екта грамадзянскай супольнасці. Выбары замест дэлегата Усебеларускага народнага сходу, які выбыў, прызначаюцца Цэнтральнай камісіяй і праводзяцца ў парадку, устаноўленым статутам суб'екта грамадзянскай супольнасці, з улікам патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых законаў.

Пры выбыцці выбранага дэлегата Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці менш чым за год да сканчэння тэрміну паўнамоцтваў Усебеларускага народнага сходу выбары новага дэлегата Усебеларускага народнага сходу замест таго, хто выбыў, не праводзяцца.

**РАЗДЗЕЛ VI
ВЫБАРЫ ЧЛЕНАЎ САВЕТА РЭСПУБЛІКІ**

**ГЛАВА 20
ПАРАДАК ПРЫЗНАЧЭННЯ ВЫБАРАЎ ЧЛЕНАЎ САВЕТА РЭСПУБЛІКІ.
ВЫЛУЧЭННЕ КАНДЫДАТАЎ У ЧЛЕНЫ САВЕТА РЭСПУБЛІКІ**

Артыкул 97. Прызначэнне выбараў членаў Савета Рэспублікі

Выбары членаў Савета Рэспублікі новага склікання прызначаюцца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь не пазней чым за тры месяцы да адзінага дня галасавання і праводзяцца, як правіла, у адзін дзень не пазней чым праз 40 дзён пасля адзінага дня галасавання.

Ад кожнай вобласці і горада Мінска тайным галасаваннем выбіраюцца на пасяджэннях дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню кожнай вобласці і горада Мінска па восем членаў Савета Рэспублікі.

Пры датэрміновым спыненні паўнамоцтваў Савета Рэспублікі праводзяцца нечарговыя выбары на працягу трох месяцаў з дня датэрміновага спынення паўнамоцтваў палаты, якія прызначаюцца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

У выпадку роспуску Савета Рэспублікі нававыбраны склад Савета Рэспублікі ажыццяўляе свае паўнамоцтвы да пачатку паўнамоцтваў Савета Рэспублікі новага склікання.

Паведамленне аб даце правядзення выбараў абнародуецца (публікуецца) у сродках масавай інфармацыі, размяшчаецца на афіцыйным сайце Цэнтральнай камісіі ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт на наступны дзень пасля прызначэння выбараў.

Артыкул 98. Патрабаванні, якія прад'яўляюцца да кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі

Кандыдатам у члены Савета Рэспублікі можа быць грамадзянін Рэспублікі Беларусь, які дасягнуў 30 гадоў і пражыў на тэрыторыі адпаведнай вобласці, горада Мінска не менш чым пяць гадоў.

Кандыдатамі ў члены Савета Рэспублікі не могуць быць вылучаны грамадзяне: у дачыненні да якіх ёсць абвінаваўчы прыговор суда, што ўступіў у законную сілу; якія маюць грамадзянства (падданства) іншай дзяржавы і (або) дакументы замежных дзяржаў, што прадастаўляюць правы на льготы і прывілеі ў сувязі з палітычнымі, рэлігійнымі поглядамі або нацыянальнай прыналежнасцю.

Артыкул 99. Несумяшчальнасць статусу члена Савета Рэспублікі са службовым становішчам, паўнамоцтвамі дэпутата Палаты прадстаўнікоў

Член Савета Рэспублікі не можа быць адначасова Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, дэпутатам Палаты прадстаўнікоў, членам Урада Рэспублікі Беларусь, суддзёй.

Артыкул 100. Вылучэнне кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі

Вылучэнне кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі пачынаецца праз 15 дзён і заканчваецца не пазней чым праз 25 дзён пасля адзінага дня галасавання.

Права вылучэння кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі належыць прэзідыумам мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню і адпаведным выканаўчым камітэтам – раённым, гарадскім (гарадоў абласнога падпарадкавання), а ў горадзе Мінску – прэзідыуму Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і Мінскаму гарадскому выканаўчаму камітэту. У сумесным пасяджэнні гэтых органаў павінны ўдзельнічаць не менш за дзве трэці ад складу адпаведнага прэзідыума Савета дэпутатаў і выканаўчага камітэта.

Рашэнне сумеснага пасяджэння прэзідыума мясцовага Савета дэпутатаў базавага ўзроўню і адпаведнага выканаўчага камітэта аб вылучэнні кандыдата ў члены Савета Рэспублікі прымаецца большасцю галасоў ад іх складу.

Прэзідыум раённага, гарадскога (горада абласнога падпарадкавання) Савета дэпутатаў і адпаведны выканаўчы камітэт могуць вылучыць толькі аднаго кандыдата ў члены Савета Рэспублікі. Адзін і той жа кандыдат у члены Савета Рэспублікі можа быць вылучаны некалькімі прэзідыумамі раённых, гарадскіх (гарадоў абласнога падпарадкавання) Саветаў дэпутатаў і адпаведнымі выканаўчымі камітэтамі.

У рашэнні аб вылучэнні асобы кандыдатам у члены Савета Рэспублікі ўказваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, пасада служачага (прафесія рабочага, занятак), месца работы і месца жыхарства (горада; пасёлак гарадскога тыпу або сельскі населены пункт з указаннем раёна), партыйнасць і час пражывання на тэрыторыі вобласці, горада Мінска.

Рашэнне аб вылучэнні асобы кандыдатам у члены Савета Рэспублікі перадаецца ў Цэнтральную камісію не пазней чым у трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння разам з наступнымі дакументамі:

пісьмовай заявай асобы, вылучанай кандыдатам у члены Савета Рэспублікі, аб згодзе балатавацца ў Савет Рэспублікі ад вобласці, горада Мінска;

біяграфічнымі данымі асобы, вылучанай кандыдатам у члены Савета Рэспублікі, па форме, устаноўленай Цэнтральнай камісіяй;

дэкларацыяй аб даходах і маёмасці асобы, вылучанай кандыдатам у члены Савета Рэспублікі, па форме, зацверджанай Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь;

пісьмовай заявай аб згодзе пры выбранні членам Савета Рэспублікі на вызваленне ад займанай пасады служачага або на спыненне паўнамоцтваў дэпутата Палаты прадстаўнікоў – для асоб, указаных у артыкуле 99 гэтага Кодэкса.

Артыкул 101. Рэгістрацыя кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі

Кандыдаты ў члены Савета Рэспублікі рэгіструюцца Цэнтральнай камісіяй. Рашэнне аб рэгістрацыі кандыдата ў члены Савета Рэспублікі прымаецца на падставе дакументаў, што паступілі да пачатку рэгістрацыі і ўказаны ў частцы шостага артыкула 100 гэтага Кодэкса.

Рэгістрацыя кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі пачынаецца праз 25 дзён і заканчваецца не пазней чым праз 35 дзён пасля адзінага дня галасавання.

Цэнтральная камісія правярае адпаведнасць парадку вылучэння кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі, складае аб гэтым заключэнне і прымае рашэнне аб рэгістрацыі кандыдатамі ў члены Савета Рэспублікі або матываванае рашэнне аб адмове ў рэгістрацыі. Рашэнне Цэнтральнай камісіі аб адмове ў рэгістрацыі ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння можа быць абскарджана асобай, вылучанай кандыдатам у члены Савета Рэспублікі, у Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь. Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін; яго рашэнне з'яўляецца канчатковым. Зарэгістраваным кандыдатам у члены Савета Рэспублікі выдаюцца адпаведныя пасведчанні.

Кандыдат у члены Савета Рэспублікі з дня яго рэгістрацыі да дня апублікавання вынікаў выбараў не можа быць накіраваны без яго згоды ў службовую камандзіроўку, а таксама прызваны на ваенную службу або на ваенныя зборы.

Цэнтральная камісія не пазней чым на чацвёрты дзень пасля рэгістрацыі кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі накіроўвае ў друкаваныя сродкі масавай інфармацыі для апублікавання, а таксама размяшчае на сваім афіцыйным сайце ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт паведамленне аб рэгістрацыі кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі з указаннем прозвішча, уласнага імені і імені па бацьку (калі такое ёсць), даты нараджэння, пасады служачага (прафесіі рабочага, занятку), месца працы і месца жыхарства (горада; пасёлка гарадскога тыпу або сельскага населенага пункта з указаннем раёна), партыйнасці, часу пражывання на тэрыторыі вобласці, горада Мінска кожнага кандыдата.

ГЛАВА 21
ПРАВЯДЗЕННЕ ПАСЯДЖЭННЯ ДЭПУТАТАЎ
МЯСЦОВЫХ САВЕТАЎ ДЭПУТАТАЎ БАЗАВАГА ЁЗРОЎНЮ ВОБЛАСЦІ,
ДЭПУТАТАЎ МІНСКАГА ГАРАДСКОГА САВЕТА ДЭПУТАТАЎ
ПА ВЫБАРАХ ЧЛЕНАЎ САВЕТА РЭСПУБЛІКІ

Артыкул 102. Парадак склікання і правядзення пасяджэння дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ёзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў па выбарах членаў Савета Рэспублікі

Пасяджэнне дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ёзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў па выбарах членаў Савета Рэспублікі склікаецца не пазней чым праз 40 дзён пасля адзінага дня галасавання па сумесным рашэнні прэзідыума абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і абласнога, Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта, прынятым большасцю галасоў ад іх складу. У сумесным пасяджэнні гэтых органаў павінны ўдзельнічаць не менш за дзве трэці ад складу адпаведнага прэзідыума Савета дэпутатаў і выканаўчага камітэта. Дата правядзення пасяджэння вызначаецца ў рашэнні.

Пасяджэнне дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ёзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў лічыцца правамоцным, калі ў ім прымае ўдзел больш за палавіну ад агульнай колькасці дэпутатаў, выбраных у мясцовыя Саветы дэпутатаў базавага ёзроўню вобласці, Мінскі гарадскі Савет дэпутатаў. Пры гэтым у пасяджэнні дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ёзроўню вобласці павінны прыняць удзел не менш за адну чвэрць дэпутатаў ад кожнага мясцовага Савета дэпутатаў базавага ёзроўню.

Пасяджэнне дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ёзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў па выбарах членаў Савета Рэспублікі адкрывае старшыня абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і вядзе яго да выбарання старшыні пасяджэння.

Для забеспячэння работы пасяджэння выбіраюцца сакратарыят і падліковая камісія.

Па прадстаўленні старшыні пасяджэння прымаецца рашэнне аб прызнанні правамоцным пасяджэння дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ёзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў.

На пасяджэнні заслухоўваецца заключэнне Цэнтральнай камісіі аб правамоцнасці вылучэння кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі ад вобласці, горада Мінска і яе паведамленне аб іх рэгістрацыі.

Рашэнне пасяджэння дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ёзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў прымаецца большасцю галасоў ад колькасці дэпутатаў-удзельнікаў гэтых Саветаў.

Артыкул 103. Абмеркаванне кандыдатур, якія прапануюцца для выбарання членамі Савета Рэспублікі

На пасяджэнні дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ёзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў па выбарах членаў Савета Рэспублікі праводзіцца абмеркаванне кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі, вылучаных на сумесных пасяджэннях прэзідыумаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ёзроўню вобласці, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і адпаведных выканаўчых камітэтаў. Вылучэнне іншых кандыдатур у члены Савета Рэспублікі на пасяджэнні дэпутатаў

мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў не праводзіцца.

Кандыдаты ў члены Савета Рэспублікі выступаюць на пасяджэнні з праграмай будучай дзейнасці.

Кожны дэпутат, які ўдзельнічае ў рабоце пасяджэння, мае права задаваць пытанні кандыдату ў члены Савета Рэспублікі, выказваць сваю думку, агітаваць за або супраць вылучанай кандыдатуры.

Абмеркаванне кандыдатур спыняецца паводле рашэння пасяджэння.

Кандыдат у члены Савета Рэспублікі на пасяджэнні можа зняць сваю кандыдатуру.

На пасяджэнні прымаецца рашэнне аб уключэнні кандыдатаў у члены Савета Рэспублікі ў бюлетэнь для галасавання.

Артыкул 104. Арганізацыя галасавання па выбарах членаў Савета Рэспублікі

Для арганізацыі тайнага галасавання па выбарах членаў Савета Рэспублікі і вызначэння яго рэзультатаў дэпутаты, якія ўдзельнічаюць у пасяджэнні, выбіраюць са свайго складу падліковую камісію ў колькасці 9 – 15 членаў. У склад падліковай камісіі не могуць уваходзіць кандыдаты ў члены Савета Рэспублікі.

Падліковая камісія выбірае са свайго складу старшыню, намесніка старшыні і сакратара камісіі. Рашэнні падліковай камісіі прымаюцца большасцю галасоў яе складу.

Бюлетэні для галасавання вырабляюцца падліковай камісіяй па ўстаноўленай Цэнтральнай камісіяй форме ў колькасці, якая адпавядае колькасці ўдзельнікаў пасяджэння. Тэкст бюлетэня зацвярджаецца падліковай камісіяй.

У бюлетэнь для галасавання ў алфавітным парадку ўключаюцца кандыдаты ў члены Савета Рэспублікі з указаннем прозвішча, уласнага імені, імені па бацьку (калі такое ёсць), даты нараджэння, пасады служачага (прафесіі рабочага, занятку), месца працы і месца жыхарства (горада; пасёлка гарадскога тыпу або сельскага населенага пункта з указаннем раёна), партыйнасці і часу пражывання на тэрыторыі вобласці, горада Мінска кожнага кандыдата. Справа ад даных аб кожным кандыдаце змяшчаецца пусты квадрат. У канцы пераліку кандыдатаў змяшчаецца радок «Супраць усіх кандыдатаў» з размешчаным справа ад яго пустым квадратам. Калі пры правядзенні паўторных выбараў або выбараў члена Савета Рэспублікі замест таго, хто выбыў, у бюлетэнь для галасавання ўнесена прозвішча толькі аднаго кандыдата ў члены Савета Рэспублікі, то ў тэксце бюлетэня павінны ўтрымлівацца словы «за» і «супраць», пад якімі змяшчаюцца пустыя квадраты.

На адваротным баку бюлетэня для галасавання ставяцца подпісы не менш чым дзвюх асоб, якія ўваходзяць у склад падліковай камісіі.

Галасаванне па выбарах членаў Савета Рэспублікі праводзіцца ў спецыяльна адведзеным для гэтага памяшканні, у якім у дастатковай колькасці абсталёўваюцца кабіны або пакоі для тайнага галасавання, вызначаюцца месцы выдачы бюлетэняў. Скрынкі для галасавання ўстанаўліваюцца такім чынам, каб тыя, хто галасуе, пры падыходзе да іх абавязкова праходзілі праз кабіны або пакоі для тайнага галасавання.

Час, месца і парадак правядзення галасавання вызначаюцца падліковай камісіяй і аб'яўляюцца яе старшынёй.

Перад пачаткам галасавання скрынкі для галасавання правяраюцца, пламбуюцца або апячатваюцца старшынёй падліковай камісіі ў прысутнасці членаў падліковай камісіі.

Кожнаму дэпутату, які прымае ўдзел у рабоце пасяджэння, выдаецца бюлетэнь для галасавання. Бюлетэні выдаюцца членамі падліковай камісіі ў адпаведнасці са спісам дэпутатаў, якія прымаюць удзел у рабоце пасяджэння, пры прад'яўленні дэпутатам яго дэпутацкага пасведчання. Дэпутат распісваецца за атрыманне бюлетэня ў спісе дэпутатаў.

Артыкул 105. Правядзенне галасавання па выбарах членаў Савета Рэспублікі

Пры правядзенні выбараў членаў Савета Рэспублікі кожны ўдзельнік пасяджэння галасуе асабіста. Галасаванне за іншых дэпутатаў не дапускаецца.

Запаўненне бюлетэняў праводзіцца ў кабiне або пакоi для тайнага галасавання. Пры галасаванні ўдзельнік пасяджэння ставіць любы знак у пустых квадрацах, размешчаных справа ад прозвішчаў тых кандыдатаў, за якіх ён галасуе, але не больш чым у васьмі або ў квадраце, размешчаным справа ад радка «Супраць усіх кандыдатаў». Калі ў бюлетэнь унесена прозвішча толькі аднаго кандыдата, то пры галасаванні за кандыдата ўдзельнік пасяджэння ставіць любы знак у квадраце пад словам «за», а пры галасаванні супраць кандыдата ставіць любы знак у квадраце пад словам «супраць».

Запоўнены бюлетэнь дэпутат апускае ў скрынку для галасавання. Скрынкі для галасавання павінны знаходзіцца ў полі зроку членаў падліковай камісіі.

Артыкул 106. Устанаўленне рэзультатаў галасавання па выбарах членаў Савета Рэспублікі

Падлік галасоў дэпутатаў павінен праводзіцца непасрэдна членамі падліковай камісіі без перапынку да атрымання рэзультатаў галасавання.

Падліковая камісія па спісе дэпутатаў, зарэгістраваных для ўдзелу ў пасяджэнні, устанаўлівае агульную колькасць дэпутатаў, якія ўдзельнічаюць у пасяджэнні, а таксама колькасць дэпутатаў, якія атрымалі бюлетэні. На падставе бюлетэняў, якія знаходзіліся ў скрынцы для галасавання, падліковая камісія ўстанаўлівае агульную колькасць дэпутатаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні, колькасць галасоў, пададзеных за кожнага кандыдата ў члены Савета Рэспублікі, і колькасць галасоў, пададзеных супраць усіх кандыдатаў (калі галасаванне праводзілася па адной кандыдатуры – колькасць галасоў, пададзеных супраць кандыдата), колькасць бюлетэняў, прызнаных несапраўднымі.

Прызнаюцца несапраўднымі бюлетэні неўстаноўленага ўзору, а таксама бюлетэні, у якіх пастаўлены знакі ў большай колькасці квадрацаў, чым павінна быць выбрана членаў Савета Рэспублікі ад вобласці, горада Мінска, або не пастаўлены знак ні ў адным з іх, або бюлетэні, у якія ўнесена прозвішча толькі аднаго кандыдата і знак пастаўлены ў двух квадрацах або не пастаўлены ні ў адным з іх, а таксама бюлетэні, на адваротным баку якіх адсутнічаюць подпісы асоб, якія ўваходзяць у склад падліковай камісіі.

Результаты падліку галасоў разглядаюцца на пасяджэнні падліковай камісіі і заносзяцца ў пратакол. Запаўненне пратакола алоўкам і ўнясенне ў яго ніякіх выпраўленняў не дапускаюцца.

Пратакол складаецца ў двух экзэмплярах, якія падпісваюцца ўсім складам падліковай камісіі.

Па дакладзе падліковай камісіі на пасяджэнні дэпутатаў адкрытым галасаваннем прымаецца рашэнне аб зацвярджэнні рэзультатаў галасавання.

Выбраным лічыцца кандыдат у члены Савета Рэспублікі, які атрымаў больш за палавіну галасоў выбаршчыкаў, што прынялі ўдзел у галасаванні.

Калі пры правядзенні выбараў устаноўленая колькасць членаў Савета Рэспублікі, якія падлягаюць выбранню ад вобласці, горада Мінска, не была выбрана, у тэрмін, вызначаны Цэнтральнай камісіяй, праводзяцца паўторныя выбары ў парадку, прадугледжаным раздзелам VI гэтага Кодэкса.

Да пратакола падліковай камісіі прыкладаюцца спіс дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў, якія прынялі ўдзел у пасяджэнні, а таксама асаблівых меркаванні, калі яны ёсць, членаў падліковай камісіі і заявы іншых асоб аб парушэннях патрабаванняў гэтага Кодэкса, дапушчаных у ходзе галасавання або пры падліку галасоў, і прынятыя па іх рашэнні.

Першыя экзэмпляры рашэння пасяджэння дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў аб зацвярджэнні рэзультатаў галасавання па выбарах членаў Савета Рэспублікі, пратакола пасяджэння падліковай камісіі разам са спісам дэпутатаў, якія прынялі ўдзел у пасяджэнні, у двухдзённы тэрмін пасля правядзення пасяджэння дэпутатаў перадаюцца ў Цэнтральную камісію.

Артыкул 107. Устанаўленне вынікаў выбараў членаў Савета Рэспублікі Цэнтральнай камісіяй

Цэнтральная камісія на падставе паступіўшых дакументаў, указаных у частцы дзясятай артыкула 106 гэтага Кодэкса, устанаўлівае вынікі выбараў членаў Савета Рэспублікі ад абласцей і горада Мінска і рэгіструе выбраных членаў Савета Рэспублікі.

Цэнтральная камісія можа прызнаць выбары члена Савета Рэспублікі несапраўднымі, калі ў ходзе выбараў, пры падліку галасоў або пры ўстанаўленні рэзультатаў выбараў мелі месца парушэнні патрабаванняў гэтага Кодэкса, якія паўплывалі на рэзультаты выбараў, і адмовіць у рэгістрацыі члена Савета Рэспублікі. Рашэнне Цэнтральнай камісіі аб прызнанні выбараў несапраўднымі можа быць абскарджана кандыдатам у члены Савета Рэспублікі ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь у трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння.

Калі пры правядзенні выбараў члена (членаў) Савета Рэспублікі ад вобласці, горада Мінска выбары былі прызнаны несапраўднымі, праводзяцца паўторныя выбары ў тэрмін, вызначаны Цэнтральнай камісіяй. Паўторныя выбары прызначаюцца Цэнтральнай камісіяй і праводзяцца ў парадку, вызначаным раздзелам VI гэтага Кодэкса.

Артыкул 108. Апублікаванне вынікаў выбараў членаў Савета Рэспублікі

Паведамленне аб выніках выбараў членаў Савета Рэспублікі і спіс выбраных членаў Савета Рэспублікі ад абласцей, горада Мінска ў алфавітным парадку з указаннем прозвішча, уласнага імені, імені па бацьку (калі такое ёсць), даты нараджэння, пасады служачага (прафесіі рабочага, занятку), месца працы і месца жыхарства (горада; пасёлка гарадскога тыпу або сельскага населенага пункта з указаннем раёна), партыйнасці кожнага члена Савета Рэспублікі Цэнтральная камісія накіроўвае ў друкаваныя сродкі масавай інфармацыі для апублікавання, а таксама размяшчае на сваім афіцыйным сайце ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт не пазней чым у трохдзённы тэрмін з дня ўстанаўлення вынікаў выбараў членаў Савета Рэспублікі.

Артыкул 109. Пасведчанне аб выбранні членам Савета Рэспублікі

Цэнтральная камісія пасля рэгістрацыі выдае кожнаму члену Савета Рэспублікі пасведчанне аб яго выбранні.

Артыкул 110. Правядзенне выбараў члена Савета Рэспублікі замест таго, хто выбыў

У выпадку адклікання або датэрміновага спынення па іншых прычынах паўнамоцтваў выбранага члена Савета Рэспублікі праводзяцца новыя выбары члена Савета Рэспублікі ў тэрмін, вызначаны Цэнтральнай камісіяй. Выбары замест члена Савета Рэспублікі, які выбыў, прызначаюцца Цэнтральнай камісіяй і праводзяцца ў парадку, вызначаным раздзелам VI гэтага Кодэкса.

Пры выбыцці выбранага члена Савета Рэспублікі менш чым за год да заканчэння тэрміну паўнамоцтваў Савета Рэспублікі выбары новага члена Савета Рэспублікі замест таго, хто выбыў, не праводзяцца.

Артыкул 110¹. Кантроль канстытуцыйнасці правядзення выбараў членаў Савета Рэспублікі

Прэзідыум Усебеларускага народнага сходу не пазней за пяць дзён з дня апублікавання вынікаў выбараў членаў Савета Рэспублікі мае права звярнуцца ў Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь з прапановай аб дачы заключэння аб канстытуцыйнасці правядзення выбараў членаў Савета Рэспублікі. У гэтым выпадку скліканне першай пасля выбараў сесіі Савета Рэспублікі прыпыняецца на перыяд разгляду Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь такой прапановы.

У выпадку ўнясення ў Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь прапановы аб дачы заключэння аб канстытуцыйнасці правядзення выбараў членаў Савета Рэспублікі Прэзідыум Усебеларускага народнага сходу адначасова інфармуе аб гэтым Цэнтральную камісію.

Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь дае заключэнне аб канстытуцыйнасці правядзення выбараў членаў Савета Рэспублікі ў дзесяцідзённы тэрмін з дня ўнясення такой прапановы.

Заключэнне Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь аб неканстытуцыйнасці правядзення выбараў членаў Савета Рэспублікі з'яўляецца падставай для прызнання Цэнтральнай камісіяй выбараў несапраўднымі і адмены раней прынятага рашэння аб выніках выбараў членаў Савета Рэспублікі. У гэтым выпадку прызначаюцца і праводзяцца паўторныя выбары членаў Савета Рэспублікі ў парадку, устаноўленым раздзелам VI гэтага Кодэкса, з улікам асаблівасцей, прадугледжаных гэтым артыкулам.

Рашэнне аб прызначэнні паўторных выбараў членаў Савета Рэспублікі прымаецца Цэнтральнай камісіяй не пазней за 10 дзён з дня дачы Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь заключэння аб неканстытуцыйнасці правядзення выбараў членаў Савета Рэспублікі.

Артыкул 110². Разгляд Усебеларускім народным сходам пытання аб легітымнасці выбараў членаў Савета Рэспублікі

Прэзідыум Усебеларускага народнага сходу або не менш чым адна трэць ад поўнага складу Усебеларускага народнага сходу не пазней за пяць дзён з дня апублікавання вынікаў выбараў членаў Савета Рэспублікі маюць права звярнуцца да Усебеларускага народнага сходу з прапановай аб разглядзе пытання аб легітымнасці выбараў членаў Савета Рэспублікі. У гэтым выпадку скліканне першай пасля выбараў сесіі Савета Рэспублікі прыпыняецца на перыяд разгляду Усебеларускім народным сходам такой прапановы.

У выпадку ўнясення Усебеларускаму народнаму сходу прапановы аб разглядзе пытання аб легітымнасці выбараў членаў Савета Рэспублікі Прэзідыум Усебеларускага народнага сходу адначасова інфармуе аб гэтым Цэнтральную камісію.

Усебеларускі народны сход разглядае пытанне аб легітымнасці выбараў членаў Савета Рэспублікі ў дзесяцідзённы тэрмін з дня ўнясення такой прапановы.

Рашэнне Усебеларускага народнага сходу аб нелегітымнасці выбараў членаў Савета Рэспублікі з'яўляецца падставай для прызнання Цэнтральнай камісіяй выбараў несапраўднымі і адмены раней прынятага рашэння аб выніках выбараў членаў Савета Рэспублікі. У гэтым выпадку прызначаюцца і праводзяцца паўторныя выбары членаў

Савета Рэспублікі ў парадку, устаноўленым раздзелам VI гэтага Кодэкса, з улікам асаблівасцей, прадугледжаных гэтым артыкулам.

Рашэнне аб прызначэнні паўторных выбараў членаў Савета Рэспублікі прымаецца Цэнтральнай камісіяй не пазней за 10 дзён з дня прыняцця Усебеларускім народным сходам рашэння аб нелегітымнасці выбараў членаў Савета Рэспублікі.

РАЗДЗЕЛ VII РЭФЕРЭНДУМ

ГЛАВА 22 ПАНЯЦЦЕ, ВІДЫ І МЭТА РЭФЕРЭНДУМУ. ПЫТАННІ, ЯКІЯ ВЫНОСЯЦЦА НА РЭФЕРЭНДУМ

Артыкул 111. Паняцце, віды і мэта рэферэндуму

Рэферэндум з'яўляецца спосабам прыняцця грамадзянамі Рэспублікі Беларусь рашэнняў па найважнейшых пытаннях дзяржаўнага і грамадскага жыцця.

У Рэспубліцы Беларусь могуць праводзіцца рэспубліканскія і мясцовыя рэферэндумы.

Артыкул 112. Пытанні, якія выносяцца на рэферэндум

На рэспубліканскі рэферэндум могуць выносіцца найважнейшыя пытанні дзяржаўнага і грамадскага жыцця Рэспублікі Беларусь, у тым ліку праект змяненняў і дапаўненняў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь або праект іншага рашэння.

На мясцовы рэферэндум могуць выносіцца пытанні, якія маюць найважнейшае значэнне для насельніцтва адпаведных адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак і аднесены да кампетэнцыі адпаведных мясцовых Саветаў дэпутатаў, выканаўчых і распарадчых органаў.

На рэспубліканскі рэферэндум не могуць выносіцца пытанні:

якія могуць выклікаць парушэнне тэрытарыяльнай цэласнасці Рэспублікі Беларусь; звязаныя з выбраннем і вызваленнем Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, прызначэннем (выбраннем, вызваленнем) службовых асоб, прызначэнне (выбранне, вызваленне) якіх адносіцца да кампетэнцыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Усебеларускага народнага сходу і палат Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь;

аб прыняцці і змяненні бюджэту, устанаўленні, змяненні і адмене падаткаў, збораў (пошлін);

аб амністыі, аб памілаванні.

На мясцовы рэферэндум не выносяцца пытанні, пералічаныя ў частцы трэцяй гэтага артыкула, пытанні, якія маюць значэнне для Рэспублікі Беларусь у цэлым, пытанні, урэгуляваныя заканадаўчымі актамі, а таксама пытанні, звязаныя з прызначэннем на пасаду служачага, зацвярджэннем на пасаду служачага або вызваленнем ад пасады служачага, якія адносяцца да кампетэнцыі мясцовага выканаўчага і распарадчага органа ці яго кіраўніка.

ГЛАВА 23 ІНІЦЫЯВАННЕ І ПРЫЗНАЧЭННЕ РЭСПУБЛІКАНСКАГА РЭФЕРЭНДУМУ

Артыкул 113. Права ініцыятывы на правядзенне рэспубліканскага рэферэндуму

Права ініцыятывы на правядзенне рэспубліканскага рэферэндуму належыць Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь, Усебеларускаму народнаму сходу, Палаце прадстаўнікоў і Савету Рэспублікі, грамадзянам Рэспублікі Беларусь.

Ініцыятыва Усебеларускага народнага сходу на правядзенне рэспубліканскага рэферэндуму выяўляецца ў выглядзе прапановы, якая прымаецца большасцю галасоў ад поўнага складу Усебеларускага народнага сходу, і ўносіцца Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь.

Ініцыятыва Палаты прадстаўнікоў і Савета Рэспублікі на правядзенне рэспубліканскага рэферэндуму выражаецца ў выглядзе прапановы, якая прымаецца на іх раздзельных пасяджэннях большасцю галасоў ад поўнага складу кожнай з палат, і ўносіцца Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь.

Ініцыятыва грамадзян на правядзенне рэспубліканскага рэферэндуму выражаецца ў выглядзе прапановы, унесенай не менш чым 450 тысячамі грамадзян, якія валодаюць выбарчым правам, у тым ліку не менш чым 30 тысячамі грамадзян ад кожнай з абласцей і горада Мінска.

Артыкул 114. Ініцыятыўная група па правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму

У выпадку калі з ініцыятывай аб правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму выступаюць грамадзяне, імі ўтвараецца група па правядзенні рэферэндуму (далей – ініцыятыўная група) з ліку асоб, што маюць права ўдзельнічаць у рэферэндуме, у колькасці не меншай за 100 чалавек, якія прыкладна ў роўнай ступені прадстаўляюць грамадзян ад кожнай вобласці і горада Мінска.

Ініцыятыўная група звяртаецца ў Цэнтральную камісію з заявай аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы і пытання, якое прапануецца ёю на рэферэндум. Да заявы прыкладаюцца пратакол сходу ініцыятыўнай групы, на якім было прынята рашэнне аб утварэнні групы, вылучэнні ініцыятывы аб правядзенні рэферэндуму, пытанні, што прапануецца на рэферэндум, выбранні кіраўніка групы і каардынатары па абласцях і горадзе Мінску, спіс удзельнікаў сходу, падпісаны старшынёй і сакратаром сходу, а таксама спіс членаў ініцыятыўнай групы, якія далі згоду на ўдзел у рабоце ініцыятыўнай групы, што павінна быць пацверджана іх уласнаручнымі подпісамі, сапраўднасць якіх падлягае натарыяльнаму сведчанню.

Сход ініцыятыўнай групы правамоцны, калі ў ім прыняло ўдзел больш за палавіну складу ініцыятыўнай групы. Рашэнні сходу прымаюцца большасцю галасоў яго ўдзельнікаў.

У спісе ініцыятыўнай групы ў дачыненні да кожнага члена групы ўказваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, месца жыхарства, серыя і нумар пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (нумар ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь). У спісе ініцыятыўнай групы таксама ўказваюцца кіраўнік групы і каардынатары па раёнах, гарадах абласнога падпарадкавання, раёнах у гарадах, калі збор подпісаў будзе праводзіцца на іх тэрыторыі.

Пытанне, якое выносіцца на рэспубліканскі рэферэндум, павінна быць сфармулявана ініцыятыўнай групай выразна і ясна з тым, каб на яго быў магчымы

адназначны адказ. Фармулёўка пытання, якое прапануецца на рэферэндум, можа быць удакладнена са згоды ініцыятыўнай групы, аб чым павінен быць прадстаўлены пратакол сходу групы.

Дакументы, прадстаўленыя ініцыятыўнай групай аб правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму, і пытанне, што прапануецца на рэферэндум, накіроўваюцца Цэнтральнай камісіяй на заключэнне ў Міністэрства юстыцыі і Генеральную пракуратуру, якія правяраюць адпаведнасць пытання патрабаванням заканадаўства і захаванне парадку ўтварэння ініцыятыўнай групы.

Пытанне, якое прапануецца на рэспубліканскі рэферэндум з улікам заключэння Міністэрства юстыцыі і Генеральнай пракуратуры, і склад ініцыятыўнай групы рэгіструюцца Цэнтральнай камісіяй. У рэгістрацыі адмаўляецца ў выпадку парушэння патрабаванняў заканадаўства. Адмова ў рэгістрацыі ініцыятыўнай групы можа быць абскарджана ў месячны тэрмін у Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь кіраўніком ініцыятыўнай групы.

Пасля рэгістрацыі ініцыятыўнай групы Цэнтральная камісія выдае ёй пасведчанне аб рэгістрацыі і ўзор ліста для збору подпісаў грамадзян у падтрымку прапановы аб правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму (далей – падпісны ліст), а членам ініцыятыўнай групы – адпаведнае пасведчанне.

Артыкул 114¹. Фонд ініцыятыўнай групы па правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму

Фінансаванне выдаткаў, звязаных са зборам подпісаў грамадзян у падтрымку прапановы аб правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму і правядзеннем агітацыі па ініцыяванні рэспубліканскага рэферэндуму грамадзянамі, ажыццяўляецца за кошт сродкаў фонду ініцыятыўнай групы па правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму (далей – фонд ініцыятыўнай групы).

Фонд ініцыятыўнай групы можа фарміравацца за кошт наступных грашовых сродкаў:

1) добраахвотных ахвяраванняў членаў ініцыятыўнай групы, іншых грамадзян Рэспублікі Беларусь. Памер ахвяравання грамадзяніна не можа перавышаць 15 базавых велічынь;

2) добраахвотных ахвяраванняў юрыдычных асоб. Памер ахвяравання юрыдычнай асобы не можа перавышаць 30 базавых велічынь;

Гранічная сума ўсіх выдаткаў са сродкаў фонду ініцыятыўнай групы не можа перавышаць 3000 базавых велічынь.

У фонд ініцыятыўнай групы не маюць права ўносіць ахвяраванні суб'екты, указаныя ў частцы трэцяй артыкула 48¹ гэтага Кодэкса.

Для фарміравання фонду ініцыятыўнай групы кіраўнік ініцыятыўнай групы не пазней чым у дзесяцідзённы тэрмін з дня рэгістрацыі ініцыятыўнай групы павінен адкрыць у падраздзяленні адкрытага акцыянернага таварыства «Ашчадны банк «Беларусбанк» спецыяльны рахунак па правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму (далей – спецыяльны рахунак). Падставай для адкрыцця спецыяльнага рахунку з'яўляюцца заява кіраўніка ініцыятыўнай групы і копія рашэння Цэнтральнай камісіі аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы.

Кіраўнік ініцыятыўнай групы мае права адкрыць толькі адзін спецыяльны рахунак. Плата за паслугі банка па адкрыцці спецыяльнага рахунку і правядзенні аперацый па рахунку не бярэцца. За карыстанне грашовымі сродкамі, якія знаходзяцца на спецыяльным рахунку, працэнты банкам не выплачваюцца. Цэнтральная камісія накіроўвае ў друкаваныя сродкі масавай інфармацыі для апублікавання, а таксама

размяшчае на сваім афіцыйным сайце ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт інфармацыю аб адкрыцці спецыяльнага рахунку.

Парадак адкрыцця спецыяльнага рахунку, правядзення аперацый па рахунку, закрыцця рахунку вызначаецца Цэнтральнай камісіяй па ўзгадненні з адкрытым акцыянерным таварыствам «Ашчадны банк «Беларусбанк».

Права распараджацца сродкамі фонду ініцыятыўнай групы належыць кіраўніку ініцыятыўнай групы.

Кіраўнік ініцыятыўнай групы мае права прызначыць прадстаўніка ініцыятыўнай групы па фінансавых пытаннях (далей – прадстаўнік па фінансавых пытаннях). Рэгістрацыя прадстаўніка па фінансавых пытаннях ажыццяўляецца Цэнтральнай камісіяй на падставе заявы кіраўніка ініцыятыўнай групы. У заяве ўказваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, месца жыхарства прадстаўніка па фінансавых пытаннях, серыя, нумар і дата выдачы пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (нумар і дата выдачы ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь). Цэнтральная камісія ў трохдзённы тэрмін з дня паступлення заявы рэгіструе прадстаўніка па фінансавых пытаннях і выдае яму пасведчанне.

Прадстаўнік па фінансавых пытаннях мае права адкрыць спецыяльны рахунак, распараджацца сродкамі, якія знаходзяцца на гэтым рахунку, і прадстаўляць справаздачы аб паступленні і выдаткаванні сродкаў. Кіраўнік ініцыятыўнай групы мае права ў любы час адклікаць прадстаўніка па фінансавых пытаннях, паведаміўшы аб гэтым у Цэнтральную камісію, а таксама ў падраздзяленне банка, у якім адкрыты спецыяльны рахунак.

Сродкі фонду ініцыятыўнай групы могуць выкарыстоўвацца для аплаты выдаткаў і паслуг, звязаных са зборам подпісаў грамадзян, у тым ліку для аплаты працы і іншых выплат у адпаведнасці з заканадаўствам членам ініцыятыўнай групы па зборы подпісаў грамадзян у падтрымку прапановы аб правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму, а таксама для аплаты іншых выдаткаў, непасрэдна звязаных з правядзеннем агітацыі па рэферэндуме, у парадку, які вызначаецца Цэнтральнай камісіяй.

Падраздзяленне банка, у якім адкрыты спецыяльны рахунак, штотыднёва прадстаўляе ў Цэнтральную камісію звесткі аб паступленні і выдаткаванні сродкаў, якія знаходзяцца на спецыяльным рахунку. Цэнтральная камісія ў двухдзённы тэрмін пасля атрымання звестак накіроўвае ў друкаваныя сродкі масавай інфармацыі для апублікавання, а таксама размяшчае на сваім афіцыйным сайце ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт інфармацыю аб агульнай суме сродкаў, якія паступілі ў фонд ініцыятыўнай групы, і аб агульнай суме выдаткаваных сродкаў.

Кантроль за паступленнем і выдаткаваннем сродкаў фонду ініцыятыўнай групы ажыццяўляецца Цэнтральнай камісіяй і фінансавымі органамі.

Унясенне ахвяраванняў у фонд ініцыятыўнай групы, вяртанне ахвяраванняў і спыненне банкаўскіх аперацый па спецыяльным рахунку ажыццяўляецца ў дачыненні да патрабаванняў, прадугледжаных часткамі восьмай, адзінаццатай, дзевятнаццатай і дваццатай артыкула 48¹ гэтага Кодэкса.

Кіраўнік ініцыятыўнай групы абавязаны прадстаўляць у Цэнтральную камісію фінансавыя справаздачы аб выдаткаванні сродкаў фонду ініцыятыўнай групы з наступнай перыядычнасцю:

- першая справаздача – праз 20 дзён пасля рэгістрацыі ініцыятыўнай групы;
- другая справаздача – не пазней чым у пяцідзённы тэрмін з дня заканчэння тэрміну для збору подпісаў грамадзян;
- трэцяя справаздача – праз 20 дзён пасля прызначэння рэферэндуму;
- выніковая справаздача – не пазней чым у пяцідзённы тэрмін з дня галасавання па рэферэндуме.

Да справаздачы прыкладаюцца першасныя фінансавыя дакументы, якія пацвярджаюць паступленне, вяртанне і выдаткаванне сродкаў фонду ініцыятыўнай групы, даведкі аб сродках, што засталіся, і (або) аб закрыцці спецыяльнага рахунку. У выпадку адхілення Цэнтральнай камісіяй прапановы аб правядзенні рэферэндуму кіраўнік ініцыятыўнай групы прадстаўляе ў Цэнтральную камісію фінансавую справаздачу не пазней чым у пяцідзённы тэрмін з дня прыняцця Цэнтральнай камісіяй рашэння аб адхіленні прапановы аб правядзенні рэферэндуму.

У выпадках адхілення Цэнтральнай камісіяй прапановы аб правядзенні рэферэндуму Цэнтральная камісія пісьмова інфармуе аб гэтым падраздзяленне банка, якое спыняе ўсе аперацыі па спецыяльным рахунку.

Артыкул 115. Збор подпісаў грамадзян

Збор подпісаў грамадзян у падтрымку прапановы аб правядзенні рэферэндуму ажыццяўляецца толькі членамі ініцыятыўнай групы ў двухмесячны тэрмін з дня рэгістрацыі ініцыятыўнай групы.

Падпісныя лісты павінны ўтрымліваць фармулёўку зарэгістраванага пытання, якое прапануецца на рэферэндум, і (або) выклад сутнасці прапануемага рашэння, а таксама прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць) члена ініцыятыўнай групы, які збірае подпісы, з указаннем нумара пасведчання аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы і органа, што выдаў яго. Член ініцыятыўнай групы, які праводзіць збор подпісаў, абавязаны па патрабаванні грамадзяніна прадставіць для азнаямлення поўны тэкст рашэння, што прапануецца на рэферэндум.

У падпісным лісце павінны быць подпісы грамадзян, якія пражываюць на тэрыторыі толькі аднаго горада абласнога падпарадкавання, раёна, а ў гарадах з раённым дзяленнем – аднаго раёна.

У падпісным лісце ў дачыненні да грамадзяніна, які падтрымлівае прапанову аб правядзенні рэферэндуму, указваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, месца жыхарства, серыя і нумар пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (нумар ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь) або рэквізіты іншага дакумента, што вызначаецца Цэнтральнай камісіяй. Даныя аб грамадзяніне ўносяцца ў падпісны ліст рукапісным спосабам. Грамадзянін уласнаручна ставіць у падпісным лісце дату подпісу і распісваецца. Подпісы нумаруюцца.

Грамадзянін мае права падпісацца ў падтрымку прапановы аб правядзенні рэферэндуму толькі адзін раз.

Падпісны ліст завяраецца членам ініцыятыўнай групы, які збіраў подпісы. Член ініцыятыўнай групы пры завярэнні падпіснага ліста ставіць подпіс і дату яго ўнясення, а таксама ўказвае прозвішча і ініцыялы.

Прымушэнне грамадзян Рэспублікі Беларусь з мэтай атрымання подпісу ў падпісным лісце, а таксама выкарыстанне проціпраўных формаў збору подпісаў забараняецца.

Артыкул 116. Разгляд ініцыятывы грамадзян аб правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму

Падпісныя лісты здаюцца каардынатарамі па раёнах, гарадах, раёнах у гарадах не пазней за заканчэнне тэрміну, вызначанага для збору подпісаў, у раённы, гарадскі выканаўчы камітэт, у мясцовую адміністрацыю, якія ў дзесяцідзённы тэрмін правяраюць сапраўднасць подпісаў грамадзян у падпісных лістах. Пры гэтым павінна быць правярана не менш за 20 працэнтаў подпісаў грамадзян у падпісных лістах, здадзеных каардынатарамі па раёнах, гарадах, раёнах у гарадах.

Вызначэнне парадку праверкі і ўліку подпісаў грамадзян у падпісных лістах, прадстаўленых у органы, указаныя ў частцы першай гэтага артыкула, а таксама прызнанне несапраўднымі подпісаў грамадзян праводзяцца ў парадку, прадугледжаным часткамі дзевятнацатай і дваццаць першай артыкула 61 гэтага Кодэкса. Несапраўднымі лічацца таксама подпісы грамадзян, сабраныя да рэгістрацыі ініцыятыўнай групы. Праверцы і ўліку не падлягаюць подпісы грамадзян, калі ў падпісным лісце адсутнічае фармулёўка пытання, якое прапануецца на рэферэндум, і (або) выклад сутнасці прапануемага рашэння. Калі ў падпісным лісце, які паступіў у раённы, гарадскі выканаўчы камітэт, мясцовую адміністрацыю, утрымліваюцца подпісы грамадзян, што пражываюць на тэрыторыі розных раёнаў, гарадоў абласнога падпарадкавання, раёнаў у горадзе, праверцы і ўліку падлягаюць толькі подпісы, сабраныя на тэрыторыі таго раёна, горада, раёна ў горадзе, у выканаўчы камітэт якога, мясцовую адміністрацыю здадзены гэты подпісны ліст. Астатнія подпісы не правяраюцца і не ўлічваюцца.

У выпадку выяўлення некалькіх подпісаў аднаго і таго ж грамадзяніна сапраўдным лічыцца толькі адзін подпіс, а астатнія подпісы лічацца несапраўднымі.

Калі колькасць выяўленых пры праверцы несапраўдных подпісаў грамадзян складзе больш за 15 працэнтаў ад колькасці правяраных подпісаў, праводзіцца дадатковая праверка яшчэ 15 працэнтаў подпісаў ад колькасці подпісаў у падпісных лістах, здадзеных у адпаведны раённы, гарадскі выканаўчы камітэт, мясцовую адміністрацыю.

У выпадку калі сумарная колькасць несапраўдных подпісаў грамадзян, выяўленых пры праверках, складзе больш за 15 працэнтаў ад агульнай колькасці правяраных подпісаў у падпісных лістах, усе подпісы грамадзян у здадзеных падпісных лістах не ўлічваюцца пры вызначэнні рэзультату збору подпісаў у раёне, горадзе, раёне ў горадзе.

Аб рэзультатах збору подпісаў грамадзян у падпісных лістах у падтрымку ініцыятывы аб правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму прымаецца рашэнне адпаведнага раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі, якое накіроўваецца адпаведна ў абласны, Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт. У рашэнні ўказваюцца агульная колькасць подпісаў у падпісных лістах, прынятых ад ініцыятыўнай групы; колькасць подпісаў, сапраўднасць якіх правяралася; колькасць подпісаў, прызнаных сапраўднымі, і колькасць подпісаў, прызнаных несапраўднымі.

Абласны, Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт пры неабходнасці ў пяцідзённы тэрмін можа таксама правярыць сапраўднасць подпісаў грамадзян у падпісных лістах. На падставе рашэнняў раённых, гарадскіх выканаўчых камітэтаў, мясцовых адміністрацый аб устанаўленні колькасці грамадзян, якія паставілі свае подпісы ў падпісных лістах у падтрымку ініцыятывы аб правядзенні рэферэндуму, і рэзультатаў праведзеных абласным, Мінскім гарадскім выканаўчым камітэтам правярак сапраўднасці подпісаў грамадзян у падпісных лістах абласны, Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт падводзіць вынікі збору подпісаў па вобласці, горадзе Мінску, прымае аб гэтым рашэнне і накіроўвае яго ў Цэнтральную камісію. У рашэнні ўказваюцца даныя, прадугледжаныя часткай шостага гэтага артыкула. Копія рашэння перадаецца каардынатару ініцыятыўнай групы па вобласці, горадзе Мінску.

Пасля прыняцця рашэнняў абласнымі і Мінскім гарадскім выканаўчымі камітэтамі ініцыятыўная група складае заключны акт аб зборы подпісаў і прадстаўляе яго ў Цэнтральную камісію.

Цэнтральная камісія:

правярае адпаведнасць заключнага акта ініцыятыўнай групы і рашэнняў абласных, Мінскага гарадскога выканаўчых камітэтаў, якія паступілі, патрабаванням гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства;

складае заключэнне аб выкананні ініцыятыўнай групай патрабаванняў гэтага Кодэкса і пратакол аб рэзультатах збору подпісаў, які пацвярджае наяўнасць не менш за

450 тысяч подпісаў грамадзян, у тым ліку не менш за 30 тысяч подпісаў грамадзян ад кожнай з абласцей і горада Мінска.

Заклучны акт ініцыятыўнай групы разам са сваім заключэннем і пратаколам, калі адсутнічаюць падставы для адхілення прапановы аб правядзенні рэферэндуму, Цэнтральная камісія перадае Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь.

Цэнтральная камісія адхіляе прапанову аб правядзенні рэферэндуму і паведамляе аб гэтым ініцыятыўнай групе і Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь у выпадках:

- парушэння тэрміну для збору подпісаў грамадзян;
- адсутнасці патрэбнай колькасці подпісаў;
- выяўлення парушэнняў прынцыпу добраахвотнасці ў ходзе збору подпісаў, зафіксаваных у вызначаным Цэнтральнай камісіяй парадку;
- прадстаўлення ініцыятыўнай групай больш за 15 працэнтаў несапраўдных подпісаў ад агульнай колькасці правяраных подпісаў грамадзян у падпісных лістах;
- адсутнасці спецыяльнага рахунку;
- перавышэння больш чым на 20 працэнтаў гранічнага памеру выдаткавання сродкаў фонду ініцыятыўнай групы, указанага ў частцы трэцяй артыкула 114¹ гэтага Кодэкса, або выкарыстання ў гэтых жа памерах грашовых сродкаў, акрамя сродкаў гэтага фонду;
- устанаўлення ў прадстаўленых дакументах іншых парушэнняў патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства.

Рашэнне Цэнтральнай камісіі аб адхіленні прапановы па правядзенні рэферэндуму можа быць абскарджана ў месячны тэрмін у Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь кіраўніком ініцыятыўнай групы.

Паўторнае ініцыяванне грамадзянамі правядзення рэферэндуму па адным і тым жа пытанні дапускаецца не раней чым праз год пасля адхілення прапановы аб правядзенні рэферэндуму і не раней чым праз тры гады пасля правядзення рэферэндуму па гэтым пытанні.

Артыкул 117. Рашэнне аб прызначэнні рэспубліканскага рэферэндуму

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь прызначае рэспубліканскі рэферэндум па ўласнай ініцыятыве або ў двухмесячны тэрмін пасля ўнясення на яго разгляд у адпаведнасці з гэтым Кодэксам прапановы Усебеларускага народнага сходу, палат Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь ці грамадзян.

Да прызначэння рэспубліканскага рэферэндуму пытанне, якое выносіцца на рэферэндум, па прапанове Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь падлягае праверцы Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь на адпаведнасць Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь. Справа аб канстытуцыйнасці пытання, якое выносіцца на рэспубліканскі рэферэндум, разглядаецца і вырашаецца ў дзесяцідзённы тэрмін з дня ўнясення ў Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь такой прапановы.

У выпадку дачы Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь заключэння аб канстытуцыйнасці пытання, якое выносіцца на рэспубліканскі рэферэндум, Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь прызначае рэспубліканскі рэферэндум. Рашэнне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб прызначэнні рэферэндуму афармляецца ўказам.

Заклучэнне Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь аб неканстытуцыйнасці пытання, якое выносіцца на рэспубліканскі рэферэндум, цягне недапушчальнасць прызначэння рэферэндуму па гэтым пытанні.

Ва ўказе Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб прызначэнні рэферэндуму, як правіла, прадугледжваюцца:

- дата правядзення рэферэндуму;
- юрыдычная сіла рашэння, прынятага рэферэндумам;

фармулёўка вынесена на рэферэндум пытання (пытанняў);
іншыя арганізацыйныя мерапрыемствы па забеспячэнні правядзення рэферэндуму.

Калі на рэферэндум выносіцца праект змянення і дапаўнення Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, то ён прыкладаецца да ўказа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб прызначэнні рэферэндуму.

Дата правядзення рэферэндуму вызначаецца не пазней за тры месяцы з дня выдання ўказа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб прызначэнні рэферэндуму.

Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб прызначэнні рэферэндуму, тэкст праекта змянення і дапаўнення Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь або праекта іншага рашэння, вынесена на рэферэндум, публікуюцца ў друкаваных сродках масавай інфармацыі, абнародуюцца ў іншых сродках масавай інфармацыі, размяшчаюцца ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт у парадку, які ўстанаўліваецца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь мае права адхіліць прапанову аб правядзенні рэферэндуму, калі яна не адпавядае патрабаванням гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь адхіляе прапанову аб правядзенні рэферэндуму, калі Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь дадзена заключэнне аб неканстытуцыйнасці пытання, якое выносіцца на рэспубліканскі рэферэндум. Рашэнне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб адхіленні рэферэндуму афармляецца ўказам.

Артыкул 118. Бюлетэнь для галасавання

У бюлетэні для галасавання дакладна перадаецца фармулёўка вынесена на рэферэндум пытання і ўказваюцца варыянты волевыяўлення таго, хто галасуе, словамі «за» або « супраць », пад якімі змяшчаюцца пустыя квадраты.

Пры вынясенні на рэферэндум некалькіх пытанняў яны ўключаюцца ў адзін бюлетэнь для галасавання і паслядоўна нумаруюцца. Калі прапануюцца альтэрнатыўныя праекты рашэння па адным і тым жа пытанні або альтэрнатыўныя варыянты якой-небудзь нормы праекта рашэння, яны таксама паслядоўна нумаруюцца.

Пры вынясенні на рэферэндум праекта змянення і дапаўнення Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь Цэнтральная камісія можа прыняць рашэнне аб публікацыі ў друкаваных сродках масавай інфармацыі, размяшчэнні на сваім афіцыйным сайце ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт тэкстаў праекта змянення і дапаўнення Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, які выносіцца на рэферэндум, і дзеючай Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, якую прапануецца змяніць або дапоўніць. Указаныя тэксты павінны знаходзіцца ў памяшканні кожнага ўчастка для галасавання для ўсеагульнага азнаямлення.

У выпадку правядзення адначасова рэспубліканскага і мясцовага рэферэндумаў бюлетэні для галасавання, якія выкарыстоўваюцца ў кожным з іх, павінны адрознівацца па колеры і (або) мець распазнавальны знак.

Выраб бюлетэняў для галасавання па рэспубліканскім рэферэндуме забяспечвае Цэнтральная камісія.

Колькасць бюлетэняў, якія вырабляюцца, не можа быць меншай за колькасць удзельнікаў рэферэндуму, уключаных у спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у рэферэндуме. Колькасць запасных бюлетэняў не павінна перавышаць 5 працэнтаў ад колькасці ўдзельнікаў рэферэндуму. Канкрэтную колькасць бюлетэняў, якія вырабляюцца, вызначае Цэнтральная камісія.

Перадача бюлетэняў у ніжэйстаячыя камісіі па правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму, у тым ліку ва ўчастковыя камісіі, ажыццяўляецца паводле акта. Участковыя камісіі забяспечваюцца бюлетэнямі не пазней за дзень, які папярэднічае дню датэрміновага галасавання, а ўчастковыя камісіі, у якіх не праводзіцца датэрміновае

галасаванне, – не пазней за дзень, які папярэднічае дню рэферэндуму. Адказнасць за захаванасць бюлетэняў нясуць старшыні камісій, якія ажыццяўляюць атрыманне, перадачу і захоўванне бюлетэняў.

Бюлетэні для галасавання друкуюцца на беларускай або рускай мове.

Бюлетэнь для галасавання павінен утрымліваць растлумачэнне аб парадку яго запаўнення.

На адваротным баку бюлетэня для галасавання ставяцца подпісы не менш чым дзвюх асоб, якія ўваходзяць у склад участковай камісіі па рэферэндуме.

Бюлетэні для галасавання па рэспубліканскім рэферэндуме пасля ўстанаўлення рэзультатаў галасавання разам з пратаколамі ўчастковых камісій здаюцца ў раённыя, гарадскія, раённыя ў гарадах камісіі.

ГЛАВА 24 УСТАНАЎЛЕННЕ РЭЗУЛЬТАТАЎ І ПАДВЯДЗЕННЕ ВЫНІКАЎ РЭСПУБЛІКАНСКАГА РЭФЕРЭНДУМУ

Артыкул 119. Устанаўленне рэзультатаў рэферэндуму па раёне, горадзе, раёне ў горадзе

На падставе пратаколаў, атрыманых ад участковых камісій па рэферэндуме і складзеных у адпаведнасці з патрабаваннямі артыкула 55 гэтага Кодэкса, раённыя, гарадскія, раённыя ў гарадах камісіі па рэферэндуме ўстанаўліваюць:

агульную колькасць грамадзян у раёне, горадзе, раёне ў горадзе, якія маюць права ўдзельнічаць у рэферэндуме;

колькасць грамадзян, якія атрымалі бюлетэні для галасавання;

колькасць грамадзян, якія прынялі ўдзел у галасаванні, у тым ліку колькасць грамадзян, якія прынялі ўдзел у датэрміновым галасаванні, колькасць грамадзян, якія прынялі ўдзел у галасаванні па месцы знаходжання, і колькасць грамадзян, якія прынялі ўдзел у галасаванні ў дзень рэферэндуму ў памяшканні ўчастка для галасавання;

колькасць тых, хто галасаваў за адабрэнне вынесенага на рэферэндум пытання, і колькасць тых, хто галасаваў супраць яго адабрэння;

колькасць бюлетэняў, прызнаных несапраўднымі;

колькасць бюлетэняў, выдадзеных участковым камісіям па рэферэндуме;

колькасць сапсаваных бюлетэняў;

колькасць нявыкарыстаных бюлетэняў.

Результаты рэферэндуму ў раёнах, гарадах, раёнах у гарадах устанаўліваюцца на пасяджэннях раённых, гарадскіх, раённых у гарадах камісій па рэферэндуме і заносяцца ў пратакол. Пратакол падпісваецца старшынёй, намеснікам старшыні, сакратаром і членамі адпаведнай камісіі па рэферэндуме і перадаецца не пазней чым на трэці дзень пасля дня галасавання асабіста старшынёй або намеснікам старшыні ці сакратаром камісіі ў абласную, Мінскую гарадскую камісію па рэферэндуме. Да пратакола, які накіроўваецца ў абласную, Мінскую гарадскую камісію па рэферэндуме, прыкладаюцца, калі яны ёсць, асаблівыя меркаванні членаў камісіі, заявы іншых асоб аб парушэннях, дапушчаных у ходзе галасавання або пры падліку галасоў, і прынятыя па іх рашэнні камісіі.

Артыкул 120. Устанаўленне рэзультатаў рэферэндуму па абласцях і горадзе Мінску

На падставе пратаколаў раённых, гарадскіх, раённых у гарадах камісій па рэферэндуме абласныя, Мінская гарадская камісіі па рэферэндуме ўстанаўліваюць:

агульную колькасць грамадзян у вобласці, горадзе Мінску, якія маюць права ўдзельнічаць у рэферэндуме;

колькасць грамадзян, якія атрымалі бюлетэні для галасавання;

колькасць грамадзян, якія прынялі ўдзел у галасаванні, у тым ліку колькасць грамадзян, якія прынялі ўдзел у датэрміновым галасаванні, колькасць грамадзян, якія прынялі ўдзел у галасаванні па месцы знаходжання, і колькасць грамадзян, якія прынялі ўдзел у галасаванні ў дзень рэферэндуму ў памяшканні ўчастка для галасавання;

колькасць тых, хто галасаваў за адабрэнне вынесенага на рэферэндум пытання, і колькасць тых, хто галасаваў супраць яго адабрэння;

колькасць бюлетэняў, прызнаных несапраўднымі;

колькасць бюлетэняў, выдадзеных раённым, гарадскім, раённым у гарадах камісіям па рэферэндуме;

колькасць сапсаваных бюлетэняў;

колькасць нявыкарыстаных бюлетэняў.

Результаты рэферэндуму ў абласцях, горадзе Мінску ўстанаўліваюцца на пасяджэннях абласных, Мінскай гарадской камісій па рэферэндуме і заносяцца ў пратакол. Пратакол падпісваецца старшынёй, намеснікам старшыні, сакратаром і членамі абласных, Мінскай гарадской камісій па рэферэндуме і перадаецца не пазней чым на чацвёрты дзень пасля дня галасавання асабіста старшынёй або намеснікам старшыні ці сакратаром камісіі ў Цэнтральную камісію. Да пратакола, які накіроўваецца ў Цэнтральную камісію, прыкладаюцца, калі яны ёсць, асаблівыя меркаванні членаў камісіі, заявы іншых асоб аб парушэннях, дапушчаных у ходзе галасавання або пры падліку галасоў, і прынятыя па іх рашэнні камісіі.

Артыкул 121. Падвядзенне вынікаў рэферэндуму

На падставе пратаколаў абласных, Мінскай гарадской камісій па рэферэндуме Цэнтральная камісія ўстанаўлівае:

агульную колькасць грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у рэферэндуме;

колькасць грамадзян, якія атрымалі бюлетэні для галасавання;

колькасць грамадзян, якія прынялі ўдзел у галасаванні, у тым ліку колькасць грамадзян, якія прынялі ўдзел у датэрміновым галасаванні, колькасць грамадзян, якія прынялі ўдзел у галасаванні па месцы знаходжання, і колькасць грамадзян, якія прынялі ўдзел у галасаванні ў дзень рэферэндуму ў памяшканні ўчастка для галасавання;

колькасць тых, хто галасаваў за адабрэнне вынесенага на рэферэндум пытання, і колькасць тых, хто галасаваў супраць яго адабрэння;

колькасць бюлетэняў, прызнаных несапраўднымі.

Лічыцца, што рэферэндум адбыўся, калі ў галасаванні прынялі ўдзел больш за палавіну грамадзян, унесеныя ў спісы для галасавання. Рашэнне лічыцца прынятым рэферэндумам, калі за яго ў цэлым па Рэспубліцы Беларусь прагаласавалі больш за палавіну грамадзян, што прынялі ўдзел у галасаванні.

Результаты рэферэндуму ўстанаўліваюцца на пасяджэнні Цэнтральнай камісіі і заносяцца ў пратакол. Пратакол падпісваецца Старшынёй, намеснікам Старшыні, сакратаром і членамі Цэнтральнай камісіі.

Цэнтральная камісія па прадстаўленні адпаведных камісій па рэферэндуме і органаў, якія ўтварылі камісіі, а таксама па ўстаноўленых ёю падставах можа прызнаць результаты рэферэндуму ў вобласці, раёне, горадзе, раёне ў горадзе, на ўчастку для галасавання несапраўднымі з-за дапушчаных парушэнняў патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства.

Паведамленне аб выніках рэферэндуму публікуецца ў друкаваных сродках масавай інфармацыі Цэнтральнай камісіяй у сямідзённы тэрмін, а таксама размяшчаецца на афіцыйным сайце Цэнтральнай камісіі ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт. У паведамленні ўказваюцца агульная колькасць грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у рэферэндуме; колькасць грамадзян, якія атрымалі бюлетэні для галасавання; колькасць грамадзян, якія прынялі ўдзел у галасаванні; колькасць тых, хто галасаваў за адабрэнне вынесенага на рэферэндум пытання, і колькасць тых, хто галасаваў супраць яго адабрэння; колькасць бюлетэняў, прызнаных несапраўднымі.

Артыкул 122. Правядзенне паўторнага галасавання

Па прадстаўленні Генеральнага пракурора аб парушэннях, дапушчаных пры правядзенні рэферэндуму, Цэнтральная камісія мае права прыняць рашэнне ці аб правядзенні на працягу месяца паўторнага галасавання на тых участках для галасавання і іншых тэрыторыях, дзе былі дапушчаны парушэнні, ці аб правядзенні на працягу года паўторнага галасавання на ўсёй тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 123. Апублікаванне і ўступленне ў сілу рашэння, прынятага рэферэндумам

Рашэнне, прынятае рэферэндумам, падпісваецца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь і падлягае неадкладнаму і абавязковаму афіцыйнаму апублікаванню пасля яго падпісання.

Рашэнне, прынятае рэферэндумам, уступае ў сілу праз 10 дзён пасля яго афіцыйнага апублікавання, калі ў ім не вызначаны іншы тэрмін.

Датай прыняцця рашэння рэферэндумам лічыцца дзень рэферэндуму.

Артыкул 124. Юрыдычная сіла рашэння, прынятага рэферэндумам

Юрыдычная сіла рашэння, прынятага рэферэндумам, вызначаецца ўказам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб прызначэнні рэферэндуму.

Рашэнні, прынятыя рэферэндумам, могуць быць адменены або зменены толькі шляхам рэферэндуму, калі іншае не будзе вызначана рэферэндумам.

Калі для выканання рашэння, прынятага рэферэндумам, патрабуецца прыняцце (выданне) якога-небудзь прававога акта, ён павінен быць прыняты (выдадзены) на працягу пяці месяцаў з дня ўступлення ў сілу рашэння, прынятага рэферэндумам, калі іншае не будзе вызначана рэферэндумам.

ГЛАВА 25

ПАРАДАК ПРЫЗНАЧЭННЯ І ПРАВЯДЗЕННЯ МЯСЦОВАГА РЭФЕРЭНДУМУ

Артыкул 125. Парадак падрыхтоўкі і правядзення мясцовага рэферэндуму

Рэалізацыя права ініцыятывы грамадзян на правядзенне мясцовага рэферэндуму, разгляд ініцыятывы грамадзян аб правядзенні мясцовага рэферэндуму, яго падрыхтоўка і правядзенне, парадак і тэрміны ўтварэння ўчасткаў для галасавання, адпаведных камісій па рэферэндуме, паўнамоцтвы і арганізацыя іх дзейнасці, складанне спісаў грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у рэферэндуме, парадак галасавання, падвядзення і апублікавання вынікаў рэферэндуму ажыццяўляюцца ў адносінах да нормаў заканадаўства аб рэспубліканскім рэферэндуме, калі іншае не ўстаноўлена главой 25 гэтага Кодэкса.

Артыкул 126. Права ініцыятывы на правядзенне мясцовага рэферэндуму

Права ініцыятывы на правядзенне мясцовага рэферэндуму належыць мясцовым прадстаўнічым органам і грамадзянам Рэспублікі Беларусь, якія пастаянна пражываюць на тэрыторыі адпаведнай вобласці, раёна, горада, раёна ў горадзе, пасёлка, сельсавета. Ініцыятыва грамадзян выражаецца ў выглядзе прапановы, унесенай не менш чым 10 працэнтамі грамадзян, якія валодаюць выбарчым правам і пражываюць на адпаведнай тэрыторыі.

Калі грамадзяне выступаюць з ініцыятывай аб правядзенні мясцовага рэферэндуму, імі ўтвараецца ініцыятыўная група з ліку асоб, якія маюць права ўдзельнічаць у рэферэндуме, у колькасці:

у вобласці і горадзе Мінску – не менш за 50 чалавек;

у раёне, горадзе, раёне ў горадзе – не менш за 20 чалавек;

у пасёлку, сельсавеце – не менш за 10 чалавек.

Дакументы аб правядзенні мясцовага рэферэндуму, прадстаўленыя ініцыятыўнай групай, і пытанне, што прапануецца на рэферэндум, накіроўваюцца мясцовым выканаўчым і распарадчым органам на заключэнне ў адпаведны абласны, Мінскі гарадскі орган юстыцыі, якія правяраюць адпаведнасць пытання, што выносіцца на рэферэндум, патрабаванням заканадаўства і захаванне парадку ўтварэння ініцыятыўнай групы.

Пытанне, што прапануецца на мясцовы рэферэндум, з улікам заключэння адпаведнага абласнога, Мінскага гарадскога органа юстыцыі і склад ініцыятыўнай групы рэгіструюцца адпаведным мясцовым выканаўчым і распарадчым органам.

На працягу 30 дзён з дня звароту па рэгістрацыю ініцыятыўнай групе выдаецца пасведчанне аб рэгістрацыі, узор падпіснога ліста, а членам ініцыятыўнай групы – адпаведныя пасведчанні.

У рэгістрацыі ініцыятыўнай групы па правядзенні мясцовага рэферэндуму адмаўляецца ў выпадку парушэння патрабаванняў гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства. Адмова можа быць абскарджана ў месячны тэрмін кіраўніком ініцыятыўнай групы ў раённы, гарадскі суд.

Калі выканаўчым і распарадчым органам устаноўлена, што сабрана неабходная колькасць сапраўдных подпісаў, ініцыятыўная група па правядзенні мясцовага рэферэндуму складае заключны акт і прадстаўляе яго ў адпаведны выканаўчы і распарадчы орган, які перадае яго ў мясцовы Савет дэпутатаў.

Артыкул 127. Рашэнне аб прызначэнні мясцовага рэферэндуму

Рашэнне аб прызначэнні абласнога, Мінскага гарадскога, раённага, гарадскога, пасялковага, сельскага рэферэндуму прымаецца адпаведным мясцовым Саветам дэпутатаў, а рашэнне аб прызначэнні раённага рэферэндуму ў горадзе з раённым дзяленнем – гарадскім Саветам дэпутатаў не пазней за 30 дзён з дня ўнясення ў адпаведнасці з патрабаваннямі гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства такой прапановы.

Юрыдычная сіла рашэння, прынятага мясцовым рэферэндумам, вызначаецца ў рашэнні мясцовага Савета дэпутатаў аб прызначэнні гэтага рэферэндуму.

Мясцовы Савет дэпутатаў, прымаючы рашэнне аб прызначэнні рэферэндуму, забяспечвае азнаямленне грамадзян са зместам пытання, вынесенага на рэферэндум.

Дата правядзення рэферэндуму вызначаецца не пазней за тры месяцы з дня прыняцця рашэння аб прызначэнні рэферэндуму.

Рашэнне мясцовага Савета дэпутатаў аб прызначэнні рэферэндуму публікуецца ў друкаваных сродках масавай інфармацыі, абнародуецца ў іншых сродках масавай

інфармацыі, размяшчаецца на афіцыйным сайце адпаведнага мясцовага выканаўчага і распарадчага органа ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт.

Рашэнні, прынятыя мясцовым рэферэндумам, падпісваюцца кіраўніком адпаведнага мясцовага выканаўчага і распарадчага органа.

Артыкул 128. Правядзенне мясцовага рэферэндуму

Падрыхтоўка і правядзенне рэферэндуму на тэрыторыі вобласці, горада, раёна, раёна ў горадзе, пасёлка, сельсавета ажыццяўляюцца адпаведнымі камісіямі па рэферэндуме, утворанымі ў адпаведнасці з артыкуламі 34 – 37 гэтага Кодэкса.

Артыкул 128¹. Фонд ініцыятыўнай групы па правядзенні мясцовага рэферэндуму

Фінансаванне выдаткаў, звязаных са зборам подпісаў грамадзян у падтрымку прапановы аб правядзенні абласнога, Мінскага гарадскога, раённага, гарадскога (у горадзе абласнога падпарадкавання) рэферэндуму і правядзеннем агітацыі па ініцыяванні рэферэндуму грамадзянамі, ажыццяўляецца за кошт сродкаў фонду ініцыятыўнай групы.

Фонд ініцыятыўнай групы па правядзенні абласнога, Мінскага гарадскога, раённага, гарадскога (у горадзе абласнога падпарадкавання) рэферэндуму можа фарміравацца за кошт наступных грашовых сродкаў:

1) добраахвотных ахвяраванняў членаў ініцыятыўнай групы, іншых грамадзян Рэспублікі Беларусь. Памер ахвяравання грамадзяніна ў фонд па правядзенні абласнога, Мінскага гарадскога рэферэндуму не можа перавышаць 10 базавых велічынь, а па правядзенні раённага, гарадскога (у горадзе абласнога падпарадкавання) рэферэндуму – 5 базавых велічынь;

2) добраахвотных ахвяраванняў юрыдычных асоб. Памер ахвяравання юрыдычнай асобы ў фонд па правядзенні абласнога, Мінскага гарадскога рэферэндуму не можа перавышаць 20 базавых велічынь, а па правядзенні раённага, гарадскога (у горадзе абласнога падпарадкавання) рэферэндуму – 10 базавых велічынь;

Гранічная сума ўсіх выдаткаў са сродкаў фонду ініцыятыўнай групы па правядзенні абласнога, Мінскага гарадскога рэферэндуму не можа перавышаць 500 базавых велічынь, а па правядзенні раённага, гарадскога (у горадзе абласнога падпарадкавання) рэферэндуму – 100 базавых велічынь;

Ініцыятыўная група па правядзенні гарадскога (у горадзе раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага рэферэндуму мае права ствараць фонд ініцыятыўнай групы, які можа фарміравацца за кошт наступных грашовых сродкаў:

1) добраахвотных ахвяраванняў членаў ініцыятыўнай групы, іншых грамадзян Рэспублікі Беларусь. Памер ахвяравання грамадзяніна не можа перавышаць 2 базавыя велічыні;

2) добраахвотных ахвяраванняў юрыдычных асоб. Памер ахвяравання юрыдычнай асобы не можа перавышаць 5 базавых велічынь.

Гранічная сума ўсіх выдаткаў са сродкаў фонду ініцыятыўнай групы па правядзенні гарадскога (у горадзе раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага рэферэндуму не можа перавышаць 50 базавых велічынь.

У фонд ініцыятыўнай групы не маюць права ўносіць ахвяраванні суб'екты, указаныя ў частцы трэцяй артыкула 48¹ гэтага Кодэкса.

Кантроль за паступленнем і выдаткаваннем сродкаў фонду ініцыятыўнай групы ажыццяўляецца фінансавым органам мясцовага выканаўчага і распарадчага органа, які прыняў рашэнне аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы.

Адкрыццё спецыяльнага рахунку, унясенне ахвяраванняў у фонд ініцыятыўнай групы, вяртанне ахвяраванняў, спыненне банкаўскіх аперацый па спецыяльным рахунку і прадстаўленне фінансавых справаздач ажыццяўляецца ў адносінах да патрабаванняў артыкула 114¹ гэтага Кодэкса.

РАЗДЗЕЛ VIII ПАРАДАК АДКЛІКАННЯ ДЭПУТАТА ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ, ДЭПУТАТА МЯСЦОВАГА САВЕТА ДЭПУТАТАЎ

ГЛАВА 26 ПАДСТАВЫ І ПАРАДАК УЗБУДЖЭННЯ ПЫТАННЯ АБ АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА

Артыкул 129. Падставы адклікання дэпутата

Дэпутат Палаты прадстаўнікоў, дэпутат мясцовага Савета дэпутатаў, які не апраўдаў даверу выбаршчыкаў, што выявілася ў невыкананні прадугледжаных законам дэпутацкіх абавязкаў, парушэнні Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, рашэнняў Усебеларускага народнага сходу, законаў, актаў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, ва ўчынненні дзеянняў, што дыскрэдытуюць дэпутата, можа быць адкліканы выбаршчыкамі ў парадку, вызначаным гэтым Кодэксам.

Артыкул 130. Права ўзбуджэння пытання аб адкліканні дэпутата

Права ўзбуджэння пытання аб адкліканні дэпутата належыць выбаршчыкам выбарчай акругі (далей – акруга), ад якой выбраны дэпутат.

Пытанне аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў, дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў не можа быць узбуджана менш чым за год да заканчэння тэрміну іх паўнамоцтваў.

Артыкул 131. Ініцыяванне пытання аб адкліканні дэпутата

Пытанне аб адкліканні дэпутата можа быць узбуджана на сходзе выбаршчыкаў акругі, ад якой выбраны дэпутат.

Сходы выбаршчыкаў могуць праводзіцца як па месцы іх жыхарства, так і ў арганізацыях, размешчаных у межах акругі.

Ініцыяваць скліканне сходу мае права група выбаршчыкаў, што пражываюць на тэрыторыі акругі, ад якой выбраны дэпутат, у колькасці не меншай за:

150 выбаршчыкаў – па пытанні аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў;

50 выбаршчыкаў – па пытанні аб адкліканні дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў;

40 выбаршчыкаў – па пытанні аб адкліканні дэпутата раённага, гарадскога (горада абласнога падпарадкавання) Савета дэпутатаў;

15 выбаршчыкаў – па пытанні аб адкліканні дэпутата гарадскога (горада раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў.

Ініцыятары склікання сходу выбаршчыкаў звяртаюцца да старшыні мясцовага Савета дэпутатаў, на тэрыторыі якога плануецца правесці сход выбаршчыкаў, з пісьмовай заявай аб скліканні такога сходу па месцы іх жыхарства, а аб скліканні сходу выбаршчыкаў у арганізацыі – да яе адміністрацыі.

Заява аб правядзенні сходу выбаршчыкаў павінна быць падпісана ўсімі ініцыятарамі правядзення сходу з указаннем матываў, якія паслужылі падставай для ўзбуджэння пытання аб адкліканні дэпутата, а таксама прозвішча, уласнага імені, імені па бацьку (калі такое ёсць), даты нараджэння і месца жыхарства кожнага ініцыятара правядзення сходу выбаршчыкаў.

Пытанне аб скліканні сходу выбаршчыкаў разглядаецца адпаведна старшынёй або прэзідыумам мясцовага Савета дэпутатаў, адміністрацыяй арганізацыі, і ў дзесяцідзённы тэрмін прымаецца рашэнне, аб чым паведамляецца ініцыятарам склікання сходу. Пры прыняцці прапановы ініцыятараў склікання сходу выбаршчыкаў вызначаюцца дата, час і месца яго правядзення, аб чым на працягу трох дзён паведамляецца выбаршчыкам.

У выпадку адхілення прапановы аб правядзенні сходу выбаршчыкаў яго ініцыятарам выдаецца копія матываванага рашэння. Гэта рашэнне можа быць у трохдзённы тэрмін абскарджана ініцыятарамі склікання сходу ў раённы, гарадскі суд (скарга павінна быць падпісана большасцю ініцыятараў склікання сходу). Рашэнне суда з'яўляецца канчатковым.

Паўнамоцтвы, якія ўскладаюцца ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам па адкліканні дэпутата на старшыню мясцовага Савета дэпутатаў, у выпадку ўзбуджэння пытання аб яго адкліканні ажыццяўляе яго намеснік.

Артыкул 132. Правамоцнасць сходу выбаршчыкаў пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата і парадак яго правядзення

Сход выбаршчыкаў па месцы жыхарства пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата правамоцны, калі ў ім прымаюць удзел выбаршчыкі, якія пражываюць на тэрыторыі акругі, у колькасці не меншай за:

300 выбаршчыкаў – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў;

150 выбаршчыкаў – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў;

75 выбаршчыкаў – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата раённага, гарадскога (горада абласнога падпарадкавання) Савета дэпутатаў;

20 выбаршчыкаў – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата гарадскога (горада раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў.

Сход выбаршчыкаў у працоўным калектыве арганізацыі, якая з'яўляецца юрыдычнай асобай і налічвае не менш за 300 чалавек, пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў правамоцны, калі ў ім прымае ўдзел больш за палавіну складу калектыву.

Узбуджэнне пытання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў можа быць ажыццёўлена на агульным сходзе некалькіх меншых працоўных калектываў арганізацыі, якія з'яўляюцца юрыдычнымі асобамі, з агульнай колькасцю працуючых не меншай за 300 чалавек. Пры гэтым ад кожнага такога калектыву павінна прысутнічаць больш за палавіну яго складу.

Сходы выбаршчыкаў у працоўных калектывах па ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў могуць праводзіцца ў калектывах, якія налічваюць не менш за:

150 працуючых – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў;

75 працуючых – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата раённага, гарадскога (горада абласнога падпарадкавання) Савета дэпутатаў;

20 працуючых – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата гарадскога (горада раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў.

Сход правамоцны, калі ў ім прымае ўдзел больш за палавіну складу калектыву.

У парадку, прадугледжаным часткай чацвёртай артыкула 63 гэтага Кодэкса, узбуджэнне пытання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў, дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў можа быць ажыццёўлена і на канферэнцыі працоўнага калектыву.

Ініцыятары склікання сходу не пазней за 10 дзён да правядзення сходу выбаршчыкаў абавязаны пісьмова паведаміць дэпутату, у дачыненні да якога яны маюць намер узбудзіць пытанне аб адкліканні, а таксама паведаміць адпаведна ў Палату прадстаўнікоў або мясцовы Савет дэпутатаў, са складу якога прапануецца адклікаць дэпутата, аб даце, месцы правядзення сходу выбаршчыкаў і матывах, што паслужылі падставай для ўзбуджэння пытання аб адкліканні дэпутата.

Перад пачаткам сходу выбаршчыкаў праводзіцца рэгістрацыя яго ўдзельнікаў з указаннем прозвішча, уласнага імені, імені па бацьку (калі такое ёсць), даты нараджэння і месца жыхарства. Кожны ўдзельнік сходу ўласнаручна распісваецца ў спісе выбаршчыкаў, якія прымаюць удзел у сходзе.

На сходзе выбаршчыкаў выбіраецца прэзідыум у складзе старшыні, сакратара і членаў і пры неабходнасці – падліковая камісія, разглядаюцца прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата, аб правядзенні збору подпісаў выбаршчыкаў акругі ў падтрымку гэтай прапановы і аб утварэнні ініцыятыўнай групы па зборы подпісаў у падтрымку прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата і правядзенні агітацыі (далей – ініцыятыўная група). Ініцыятыўная група ўтвараецца ў колькасці не меншай за пяць чалавек. На сходзе выбіраецца кіраўнік ініцыятыўнай групы. Рашэнне сходу прымаецца большасцю галасоў.

Колькасць праведзеных у акрузе сходаў выбаршчыкаў, на якіх можа быць узбуджана пытанне аб адкліканні дэпутата і ўтвораны ініцыятыўныя групы, не абмяжоўваецца, але яны павінны праводзіцца на працягу трыццацідзённага тэрміну з дня рэгістрацыі першай ініцыятыўнай групы.

На сходзе выбаршчыкаў маюць права прысутнічаць дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, мясцовых Саветаў дэпутатаў, службовыя асобы, упаўнаважаныя старшынёй мясцовага Савета дэпутатаў, на тэрыторыі якога праводзіцца сход выбаршчыкаў, або старшынёй мясцовага Савета дэпутатаў, са складу якога прапануецца адклікаць дэпутата, а таксама прадстаўнікі сродкаў масавай інфармацыі.

Аб правядзенні сходу выбаршчыкаў складаецца пратакол. У пратаколе ўказваюцца дата і месца яго правядзення, колькасць удзельнікаў сходу, сутнасць разглядаемых пытанняў, рэзультаты галасавання і прынятыя рашэнні, склад утворанай ініцыятыўнай групы з указаннем прозвішча, уласнага імені, імені па бацьку (калі такое ёсць) і месца жыхарства кожнага з яе членаў і кіраўніка ініцыятыўнай групы.

Пратакол падпісваецца старшынёй і сакратаром сходу і з прыкладзенымі да яго спісамі ўдзельнікаў сходу і складу ініцыятыўнай групы не пазней чым у пяцідзённы тэрмін прадстаўляецца ў:

Цэнтральную камісію – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў;

абласную, Мінскую гарадскую выбарчую камісію – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў;

гарадскую (у гарадах абласнога падпарадкавання) выбарчую камісію – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата гарадскога Савета дэпутатаў;

раённую выбарчую камісію – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата раённага, гарадскога (у гарадах раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў.

Артыкул 133. Гаранты правоў дэпутата пры ўзбуджэнні пытання аб яго адкліканні

Дэпутат, у дачыненні да якога ўзбуджаецца пытанне аб адкліканні, мае права прысутнічаць на сходзе выбаршчыкаў або накіроўваць для ўдзелу ў ім упаўнаважаных ім асоб. Паўнамоцтвы гэтых асоб павінны быць пацверджаны пісьмова.

Старшыня сходу выбаршчыкаў абавязаны прадаставіць дэпутату для выступлення час, дастатковы для выкладу тлумачэнняў па пытанні, якое абмяркоўваецца. Тлумачэнні дэпутата павінны быць адлюстраваны ў пратаколе сходу. Па даручэнні дэпутата на сходзе мае права замест яго выступіць упаўнаважаная ім асоба. Пасля заканчэння абмеркавання прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутат або ўпаўнаважаная ім асоба маюць права на выступленне да пачатку галасавання.

Дэпутат, у дачыненні да якога прапануецца ўзбудзіць пытанне аб адкліканні, не пазней за сем дзён да прызначанай даты сходу выбаршчыкаў можа накіраваць ініцыятарам правядзення гэтага сходу, старшыні мясцовага Савета дэпутатаў, на тэрыторыі якога намячаецца правесці сход выбаршчыкаў, у адміністрацыю арганізацыі, што прынялі рашэнне аб скліканні сходу, пісьмовую заяву з абгрунтаваннем уважлівай прычыны, якая робіць немагчымым яго ўдзел у сходзе выбаршчыкаў у прызначаны дзень, і прапанаваць іншы дзень правядзення сходу ў межах наступных 15 дзён пасля прызначанай даты. Ініцыятары склікання сходу, старшыня мясцовага Савета дэпутатаў, адміністрацыя арганізацыі павінны задаволіць просьбу дэпутата і ўзгадніць з ім іншы дзень правядзення сходу. Паўторнае перанясенне даты сходу па просьбе дэпутата не дапускаецца.

У выпадку хваробы дэпутата, што павінна быць пацверджана адпаведным дакументам, сход выбаршчыкаў па пісьмовай заяве дэпутата пераносіцца на іншую дату, але не пазней за 15 дзён з дня яго выздараўлення. Аб сваім выздараўленні дэпутат павінен накіраваць у трохдзённы тэрмін пісьмовае паведамленне ініцыятарам склікання сходу выбаршчыкаў, старшыні мясцовага Савета дэпутатаў, у адміністрацыю арганізацыі. Сход выбаршчыкаў можа быць праведзены незалежна ад стану здароўя дэпутата па заканчэнні чатырох месяцаў з дня намечанай першай даты сходу.

Адмова дэпутата ўдзельнічаць у сходзе выбаршчыкаў, а таксама няўка яго на сход без уважлівай прычыны пры своєчасовым паведамленні не з'яўляюцца перашкодай для разгляду прапановы аб узбуджэнні пытання аб яго адкліканні.

Сход выбаршчыкаў можа быць перанесены па просьбе яго ініцыятараў на любую іншую дату, калі на гэта ёсць пісьмовая згода дэпутата. Перанясенне даты сходу выбаршчыкаў па просьбе яго ініцыятараў дапускаецца толькі адзін раз. Дата сходу выбаршчыкаў пераносіцца з захаваннем патрабаванняў артыкулаў 131 і 132 гэтага Кодэкса.

У выпадку калі акалічнасці, якія паслужылі падставай для ўзбуджэння пытання аб адкліканні дэпутата, з'яўляюцца прадметам разгляду ў судзе, старшыня мясцовага Савета дэпутатаў, адміністрацыя арганізацыі прыпыняюць разгляд пытання аб правядзенні сходу выбаршчыкаў да вынясення судом рашэння (прыгавору).

Асобы, якія прадставілі заведама лжывую інфармацыю, што паслужыла падставай для ўзбуджэння пытання аб адкліканні дэпутата, нясуць адказнасць у адпаведнасці з заканадаўствам.

Артыкул 134. Рэгістрацыя ініцыятыўнай групы

Ініцыятыўная група, утвораная на сходзе выбаршчыкаў пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў, рэгіструецца Цэнтральнай камісіяй, а пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў – адпаведнай тэрытарыяльнай выбарчай камісіяй.

Для рэгістрацыі ініцыятыўнай групы ў Цэнтральную камісію, адпаведную тэрытарыяльную выбарчую камісію прадстаўляюцца пратакол сходу выбаршчыкаў, спіс удзельнікаў сходу, спіс складу ініцыятыўнай групы з указаннем яе кіраўніка, копія пісьмовага паведамлення дэпутату аб правядзенні сходу выбаршчыкаў і дакумент, які пацвярджае накіраванне паведамлення дэпутату.

Цэнтральная камісія, адпаведная тэрытарыяльная выбарчая камісія ў пятнаццацідзённы тэрмін пасля паступлення неабходных дакументаў рэгіструе ініцыятыўную групу або можа прыняць рашэнне аб адмове ў яе рэгістрацыі, калі пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата не быў захаваны парадак, вызначаны раздзелам VIII гэтага Кодэкса. Пры вырашэнні пытання аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы маюць права прысутнічаць яе прадстаўнікі, а таксама дэпутат, у дачыненні да якога прапануецца ўзбудзіць пытанне аб адкліканні, або ўпаўнаважаная ім асоба.

Адмова ў рэгістрацыі ініцыятыўнай групы па адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў можа быць абскарджана ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння аб адмове кіраўніком ініцыятыўнай групы ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь, а па адкліканні дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога, раённага, гарадскога, пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў – у той жа тэрмін кіраўніком ініцыятыўнай групы адпаведна ў абласны, Мінскі гарадскі, раённы, гарадскі суд.

Пасля рэгістрацыі ініцыятыўнай групы яе прадстаўніку ў трохдзённы тэрмін выдаюцца пасведчанне аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы, пасведчанні членаў групы і падпісныя лісты для збору подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата (далей – падпісныя лісты), а таксама паведамляецца аб мінімальнай колькасці подпісаў выбаршчыкаў, неабходных у адпаведнасці з патрабаваннямі часткі першай артыкула 135 гэтага Кодэкса для падтрымкі прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата. Формы сведчання, пасведчання члена ініцыятыўнай групы і падпісных лістоў устанаўліваюцца Цэнтральнай камісіяй.

Аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы Цэнтральная камісія ў двухдзённы тэрмін паведамляе ў Палату прадстаўнікоў, а адпаведная тэрытарыяльная выбарчая камісія – у мясцовы Савет дэпутатаў, са складу якога прапануецца адклікаць дэпутата.

Артыкул 135. Збор подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата

Прапанову аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата, прынятую на сходзе выбаршчыкаў, павінны падтрымаць не менш за 20 працэнтаў грамадзян, якія валодаюць выбарчым правам і пражываюць на тэрыторыі адпаведнай акругі. Колькасць выбаршчыкаў, неабходная для падтрымкі прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата, вызначаецца зыходзячы з колькасці выбаршчыкаў у акрузе на дзень выбараў.

Ініцыятыўная група з дня атрымання пасведчання аб яе рэгістрацыі мае права ажыццяўляць на ўсёй тэрыторыі акругі збор подпісаў выбаршчыкаў на падпісных лістах. Подпісы выбаршчыкаў, сабраныя да рэгістрацыі ініцыятыўнай групы, не ўлічваюцца. Выдаткі па зборы подпісаў выбаршчыкаў нясе ініцыятыўная група.

Падпісныя лісты павінны ўтрымліваць фармулёўку прапановы аб адкліканні дэпутата з указаннем матываў адклікання, прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку (калі такое ёсць) дэпутата, дату нараджэння, пасаду служачага (прафесію рабочага, занятка), месца працы і месца жыхарства (горад; пасёлак гарадскога тыпу або сельскі населены пункт з указаннем раёна), год выбарання дэпутатам (Палаты прадстаўнікоў, адпаведнага мясцовага Савета дэпутатаў), партыйнасць, а таксама прозвішча, імені, імені па бацьку члена ініцыятыўнай групы, які збірае подпісы, і нумар пасведчання аб рэгістрацыі

ініцыятыўнай групы. У падпісным лісце павінен быць указаны апошні дзень збору подпісаў.

Тэрмін збору подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата – 45 дзён з дня атрымання пасведчання аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групы. Калі ў акрузе ўтворана і зарэгістравана некалькі ініцыятыўных груп, тэрмін збору подпісаў для кожнай з іх незалежна ад даты іх рэгістрацыі абмяжоўваецца 45 днямі з дня рэгістрацыі першай ініцыятыўнай групы.

У выпадку калі на працягу 45 дзён не была сабрана неабходная колькасць подпісаў, далейшы збор подпісаў выбаршчыкаў спыняецца.

Артыкул 136. Парадак збору подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата

Збор подпісаў выбаршчыкаў ажыццяўляецца толькі членамі ініцыятыўнай групы. У падпісным лісце павінны быць подпісы выбаршчыкаў, якія пражываюць на тэрыторыі выбарчай акругі, па якой узбуджана пытанне аб адкліканні дэпутата.

У падпісным лісце ў дачыненні да выбаршчыка, які падтрымлівае прапанову аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата, указваюцца прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), дата нараджэння, месца жыхарства, серыя і нумар пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (нумар ідэнтыфікацыйнай карты грамадзяніна Рэспублікі Беларусь) або рэквізіты іншага дакумента, які вызначаецца Цэнтральнай камісіяй. Даныя аб выбаршчыку ўносяцца ў падпісны ліст рукапісным спосабам. Выбаршчык уласнаручна ставіць у падпісным лісце дату подпісу і распісваецца. Подпісы нумаруюцца.

Падпісны ліст завяраецца членам ініцыятыўнай групы, які збіраў подпісы. Член ініцыятыўнай групы пры завярэнні падпіснага ліста ставіць подпіс і дату яго ўнясення, а таксама ўказвае прозвішча і ініцыялы.

Выбаршчык мае права паставіць свой подпіс толькі на адным падпісным лісце і толькі за сябе асабіста.

Артыкул 137. Парадак і тэрміны прадстаўлення падпісных лістоў у мясцовыя Саветы дэпутатаў. Вызначэнне рэзультатаў збору подпісаў выбаршчыкаў

Запоўненыя падпісныя лісты на працягу прадугледжанага часткай чацвёртай артыкула 135 гэтага Кодэкса тэрміну для збору подпісаў, але не пазней чым на наступны дзень з дня заканчэння гэтага тэрміну прадстаўляюцца:

старшыні Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў, дэпутата Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў;

старшыні адпаведнага абласнога Савета дэпутатаў – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў, дэпутата абласнога Савета дэпутатаў;

старшыні раённага, гарадскога (горада абласнога і раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата раённага, гарадскога, пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў.

Старшыня адпаведнага мясцовага Савета дэпутатаў арганізуе праверку сапраўднасці подпісаў выбаршчыкаў у падпісных лістах, у якой могуць удзельнічаць дэпутаты і іншыя прыцягнутыя старшынёй мясцовага Савета дэпутатаў асобы. Праверка праводзіцца не пазней чым у месячны тэрмін пасля прадстаўлення падпісных лістоў.

Прызнанне сапраўднымі подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата праводзіцца ў парадку, прадугледжаным

часткамі дзевятнаццатай і дваццаць першай артыкула 61 гэтага Кодэкса. Сапраўднымі лічацца таксама подпісы выбаршчыкаў, сабраныя да рэгістрацыі ініцыятыўнай групы. Калі ў падпісным лісце ўтрымліваюцца подпісы выбаршчыкаў, якія не пражываюць на тэрыторыі выбарчай акругі, гэтыя подпісы не правяраюцца і не ўлічваюцца. Праверцы і ўліку таксама не падлягаюць подпісы выбаршчыкаў, калі ў падпісным лісце адсутнічае фармулёўка прапановы аб адкліканні дэпутата і (або) звесткі аб дэпутате, у дачыненні да якога ўзбуджана пытанне аб адкліканні.

У выпадку выяўлення некалькіх подпісаў аднаго і таго ж выбаршчыка ў падтрымку прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата сапраўдным лічыцца толькі адзін подпіс, а астатнія подпісы лічацца несапраўднымі.

Пасля заканчэння праверкі падпісных лістоў старшынёй адпаведнага мясцовага Савета дэпутатаў, указаным у частцы першай гэтага артыкула, які прыняў ад ініцыятыўнай групы падпісныя лісты, складаецца пратакол аб рэзультатах збору подпісаў, у якім указваюцца агульная колькасць подпісаў у падпісных лістах, прынятых ад ініцыятыўнай групы, колькасць подпісаў, сапраўднасць якіх правяралася, колькасць подпісаў, прызнаных сапраўднымі, і колькасць подпісаў, прызнаных несапраўднымі. Пратакол падпісваецца старшынёй мясцовага Савета дэпутатаў.

Калі збор подпісаў праводзіўся некалькімі ініцыятыўнымі групамі, пратакол аб рэзультатах збору подпісаў складаецца асобна па кожнай ініцыятыўнай групе, а затым складаецца выніковы пратакол, які падпісваецца старшынёй мясцовага Савета дэпутатаў.

Пратакол аб рэзультатах збору подпісаў не пазней чым у трохдзённы тэрмін перадаецца ў:

Цэнтральную камісію – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў;

абласную, Мінскую гарадскую выбарчую камісію – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў;

гарадскую (у гарадах абласнога падпарадкавання) выбарчую камісію – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата гарадскога Савета дэпутатаў;

раённую выбарчую камісію – пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата раённага, гарадскога (у гарадах раённага падпарадкавання), пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў.

ГЛАВА 27

ПАРАДАК ПРЫЗНАЧЭННЯ ГАЛАСАВАННЯ АБ АДКЛІКАННІ ДЭПУТАТА. ГАЛАСАВАННЕ І ПАдВЯДЗЕННЕ ЯГО ВЫНІКАЎ

Артыкул 138. Прыняцце рашэння аб прызначэнні галасавання аб адкліканні дэпутата

Цэнтральная камісія, адпаведная тэрытарыяльная выбарчая камісія на працягу 15 дзён з дня паступлення неабходных дакументаў (пратаколаў, падпісных лістоў) мае права правесці выбарчую або поўную праверку выканання патрабаванняў раздзела VIII гэтага Кодэкса пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата.

Пры ўстанаўленні, што збор неабходнай колькасці подпісаў выбаршчыкаў і іншых мерапрыемствы праведзены ў адпаведнасці з патрабаваннямі раздзела VIII гэтага Кодэкса, Цэнтральная камісія прымае рашэнне аб прызначэнні галасавання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў, а адпаведная тэрытарыяльная выбарчая камісія – аб прызначэнні галасавання аб адкліканні дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў.

Галасаванне прызначаецца не раней за адзін месяц і не пазней за два месяцы з дня прыняцця рашэння аб прызначэнні галасавання.

Калі пры ўзбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата і зборы подпісаў выбаршчыкаў мелі месца істотныя парушэнні патрабаванняў раздзела VIII гэтага Кодэкса або не было сабрана неабходнай колькасці подпісаў выбаршчыкаў у падтрымку прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата, прымаецца рашэнне аб адмове ў прызначэнні галасавання аб адкліканні дэпутата.

Рашэнне Цэнтральнай камісіі аб адмове ў прызначэнні галасавання аб адкліканні дэпутата ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння можа быць абскарджана кіраўніком ініцыятыўнай групы ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь, а рашэнне абласной, Мінскай гарадской, раённай, гарадской выбарчай камісіі ў той жа тэрмін – кіраўніком ініцыятыўнай групы адпаведна ў абласны, Мінскі гарадскі, раённы, гарадскі суд.

Рашэнне Цэнтральнай камісіі аб прызначэнні галасавання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў накіроўваецца ў Палату прадстаўнікоў і перадаецца для абнародавання (апублікавання) у сродкі масавай інфармацыі, размяшчаецца на афіцыйным сайце Цэнтральнай камісіі ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт, а рашэнне адпаведнай тэрытарыяльнай выбарчай камісіі аб прызначэнні галасавання аб адкліканні дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў публікуецца ў мясцовых друкаваных сродках масавай інфармацыі, размяшчаецца на афіцыйным сайце адпаведнага мясцовага выканаўчага і распарадчага органа ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт або іншым спосабам даводзіцца да ведама выбаршчыкаў.

Рашэнне Цэнтральнай камісіі, адпаведнай тэрытарыяльнай выбарчай камісіі аб прызначэнні галасавання аб адкліканні дэпутата адмяняецца, калі паўнамоцтвы дэпутата датэрмінова спынены па падставах, устаноўленых заканадаўствам.

Артыкул 139. Бюлетэнь для галасавання аб адкліканні дэпутата

Бюлетэнь для галасавання аб адкліканні дэпутата павінен утрымліваць назву і нумар акругі, ад якой выбраны дэпутат, фармулёўку прапановы аб адкліканні дэпутата з указаннем матываў адклікання, прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку (калі такое ёсць) дэпутата, дату нараджэння, пасаду служачага (прафесію рабочага, занятак), месца працы і месца жыхарства (горад; пасёлак гарадскога тыпу або сельскі населены пункт з указаннем раёна), год выбарна дэпутатам (Палаты прадстаўнікоў, адпаведнага мясцовага Савета дэпутатаў), партыйнасць і варыянты адказу – «за адкліканне» і «супраць адклікання», пад якімі змяшчаюцца пустыя квадраты.

Тэкст бюлетэня зацвярджаецца адпаведнай тэрытарыяльнай камісіяй.

Бюлетэні для галасавання аб адкліканні дэпутата друкуюцца на беларускай або рускай мове.

Бюлетэнь для галасавання павінен утрымліваць растлумачэнне аб парадку яго запаўнення.

На адваротным баку бюлетэня для галасавання ставяцца подпісы не менш чым дзвюх асоб, якія ўваходзяць у склад участкавай камісіі.

Артыкул 140. Давераныя асобы дэпутата

Дэпутат пры вырашэнні пытанняў, звязаных з яго адкліканнем, пасля прыняцця рашэння аб прызначэнні галасавання аб адкліканні можа мець давераных асоб, якія прадстаўляюць яго інтарэсы ва ўзаемаадносінах з выбаршчыкамі, ініцыятыўнымі групамі, дзяржаўнымі органамі, камісіямі па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата. Рэгістрацыя давераных асоб і іх дзейнасць ажыццяўляюцца прымяняльна да парадку, прадугледжанага гэтым Кодэксам пры правядзенні выбараў дэпутатаў.

Артыкул 141. Парадак правядзення галасавання аб адкліканні дэпутата і падвядзення яго вынікаў

Галасаванне аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў, дэпутата мясцовага Савета дэпутатаў з'яўляецца тайным і праводзіцца ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 50, 51, 52 і 54 гэтага Кодэкса.

Лічыцца, што галасаванне адбылося, калі ў ім прынялі ўдзел больш за палавіну выбаршчыкаў, уключаных у спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у галасаванні аб адкліканні дэпутата. Адкліканым лічыцца дэпутат, калі за яго адкліканне прагаласавалі больш за палавіну выбаршчыкаў акругі, што прынялі ўдзел у галасаванні.

Адкліканне дэпутата лічыцца адхіленым, калі за адкліканне прагаласавалі менш за палавіну выбаршчыкаў акругі, якія прынялі ўдзел у галасаванні, а таксама калі ў галасаванні ўдзельнічалі менш за палавіну выбаршчыкаў, уключаных у спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у галасаванні аб адкліканні дэпутата. У выпадку роўнасці галасоў, пададзеных за і супраць адклікання дэпутата, дэпутат захоўвае свае паўнамоцтвы.

На падставе пратаколаў, атрыманых ад участковых камісій і складзеных у адносінах да патрабаванняў артыкула 55 гэтага Кодэкса, рэзультаты галасавання ўстанаўліваюцца на пасяджэнні тэрытарыяльнай выбарчай камісіі і заносяцца ў пратакол.

Пратакол абласной, Мінскай гарадской выбарчай камісіі пасля ўстанаўлення рэзультатаў галасавання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў накіроўваецца ў Цэнтральную камісію.

Цэнтральная камісія, адпаведная тэрытарыяльная выбарчая камісія па заканчэнні пяці дзён з дня галасавання, калі больш за палавіну выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні, прагаласавалі за адкліканне дэпутата і няма падстаў для разгляду пытання аб прызнанні рэзультатаў галасавання несапраўднымі, прымае рашэнне аб прызнанні дэпутата адкліканым выбаршчыкамі.

Калі выбаршчыкі акругі не прагаласавалі за адкліканне дэпутата, у рашэнні Цэнтральнай камісіі, адпаведнай тэрытарыяльнай выбарчай камісіі ўказваецца, што прапанова аб адкліканні дэпутата адхілена выбаршчыкамі. Матэрыялы аб гэтым перадаюцца адпаведна ў Палату прадстаўнікоў, мясцовы Савет дэпутатаў.

Цэнтральная камісія, тэрытарыяльная выбарчая камісія можа прызнаць рэзультаты галасавання аб адкліканні дэпутата несапраўднымі, калі ў ходзе галасавання, або пры падліку галасоў, або пры вызначэнні рэзультатаў галасавання былі дапушчаны парушэнні патрабаванняў гэтага Кодэкса, якія паўплывалі на вынікі галасавання. Скарга аб такім парушэнні падаецца дэпутатам, кіраўніком ініцыятыўнай групы адпаведна ў Цэнтральную камісію, тэрытарыяльную выбарчую камісію не пазней чым на трэці дзень пасля галасавання.

Рашэнне Цэнтральнай камісіі, тэрытарыяльнай выбарчай камісіі аб прызнанні рэзультатаў галасавання несапраўднымі ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння можа быць абскарджана дэпутатам, кіраўніком ініцыятыўнай групы адпаведна ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь, абласны, Мінскі гарадскі, раённы, гарадскі суд.

Пры выяўленні памылак, неадпаведнасцей у пратаколах участковых, тэрытарыяльнай выбарчай камісій, а таксама іншых парушэнняў, дапушчаных у ходзе галасавання ці пры падліку галасоў, Цэнтральная камісія, вышэйстаячая тэрытарыяльная выбарчая камісія па сваёй ініцыятыве або па заяве дэпутата маюць права прыняць рашэнне аб паўторным падліку галасоў адпаведнай тэрытарыяльнай выбарчай камісіяй. Заява дэпутата аб паўторным падліку галасоў падаецца адпаведна ў Цэнтральную камісію, вышэйстаячую тэрытарыяльную выбарчую камісію не пазней чым на трэці дзень пасля галасавання аб адкліканні дэпутата. Паўторны падлік галасоў выбаршчыкаў праводзіцца тэрытарыяльнай выбарчай камісіяй у прысутнасці члена (членаў) Цэнтральнай камісіі,

вышэйстаячай тэрытарыяльнай выбарчай камісіі, а пры неабходнасці – і ўчастковых камісій.

Рашэнне Цэнтральнай камісіі па рэзультатах галасавання аб адкліканні дэпутата Палаты прадстаўнікоў у трохдзённы тэрмін з дня прыняцця можа быць абскарджана дэпутатам, кіраўніком ініцыятыўнай групы ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь.

Рашэнне тэрытарыяльнай выбарчай камісіі па рэзультатах галасавання аб адкліканні дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога, раённага, гарадскога, пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў у такім жа парадку і ў той жа тэрмін можа быць абскарджана адпаведна ў абласны, Мінскі гарадскі, раённы, гарадскі суд.

Артыкул 142. Недапушчальнасць паўторнага ўзбуджэння пытання аб адкліканні дэпутата на працягу года

Паўторнае ўзбуджэнне пытання аб адкліканні дэпутата па тых жа падставах на працягу года з дня правядзення галасавання аб адкліканні дэпутата не дапускаецца.

РАЗДЗЕЛ ІХ ПАРАДАК АДКЛІКАННЯ ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ

ГЛАВА 28 ПАДСТАВЫ І ПАРАДАК ІНІЦЫЯВАННЯ АДКЛІКАННЯ ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ.

Артыкул 143. Падставы і парадак адклікання члена Савета Рэспублікі

Член Савета Рэспублікі, які не апраўдаў аказанага яму даверу, што выявілася ў невыкананні прадугледжаных законам абавязкаў члена Савета Рэспублікі, парушэнні Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, рашэнняў Усебеларускага народнага сходу, законаў, актаў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, у здзяйсненні дзеянняў, якія дыскрэдытуюць члена Савета Рэспублікі Беларусь, можа быць адкліканы, за выключэннем выпадку, прадугледжанага часткай другой гэтага артыкула.

Не можа быць адкліканы член Савета Рэспублікі, які ажыццяўляе свае паўнамоцтвы пажыццёва.

Адкліканне члена Савета Рэспублікі, выбранага ад вобласці, горада Мінска, ажыццяўляецца ў парадку, вызначаным раздзелам ІХ гэтага Кодэкса.

Парадак адклікання члена Савета Рэспублікі, прызначанага Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, вызначаецца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

Пытанне аб адкліканні члена Савета Рэспублікі не можа быць узбуджана менш чым за год да заканчэння тэрміну яго паўнамоцтваў.

Артыкул 144. Ініцыяванне ўзбуджэння пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі

Ініцыяваць узбуджэнне пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі, выбранага ад вобласці, горада Мінска, могуць:

прэзідыум раённага, гарадскога (горада абласнога падпарадкавання) Савета дэпутатаў і раённы, гарадскі выканаўчы камітэт, якія вылучалі кандыдата ў члены Савета Рэспублікі, – перад прэзідыумам абласнога Савета дэпутатаў і абласным выканаўчым камітэтам;

не менш за 10 дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў – перад прэзідыумам Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і Мінскім гарадскім выканаўчым камітэтам.

Ініцыятары ўзбуджэння пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі выкладаюць матывы, якія паслужылі падставай для разгляду гэтага пытання.

Ініцыяванне ўзбуджэння пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі, выбранага ад вобласці, ажыццяўляецца на сумесным пасяджэнні прэзідыума раённага, гарадскога (горада абласнога падпарадкавання) Савета дэпутатаў і раённага, гарадскога выканаўчага камітэта. Сумеснае пасяджэнне прэзідыума раённага, гарадскога Савета дэпутатаў і адпаведнага выканаўчага камітэта лічыцца правамоцным, калі ў ім прымае ўдзел не менш за дзве трэці адпаведна ад складу прэзідыума і выканаўчага камітэта.

Рашэнне сумеснага пасяджэння прэзідыума раённага, гарадскога Савета дэпутатаў і адпаведнага выканаўчага камітэта прымаецца простаай большасцю галасоў ад іх складу.

Заява дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў аб ініцыяванні ўзбуджэння пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі павінна быць падпісана ўсімі яго ініцыятарамі.

Матэрыялы па ініцыяванні ўзбуджэння пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі накіроўваюцца: па адкліканні члена Савета Рэспублікі, выбранага ад вобласці, – у прэзідыум абласнога Савета дэпутатаў і абласны выканаўчы камітэт; па адкліканні члена Савета Рэспублікі, выбранага ад горада Мінска, – у прэзідыум Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт.

Артыкул 145. Парадак разгляду ініцыятывы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі прэзідыумам абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і абласным, Мінскім гарадскім выканаўчым камітэтам

Прэзідыум абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і абласны, Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт абавязаны ў пяцідзённы тэрмін паведаміць члену Савета Рэспублікі аб ініцыяванні ў дачыненні да яго пытання аб адкліканні з указаннем матываў і даты разгляду гэтага пытання на іх пасяджэнні. Аб даце, часе і месцы разгляду пісьмова паведамляецца члену Савета Рэспублікі не пазней чым за 15 дзён да правядзення пасяджэння.

Калі член Савета Рэспублікі, у дачыненні да якога ініцыюецца пытанне аб адкліканні, па ўважлівай прычыне не можа прыняць удзел у пасяджэнні ў прызначаны дзень, ён не пазней за сем дзён да прызначанай даты пасяджэння павінен накіраваць ініцыятарам правядзення пасяджэння пісьмовую заяву з абгрунтаваннем прычыны і прапанаваць іншы дзень правядзення пасяджэння ў межах 15 дзён, якія ідуць пасля прызначанай даты. Ініцыятары правядзення пасяджэння павінны задаволіць просьбу члена Савета Рэспублікі і ўзгадніць з ім іншы дзень правядзення пасяджэння. Паўторнае перанясенне даты пасяджэння па просьбе члена Савета Рэспублікі не дапускаецца.

Адмова члена Савета Рэспублікі ўдзельнічаць у пасяджэнні, а таксама няяўка яго на пасяджэнне без уважлівай прычыны пры своечасовым паведамленні не з'яўляюцца перашкодай для разгляду прапановы аб узбуджэнні пытання аб яго адкліканні.

Член Савета Рэспублікі мае права накіраваць для ўдзелу ў пасяджэнні ўпаўнаважаную ім асобу (асоб). Паўнамоцтвы гэтай асобы (асоб) павінны быць пацверджаны пісьмова.

На пасяджэнні адпаведна прэзідыума абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і абласнога, Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта члену Савета Рэспублікі прадастаўляецца час, дастатковы для выкладу тлумачэнняў па сутнасці разглядаемай

ініцыятывы аб узбуджэнні пытання аб яго адкліканні. Тлумачэнні члена Савета Рэспублікі павінны быць адлюстраваны ў пратаколе пасяджэння. Па даручэнні члена Савета Рэспублікі на пасяджэнні мае права замест яго выступіць упаўнаважаная ім асоба.

Сумеснае пасяджэнне прэзідыума абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і абласнога, Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта лічыцца правамоцным, калі ў ім прыняло ўдзел не менш за дзве трэці адпаведна ад складу прэзідыума і выканаўчага камітэта. Рашэнне сумеснага пасяджэння, якое ўтрымлівае меркаванне гэтых органаў аб ініцыятыве аб узбуджэнні пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі, прымаецца большасцю галасоў ад іх складу.

Пратакол пасяджэння з усімі наяўнымі матэрыяламі накіроўваецца ў Цэнтральную камісію для заключэння аб выкананні патрабаванняў раздзела IX гэтага Кодэкса пры ініцыяванні ўзбуджэння пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі.

Артыкул 146. Праверка Цэнтральнай камісіяй выканання патрабаванняў гэтага Кодэкса пры ініцыяванні ўзбуджэння пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі

Цэнтральная камісія ў дзесяцідзённы тэрмін пасля паступлення пратакола пасяджэння прэзідыума абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і абласнога, Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта правярае выкананне патрабаванняў раздзела IX гэтага Кодэкса пры ініцыяванні ўзбуджэння пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі, разглядае гэта пытанне на сваім пасяджэнні, зацвярджае заключэнне і неадкладна накіроўвае яго ў прэзідыум абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і абласны, Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт.

Артыкул 147. Узбуджэнне пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі

Прэзідыум абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і абласны, Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт у пяцідзённы тэрмін пасля атрымання заключэння Цэнтральнай камісіі вызначаюць дату правядзення свайго пасяджэння для разгляду прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі. Аб даце, часе і месцы правядзення пасяджэння не пазней чым за 15 дзён да пасяджэння пісьмова паведамляецца члену Савета Рэспублікі, які мае права прысутнічаць на гэтым пасяджэнні або накіраваць для ўдзелу ў ім упаўнаважаную ім асобу (асоб).

Калі мерапрыемствы па ініцыяванні ўзбуджэння пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі праведзены ў адпаведнасці з патрабаваннямі раздзела IX гэтага Кодэкса і ёсць падставы для ўзбуджэння пытання аб яго адкліканні, прэзідыум абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і абласны, Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт прымаюць рашэнне аб узбуджэнні пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі, выбранага ад вобласці, горада Мінска, і аб прызначэнні дня галасавання аб яго адкліканні.

У выпадку калі акалічнасці, якія паслужылі падставай для ініцыявання ўзбуджэння пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі, з'яўляюцца прадметам разгляду ў судзе, органы, указаныя ў частцы другой гэтага артыкула, прыпыняюць далейшы разгляд пытання да вынясення судом рашэння (прыгавору).

Артыкул 148. Парадак прызначэння галасавання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі

Галасаванне аб адкліканні члена Савета Рэспублікі, выбранага ад вобласці, горада Мінска, прызначаецца не раней за адзін месяц і не пазней за два месяцы з дня прыняцця рашэння аб прызначэнні галасавання.

У выпадку хваробы члена Савета Рэспублікі, што павінна быць пацверджана адпаведным дакументам, галасаванне па яго пісьмовай заяве пераносіцца на іншую дату, але не пазней за 15 дзён з дня яго выздараўлення. Аб сваім выздараўленні член Савета Рэспублікі павінен накіраваць у трохдзённы тэрмін пісьмовае паведамленне ў прэзідыум абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і абласны, Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт. Галасаванне можа быць праведзена незалежна ад стану здароўя члена Савета Рэспублікі па заканчэнні чатырох месяцаў з пачатку яго хваробы.

Рашэнне прэзідыума абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і абласнога Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта аб прызначэнні галасавання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі накіроўваецца ў Савет Рэспублікі і перадаецца для абнародавання (апублікавання) у сродкі масавай інфармацыі.

Калі пры ініцыяванні ўзбуджэння пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі мелі месца істотныя парушэнні патрабаванняў раздзела IX гэтага Кодэкса, прымаецца рашэнне аб адмове ў прызначэнні галасавання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі. Гэта рашэнне ў трохдзённы тэрмін можа быць абскарджана ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь ініцыятарамі ўзбуджэння пытання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі.

Артыкул 149. Агітацыя за або супраць адклікання члена Савета Рэспублікі

Пасля прызначэння галасавання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі, выбранага ад вобласці, горада Мінска, дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутаты Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў маюць права свабодна і ўсебакова абмяркоўваць пытанні, звязаныя з адкліканнем члена Савета Рэспублікі, яго дзелавыя і асабістыя якасці, весці агітацыю за або супраць адклікання члена Савета Рэспублікі.

Сродкі масавай інфармацыі, указаныя ў частцы першай артыкула 46 гэтага Кодэкса, абавязаны забяспечваць роўныя магчымасці для выступленняў за або супраць адклікання члена Савета Рэспублікі дэпутатам мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутатам Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў, а таксама члену Савета Рэспублікі, у дачыненні да якога ўзбуджана пытанне аб адкліканні.

ГЛАВА 29

ПАРАДАК ПРАВЯДЗЕННЯ ПАСЯДЖЭННЯ ДЭПУТАТАЎ МЯСЦОВЫХ САВЕТАЎ ДЭПУТАТАЎ БАЗАВАГА ЎЗРОЎНЮ ВОБЛАСЦІ, ДЭПУТАТАЎ МІНСКАГА ГАРАДСКОГА САВЕТА ДЭПУТАТАЎ ПА ПЫТАННІ АБ АДКЛІКАННІ ЧЛЕНА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ

Артыкул 150. Правядзенне пасяджэння дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў па пытанні аб адкліканні члена Савета Рэспублікі

Аб дні пасяджэння дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў (далей – пасяджэнне дэпутатаў) аб'яўляецца не пазней чым у пяцідзённы тэрмін з дня прыняцця прэзідыумам абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і абласным, Мінскім гарадскім выканаўчым камітэтам рашэння аб прызначэнні галасавання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі, выбранага ад вобласці, горада Мінска.

Пасяджэнне дэпутатаў лічыцца правамоцным, калі ў ім прымае ўдзел больш за палавіну ад агульнай колькасці дэпутатаў, выбраных у мясцовыя Саветы дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў. Пры гэтым у

пасяджэнні дэпутатаў павінны прыняць удзел не менш за адну чвэрць дэпутатаў ад кожнага мясцовага Савета дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці.

Пасяджэнне дэпутатаў адкрывае старшыня абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і вядзе яго да выбарання старшыні пасяджэння.

Для забеспячэння работы пасяджэння дэпутатаў выбіраюцца сакратарыят і падліковая камісія.

Пасяджэнне дэпутатаў праводзіцца з удзелам члена Савета Рэспублікі, у дачыненні да якога разглядаецца пытанне аб адкліканні, або ўпаўнаважанай ім асобы (асоб).

Адмова члена Савета Рэспублікі ўдзельнічаць у пасяджэнні дэпутатаў ці яго няўка без уважлівай прычыны на пасяджэнне не з'яўляюцца перашкодай для разгляду пытання аб яго адкліканні.

Падставы і матывы правядзення галасавання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі дэпутатам на пасяджэнні дакладвае асоба, упаўнаважаная органамі, якія прынялі рашэнне аб прызначэнні галасавання.

Старшыня пасяджэння абавязаны прадаставіць члену Савета Рэспублікі для выступлення час, дастатковы для выкладу тлумачэнняў.

Па даручэнні члена Савета Рэспублікі на пасяджэнні дэпутатаў мае права выступіць упаўнаважаная ім асоба. Пасля заканчэння абмеркавання пытання аб адкліканні член Савета Рэспублікі або ўпаўнаважаная ім асоба маюць права выступіць да пачатку галасавання.

На пасяджэнні дэпутатаў маюць права прысутнічаць члены Савета Рэспублікі, члены Цэнтральнай камісіі, дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў усіх тэрытарыяльных узроўняў, прадстаўнікі сродкаў масавай інфармацыі.

Артыкул 151. Арганізацыя галасавання па адкліканні члена Савета Рэспублікі

Адкліканне члена Савета Рэспублікі праводзіцца тайным галасаваннем. Для арганізацыі тайнага галасавання і вызначэння яго рэзультатаў на пасяджэнні дэпутатаў выбіраецца са складу дэпутатаў падліковая камісія.

Падліковая камісія выбірае са свайго складу старшыню, намесніка старшыні і сакратара камісіі. Рашэнні падліковай камісіі прымаюцца большасцю галасоў яе складу.

Бюлетэні для галасавання вырабляюцца падліковай камісіяй па ўстаноўленай Цэнтральнай камісіяй форме ў колькасці, якая адпавядае колькасці ўдзельнікаў пасяджэння.

Час і месца галасавання, парадак яго правядзення вызначаюцца падліковай камісіяй і аб'яўляюцца яе старшынёй.

Кожнаму дэпутату, які прымае ўдзел у рабоце пасяджэння дэпутатаў, выдаецца адзін бюлетэнь для галасавання.

Бюлетэні выдаюцца падліковай камісіяй па спісе дэпутатаў, якія прымаюць удзел у рабоце пасяджэння дэпутатаў, пры прад'яўленні пасведчання дэпутата.

Па рэзультатах галасавання падліковая камісія складае пратакол, які падпісваецца ўсім складам падліковай камісіі.

Згодна з дакладам падліковай камісіі пасяджэнне дэпутатаў адкрытым галасаваннем прымае рашэнне аб зацвярджэнні рэзультатаў галасавання.

Лічыцца, што адкліканне члена Савета Рэспублікі адбылося, калі ў галасаванні прыняло ўдзел больш за палавіну ад агульнай колькасці дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і за адкліканне прагаласавалі больш за палавіну дэпутатаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні. У

выпадку роўнасці галасоў, пададзеных за і супраць адклікання члена Савета Рэспублікі, ён захоўвае свае паўнамоцтвы.

Першыя экзэмпляры рашэння пасяджэння дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў аб зацвярджэнні рэзультатаў галасавання па адкліканні члена Савета Рэспублікі, пратакол падліковай камісіі разам са спісам дэпутатаў, якія прынялі ўдзел у пасяджэнні, у двухдзённы тэрмін пасля правядзення пасяджэння дэпутатаў перадаюцца ў Цэнтральную камісію.

Артыкул 152. Разгляд Цэнтральнай камісіяй рэзультатаў галасавання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі

Цэнтральная камісія ў дзесяцідзённы тэрмін з дня галасавання аб адкліканні члена Савета Рэспублікі, калі за адкліканне прагаласавала больш за палавіну ад колькасці дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, дэпутатаў Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні, і няма падстаў для разгляду пытання аб прызнанні рэзультатаў галасавання несапраўднымі, прымае рашэнне аб прызнанні члена Савета Рэспублікі адкліканым і накіроўвае яго ў Савет Рэспублікі.

Рашэнне Цэнтральнай камісіі ў трохдзённы тэрмін з дня прыняцця рашэння можа быць абскарджана членам Савета Рэспублікі, які прызнаны адкліканым, у Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь.

РАЗДЗЕЛ X ЗАКЛЮЧНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 153. Уступленне ў сілу гэтага Кодэкса

Гэты Кодэкс уступае ў сілу праз месяц пасля яго апублікавання.

Артыкул 154. Прывядзенне актаў заканадаўства ў адпаведнасць з гэтым Кодэксам

Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь на працягу трох месяцаў з дня ўступлення ў сілу гэтага Кодэкса:

падрыхтаваць і ўнесці ў вызначаным парадку ў Палату прадстаўнікоў прапановы па прывядзенні заканадаўчых актаў Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Кодэксам;
прывесці рашэнні Урада Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Кодэксам;
забяспечыць перагляд і адмену рэспубліканскімі органамі дзяржаўнага кіравання, падпарадкаванымі Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь, іх нарматыўных актаў, якія супярэчаць гэтаму Кодэксу.

Артыкул 155. Асноўныя тэрміны, якія выкарыстоўваюцца ў гэтым Кодэксе

У гэтым Кодэксе выкарыстоўваюцца наступныя асноўныя тэрміны:

агітацыйныя матэрыялы – друкаваныя, аўдыя-, аўдыявізуальныя і іншыя матэрыялы, якія ўтрымліваюць прыкметы перадвыбарнай агітацыі, агітацыі па рэфэрэндуме, адкліканні дэпутата і прызначаны для масавага распаўсюджвання, абнародавання пры правядзенні выбараў, рэфэрэндуму, адкліканні дэпутата;

агітацыя перадвыбарная (перадвыбарная агітацыя) – дзейнасць, якая ажыццяўляецца ў перыяд выбарчай кампаніі і мае на мэце заахвоціць або заахвочвае

выбаршчыкаў галасаваць або не галасаваць за кандыдата, кандыдатаў або галасаваць супраць усіх кандыдатаў;

агітацыя па рэферэндуме – дзейнасць, якая ажыццяўляецца ў перыяд кампаніі па рэферэндуме, мае на мэце заахваціць або заахвочвае грамадзян падтрымаць прапанову аб правядзенні рэферэндуму, прыняцці пытання, вынесенага на рэферэндум, або адмовіцца ад падтрымкі прапановы аб правядзенні рэферэндуму, прыняцці пытання, вынесенага на рэферэндум;

выбары – выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу, дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, членаў Савета Рэспублікі, дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў, якія праводзяцца на аснове Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і гэтага Кодэкса;

дэпутат – асоба, выбраная выбаршчыкамі адпаведнай выбарчай акругі ў Палату прадстаўнікоў або мясцовы Савет дэпутатаў на аснове ўсеагульнага, роўнага і прамога выбарчага права пры тайным галасаванні;

выбаршчык – грамадзянін Рэспублікі Беларусь, які валодае ў адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь і гэтым Кодэксам правам выбіраць у дзяржаўныя органы, на дзяржаўныя пасады;

выбарчая кампанія – дзейнасць па падрыхтоўцы і правядзенні выбараў, што ажыццяўляецца ў перыяд з дня афіцыйнага апублікавання рашэння Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь або ўпаўнаважанага Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, гэтым Кодэксам дзяржаўнага органа аб прызначэнні выбараў да дня апублікавання вынікаў выбараў;

кампанія па рэферэндуме – дзейнасць па падрыхтоўцы і правядзенні рэферэндуму, што ажыццяўляецца ў перыяд з дня рэгістрацыі ініцыятыўнай групы па правядзенні рэферэндуму або з дня прыняцця рашэння аб прызначэнні рэферэндуму да дня апублікавання камісіяй, якая арганізуе падрыхтоўку і правядзенне рэферэндуму, вынікаў рэферэндуму або да дня прыняцця рашэння аб адхіленні рэферэндуму;

камісіі – камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, выбарчыя камісіі, камісіі па рэферэндуме, камісіі па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата;

выбарчая акруга – тэрыторыя, ад якой непасрэдна грамадзянамі Рэспублікі Беларусь выбіраецца Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь, дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў;

кандыдат – асоба, зарэгістраваная адпаведнай камісіяй кандыдатам на пасаду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, кандыдатам у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, кандыдатам у члены Савета Рэспублікі, кандыдатам у дэпутаты мясцовага Савета дэпутатаў. Кандыдатам таксама прызнаецца асоба, вылучаная ва ўстаноўленым гэтым Кодэксам парадку кандыдатам у дэлегаты Усебеларускага народнага сходу;

назіральнік – прадстаўнік палітычнай партыі, іншага грамадскага аб'яднання, працоўнага калектыву, грамадзян, які ажыццяўляе назіранне за падрыхтоўкай і правядзеннем выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата ў адпаведнасці з устаноўленым гэтым Кодэксам парадкам;

замежны (міжнародны) назіральнік – асоба, якая прадстаўляе замежную дзяржаву або міжнародную арганізацыю, што набывае права на ажыццяўленне назірання за падрыхтоўкай і правядзеннем выбараў, рэферэндуму, адклікання дэпутата ў адпаведнасці з вызначаным гэтым Кодэксам парадкам;

удзельнік рэферэндуму – грамадзянін Рэспублікі Беларусь, які валодае выбарчым правам, прымае ўдзел у правядзенні рэферэндуму;

месца знаходжання грамадзяніна – месца фактычнага знаходжання грамадзяніна па месцы жыхарства або месцы знаходжання, якое размяшчаецца ў межах участка для галасавання, на якім ён зарэгістраваны;

інфармаванне выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму – дзейнасць па падрыхтоўцы і распаўсюджванні інфармацыі аб ходзе выбарчай кампаніі, кампаніі па рэферэндуме, галасавання аб адкліканні дэпутата, члена Савета Рэспублікі, аб утварэнні і дзейнасці камісій, аб выбарчых акругах, участках для галасавання, аб парадку фарміравання і змянення спіса выбаршчыкаў, удзельнікаў рэферэндуму, парадку ўдзелу ў галасаванні, парадку галасавання, рэзультатах галасавання, выбараў, рэферэндуму, адклікання, а таксама інфармацыі аб кандыдаце (кандыдатах), яго (іх) праграме, пытанні, вынесеным на рэферэндум, якая не ўтрымлівае прыкмет перадвыбарнай агітацыі, агітацыі па рэферэндуме;

інфармацыйныя матэрыялы – друкаваныя, аўдыя-, аўдыявізуальныя і іншыя матэрыялы камісій, мясцовых прадстаўнічых, выканаўчых і распарадчых органаў, сродкаў масавай інфармацыі, што ўтрымліваюць інфармацыю аб ходзе выбарчай кампаніі, кампаніі па рэферэндуме, галасавання аб адкліканні дэпутата, члена Савета Рэспублікі; афіцыйная інфармацыя камісій, сродкаў масавай інфармацыі аб кандыдаце (кандыдатах) і яго (іх) праграме, пытанні, вынесеным на рэферэндум, якая не стварае пераваг якому-небудзь кандыдату і не ўтрымлівае прыкмет перадвыбарнай агітацыі, агітацыі па рэферэндуме;

тэледабаты – выказванні двух і больш кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў па шырокім коле грамадска значных праблем, у тым ліку паведамленні, якія датычацца перадвыбарных праграм іншых кандыдатаў, зробленыя па тэлебачанні ў ходзе публічнага абмену думкамі, пытаннямі;

прадстаўнік сродку масавай інфармацыі – журналіст сродку масавай інфармацыі або асоба, якая мае дакумент, што сведчыць яе паўнамоцтвы прадстаўніка юрыдычнай асобы, на якую ўскладзены функцыі рэдакцыі сродку масавай інфармацыі, а таксама журналіст замежнага сродку масавай інфармацыі пры наяўнасці дакумента, што пацвярджае акрэдытацыю журналіста замежнага сродку масавай інфармацыі ў Рэспубліцы Беларусь;

добраахвотнае ахвяраванне грамадзяніна – безаплатае ўнясенне грамадзянінам Рэспублікі Беларусь уласных грашовых сродкаў на спецыяльны выбарчы рахунак асобы, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, на спецыяльны рахунак ініцыятыўнай групы па правядзенні рэферэндуму або ў пазабюджэтны фонд, які ствараецца Цэнтральнай камісіяй;

добраахвотнае ахвяраванне юрыдычнай асобы – безаплатае пералічэнне юрыдычнай асобай грашовых сродкаў са свайго разліковага рахунку на спецыяльны выбарчы рахунак асобы, якая вылучаецца кандыдатам у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, кандыдата ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, у дэпутаты, на спецыяльны рахунак ініцыятыўнай групы па правядзенні рэферэндуму або ў пазабюджэтны фонд, які ствараецца Цэнтральнай камісіяй.

Артыкул 155¹. Парадак захоўвання дакументаў па выбарах, рэферэндуме, адкліканні дэпутата, члена Савета Рэспублікі

Парадак захоўвання, перадачы ў архіў дакументаў Цэнтральнай камісіі ажыццяўляецца ў адпаведнасці з заканадаўствам у сферы архіўнай справы і справаводства.

Дакументы камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, выбарчых камісій, камісій па рэферэндуме, па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата пасля завяршэння выбараў, рэферэндуму, галасавання аб адкліканні дэпутата захоўваюцца ў парадку, прадугледжаным часткамі трэцяй – восьмай гэтага артыкула.

Прадаканы пасяджэнняў і дакументы да іх:

абласных і Мінскай гарадской камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, абласных і Мінскай гарадской выбарчых камісій, акруговых выбарчых камісій, абласных і Мінскай гарадскіх камісій па рэферэндуме захоўваюцца ў абласных, Мінскім гарадскім выканаўчых камітэтах на працягу 10 гадоў, а затым у складзе фондаў гэтых органаў перадаюцца на захоўванне ў дзяржаўныя архівы;

раённых, гарадскіх (у гарадах абласнога падпарадкавання), раённых у гарадах камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь захоўваюцца ў адпаведных раённых, гарадскіх выканаўчых камітэтах, мясцовых адміністрацыях на працягу 5 гадоў, а затым у складзе фондаў гэтых органаў перадаюцца на захоўванне ў дзяржаўныя архівы;

раённых, гарадскіх, пасялковых, сельскіх выбарчых камісій, раённых, гарадскіх, пасялковых, сельскіх, раённых у гарадах камісій па рэферэндуме захоўваюцца ў адпаведных раённых, гарадскіх, пасялковых, сельскіх выканаўчых камітэтах, мясцовых адміністрацыях на працягу 5 гадоў, а затым у складзе фондаў гэтых органаў перадаюцца на захоўванне ў дзяржаўныя архівы;

участковых камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, участковых выбарчых камісій, участковых камісій па рэферэндуме, па правядзенні галасавання аб адкліканні дэпутата захоўваюцца ў органах, якія ўтварылі камісіі, на працягу 5 гадоў, а затым у складзе фондаў гэтых органаў перадаюцца на захоўванне ў дзяржаўныя архівы.

Падпісныя лісты для збору подпісаў грамадзян у падтрымку:

вылучэння кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь захоўваюцца ў адпаведных раённых, гарадскіх выканаўчых камітэтах, мясцовых адміністрацыях;

асоб, якія прапануюцца для вылучэння кандыдатамі ў дэпутаты, захоўваюцца ў органах, якія ўтварылі адпаведныя акруговыя тэрытарыяльныя выбарчыя камісіі;

прапановы аб правядзенні рэспубліканскага, мясцовага рэферэндуму захоўваюцца ў адпаведных раённых, гарадскіх выканаўчых камітэтах, мясцовых адміністрацыях;

прапановы аб узбуджэнні пытання аб адкліканні дэпутата захоўваюцца ў абласных, Мінскім гарадскім, раённых, гарадскіх, пасялковых, сельскіх выканаўчых камітэтах.

Бюлетэні:

па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дэпутатаў захоўваюцца ў адпаведных раённых, гарадскіх, пасялковых, сельскіх выканаўчых камітэтах, мясцовых адміністрацыях;

па выбарах членаў Савета Рэспублікі, галасаванні аб адкліканні члена Савета Рэспублікі захоўваюцца ў адпаведных абласных, Мінскім гарадскім выканаўчых камітэтах;

для галасавання па рэферэндуме і для галасавання аб адкліканні дэпутата захоўваюцца ў адпаведных раённых, гарадскіх, пасялковых, сельскіх выканаўчых камітэтах, мясцовых адміністрацыях.

Тэрмін захоўвання падпісных лістоў для збору подпісаў, а таксама бюлетэняў па выбарах, для галасавання па рэферэндуме, галасавання аб адкліканні дэпутата – шэсць месяцаў пасля дня выбараў, дня галасавання па рэферэндуме, галасавання аб адкліканні дэпутата.

Фінансавыя справаздачы аб паступленні і выдаткаванні сродкаў:

выбарчых фондаў асоб, якія вылучаюцца кандыдатамі ў Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, кандыдатаў у Прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, фонду ініцыятыўнай групы па правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму захоўваюцца ў Цэнтральнай камісіі на працягу 5 гадоў;

выбарчых фондаў асоб, якія вылучаюцца кандыдатамі ў дэпутаты, кандыдатаў у дэпутаты захоўваюцца ў адпаведных абласных, Мінскім гарадскім, раённых, гарадскіх, пасялковых, сельскіх выканаўчых камітэтах на працягу 5 гадоў;

фонду ініцыятыўнай групы па правядзенні мясцовага рэферэндуму захоўваюцца ў адпаведных мясцовых выканаўчых і распарадчых органах на працягу аднаго года.

Спісы грамадзян, якія маюць права ўдзельнічаць у выбарах, рэферэндуме, галасаванні аб адкліканні дэпутата, участковыя камісіі перадаюць у выканаўчыя і распарадчыя органы, якія ўтварылі адпаведныя ўчастковыя камісіі, дзе яны захоўваюцца да правядзення новых выбараў, рэферэндуму.

Пратакты пасяджэнняў і сумесныя рашэнні прэзідыумаў мясцовых Саветаў дэпутатаў і адпаведных выканаўчых камітэтаў, рашэнні пасяджэнняў дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў базавага ўзроўню вобласці, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў па правядзенні выбараў членаў Савета Рэспублікі, адкліканні члена Савета Рэспублікі, а таксама дакументы да іх захоўваюцца ў адпаведных абласных, Мінскім гарадскім выканаўчых камітэтах на працягу 10 гадоў, у раённых, гарадскіх выканаўчых камітэтах – на працягу 5 гадоў, а затым у складзе фондаў гэтых органаў перадаюцца на захоўванне ў дзяржаўныя архівы.

Пратакты пасяджэнняў і рашэнні абласных Саветаў дэпутатаў па правядзенні выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад мясцовых Саветаў дэпутатаў, а таксама дакументы да іх захоўваюцца ў адпаведных абласных Саветах дэпутатаў на працягу 10 гадоў, а затым у складзе фондаў гэтых органаў перадаюцца на захоўванне ў дзяржаўныя архівы.

Пратакты пасяджэнняў і рашэнні вышэйшых органаў суб'ектаў грамадзянскай супольнасці па правядзенні выбараў дэлегатаў Усебеларускага народнага сходу ад грамадзянскай супольнасці, а таксама дакументы да іх захоўваюцца ў адпаведных арганізацыях, што праводзілі выбары такіх дэлегатаў.

Дакументы, указаныя ў частках чацвёртай, пятай, сёмай і восьмай гэтага артыкула, пасля заканчэння тэрмінаў захоўвання падлягаюць знішчэнню ў адпаведнасці з заканадаўствам у сферы архіўнай справы і справаводства.

Артыкул 156. Прызнанне страціўшымі сілу некаторых заканадаўчых актаў

У сувязі з уступленнем у сілу гэтага Кодэкса прызнаць страціўшымі сілу:

Закон Рэспублікі Беларусь ад 20 лістапада 1959 года «Аб парадку адклікання дэпутата Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь» (33 БССР, 1959 г., № 16, арт. 251);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 28 ліпеня 1960 года «Аб парадку адклікання дэпутата абласнога, раённага, гарадскога, пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў працоўных Рэспублікі Беларусь» (33 БССР, 1960 г., № 20, арт. 150);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 12 снежня 1978 года «Аб выбарах у Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь» (33 БССР, 1978 г., № 35, арт. 676);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 21 чэрвеня 1979 года «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб парадку адклікання дэпутата Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь» (33 БССР, 1979 г., № 18, арт. 304);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 14 снежня 1979 года «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб парадку адклікання дэпутата абласнога, раённага, гарадскога, пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў працоўных Рэспублікі Беларусь» (33 БССР, 1979 г., № 35, арт. 615);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 27 кастрычніка 1989 года «Аб выбарах дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь» (33 БССР, 1989 г., № 31, арт. 316; Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1995 г., № 1 – 2, арт. 3);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 20 чэрвеня 1990 года «Аб змяненні артыкула 47 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь» і

артыкула 45 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах народных дэпутатаў мясцовых Саветаў народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь» (33 БССР, 1990 г., № 18, арт. 266);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 21 снежня 1990 года «Аб унясенні змяненняў у артыкул 57 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь» і артыкул 54 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах народных дэпутатаў мясцовых Саветаў народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, 1991 г., № 1, арт. 9);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 13 чэрвеня 1991 года «Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, 1991 г., № 25, арт. 364);

Пастанову Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь ад 13 чэрвеня 1991 года «Аб увядзенні ў дзеянне Закона Рэспублікі Беларусь «Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, 1991 г., № 25, арт. 365);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 8 снежня 1992 года «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь» і Закон Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах народных дэпутатаў мясцовых Саветаў народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1992 г., № 34, арт. 540);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 29 сакавіка 1994 года «Аб выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1994 г., № 10, арт. 146);

Пастанову Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь ад 29 сакавіка 1994 года «Аб увядзенні ў дзеянне Закона Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1994 г., № 10, арт. 147);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 29 лістапада 1994 года «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1995 г., № 1 – 2, арт. 1);

Пастанову Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь ад 29 лістапада 1994 года «Аб увядзенні ў дзеянне Закона Рэспублікі Беларусь «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1995 г., № 1 – 2, арт. 2);

Пастанову Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь ад 31 студзеня 1995 года «Аб прымяненні апошняй часткі артыкула 34 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1995 г., № 13, арт. 133);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 22 сакавіка 1995 года «Аб унясенні змяненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1995 г., № 18, арт. 198);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 7 верасня 1995 года «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1995 г., № 29, арт. 367);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 24 верасня 1996 года «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб выбарах дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1996 г., № 32, арт. 583);

Пастанову Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь ад 14 лістапада 1996 года «Аб тлумачэнні асобных артыкулаў Закона Рэспублікі Беларусь «Аб народным галасаванні

(рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1996 г., № 34, арт. 622);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 23 снежня 1998 года «Аб выбарах дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў Рэспублікі Беларусь» (Ведамасці Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, 1999 г., № 2, арт. 33);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 9 ліпеня 1999 года «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь» (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 1999 г., № 56, 2/63).

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь

А.Лукашэнка